

การวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
ที่มีการปฏิบัติดี: พหุกรณีศึกษา

นางสาวรัชนีวรรณ สมานมิตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AN ANALYSIS OF MULTIGRADE TEACHING PROCESSES OF GOOD PRACTICE
SMALL-SIZED PRIMARY SCHOOLS: A MULTIPLE CASE STUDY

Miss Ratchaneewan Samanmit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Research Methodology

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น
ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี:
พหุกรณีศึกษา

โดย

นางสาวรัชนีวรรณ สมานมิตร

สาขาวิชา

วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.วันทยา วงศ์ศิลปกรมย์)

รัชนีวรรณ สมานมิตร : การวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี: พหุกรณีศึกษา. (AN ANALYSIS
OF MULTIGRADE TEACHING PROCESSES OF GOOD PRACTICE SMALL-SIZED
PRIMARY SCHOOLS: A MULTIPLE CASE STUDY) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
รศ.ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา, 267 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู 2) ศึกษาผล
ที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น 3) วิเคราะห์การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน
ที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี โดยใช้วิธีวิจัย
เชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา 2 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เอกสาร การสังเกต
แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์
เนื้อหาและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูมี 3 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบ่งเป็น
3 ช่วง คือ รวมกลุ่ม แยกกลุ่มและรวมกลุ่ม โดยในช่วงรวมกลุ่มเป็นการให้ความรู้พื้นฐานและการสรุป
ความรู้ ส่วนการแยกกลุ่มเป็นการเพิ่มเติมความเข้าใจหรือขยายฐานความรู้ ซึ่งรูปแบบที่ 1 ใช้ใน
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และบูรณาการ รูปแบบที่ 2 การจัดการเรียนรู้แบ่งเป็น
2 ช่วง ในช่วงรวมกลุ่มเป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนและการแยกกลุ่มเป็นการเพิ่มเติมความเข้าใจ
หรือขยายฐานความรู้ตามระดับชั้น ซึ่งรูปแบบที่ 2 ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย รูปแบบที่ 3
ใช้การจัดการเรียนรู้รวมกลุ่มตลอดเวลา ซึ่งรูปแบบที่ 3 ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและ
ภาษาไทย

2. ผลที่เกิด คือ นักเรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนได้เร็วและชัดเจนขึ้น เนื่องจากนักเรียน
ทั้ง 2 ระดับชั้นมีบทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการเรียน และมีทักษะทางสังคมด้านความสามัคคี
ที่สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นได้ส่งเสริมให้เกิดความเอื้ออาทรต่อกัน อันนำไปสู่
ความสามัคคีในการทำงานอย่างมีความสุข

3. การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมี 2 ระยะ
ระยะแรกเป็นการเตรียมความพร้อมบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยการให้ความรู้ จัดครูเข้าสอน ปรับปรุงหลักสูตร
ปรับสภาพชั้นเรียนและครุภัณฑ์เพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ระยะที่สองมีการนิเทศติดตาม
และสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในทุกด้าน

ภาควิชา.....วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา..... ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา...วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา...2553.....

5283864127 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH METHODOLOGY

KEYWORDS : MULTIGRADE TEACHING PROCESSES

RATCHANEewan SAMANMIT : AN ANALYSIS OF MULTIGRADE TEACHING PROCESSES OF GOOD PRACTICE SMALL-SIZED PRIMARY SCHOOLS : A MULTIPLE CASE STUDY. ADVISOR : ASSOC. PROF. SIRIPAARN SUWANMONKHA, Ph.D., 267 pp.

The objectives of the research were 1) to analyze of multigrade teaching processes of teachers 2) to study learning outcome from multigrade teaching processes 3) to analyze the management supports of principals in multigrade teaching of good practice primary schools. A multiple case study of 2 schools was employed. The data were collected by document analysis, participatory and non- participatory observations, interview and focus group technique. The data were analyzed by content analysis and inductive conclusion.

The research finding were as follows:

1. There were 3 models of multigrade teaching. Model 1 had 3 periods of learning. They were group learning, individual learning and group learning. The group learning supported basic knowledge and general conclusion. The individual learning provided indept learning and expanded learning. Model 1 was used in teaching Mathematics, Science and integrated subject areas. Model 2 had 2 periods. They were group learning for preparation and individual learning for indept learning and expanded learning. Model 2 was used in teaching Thai language subject area. Model 3 used cooperation learning. Model 3 was used in teaching English and Thai language subject areas.

2. Students had better understanding in learning the subjects because of the collaborative learning in the multigrade groups more over, their social skills increased according to positive supports and collaborative among the multigrade students.

3. There were 2 stages of principal supports. Firstly, the principals built readiness through workshop, teacher assignment, school curriculum adjustment and classroom environment preparation. Then, the principals supported multigrade teaching through internal supervisions and learning aids.

Department : Educational Research and Psychology Student's Signature

Field of Study : .. Educational Research Methodology Advisor's Signature

Academic Year : 2010

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือ ความรัก ความร่วมมือและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคลากรหลายท่านในการให้ความรู้และกำลังใจที่เป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยสามารถทำงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จจนเป็นมหาบัณฑิต

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา คำแนะนำที่ดี กำลังใจ ดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนทุ่มเทเวลาอันมีค่าในการตรวจทาน แก้ไขข้อบกพร่อง และปรับปรุงงานวิจัยเล่มนี้ตั้งแต่แรกเริ่มจนสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณประธานกรรมการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวานิช และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ดร.วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์ ในความเมตตาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ อบรมสั่งสอนและให้คำแนะนำที่ดีแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดร.ดุริณี จำปาทอง ศึกษานิเทศก์วิไล ศษศิลา และอาจารย์เครือวัลย์ ทองอยู่ ที่เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัยให้มีความสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนทุกท่าน ศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครอง และนักเรียนทุกคนของโรงเรียนกรณีศึกษาทั้ง 2 โรงเรียนในจังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผอ.ไพฑูรย์ เลียบวัน อาจารย์เครือวัลย์ ทองอยู่ อาจารย์อำนาจ อ้อยทิพย์ อาจารย์พรเพ็ญ มนต์พาสเกษม ที่ให้ความกรุณา ช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณเพื่อน ๆ น้อง ๆ สาขาวิชาวิธีวิทยาการศึกษาทุกท่าน ผู้เป็นกัลยาณมิตรคอยช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา

ที่สำคัญยิ่งขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และน้องสาว สำหรับการสนับสนุนโอกาสทางด้านการศึกษาที่ดีแก่ผู้วิจัยตลอดมา รวมทั้งความช่วยเหลือ คำแนะนำ การให้คำปรึกษา และกำลังใจที่ส่งเสริมให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จเป็นมหาบัณฑิตในวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ
สารบัญแผนภาพ.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ตอนที่ 1 สาระเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น.....	8
ตอนที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น.....	34
ตอนที่ 3 ทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์.....	51
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	54
ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	64
ตอนที่ 6 การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	65
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	78
การเลือกกรณีศึกษาและสนามวิจัย.....	78
แหล่งข้อมูลในการวิจัย.....	80
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	82

บทที่	หน้า
การจัดกระทำข้อมูล.....	92
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
การนำเสนอผลการวิจัย.....	93
4 ผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น.....	94
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของ โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (นามสมมติ).....	94
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของ โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (นามสมมติ).....	156
ตอนที่ 3 ผลการสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของ โรงเรียนประถมศึกษานานาชาติที่มีการปฏิบัติดี.....	197
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	211
สรุปผลการวิจัย.....	211
อภิปรายผล.....	216
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	224
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	225
รายการอ้างอิง.....	226
ภาคผนวก.....	232
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	233
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	235
ภาคผนวก ค ปฏิทินการปฏิบัติงานภาคสนาม.....	263
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	267

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน.....	12
2.2	รายชื่อโรงเรียนต้นแบบคณะชั้นจำนวน 14 โรงเรียน ใน 14 เขตพื้นที่การศึกษา ในปี 2550.....	13
2.3	แนวทางการจัดตารางเรียนในชั้นเรียนแบบคณะชั้น.....	26
3.1	จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจำแนกตามระดับชั้นและระดับ ความสามารถ.....	82
3.2	กิจกรรมการวิจัย.....	83
3.3	การศึกษาภาคสนาม.....	86
4.1	จำนวนนักเรียนแยกตามระดับชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ ปีการศึกษา 2553.....	97
4.2	จำนวนบุคลากรของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ ปีการศึกษา 2553.....	98
4.3	สัดส่วนโครงสร้างเวลาเรียนของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ที่มีการจัด การเรียนรู้แบบคณะชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ.....	108
4.4	ตารางเรียนแบบคณะชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ.	111
4.5	ตารางเรียนแบบคณะชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ.	111
4.6	กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2.	127
4.7	กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2....	134
4.8	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของครูโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ.....	140
4.9	จำนวนนักเรียนแยกตามระดับชั้นของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา ปีการศึกษา 2553..	157
4.10	จำนวนบุคลากรของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา ปีการศึกษา 2553.....	158
4.11	ตารางเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา.....	165
4.12	ตารางเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา.....	166
4.13	ตารางเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา.....	167
4.14	ตารางเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา.....	167
4.15	ตารางเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา.....	168
4.16	กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2-3.....	178

ตารางที่		หน้า
4.17	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูโรงเรียนราษฎร์ศึกษา.....	182
4.18	การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของกรณีศึกษา ทั้ง 2 โรงเรียน.....	197
4.19	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ที่มีการปฏิบัติ.....	208

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
4.1	ปัจจัยนิเทศตารางการจัดการเรียนรู้รายสัปดาห์และกำหนดการจัดการเรียนรู้ รายกลุ่มสาระการเรียนรู้.....	112
4.2	การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ.....	116
4.3	การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นของโรงเรียนราชภัฏรำไพพรรณี.....	171

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
2.1	แนวทางการจัดชั้นเรียนแบบคละชั้น.....	20
2.2	แนวทางในการจัดแบ่งพื้นที่ของชั้นเรียนแบบคละชั้น แบบที่ 1.....	23
2.3	แนวทางในการจัดแบ่งพื้นที่ของชั้นเรียนแบบคละชั้น แบบที่ 2.....	24
2.4	ตัวอย่างกำหนดการเรียนรู้รายสัปดาห์.....	29
2.5	โครงสร้างทางสังคมของการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม.....	43
2.6	องค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล.....	47
2.7	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	64
4.1	ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน ของโรงเรียนสตรีสมุทร.....	125
4.2	ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน โรงเรียนราษฎร์ศึกษา.....	176
4.3	กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ที่มีการปฏิบัติดี.....	210

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษามีบทบาทโดยตรงอย่างมากในการพัฒนาพลเมืองของประเทศ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และมีความรู้ความสามารถ ในการส่งเสริมการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ของประเทศ เพราะภารกิจที่สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพ ซึ่งจะเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศต่อไปในอนาคต โดยโรงเรียนเป็นสถาบัน การศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จึงนับว่าเป็นองค์กรที่มีความสำคัญที่สุด ที่จะได้รับการพัฒนาให้มีความเข้มแข็งสามารถจัดการศึกษาให้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในปัจจุบันสภาพการณ์จัดการศึกษาของโรงเรียนบางส่วนสามารถดำเนินการได้อย่างเข้มแข็ง แต่เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และจากผลการทดสอบระดับชาติโดยรวม ร่วมกับผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า โรงเรียนจำนวนมากยังไม่สามารถปฏิบัติงานด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ได้อย่างน่าพึงพอใจ โดยส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2551)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กแม้จะมีนักเรียนจำนวนน้อย ในแต่ละระดับชั้นแต่โรงเรียนขนาดเล็กมักจะมีนักเรียนครบทุกชั้น และโรงเรียนขนาดเล็กส่วนมาก เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บางโรงเรียนเป็นโรงเรียน ขยายโอกาสจึงเปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งในประเทศไทยมีโรงเรียนประเภท โรงเรียนขนาดเล็กตั้งอยู่กระจัดกระจายเป็นจำนวนมากทั้งในเมืองและนอกเมือง บางแห่งอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ห่างไกล โดยในปีการศึกษา 2549 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานมีโรงเรียนในสังกัดที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา จำนวน 12,828 แห่ง ปีการศึกษา 2550 มีโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา จำนวน 13,351 แห่ง และในจำนวนนี้ เป็นโรงเรียนที่มีขนาดเล็กมาก ซึ่งมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 60 คนลงมา ถึงจำนวน 4,198 แห่ง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552)

สาเหตุของการเพิ่มจำนวนของโรงเรียนขนาดเล็กเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงของสังคม ในด้านโครงสร้างประชากรที่มีอัตราการเกิดลดลงส่งผลให้จำนวนประชากรในวัยประถมศึกษาลดลง อย่างต่อเนื่องโดยในช่วงปี พ.ศ. 2545 ถึง ปี พ.ศ. 2549 มีอัตราการเกิดลดลงจาก 5,792,636 คน

ในปี พ.ศ. 2545 เป็น 5,505,594 คน ในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งลดลงถึง 287,042 คน คิดเป็นร้อยละ 4.96 ส่งผลให้จำนวนนักเรียนที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาลดลงเป็นจำนวนมาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) กอปรกับความนิยมของผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานไปเรียนโรงเรียนในตัวเมือง โดยที่ผู้ปกครองต้องประกอบอาชีพส่งผลให้ไม่มีเวลารับส่งนักเรียน และเมื่อผู้ปกครองทำงานในเมืองจึงนำลูกหลานเข้าไปเรียนในเมืองด้วย ทำให้มีนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนใกล้บ้านลดลง ส่งผลให้อัตราครูต่อนักเรียนค่อนข้างต่ำ ทำให้รัฐบาลมีค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือนของครูสูงมาก ขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพึงพอใจ (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1, 2553) จึงถือเป็นปัญหาสำคัญของประเทศในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพให้กับนักเรียน และเมื่อวิเคราะห์คุณภาพทางการศึกษาจากการประเมินมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาในปี พ.ศ. 2551พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กที่ทำการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนที่ส่วนใหญ่มีฐานะยากจนนั้นมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 491 แห่ง มีคุณภาพทางการศึกษาอยู่ในระดับปรับปรุง และเมื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนทุกระดับชั้นและในทุกพื้นที่มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่านักเรียนจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ สภาพปัญหาดังกล่าวเนื่องมาจากโรงเรียนขนาดเล็กขาดความพร้อมทางด้านปัจจัยต่างๆ อาทิ ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับชั้นจำนวนน้อย ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขาดความสนุกสนานไม่สามารถแบ่งกลุ่มและเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนได้ดีเท่าที่ควร ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ ปัญหาเรื่องจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน ปัญหาการขาดแคลนสื่อการเรียนรู้ และวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่มีราคาแพง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ภารกิจของโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งในระบบการศึกษา แม้ว่าจะจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็กย่อมต้องปฏิบัติงานพัฒนานักเรียนอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้ข้อจำกัดที่มีอยู่หลากหลายและเงื่อนไขในการบริหารจัดการที่ต่างกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ก็ตาม ซึ่งแนวทางแก้ไขในการจะจำกัดจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กให้ดำรงอยู่เฉพาะที่มีความจำเป็น และช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน นอกจากนี้ยังเป็นการยกระดับคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กให้สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถอยู่ในชุมชนได้โดยไม่ถูกยุบ เนื่องจากชุมชนยอมรับและนิยมส่งบุตรหลานมาเรียนวิธีการที่เหมาะสม คือ การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น (Multigrade Teaching) นอกจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจะสามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน

ในโรงเรียนขนาดเล็ก และแก้ไขปัญหาในเรื่องคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กโดยการยกระดับคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กให้สูงขึ้นได้แล้วนั้น การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นยังเป็นการสร้างโอกาสและส่งเสริมคุณสมบัติที่สำคัญของนักเรียนในด้านการพัฒนาทางสังคมและอารมณ์ในการเรียนรู้และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น ซึ่งเป็นการเสริมสร้างให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันได้ภายใต้ความแตกต่างทั้งในระดับชั้น กลุ่มอายุ เพศ ความคิด และระดับความสามารถ เพราะในสภาพความเป็นจริงในโรงเรียนทุกประเภทย่อมต้องมีนักเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านเพศ อายุ ภูมิหลัง วัฒนธรรมของครอบครัว ศาสนา และระดับความสามารถส่วนบุคคลที่ต่างกันไป ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนย่อมต้องสนองตอบความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มย่อย โดยใช้วิธีการแบบร่วมมือร่วมใจ (Cooperation) และการสนับสนุนจากเพื่อน (Peer support) ในห้องโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนคละชั้นที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมุ่งเน้นที่การส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้ ครู 1 คน ดูแลนักเรียน จำนวน 15-20 คน ฉะนั้นถ้าโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพในทุกด้านแล้วนั้นจะสามารถสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษาให้กับนักเรียนไทยได้ในทุกพื้นที่

รวมทั้งการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นนอกจากจะส่งเสริมนักเรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นตรงตามเป้าประสงค์ของการศึกษาแล้ว ยังเสริมสร้างคุณธรรมและสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนได้ครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี เนื่องจากนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกจากการเรียนรู้จากครู พี่และเพื่อนนักเรียนด้วยกันเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ เน้นการสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อนและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนบนพื้นฐานความสามารถที่ต่างกันไป (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาคนที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) เนื่องด้วยคนเป็นกลไกที่สำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาเกือบทุกด้าน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมที่สงบสุขและเข้มแข็ง ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยว่ามุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and

Happiness Society) เพราะถ้าคนในชาติมีความรู้และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบเรียบร้อยแล้วย่อมส่งผลให้ชาติบ้านเมืองเจริญเป็นปกติสุขเช่นกัน

โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านทักษะสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลกันที่นักเรียนได้รับจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มและการสนับสนุนช่วยเหลือกันของเพื่อนนักเรียนต่างระดับชั้น ต่างกลุ่มอายุ ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะของความสมานฉันท์ที่เป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังให้กับเยาวชนของชาติตั้งแต่เยาว์วัยโดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาเพราะเป็นวัยที่เด็กก้าวออกจากบ้านสู่สังคมของโรงเรียนที่ต้องปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นการศึกษาในระดับทั่วไปของคนในสังคมที่สามารถนำวิชาความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าโรงเรียนขนาดเล็กแม้ว่ามีข้อจำกัดในหลายด้านทั้งปัญหาจำนวนนักเรียนที่มีจำนวนน้อยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ ปัญหาเรื่องจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ปัญหาการขาดแคลนสื่อการเรียนรู้ และวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ แต่เมื่อโรงเรียนขนาดเล็กใช้การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นทางแก้ปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้นอกจากโรงเรียนขนาดเล็กจะสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นได้แล้ว การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นยังส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายใต้ความแตกต่างหลากหลายได้อีกด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติ: พหุกรณีศึกษา เพื่อให้ได้รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่โรงเรียนอื่นในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยตระหนักถึงความสำคัญของผลในการจัดการศึกษาที่จะเกิดแก่นักเรียนทั้งทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรและการปลูกฝังคุณลักษณะให้นักเรียนมีความสมานฉันท์สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมต่อไปอย่างมีความสุข

คำถามวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดีมีลักษณะอย่างไร

2. ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดีเป็นอย่างไร

3. การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดีเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี

2. เพื่อศึกษาผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี

3. เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษาโดยศึกษาโรงเรียนระดับประถมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีการปฏิบัติดี

2. กรณีศึกษา

กรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีการปฏิบัติดี ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 2 โรงเรียน โดยในการศึกษาใช้กรณีศึกษา 2 กรณีที่มีความแตกต่างกันในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้

3. ประเด็นที่ศึกษา

การศึกษาระบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดีครอบคลุมในประเด็น ดังต่อไปนี้

3.1 การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี

3.2 การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี

3.3 ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี

3.4 การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน และมีครูไม่ครบชั้นเรียน ส่งผลให้ต้องมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน และการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี

โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีการนำหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้แนวทางไว้ไปปฏิบัติจริงในโรงเรียนครบทุกกิจกรรม จนเป็นที่ยอมรับว่ามีผลการปฏิบัติที่เกิดการพัฒนาแก่นักเรียนและโรงเรียนสามารถเป็นต้นแบบของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู เพื่อใช้เป็นแนวทางให้กับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นเรียน และมีจำนวนนักเรียนน้อยในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามจุดมุ่งหมาย

2. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อใช้ในการวางแผน การสนับสนุนการจัดการศึกษาที่ตระหนักถึงความสำคัญของผลในการจัดการศึกษาที่จะเกิดแก่นักเรียนทั้งทางด้านผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนตามหลักสูตร และการปลูกฝังคุณลักษณะให้นักเรียนมีความสมานฉันท์สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

3. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งใช้เป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนอื่นๆในการปรับปรุง แก้ไขพัฒนาในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นเรียน และมีจำนวนนักเรียนน้อยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาในประเด็นการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอสาระสำคัญ แบ่งออกเป็น 6 ตอนตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 สาระเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ตอนที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ตอนที่ 3 ทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 6 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 1 สาระเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นว่า Multigrade มาจาก คำว่า Multi แปลว่า มาก หลากหลาย Grade แปลว่า ชั้น หรือ ระดับ Multigrade จึงหมายถึง การจัดชั้นเรียนที่มากกว่าหนึ่งชั้นโดยที่นักเรียนมีระดับความรู้ความสามารถ หลากหลาย หรือการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนต่างชั้น ต่างกลุ่มอายุ และต่างระดับความสามารถที่เรียนในห้องเดียวกัน โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมมือใจ (Cooperation) และการสนับสนุนจากเพื่อนในห้อง (Peer support) ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น จึงนำนักเรียนมาเรียนรวมกันมากกว่าหนึ่งชั้น ซึ่งสอดคล้องกับ Little (1995) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นว่าเป็นการสอนนักเรียนที่มีความแตกต่างกันด้านอายุ ระดับชั้น และความสามารถในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งมีชื่อเรียกการสอนในลักษณะนี้อีกหลากหลายชื่อ อาทิ multilevel, multiple class, composite class, vertical group, family classes และ unitary schools ในกรณีที่โรงเรียนมีครูคนเดียวโดยการสอนแบบคละชั้นจะมีความแตกต่างกับการสอนนักเรียน ในระดับชั้นเดียวกันในเรื่องของอายุและความสามารถของนักเรียน Gaustad (1995) ได้ให้ความหมายของ

การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นว่า หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียน ต่างอายุกัน และต่างระดับความสามารถมาเรียนด้วยกัน Cushman (1993) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นว่าเป็นการเรียนที่ผสมผู้เรียนที่ต่างระดับชั้นให้เรียนในห้องเดียวกัน โดยต้องมีการวางแผนและการร่วมมือกันมากกว่าในชั้นเรียนปกติ Allison (2006 อ้างถึงในกึ่งเพชร ส่งเสริม, 2552) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นว่า หมายถึง การจัดนักเรียนที่มีอายุและความสามารถต่างกันเข้ามาเรียนในห้องเดียวกัน ซึ่งจะได้รับการสอนตามความสามารถมากกว่าการสอนตามระดับของอายุ เพราะเด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน Vincent (1999:1 อ้างถึงใน Florida, C. G., 2006) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นว่าเป็นการจัดนักเรียนตั้งแต่สองระดับหรือมากกว่ามาเรียนในห้องเดียวกันกับครูคนเดียวใช้เวลาเรียนมากกว่าหนึ่งปี ซึ่งสอดคล้องกับ Pardini (2005 อ้างถึงในกึ่งเพชร ส่งเสริม, 2552) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นว่า หมายถึง การพัฒนาห้องเรียนขึ้นมาเพื่อให้นักเรียนที่มีระดับชั้นและอายุต่างกันเข้ามาเรียนในห้องเดียวกัน โดยตระหนักทั้งประโยชน์ทางวิชาการและสังคมการจัดชั้นเรียนแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้เวลาเรียนมากกว่าหนึ่งปีกับครูหนึ่งคน ซึ่งห้องเรียนแบบคละชั้นเป็นการรวมนักเรียนที่มีช่วงอายุ 2-3 ปีเรียนด้วยกัน Perner and Porter (1998 อ้างถึงในกึ่งเพชร ส่งเสริม, 2552) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นว่า เป็นการสอนและการจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีระดับทักษะทางวิชาการที่แตกต่างกันในบทเรียนเดียวกัน การสอนแบบนี้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติการครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและประเมินผลการเรียนรู้

จากความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น (Multigrade) หมายถึง การดำเนินการจัดชั้นเรียน ที่นำนักเรียนต่างชั้น ต่างกลุ่มอายุ และต่างความสามารถ นำมาเรียนรู้อพร้อมกันเป็นชั้นเดียวโดยที่ครูคนเดียวสามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับระดับความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ (Cooperation) และการสนับสนุนจากเพื่อนในห้อง (Peer support)

ประวัติความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น คือ การจัดครูคนหนึ่งสอนมากกว่าหนึ่งชั้นเรียน และห้องเรียนหนึ่งๆจัดนักเรียนเข้าเรียนมากกว่าหนึ่งระดับชั้น ซึ่งเหตุผลของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา คือ เกิดจากที่มีโรงเรียนขนาดเล็ก

ที่เป็นโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ห่างไกล ต้องถิ่นทุรกันดาร หรือพื้นที่ชายขอบที่มีครู 2-3 คน แต่มีการจัดการศึกษาภาคบังคับครบทุกชั้นเรียน จึงทำให้ครูต้องจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กสองกลุ่มอายุให้เรียนร่วมกันในชั้นเรียนเดียวกัน

เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น (UNESCO, 1995)

ประการแรก การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในพื้นที่ที่มีจำนวนนักเรียนอยู่น้อยมาก หรือน้อยเกินไป ซึ่งในหนึ่งห้องเรียนที่มีครู 1 คน มีนักเรียนน้อยกว่า 10 คน สาเหตุเพราะ การเข้าเรียนต่ำมาก ปัญหาแบบนี้อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กที่กระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร พื้นที่ชายขอบ พื้นที่แถบเทือกเขาที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ในประเทศกำลัง พัฒนา

ประการที่สอง การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในที่มีจำนวนนักเรียนมีมากเกินไป คือ มีอัตราการเข้าเรียนสูงมากจนครูที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอ ซึ่งเหตุผลข้อนี้มักอยู่ในประเทศ ที่พัฒนาแล้วที่มีการเกณฑ์เด็กเข้าเรียนสูงมาก ซึ่งในหนึ่งห้องเรียนที่มีครู 1 คน มีนักเรียนมากกว่า 30 คน

ประการที่สาม การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้ ปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ จึงใช้กระบวนการ จัดการเรียนรู้มาแก้ปัญหา ปัญหาด้านการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพต่ำ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กให้สูงขึ้น ปัญหาด้านงบประมาณ เพื่อช่วยประหยัดงบประมาณ ปัญหาด้านปัจจัยพื้นฐาน เพื่อเป็นการใช้ปัจจัยพื้นฐานร่วมกัน ปัญหาการขาดแคลนอัตรากำลังครู เพื่อให้ครูสามารถสอนได้ครบชั้นและครบตามหลักสูตร และเพื่อแก้ปัญหาประสพการณ์ของครู

ความเป็นมาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในต่างประเทศ (กิงเพชร สงเสริม, 2552)

ในปี ค.ศ. 1843 ก่อนที่จะมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการจัดการเรียนรู้แบบแบ่งระดับชั้น เนื่องจากโฮเรซ แมนน์ (Horace Mann) รัฐมนตรีสภาการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาได้เดินทางไปประเทศปรัสเซีย (Prussia) แล้วเกิด ความประทับใจในการจัดการเรียนรู้แบบแบ่งระดับชั้น กอปรกับขณะนั้นประเทศสหรัฐอเมริกา อยู่ในระยะเริ่มต้นของการก้าวสู่ประเทศอุตสาหกรรม จึงส่งผลให้แนวคิดเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิต ขยายไปสู่ระบบการศึกษาด้วย จึงทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ แบบแบ่งระดับชั้นมาใช้ด้วยความเชื่อว่าหลักสูตรการศึกษาแบบแบ่งระดับชั้นมีประสิทธิภาพ มากกว่าระบบการสอนแบบห้องเรียนเดียวกันที่เรียนรวมกันหลายระดับชั้น จนกระทั่งปี ค.ศ. 1890

อีเลียท (Eliot) อธิการบดีมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้กล่าวยืนยันว่าการจัดกลุ่มเด็กที่มีความสามารถแตกต่างกันมากจะส่งผลที่ไม่ดีในการเรียนรู้ของเด็ก จากนั้นในปี ค.ศ. 1909 มาเรีย มอนเตสซอรี เป็นสุภาพสตรีชาวอิตาลีคนแรกที่เขียนเรื่องราวของการสอนเด็กอายุ 3-7 ขวบ ด้วยวิธีการสอนเฉพาะบุคคล ซึ่งการสอนแบบนี้เปิดโอกาสให้เด็กที่อายุน้อยกว่าเรียนรู้จากเด็กที่อายุมากกว่า ส่งผลให้ในปี ค.ศ. 1913 วิธีการสอนของมอนเตสซอรีแพร่หลายไปทั่วประเทศในทวีปยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1916 จึงมีโรงเรียนสอนแบบมอนเตสซอรีเกิดขึ้นกว่า 200 โรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยโรงเรียนเหล่านี้ เป็นศูนย์กลางของการสอนนักเรียนตามอัตราความสามารถของเด็กแต่ละคน ต่อมาความสนใจในโรงเรียนแบบมอนเตสซอรีลดน้อยลง และการจัดการเรียนรู้แบบแบ่งระดับชั้นได้รับความนิยมมากกว่า ในปี ค.ศ. 1960 การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นยังไม่เป็นที่แพร่หลายในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่หลังจากปี ค.ศ. 1988 ประเทศต่างๆ ได้ทำการทดลองหาวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพเรื่อยไปจนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่สอง นักการศึกษาชาวอังกฤษได้ปรับเปลี่ยนระบบการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มอายุ และให้นักเรียนเหล่านี้เรียนกับครูคนเดิมเป็นเวลา 3 ปี เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้ต่อมาระบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นที่นิยมในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงส่งผลให้โรงเรียนทั้งหลายรวมเด็กหลายอายุ หลายความสามารถ เข้าด้วยกัน แต่มีผลกระทบที่ตามมาคือ ครูต่างมีความวิตกกังวล เพราะไม่เคยได้รับการฝึกให้เข้าใจการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาก่อน อีกทั้งในระยะดังกล่าวการพัฒนาการศึกษาต้องการประหยังบประมาณ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจึงส่งผลให้การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นไม่ได้รับความนิยม นักการศึกษาจึงหันมาใช้การจัดการเรียนรู้แบบแบ่งระดับชั้นเหมือนเดิมแม้ว่าจะไม่มีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของเด็กชาวอเมริกัน

ในขณะที่นักศึกษายังคงหาวิธีที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบแบ่งระดับชั้นได้มีครูกลุ่มหนึ่งได้สร้างห้องเรียนแบบคละชั้นขึ้น และในไม่ช้าก็ขยายไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและไปสู่อื่นๆ ซึ่งนักการศึกษาได้อธิบายว่าการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่เกิดขึ้นในช่วง 140 ปี ต่อมาในปี ค.ศ. 1990 มีการปฏิรูปกฎหมายการศึกษาในรัฐเคนตักกีของประเทศสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขยายไปสู่รัฐอื่นๆ ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกาและทั่วโลก

จากความเป็นมาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในต่างประเทศ สรุปได้ว่า ก่อนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นได้มีการจัดการเรียนรู้แบบแบ่งระดับชั้นมาก่อน ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ง่ายและสะดวกจึงได้รับความนิยมจากนักการศึกษา แต่การจัดการเรียนรู้แบบแบ่งระดับชั้นมีข้อจำกัดในด้านการสอนที่เป็นระดับเดียวกัน มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมือนกัน

และไม่สามารถตอบสนองความต้องการเรียนรู้และความสามารถที่หลากหลายของนักเรียนในชั้นเรียนได้ ต่อมาจึงมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นขึ้น เพื่อให้นักเรียนที่มีความแตกต่างทั้งระดับชั้น อายุ และความสามารถมาเรียนด้วยกัน ซึ่งถือว่าการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นการขยายขอบเขตในด้านอายุและความสามารถของนักเรียนให้เรียนรู้ได้ตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนได้

ความเป็นมาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในประเทศไทย

สภาพปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีโรงเรียนในสังกัดที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา จำนวน 12,828 แห่งในปี 2549 และเพิ่มเป็น 13,351 และ 13,915 ในปี 2550 และ ปี 2551 ตามลำดับ และในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนที่มีขนาดเล็กมาก ซึ่งมีนักเรียนตั้งแต่ 60 คนลงมา ถึงจำนวน 4,198 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน

ปี	จำนวนโรงเรียน	ร้อยละ
2536	10,741	33.48
2540	10,649	33.36
2546	10,877	33.23
2547	11,599	35.88
2548	12,269	37.94
2549	12,828	39.73
2550	13,351	41.48
2551	13,915	43.73

จากตารางที่ 2.1 ทำให้เห็นสภาพปัญหาของจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทยที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้นำแนวคิดเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาจากประเทศนิวซีแลนด์ที่มีโรงเรียนขนาดเล็กเหมือนในประเทศไทย แต่ประเทศนิวซีแลนด์ใช้วิธีการกำหนดจำนวนเด็กต่อครู อาทิ ครู 1 คน สอนเด็กได้ 25 คน โดยไม่มีปัญหาเรื่องการคละชั้น

เพราะใช้สื่อการสอนที่สามารถจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่ผสมผสานกันได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมา เพื่อการแก้ปัญหาเรื่องโรงเรียนขนาดเล็ก โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำแนวคิดเรื่องจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีต้นแบบมาจากประเทศนิวซีแลนด์นี้มาปรับใช้ ให้เหมาะสมกับบริบทการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทย และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ตั้งแต่ปี 2549 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน และเพื่อเพิ่มคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กให้สูงขึ้น สามารถอยู่ในชุมชนได้โดยไม่ถูกยุบ ชุมชนยอมรับและนิยมส่งบุตรหลานมาเรียน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเริ่มพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนตั้งแต่ปี 2550 โดยมีโรงเรียนต้นแบบคละชั้นจำนวน 14 โรงเรียนใน 14 เขตพื้นที่การศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 รายชื่อโรงเรียนต้นแบบคละชั้นจำนวน 14 โรงเรียน ใน 14 เขตพื้นที่การศึกษา ในปี 2550

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	จังหวัด
1.	โรงเรียนบ้านช่องไม้ดำ	จังหวัดกระบี่
2.	โรงเรียนบ้านโคกเจริญ	จังหวัดพังงา
3.	โรงเรียนบ้านแหลมทราย	จังหวัดภูเก็ต
4.	โรงเรียนบ้านทอนเสียดวิทยาคาร	จังหวัดระนอง
5.	โรงเรียนบ้านโพรงจระเข้	จังหวัดตรัง เขต 1
6.	โรงเรียนบ้านบางเตา	จังหวัดตรัง เขต 2
7.	โรงเรียนเขาถ้ำพระ	จังหวัดนครสวรรค์
8.	โรงเรียนบ้านเนินเวียง	จังหวัดนครสวรรค์
9.	โรงเรียนบ้านสายลำโพงกลาง	จังหวัดนครสวรรค์
10.	โรงเรียนบ้านโคกสว่าง	จังหวัดนครสวรรค์
11.	โรงเรียนบ้านหนองฮีหนองแคน	จังหวัดอุบลราชธานี
12.	โรงเรียนบ้านโนนบุรุษ	จังหวัดขอนแก่น
13.	โรงเรียนวัดนาเม็ง	จังหวัดเชียงใหม่
14.	โรงเรียนบ้านสันคะยอม	จังหวัดเชียงใหม่

จากตารางที่ 2.2 จะเห็นว่าโรงเรียนต้นแบบคละชั้นในปี 2550 ส่วนมากจะอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ และเป็นพื้นที่ที่เคยประสบภัยพิบัติสึนามิ ส่วนโรงเรียนที่เหลือจะคัดเลือกโรงเรียนที่มีความเข้มแข็ง และครูค่อนข้างมีความพร้อม ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนต้นแบบคละชั้นจำนวน 14 โรงเรียน เบื้องต้นใช้งบประมาณโรงเรียนละ 50,000 บาท และ ต่อมาในปี 2551 ได้มีการจัดอบรมบุคลากรแกนนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มอีกจำนวน 800 โรงเรียน เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่โรงเรียนในด้านแนวคิดหลักการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และในปี 2552 มีโรงเรียนขนาดเล็กที่สนใจจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเพิ่มมากขึ้นถึง 3,770 โรงเรียนใน 4 ภูมิภาค

จากความเป็นมาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในประเทศไทย สรุปได้ว่าเนื่องจากสภาพปัญหาของจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทยที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้นำแนวคิดเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจากประเทศนิวซีแลนด์มาปรับใช้กับโรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทยตั้งแตปี 2550 โดยมีโรงเรียนต้นแบบคละชั้นจำนวน 14 โรงเรียน โดยส่วนมากเป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ และเป็นโรงเรียนที่มีความเข้มแข็ง ครูค่อนข้างมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นโรงเรียนต้นแบบในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น (Multigrade) มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้สนองต่อความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มย่อย ซึ่งตรงกับแนวคิดเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจึงใช้ได้ดีกับโรงเรียนทุกประเภท เนื่องจากชั้นเรียนทุกชั้นเรียนย่อมมีนักเรียนที่ระดับความสามารถต่างกัน ตลอดจนมีความต้องการเรียนรู้ และลักษณะการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Learning Styles) การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของนักเรียนรายบุคคล มีชื่อเรียกว่า การจัดการเรียนรู้ตามความแตกต่างของผู้เรียน(Differentiate Instruction) ห้องเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบนี้ จึงเป็นห้องเรียนที่คละความสามารถของนักเรียน (Mixed-Ability Classroom) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่นำนักเรียนต่างระดับชั้นมาเรียนรวมกันเรียกว่า การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น (Multigrade Classroom) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะเพิ่มเป็น 2 ด้าน คือ การจัดการเรียนรู้คละอายุและ

คละความสามารถ (Mixed age and Mixed Ability) (สำนักทดสอบทางการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

นอกจากนั้นการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นยังช่วยส่งเสริมคุณสมบัติที่สำคัญของนักเรียน คือ การเรียนรู้และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นนอกเหนือจากการพัฒนาด้านสติปัญญา จากกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น อาทิ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวมชั้น จับคู่ แบ่งกลุ่มย่อย ค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นต้น โดยทำให้นักเรียนมีลักษณะการเรียนรู้แบบควบคุมตนเองได้ (Self-managing) ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของการใฝ่เรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสอนที่มีประสิทธิภาพจากงานวิจัยของ Brant (1998 อ้างถึงใน สำนักทดสอบทางการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ที่ระบุว่านักเรียนเรียนรู้ได้ดีที่สุดภายใต้สถานการณ์ต่อไปนี้

1. เรื่องที่เรียนรู้เป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจ มีความหมายต่อเขา
2. เรื่องที่เรียนท้าทายความสามารถ กระตุ้นให้อยากเรียน
3. เรื่องที่เรียนเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ
4. นักเรียนได้เรียนรู้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของตนมีตัวเลือกให้เลือกได้
5. นักเรียนได้ใช้ความรู้เดิมมาต่อยอดสร้างเป็นความรู้ใหม่
6. นักเรียนมีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
7. นักเรียนได้รับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากครูและเพื่อน
8. นักเรียนได้เลือกและทดลองใช้วิธีการเรียนรู้ที่เขาเลือก
9. บรรยากาศเรียนรู้อในห้องเรียนเป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้

จากลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น สรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อสนองตอบความต้องการของนักเรียน เป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มย่อยที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริงของห้องเรียนและสังคม ที่ในความเป็นจริงนั้นแต่ละบุคคลย่อมมีความต้องการที่แตกต่างกันทั้งในด้านอายุ ความสามารถ และความต้องการเรียนรู้ โดยนักเรียนแต่ละคน นอกจากต้องการวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพแล้ว นักเรียนยังต้องเรียนรู้ที่จะปรับตนเองให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างเป็นปกติสุขด้วย ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถจำลองสภาพจริงของสังคมที่มีความแตกต่างให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง ทั้งทางด้านสติปัญญาและทางด้านสังคมไปพร้อมกัน

แนวคิดหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีนักเรียนต่างระดับชั้น ต่างอายุ ต่างความสามารถมาเรียนรู้พร้อมกันในเวลาเดียวกัน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงต้องอาศัยแนวคิดหลักการที่สำคัญ ดังนี้ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

1. เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ร่วมกัน เนื่องจากการมีนักเรียนแต่ละชั้นจำนวนน้อย ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนดูเหงาไม่สนุกสนาน การเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มในบางโอกาสไม่สามารถทำได้
2. การจัดการเรียนรู้ที่เต็มตามศักยภาพ เนื่องจากห้องเรียนแบบคละชั้นเป็นห้องเรียนแบบธรรมชาติที่สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตปกติ และเด็กทุกคนในโรงเรียนก็จะมีครูสอนดูแลได้ตลอดเวลา
3. จัดกลุ่มเด็กที่มีพัฒนาการและระดับความสามารถในการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกันไว้ด้วยกัน
4. จัดประสบการณ์ให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้จากผู้อื่น

จากแนวคิดหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ และความสามารถที่หลากหลายของนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพของตนเองได้ โดยการจัดกลุ่มนักเรียนในชั้นเรียนตามระดับพัฒนาการและระดับความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนที่ใกล้เคียงกันไว้ด้วยกัน เพื่อให้ นักเรียนที่มีความแตกต่างกันทั้งระดับชั้น อายุ และระดับความสามารถได้เรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือสนับสนุนในด้านการเรียนร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกในการอยู่ร่วมกันได้

การบริหารจัดการชั้นเรียนแบบคละชั้น

การบริหารจัดการชั้นเรียนแบบคละชั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) การจัดชั้นเรียนแบบคละชั้น เป็นรูปแบบการบริหารจัดการที่นำนักเรียนหลายชั้นมาเรียนรู้พร้อมกัน เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่อไปนี้

1. บุคลากร การจัดครูเข้าสอนสำหรับชั้นเรียนแบบคละชั้น ควรคำนึงถึง ข้อมูลพื้นฐาน ภูมิหลังของครู และเหตุผลในการเลือกครูเข้าสอน โดยพิจารณา ดังนี้

1.1 ด้านความรู้ ครูผู้สอนในห้องเรียนแบบคละชั้น ซึ่งมีนักเรียนต่างกลุ่มอายุต่างความสามารถเรียนรวมในห้องเดียวกัน ครูจึงจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องต่อไปนี้

1.1.1 เทคนิคการจัดชั้นเรียนแบบคละชั้น ประกอบด้วย

1) วิธีการหลากหลายในการจัดชั้นเรียน อาทิ การจัดกลุ่มทั้งชั้น กลุ่มย่อย การจับคู่ การทำงานรายบุคคล และความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ในการจัดกลุ่มย่อย

2) การจัดกิจกรรมประจำวันด้านการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กคุ้นเคยจนสามารถเรียนต่อเองได้ แม้ครูไม่อยู่ในชั้น อาทิ การควบคุมกำกับโดยนักเรียน การใช้สื่อที่มีอยู่เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเป็นกลุ่ม

3) วิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงตามธรรมชาติของแต่ละรายวิชา

4) รู้วิธีการสอนที่หลากหลายซึ่งสามารถใช้สอนในชั้นเรียนแบบคละชั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การสอนเป็นทีม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การทำงานกลุ่มย่อย การสอนเป็นชั้นรวม การเรียนรู้โดยกลุ่มเพื่อน จัดกิจกรรมหมุนเวียนตามฐานอย่างเป็นระบบ

1.1.2 ความรู้เรื่องประโยชน์และผลดีของการสอนแบบคละชั้นทั้งด้านวิชาการและด้านอื่นๆ

1.1.3 การจัดโครงสร้างหลักสูตรที่สมดุล ครอบคลุมการสอนเป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายภาคเรียนและรายปี

1.1.4 วิธีการจัดพื้นที่ในห้องเรียน การจัดสื่อค้นคว้าและแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนสำหรับนักเรียนที่คละชั้น

1.1.5 วิธีการประเมินผลที่ปฏิบัติได้และมีประสิทธิภาพสามารถประเมินผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสำหรับนักเรียนในชั้นเรียนที่สอดคล้องตรงตามสภาพจริงของผู้เรียน

1.2 ด้านทักษะและสมรรถนะ ครูผู้สอนในห้องเรียนแบบคละชั้นควรมีทักษะและสมรรถนะที่ดี ดังนี้

1.2.1 ทักษะในการจัดการเรียนชั้นเรียน โดยครูผู้สอนควรมอบหมายงานให้นักเรียนทุกคนได้ทำงานตามความสามารถและครุมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับนักเรียน

1.2.2 ทักษะการวิเคราะห์ระดับความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคล

1.2.3 ทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่สนองตอบตามระดับความสามารถของผู้เรียน

1.2.4 ทักษะการจัดทำหาสื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนแบบคละชั้น

1.2.5 ทักษะในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่หลากหลายตรงตามสภาพจริง

1.3 ด้านทัศนคติ ครูผู้สอนในห้องเรียนแบบคละชั้นควรมีทัศนคติ ดังนี้

1.3.1 มีความเชื่อว่าการสอนแบบคละชั้นจะเกิดประโยชน์แก่เด็กทั้งด้านพัฒนาการทางสติปัญญา การพัฒนาทางสังคมและอารมณ์

1.3.2 เชื่อมั่นว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกันได้

1.3.3 ผู้ปกครองเห็นประโยชน์ของการสอนแบบคละชั้นทั้งในด้านวิชาการและด้านอื่นที่นอกเหนือจากงานวิชาการ

1.3.4 การจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู

1.4 ด้านการเสริมสร้างวินัยเชิงบวก การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบคละชั้น ครูผู้สอนต้องสร้างระเบียบวินัยในห้องเรียนก่อน ตลอดจนกำหนดข้อตกลงในการเรียนรู้ร่วมกัน และควรเริ่มต้นจากชั้นเล็กที่สุด อาทิ ชั้นอนุบาลหรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มาเข้าเรียน ครูจะแนะนำชีวิตความเป็นอยู่กิจวัตรประจำวัน และการปฏิบัติกิจกรรมในห้องเรียน โดยครูผู้สอนทั้งโรงเรียนต้องร่วมกันฝึกวินัยในการเรียนรู้ในห้องเรียนแบบคละชั้น เนื่องจากห้องเรียนคละชั้นครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทุกคนตามระดับความสามารถ ครูเป็นผู้ดูแลอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำโดยหมุนเวียนไปตามกลุ่ม ดังนั้นเด็กจึงต้องมีวินัยในตนเองและรู้จักการเรียนรู้ ค้นคว้า ทั้งจากเอกสารใบงาน ใบความรู้ สื่อช่วยสอน (ICT) ต่างๆ ตลอดจนเรียนรู้จากการทำงานร่วมกับนักเรียนคนอื่นหรือนักเรียนในชั้นต่างกันโดยไม่ต้องมีครูอยู่ในกลุ่ม แนวทางการเสริมสร้างวินัยและข้อตกลงของห้องเรียน มีดังนี้

1. จัดทำระเบียบข้อตกลงโดยนักเรียนมีส่วนร่วม
2. มีจำนวนข้อไม่มากนัก
3. ใช้ภาษาที่จดจำได้ง่าย และบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิด
4. ใช้ภาพประกอบมีสีสันหรือเป็นคำคล้องจอง

2. การจัดชั้นเรียนแบบคละชั้น

ชั้นเรียนแบบคละชั้นเป็นห้องเรียนที่มีเด็กต่างชั้น ต่างกลุ่มย่อย ต่างกลุ่มอายุ และความสามารถต่างกัน แต่นำมาจัดการเรียนรู้พร้อมกัน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาทิ การจัดกิจกรรมแบบรวมชั้น การทำงานกลุ่มย่อย การทำงานแบบคู่ การทำงานรายบุคคล การจัดกลุ่มนักเรียนในชั้นเรียนแบบคละชั้น ครูควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

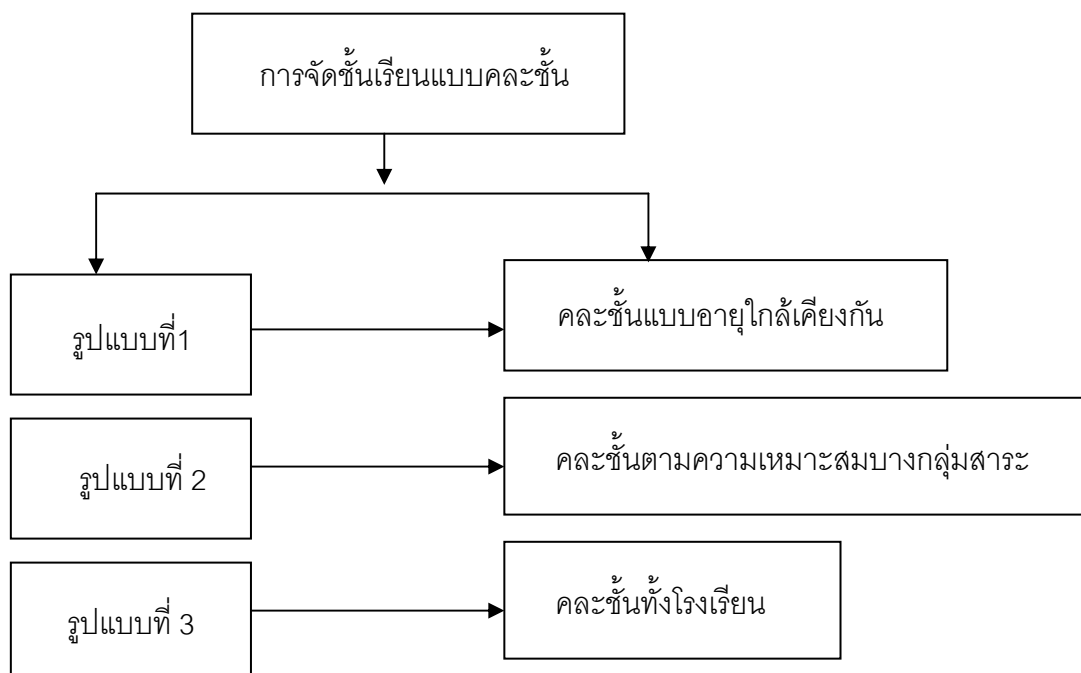
2.1 พัฒนาการหรือระดับความสามารถของเด็ก การจัดชั้นเรียนแบบคละชั้น ไม่ควรจัดเด็กที่มีความสามารถต่างกันมาก ๆ มาเรียนรวมกัน อาทิ ป.1 กับ ป.5 ควรจัดเด็กที่มีระดับพัฒนาการในการเรียนรู้ใกล้เคียงกันมาเรียนรวมกัน อาทิ ป.1 รวมกับ ป.2, ป.2 รวมกับ ป.3, รวม ป.1 ถึง ป.3, รวม ป.4 ถึง ป.6 เป็นต้น แต่ในทางปฏิบัตินักเรียนในระดับชั้น ป.1 และ ป. 6 ควรจัดชั้นเรียนเดี่ยว ไม่ควรจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เนื่องจากนักเรียนชั้น ป.1 ควรเรียนพื้นฐานในด้านการอ่านออกเขียนได้ให้แม่นยำก่อน ส่วนนักเรียนชั้น ป.6 ต้องมีการเตรียมตัวในการสอบเพื่อศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษา

2.2 ระดับผลการเรียน ความสนใจ ความพึงพอใจในกลุ่มเพื่อน หรือภาษาถิ่น ที่เด็กพูดในชีวิตประจำวัน

2.3 ปริมาณเด็กในชั้นเรียนแบบคละชั้น สัดส่วนเด็กต่อครูไม่ควรเกิน 20 คน เพื่อให้การดูแลเด็กที่ต่างความสามารถในการเรียนรู้สามารถทำกิจกรรมต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการจัดชั้นเรียนแบบคละชั้น

การจัดชั้นเรียนแบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในทางปฏิบัติจริงนั้น แต่ละโรงเรียนสามารถเลือกใช้และปรับใช้แนวทางการจัดชั้นเรียนแบบคละชั้นตามความเหมาะสมของบริบทในแต่ละโรงเรียนทั้งในเรื่องจำนวนนักเรียน จำนวนชั้นเรียน ความแตกต่างของระดับพัฒนาการและความสามารถของนักเรียน จำนวนครู ความสามารถในวิชาเอกของครู ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และความถนัดของครูในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ เป็นต้น ซึ่งในหนึ่งโรงเรียนอาจมีการใช้แนวทางการจัดชั้นเรียนแบบคละชั้นมากกว่าหนึ่งรูปแบบร่วมกันได้ อาทิ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กแห่งหนึ่งมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นโดยการจัดชั้นเรียนคละชั้นแบบอายุใกล้เคียงกันในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 แต่ไม่ได้มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในทุกกลุ่มสาระ โดยครูผู้สอนได้พิจารณาแล้วว่าพัฒนาการและความสามารถของนักเรียนในโรงเรียนนั้นมีความแตกต่างกันมาก จึงมีการจัดชั้นเรียนคละชั้นตามความเหมาะสมบางกลุ่มสาระ อาทิ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยนั้นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เพิ่งเลื่อนชั้นมาจากอนุบาลยังไม่สามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้คล่องจึงไม่สามารถจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ได้ เป็นต้น โดยทั่วไปแล้วแนวทางการจัดชั้นเรียนแบบคละชั้นมีด้วยกัน 3 รูปแบบ (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552) ดังแสดงในแผนภาพที่ 2.1

แผนภาพที่ 2.1 แนวทางการจัดชั้นเรียนแบบคละชั้น

ที่มา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2552

จากแผนภาพที่ 2.1 อธิบายได้ว่า

1) การจัดชั้นเรียนคละชั้นแบบอายุใกล้เคียงกัน เพื่อให้ นักเรียนที่มีระดับพัฒนาการในการเรียนรู้ใกล้เคียงกันเรียนด้วยกัน อาทิ การจัดชั้นเรียนคละชั้นในระดับชั้นอนุบาล 1-2, ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2, ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4, ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6, ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นต้น ซึ่งการจัดชั้นเรียนคละชั้นแบบอายุใกล้เคียงกันเป็นการช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติ เจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน ครูผู้สอน และโรงเรียน เพราะเมื่อนักเรียนที่มีระดับพัฒนาการในการเรียนรู้ใกล้เคียงกันเรียนด้วยกัน นักเรียนจะเรียนรู้ได้อย่างค่อยเป็นค่อยไปพร้อมกัน ทำให้นักเรียนไม่เกิดความท้อแท้ในการเรียน หรือมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาที่เรียน

2) การจัดชั้นเรียนคละชั้นตามความเหมาะสมบางกลุ่มสาระเพื่อให้ครูได้สอนตามวิชาเอกหรือตามความถนัดของครูในบางกลุ่มสาระ เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กย่อมมีครูไม่ครบวิชาเอกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงส่งผลให้นักเรียนอาจมีผลสัมฤทธิ์ต่ำในวิชาที่ครูผู้สอนไม่มีความถนัดเพียงพอ ดังนั้นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจึงต้องมีการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลตามบริบทของแต่ละโรงเรียน โดยการร่วมมือกันของครูทุกคนเท่าที่มีอยู่ในโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในบางกลุ่มสาระที่ครูแต่ละคนมีความถนัด เพื่อให้เกิดประโยชน์

สูงสุดแก่นักเรียน โดยเฉพาะในวิชาหลัก รวมทั้งเพื่อให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนร่วมกันบ้าง ตามความสามารถและตามความสนใจในบางรายวิชา ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อย่างเป็นธรรมชาติ ตามลักษณะของสังคม และวัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกัน

3) การจัดชั้นเรียนคละชั้นทั้งโรงเรียน ซึ่งมีการจัดในกรณีที่มีจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับชั้นน้อยมากจนส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาทิ การเรียนรู้จากวิทยากรท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน ครูจ้างสอน หรือวิทยากรภายนอกในวิชาดนตรีไทยที่ครูจะมาสอนเพียงสัปดาห์ละหนึ่งวัน โดยการจัดการเรียนรู้ในวิชาดนตรีไทยต้องมีการเล่นดนตรีเป็นวงดนตรีไทย แต่เนื่องจากในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีนักเรียนในแต่ละระดับชั้นจำนวนน้อยจึงจำเป็นต้องมีการจัดการเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียนทั้งโรงเรียน เป็นต้น

3. การจัดบรรยากาศชั้นเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

การจัดบรรยากาศชั้นเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน และลักษณะของชั้นเรียน ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

3.1 การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน เป็นการจัดแบ่งพื้นที่ของชั้นเรียนสำหรับจัดกิจกรรม โดยคำนึงถึงลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งที่เป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และการเรียนรู้รายบุคคล ดังนั้นชั้นเรียนควรมีมุมหรือศูนย์การจัดกิจกรรม ดังนี้

3.1.1 มุมสงบหรือมุมทำงานเดี่ยว สำหรับนักเรียนศึกษาค้นคว้า

ด้วยตนเอง

3.1.2 ศูนย์ทดสอบ หรือมุมสำหรับนักเรียนทำงานเสร็จแล้ว สามารถ

ตรวจสอบแบบฝึกหัดหรือใบงานด้วยตนเอง

3.1.3 บริเวณที่ครูใช้สอนทั้งชั้นรวมกัน

3.1.4 มุมทำงานแบบจับคู่

3.1.5 บริเวณที่จัดไว้สำหรับนักเรียนทำงานกลุ่มย่อย ตั้งแต่ 3-6 คน

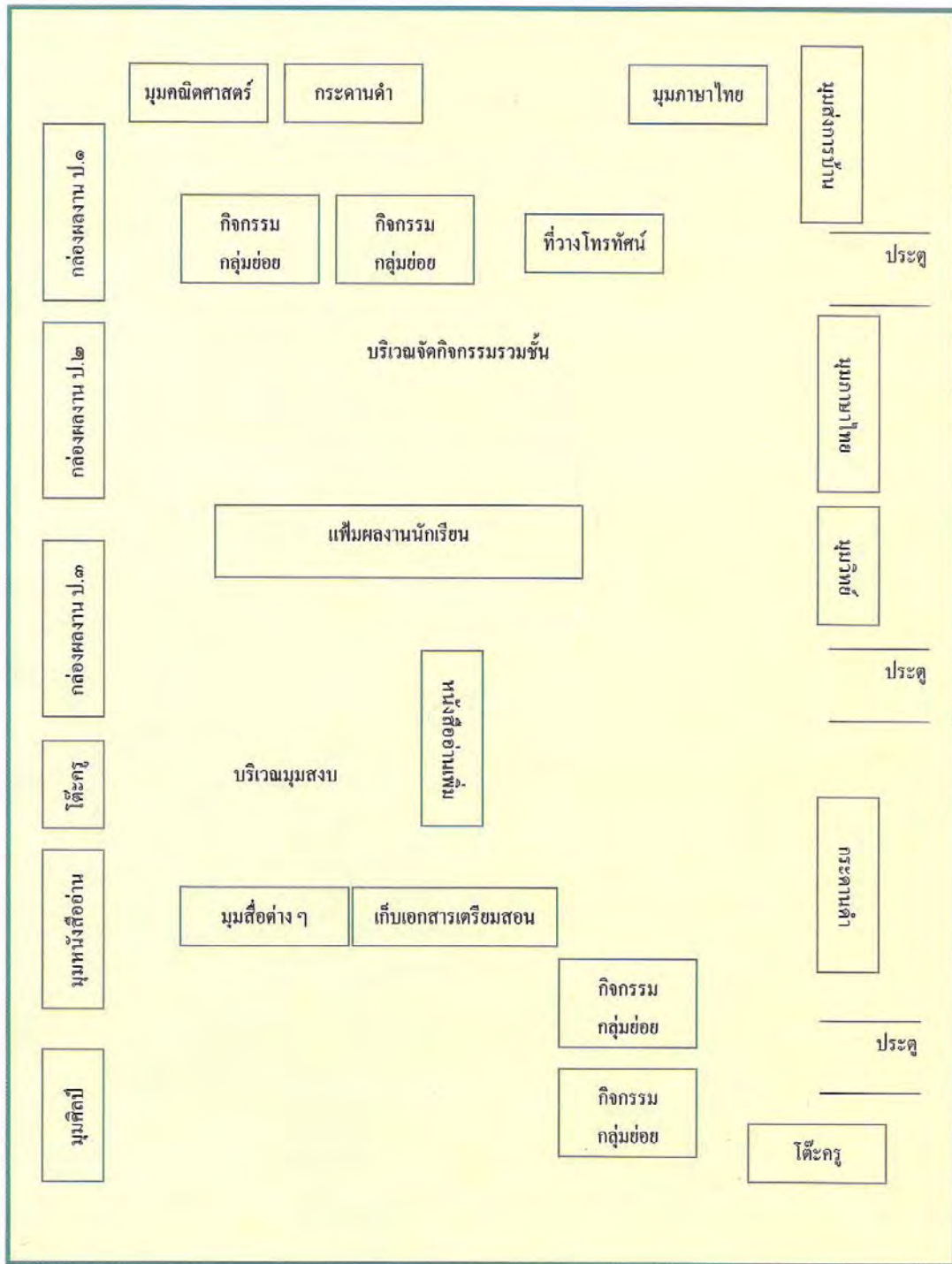
3.1.6 ศูนย์โสตทัศนศึกษาและค้นคว้าเอกสารอ้างอิง ซึ่งเป็นมุมสำหรับ

ทำกิจกรรมศิลปะ ผลิตผลงานจากคอมพิวเตอร์ ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือหรือสื่อ ICT ต่างๆ หรือจัดเป็นศูนย์ค้นคว้ารายวิชา อาทิ ศูนย์วิทยาศาสตร์ ศูนย์คณิตศาสตร์ ศูนย์ภาษาไทย เป็นต้น

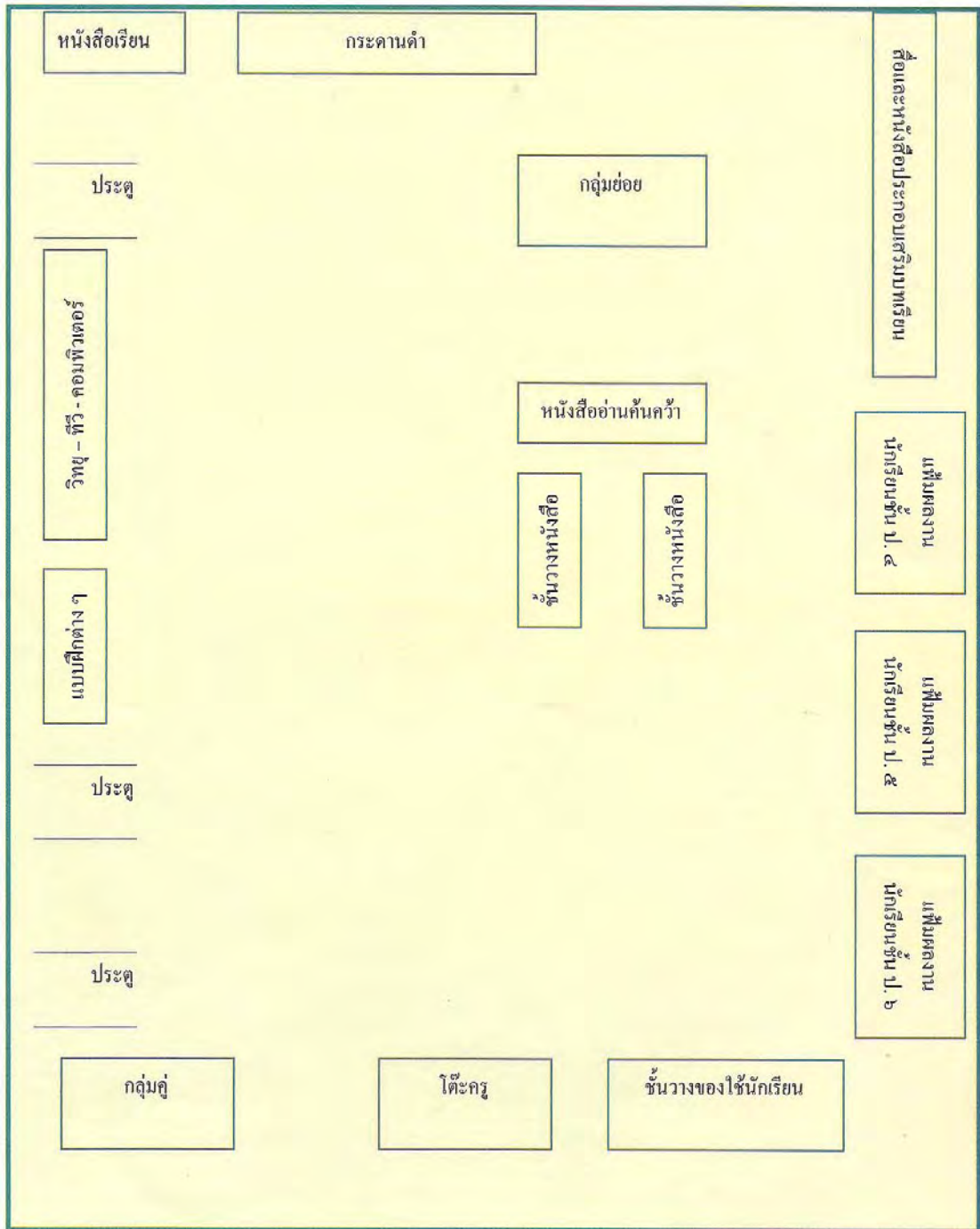
3.1.7 บริเวณที่ครูสอนกลุ่มย่อย

3.1.8 มีป้ายนิเทศหรือที่จัดแสดงผลงานของนักเรียน

3.2 ลักษณะของชั้นเรียน เป็นการจัดชั้นเรียนในห้องเรียนแบบคณะชั้น ให้เอื้อต่อการเรียนรู้โดยจะต้องมีลักษณะพื้นที่กว้างขวางพอสมควร และมีที่ว่างสำหรับครู ในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้อย่างต่อเนื่องและหลากหลาย โดยครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียน มีส่วนร่วมในการจัดแผนผังชั้นเรียนและวางแผนตกแต่งพื้นที่ทำกิจกรรมด้วยตนเอง รวมทั้งร่วมกัน ตั้งกฎระเบียบในการเข้าไปทำกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ ดังนั้นครูและนักเรียนควรมีการกำหนด ข้อตกลงร่วมกัน และทำเครื่องหมายแสดงระดับการใช้เสียงไว้ในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ หรือมุมต่างๆ เพื่อใช้ในการเตือนใจนักเรียนในการใช้เสียงให้เหมาะสมกับกิจกรรม อาทิ เครื่องหมายไม่ใช้เสียง ที่มุมทำงานเดี่ยว เครื่องหมายใช้เสียงค่อยๆ ที่มุมทำงานแบบจับคู่ เครื่องหมายการใช้เสียงเบา ได้ยินในบริเวณการทำงานกลุ่มย่อย และเครื่องหมายการใช้เสียงพอได้ยินทั้งห้องในการทำ กิจกรรมรวมชั้น เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นและรักษากฎระเบียบที่วางไว้ อย่างได้ผล เนื่องจากนักเรียนจะเข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ในชั้นเรียนที่จัดไว้เฉพาะสำหรับ แต่ละกิจกรรม และเข้าใจถึงกฎระเบียบในการเข้าไปทำกิจกรรมในพื้นที่นั้น ดังแสดงตัวอย่าง ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดแบ่งพื้นที่ของชั้นเรียนแบบคณะชั้น ดังแสดงในแผนภาพที่ 2.2 และแผนภาพที่ 2.3

แผนภาพที่ 2.2 แนวทางในการจัดแบ่งพื้นที่ของชั้นเรียนแบบคละชั้น แบบที่ 1
 ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552

แผนภาพที่ 2.3 แนวทางในการจัดแบ่งพื้นที่ของชั้นเรียนแบบคละชั้น แบบที่ 2
 ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552

จากแผนภาพที่ 2.2 และแผนภาพที่ 2.3 แสดงแนวทางในการจัดแบ่งพื้นที่ของชั้นเรียนแบบคณะชั้นเป็นมุมสำหรับการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งรูปแบบในจัดแบ่งพื้นที่ของชั้นเรียนแบบคณะชั้นไม่มีสูตรสำเร็จที่ดีที่สุด ซึ่งการจัดชั้นเรียนสามารถยืดหยุ่น และปรับใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และสภาพของแต่ละห้องเรียนและแต่ละโรงเรียนได้ โดยยึดถือแนวทางในการจัดแบ่งพื้นที่ของชั้นเรียนแบบคณะชั้นที่จำเป็น คือ ต้องมีพื้นที่กว้างเพียงพอสำหรับให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมที่แตกต่างกันในเวลาเดียวกันได้ โดยไม่รบกวนกันภายใต้การกำกับดูแลของครู

4. การจัดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้

การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีหลายชั้นมาเรียนในชั้นเรียนเดียวกัน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) มีดังนี้

- 4.1 นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้
 - 4.2 สร้างแรงจูงใจเมื่อเด็กเกิดความสนใจ และมีความพึงพอใจในการเรียน
 - 4.3 จัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างของนักเรียน ด้านความพร้อม ความถนัด ความสนใจ ความเชื่อ
 - 4.4 ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้
 - 4.5 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของนักเรียน
 - 4.6 ห้องเรียนสะอาด จัดเก็บสื่อ วัสดุอุปกรณ์การจัดการเรียนรู้เป็นหมวดหมู่สะดวกต่อการนำไปใช้
 - 4.7 นักเรียนมีความรู้สึกปลอดภัยและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
 - 4.8 มีป้ายนิเทศหรือที่จัดแสดงผลงานของนักเรียนที่เหมาะสม
- การจัดบรรยากาศชั้นเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นและการจัดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ สรุปได้ว่า การจัดชั้นเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นไม่มีสูตรสำเร็จที่ดีที่สุด โดยการจัดชั้นเรียนสามารถยืดหยุ่น และปรับใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และสภาพของแต่ละห้องเรียน ซึ่งการจัดชั้นเรียนที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัว โดยเฉพาะถ้าครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดแผนผังชั้นเรียนและวางแผนตกแต่งพื้นที่ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นและรักษากฎระเบียบที่วางไว้อย่างได้ผล เนื่องจากนักเรียนจะเข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ในชั้นเรียนที่จัดไว้เฉพาะสำหรับแต่ละกิจกรรม และเข้าใจถึงกฎระเบียบในการเข้าไปทำกิจกรรมในพื้นที่นั้น

5. การจัดตารางเรียน

การจัดตารางเรียนในชั้นเรียนแบบคละชั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) สามารถสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาหรือจุดเน้นของสถานศึกษา และสอดคล้องกับลักษณะการเรียนแบบคละชั้น โดยจัดตารางเรียนช่วงเช้า เน้นการเรียนรู้ด้านภาษาและคณิตศาสตร์ ภาคบ่ายจัดแบบบูรณาการเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งใช้วิชาดนตรี วิชากีฬา และวิชาศิลปะในการบูรณาการ โดยเน้นทักษะสำคัญที่เป็นทักษะร่วมในการแสวงหาความรู้ อาทิ ทักษะการคิด ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสื่อสาร เป็นต้น ดังแสดงแนวทางการจัดตารางเรียนในชั้นเรียนแบบคละชั้น ดังแสดงในตารางที่ 2.3

วัน/เวลา	08.30-12.00 น.		12.00-13.00 น.	13.00-15.30 น.	
จันทร์	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์		วิทยาศาสตร์	บูรณาการ สังคมศึกษา ดนตรี ศิลปะ การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี สุขศึกษา และพลศึกษา
อังคาร	คณิตศาสตร์	ภาษาไทย		ภาษาอังกฤษ	
พุธ	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์		วิทยาศาสตร์	
พฤหัสบดี	คณิตศาสตร์	ภาษาไทย		ภาษาอังกฤษ	
ศุกร์	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์		วิทยาศาสตร์	

ตารางที่ 2.3 แนวทางการจัดตารางเรียนในชั้นเรียนแบบคละชั้น

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552

จากตารางที่ 2.3 แสดงแนวทางการจัดตารางเรียนในชั้นเรียนแบบคละชั้น โดยจัดตารางเรียนช่วงเช้า เน้นการเรียนรู้ด้านภาษาและคณิตศาสตร์ ภาคบ่ายจัดแบบบูรณาการเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งใช้วิชาดนตรี วิชากีฬา และวิชาศิลปะในการบูรณาการ

6. กิจกรรมการสอนในห้องเรียนคละชั้น

ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นครูต้องดูแลนักเรียนมากกว่าหนึ่งชั้น ครูจึงต้องจัดเตรียมกิจกรรมอย่างหลากหลายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มหรือแต่ละคน เพื่อสนองความต้องการเรียนรู้ของนักเรียนที่แตกต่างกัน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งจากตนเองและผู้อื่นในการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ โดยทั่วไปการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมีกิจกรรมพื้นฐาน 6 กิจกรรม ดังนี้

6.1 กิจกรรมสอนรวมชั้น มีความสำคัญมาก เพราะครูต้องชี้แจงกิจกรรมหลักที่จะเรียนรู้ในแต่ละวัน นำเข้าสู่บทเรียน และทบทวนความรู้เดิม โดยเฉพาะการจัดหน่วยการเรียนรู้

ที่เป็นหน่วยเรื่องเดียวกัน แต่มีกิจกรรมสำหรับเด็กแต่ละชั้นต่างกันตามระดับการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อม

6.2 กิจกรรมจับคู่ ซึ่งจะมีการจับคู่ในการเรียนรู้ทั้งนักเรียนในระดับชั้นเดียวกัน หรือต่างระดับชั้นกัน เพื่อช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ (Peer support)

6.3 กิจกรรมกลุ่มย่อย โดยจะวิเคราะห์ความสามารถนักเรียน และจัดกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถใกล้เคียงกันให้ทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ (Cooperation)

6.4 กิจกรรมการสอนโดยกลุ่มเพื่อน แบบเพื่อนสอนเพื่อน และการสอนข้ามกลุ่มอายุ (Peer support) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนเรียนรู้จากกันและกัน สามารถใช้ในการเรียนรู้แบบจับคู่และกลุ่มย่อย นักเรียนที่จับคู่หรือสมาชิกในกลุ่มย่อยอาจมาจากนักเรียนชั้นเดียวกันที่มีระดับความสามารถเดียวกันหรือเป็นนักเรียนชั้นสูงกว่า มีความสามารถมากกว่า ทำหน้าที่เป็น “ครู” ซึ่งลักษณะนี้จะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การสอนแบบข้ามชั้น” (Cross age teaching)

6.5 กิจกรรมการทำงานรายบุคคล ซึ่งจะเป็นกิจกรรมการศึกษาด้วยตนเอง อาทิ กิจกรรมการทำแบบทดสอบ แล้วตรวจคำตอบใบงานหรือแบบฝึกที่ครูจัดเตรียมไว้ กิจกรรมการค้นคว้าจากคอมพิวเตอร์หรือเอกสารอ้างอิง เป็นต้น โดยกิจกรรมการทำงานรายบุคคล เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีลักษณะการเรียนรู้แบบควบคุมตนเองได้ (Self-managing) ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของการใฝ่เรียนรู้ เป็นการสร้างวินัยในตนเองให้แก่ให้นักเรียนให้สามารถรับผิดชอบตนเองได้เป็นอย่างดี โดยนักเรียนสามารถค้นคว้าด้วยตนเองได้ในขณะที่ไม่มีครูควบคุมชั้นเรียน ซึ่งช่วยให้ครูสามารถมีเวลาในการซ่อมเสริมและพัฒนาความพร้อมให้แก่นักเรียนเป็นรายกลุ่มย่อย หรือรายบุคคลได้อย่างเต็มที่

6.6 กิจกรรมการเรียนรู้กับครูเป็นกลุ่มย่อย เป็นกิจกรรมที่ครูใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาความพร้อมให้แก่นักเรียนเป็นรายกลุ่มย่อย หรือรายบุคคลในกรณีที่นักเรียนที่เรียนไม่ทันเพื่อน หรือไม่เข้าใจในการเรียน

จากกิจกรรมที่นักเรียนได้ทำในการเรียนรู้แบบคล้อยชั้นเห็นได้ว่านักเรียนได้ทำกิจกรรมที่หลากหลายและใช้เวลาในช่วงเดียวกัน อาทิ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อาจทำโครงการหรืองานกลุ่ม ส่วนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อาจจับคู่เรียนรู้ หรือทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยศึกษาค้นคว้าจากคอมพิวเตอร์ ศูนย์สารสนเทศศึกษา หรือหนังสือค้นคว้า และครูอาจสอนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิด เป็นต้น

โดยบทบาทที่สำคัญของครู คือ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนรายบุคคล หรือรายกลุ่มย่อยให้สามารถทำกิจกรรมที่หลากหลายพร้อมกัน โดยไม่รบกวนกันภายใต้การกำกับ

ดูแลของครู ซึ่งครูต้องมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจน ซึ่งในแต่ละวันนักเรียนต้องเข้าใจ บทบาทหน้าที่ของตนโดยดูจากกำหนดการสอนรายสัปดาห์ที่ครูต้องจัดทำไว้ เพื่อกำหนดสาระ การเรียนรู้ เป้าหมายการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะทำในแต่ละสัปดาห์ โดยครูจะใช้สัญลักษณ์ตัวย่อในกำหนดการสอนรายสัปดาห์ เพื่อใช้ในการชี้แจงแก่นักเรียน ถึงกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆในแต่ละวัน ซึ่งสัญลักษณ์ตัวย่อในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

ค หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้กับครูเป็นกลุ่มย่อย

ก หมายถึง กิจกรรมกลุ่มย่อยของนักเรียน

จ หมายถึง กิจกรรมจับคู่

ด หมายถึง กิจกรรมการทำงานรายบุคคล

กระบวนการจัดกิจกรรมของครู

ครูจะจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนแล้วให้นักเรียนตั้งชื่อกลุ่มของตนเอง จากนั้นครูจะเขียนชื่อกลุ่ม ของนักเรียนลงในกำหนดการเรียนรู้รายสัปดาห์ โดยการเขียนสัญลักษณ์ตัวย่อในการทำกิจกรรม การเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มในห้องเรียนให้ผลัดกันทำกิจกรรมตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งในการทำ กิจกรรมในแต่ละฐานประมาณ 15-20 นาที โดยนักเรียนจะดูเวลาจากนาฬิกาในห้องเรียน และเปลี่ยนกิจกรรมด้วยตนเอง อาทิ สัญลักษณ์ตัวย่อในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มมะลิ คือ ค ก จ หมายความว่า หลังจากกิจกรรมรวมชั้นแล้ว นักเรียนในกลุ่มมะลิจะเป็นกลุ่มแรกที่พบครู จากนั้นจึงแยกย้ายไปเข้ากลุ่มย่อยและทำกิจกรรมจับคู่เป็นลำดับต่อไป เป็นต้น ดังแสดง ตัวอย่างกำหนดการเรียนรู้รายสัปดาห์ ดังแสดงในแผนภาพที่ 2.4

กำหนดการสอบรายสัปดาห์ที่การจัดการเรียนรู้แต่ละชั้น (รายกลุ่มสาระ)
 กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ภายใน.....วัน.....ป.1-3.....จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์.....7.....ชั่วโมง
 ภาคเรียนที่.....2.....สัปดาห์ที่.....33.....ชื่อหน่วยการเรียนรู้.....หน่วยที่ 9 นิทานสอนใจ.....

วัน	กลุ่ม/ชั้น (รายสัปดาห์เรียน)	เป้าหมายการเรียนรู้รายสัปดาห์	กิจกรรมรวมชั้นรายสัปดาห์	กลุ่มย่อยพบครู	กิจกรรมกลุ่มย่อย	กิจกรรมจับคู่	กิจกรรมเดี่ยว	วัดและประเมินผล
จันทร์	กลุ่มอนุบาล 1. ดช.ธนภัทร 2. ดช.ชานนิต 3. ดช.ธนธรณ์ 4. ด.ญ.ภัทรนันท์ 5. ด.ญ.ชลธิชา 6. ด.ญ.อาติษา ก ก จ	เขียนประโยคคำที่มี ค.เป็นตัวละคร	- บทอาชาน"วิชาหนาเจ้า" - แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และการหมุนเวียนกิจกรรม	ความรู้นิทานเรื่องเกี่ยวกับวัชกษะ/ชันงา - การฟัง - การเล่าเรื่องเชื่อมโยงกับ	ความรู้นิทานเรื่องเกี่ยวกับวัชกษะ/ชันงา ไปกิจกรรมตอบคำถาม นิทานเรื่องเกี่ยวกับวัชกษะ/ชันงา	ความรู้นิทานเรื่องเกี่ยวกับวัชกษะ/ชันงา การวาดภาพนิทาน เรื่องเกี่ยวกับวัชกษะ/ชันงา	ความรู้ ทักษะ/ชันงา	- การสังเกต - ตรวจผลงาน
	กลุ่มดาวเรือง 1. ดช.นัทพงศ์ 2. ดช.ธนภัทร 3. ดช.จักรกฤษ 4. ด.ญ.ปณยาพร ก ก จ	เขียนบรรยาย (มาตราตัวสะกดแม่กด)	การเรียนรู้และการหมุนเวียนกิจกรรม	ความรู้นิทานเรื่องเกี่ยวกับวัชกษะ/ชันงา การเล่าเรื่อง/สรุป ข้อคิดจากเรื่อง	ความรู้นิทานเรื่องเกี่ยวกับวัชกษะ/ชันงา เขียนแผนภาพ โครงเรื่องนิทานเรื่องเกี่ยวกับวัชกษะ/ชันงา	ความรู้ ทักษะ/ชันงา เขียนคำแม่จากนิทาน เรื่องเกี่ยวกับวัชกษะ/ชันงา	ความรู้ ทักษะ/ชันงา	- การสังเกต - ตรวจผลงาน
	กลุ่มมะลิ 1. ดช.สักริน 2. ดช.สรศักดิ์ 3. ด.ช.วิษณุ 4. ด.ญ.ปาริมา 5. ด.ญ.รติมา 6. ด.ญ.ชณิศา จ ก ค	เขียนเชิงสร้างสรรค์ (มาตราตัวสะกดแม่กด)	การเรียนรู้และการหมุนเวียนกิจกรรม	ความรู้นิทานเรื่องเกี่ยวกับวัชกษะ/ชันงา การสรุปเรื่อง การสรุปเรื่อง	ความรู้นิทานเรื่องเกี่ยวกับวัชกษะ/ชันงา เขียนนิทานเรื่องเกี่ยวกับวัชกษะ/ชันงา หนังสือเล่มเล็กเรื่องเกี่ยวกับวัชกษะ/ชันงา	ความรู้ ทักษะ/ชันงา อ่านเขียนคำนิทาน เรื่องเกี่ยวกับวัชกษะ/ชันงา ใบกิจกรรม สะสมคำ	ความรู้ ทักษะ/ชันงา	- การสังเกต - ตรวจผลงาน

แผนภาพที่ 2.4 ตัวอย่างกำหนดการเรียนรู้รายสัปดาห์

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552

จากแผนภาพที่ 2.4 ตัวอย่างกำหนดการเรียนรู้รายสัปดาห์แสดงให้เห็นกระบวนการจัดกิจกรรมของครูในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ต้องมีการกำหนดการสอนรายสัปดาห์เพื่อกำหนดสาระการเรียนรู้ เป้าหมายการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะทำในแต่ละวันในสัปดาห์ เพื่อให้นักเรียนสามารถทราบกิจกรรมของตนเองที่ต้องทำในชั้นเรียน ซึ่งเป็นการช่วยสร้างวินัยในตนเองให้กับนักเรียนที่เรียนรู้แบบคละชั้น เนื่องจากนักเรียนต้องรับผิดชอบ รักษาเวลา และปฏิบัติตามข้อตกลงทั้งของชั้นเรียน ข้อตกลงในการทำงานกลุ่มหรือการจับคู่ร่วมกับผู้อื่น หรือแม้แต่การมีวินัยในการรับผิดชอบต่องานรายบุคคลที่นักเรียนได้รับมอบหมาย ซึ่งถือได้ว่าการเสริมสร้างวินัยในตนเองให้แก่เรียนนั้นนับเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นให้มีประสิทธิภาพ

จากกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนคละชั้น สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายที่มีทั้งกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และกิจกรรมเดี่ยวส่งผลให้นักเรียนแต่ละคนมีงานที่ได้รับมอบหมายตามระดับความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ตลอดจนมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนด้วยกันทั้งในระดับวัยเดียวกัน และระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง รู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับมีวินัยในตนเอง สามารถรับผิดชอบต่อตนเองได้เป็นอย่างดี ลักษณะการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเช่นนี้จึงทำให้ครูมีเวลาดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคลและกลุ่มย่อยได้ครบถ้วน

ความแตกต่างของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นและการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้น

ความแตกต่างของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นและการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นมีความแตกต่างกันใน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

1. การจัดตารางสอนและแผนการเรียนรู้

การจัดตารางสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้นมีลักษณะการจัดตารางเรียนช่วงเช้า เน้นการเรียนรู้ด้านภาษาและคณิตศาสตร์ ภาคบ่ายจัดแบบบูรณาการเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งใช้วิชาดนตรี วิชากีฬา และวิชาศิลปะในการบูรณาการ โดยแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นสำหรับนักเรียนต่างระดับชั้นกันจะใช้แผนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้เดียวกัน แต่มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ และชิ้นงานที่มอบหมายให้นักเรียนทำแตกต่างกันตามระดับความยากง่ายของบทเรียนในแต่ละระดับชั้น ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นจะใช้แผนการเรียนรู้ที่แยกกันในเรื่องหาสาระ เป้าหมายการเรียนรู้ และชิ้นงานที่มอบหมายให้นักเรียนที่จะเรียนในแต่ละระดับชั้นออกจากกันอย่างชัดเจน

2. กิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบคละชั้นครูสามารถจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลายร่วมกัน โดยการจัดกิจกรรมที่มีส่วนร่วมช่วยกันในการเรียนรู้กับครู และเพื่อนนักเรียนที่ต่างระดับชั้น ต่างอายุ และต่างความสามารถ อาทิ เรียนรู้กับครู เรียนรู้จากเพื่อนในกลุ่มย่อย เรียนรู้จากพี่และเพื่อนในกิจกรรมจับคู่ข้ามชั้นหรือจับคู่ในชั้นเดียวกัน เรียนรู้จากการค้นคว้าด้วยตนเองในการทำงานเดี่ยวทั้งการค้นคว้าจากหนังสือและสื่อการเรียนรู้ ICT เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบคละชั้นนักเรียนในระดับชั้นที่ต่างกัน อายุต่างกัน ความสามารถต่างกันจะมีการสนับสนุนช่วยเหลือในการเรียนซึ่งกันและกัน (Peer Support) และมีการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจกัน (Cooperation) ในบทเรียนซึ่งเป็นหน่วยการเรียนรู้เดียวกัน และนักเรียนต่างระดับชั้นกันสามารถทำกิจกรรมที่หลากหลายพร้อมกัน โดยไม่รบกวนกันภายใต้การกำกับดูแลของครู ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นจะเป็นการเรียนรู้ที่นำนักเรียนต่างระดับชั้นมานั่งเรียนอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน แต่ไม่ได้มีการสนับสนุนการช่วยเหลือกันของนักเรียนในระหว่างการเรียนรู้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นเป็นการเรียนในเนื้อหาของแต่ละระดับชั้นที่แตกต่างกัน นักเรียนในแต่ละระดับชั้นจึงเรียนไม่พร้อมกัน โดยการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นครูจะแยกส่วนนักเรียนทีละชั้น

3. การจัดชั้นเรียนและการจัดกลุ่มนักเรียน

วิธีการที่ครูใช้ในการจัดชั้นเรียนและการจัดกลุ่มนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ครูจะจัดกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถ โดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์เป็นหลัก หรือจากการทดสอบความสามารถด้านภาษาไทยและคณิตศาสตร์ที่โรงเรียนจัดทำขึ้น โดยกลุ่มที่จัดไว้นี้สามารถยืดหยุ่นได้ในชั่วโมงวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และบูรณาการ ครูสามารถจัดกลุ่มนักเรียนตามความสนใจของนักเรียนที่ต้องการทำงานด้วยกัน อาทิ โครงการและงานกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งการจัดกลุ่มนักเรียนดังกล่าวครูจะพิจารณานักเรียนเป็นรายบุคคล และพยายามจัดกลุ่มนักเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถช่วยสนับสนุนในการเรียนรู้ร่วมกันได้ในหน่วยการเรียนรู้เดียวกันทั้งการจับคู่ข้ามชั้น จับคู่ในชั้นเดียวกัน หรือการทำงานเป็นกลุ่มย่อย ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นนั้นนักเรียนในแต่ละระดับชั้นเรียนแยกกันเรียนทีละระดับชั้นอยู่แล้ว จึงไม่มีการจัดกลุ่มนักเรียนข้ามระดับชั้น เพื่อให้ช่วยสนับสนุนกันในการเรียนรู้

4. การจัดพื้นที่ในชั้นเรียน

การจัดพื้นที่ในชั้นเรียนแบบคละชั้นไม่เหมือนกับการจัดพื้นที่ในชั้นเรียนแบบรวมชั้นที่มีการจัดโต๊ะเรียนที่แบ่งเป็นระดับชั้นอย่างชัดเจน แต่การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมีการจัดพื้นที่ให้สอดคล้องกับการทำกิจกรรมต่างๆของนักเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยเป็นการจัดแบ่งพื้นที่ของชั้นเรียนสำหรับจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งที่เป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และการเรียนรู้รายบุคคล และมีพื้นที่กว้างขวางเพียงพอสำหรับให้นักเรียนทำกิจกรรมที่แตกต่างกันในเวลาเดียวกัน ดังนั้นชั้นเรียนแบบคละชั้นจึงมีการจัดเป็นมุมหรือศูนย์การจัดกิจกรรมที่สามารถยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ได้ โดยไม่จัดโต๊ะเรียนแบบแบ่งเป็นระดับชั้น

จากความแตกต่างของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นและการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นสรุปได้ว่า มีความแตกต่างกันใน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดตารางสอนและแผนการเรียนรู้ โดยแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นสำหรับนักเรียนต่างระดับชั้นกันจะใช้แผนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้เดียวกัน แต่มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และชิ้นงานที่มอบหมายให้นักเรียนทำแตกต่างกันตามระดับความยากง่ายของบทเรียนในแต่ละระดับชั้น ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นจะใช้แผนการเรียนรู้ที่แยกกันในเนื้อหาสาระเป้าหมายการเรียนรู้ และชิ้นงานที่มอบหมายให้นักเรียนในแต่ละระดับชั้นทำออกจากกันอย่างชัดเจน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบคละชั้นนักเรียนในระดับชั้นที่ต่างกัน จะมีการสนับสนุนช่วยเหลือในการเรียนซึ่งกันและกัน (Peer Support) และมีการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจกัน (Cooperation) ในบทเรียนซึ่งเป็นหน่วยการเรียนรู้เดียวกัน ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นจะเป็นการเรียนรู้ที่นำนักเรียนต่างระดับชั้นมานั่งเรียนอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน แต่ไม่ได้มีการสนับสนุนการช่วยเหลือกันของนักเรียนในระหว่างการเรียนรู้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นเป็นการเรียนในเนื้อหาของแต่ละระดับชั้นที่แตกต่างกัน ด้านการจัดชั้นเรียนและการจัดกลุ่มนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมีการจัดกลุ่มนักเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถช่วยสนับสนุนในการเรียนรู้ร่วมกันได้ทั้งการจับคู่ข้ามชั้นและจับคู่ในชั้นเดียวกัน ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นนั้นนักเรียนในแต่ละระดับชั้นเรียนแยกกันเรียนที่ระดับชั้นจึงไม่มีการจัดกลุ่มนักเรียนข้ามระดับชั้นเพื่อให้ช่วยสนับสนุนกันในการเรียนรู้ และด้านการจัดพื้นที่ในชั้นเรียนแบบคละชั้นไม่จัดโต๊ะเรียนแบบแบ่งเป็นระดับชั้น แต่มีการจัดเป็นมุมหรือศูนย์การจัดกิจกรรม ส่วนการจัดพื้นที่ในชั้นเรียนแบบรวมชั้นมีการจัดโต๊ะเรียนที่แบ่งเป็นระดับชั้นอย่างชัดเจน

ประโยชน์และข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมีทั้งประโยชน์และข้อจำกัดซึ่งพอจะสรุปเป็นแนวทางในการพิจารณาให้เหมาะสม เพื่อเตรียมการจัดการสำหรับสถานศึกษา ดังนี้ (พัฒนา พวงมาลี, 2542)

ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

1. **ประโยชน์สำหรับนักเรียน** เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีความคิดริเริ่ม และมีความประทับใจในห้องเรียน นักเรียนจะได้รับการฝึกให้เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีอันจะก่อให้เกิดความสามัคคีในการร่วมกันทำงานต่างๆให้สำเร็จไปได้ด้วยดี นักเรียนจะสามารถเห็นตนเอง รู้จักตนเองและความถนัดของตนเองอย่างแท้จริง นักเรียนจะรู้สึกอบอุ่นเหมือนอยู่บ้านและมีความเข้าใจในชีวิตครอบครัว อาทิ ปลูกฝังนิสัยการรักพี่รักน้อง

1.1 **ประโยชน์สำหรับนักเรียนที่มีอายุมากกว่า** เป็นการเสริมสร้างให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ โดยช่วยเหลือนักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีโอกาสทดสอบ และพัฒนาความรู้ของตนเองจากการดูแลนักเรียนที่มีอายุน้อยกว่าอันจะทำให้เรียนที่มีอายุมากกว่าค้นพบความสามารถที่แท้จริงของตนเอง

1.2 **ประโยชน์สำหรับนักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า** นักเรียนจะได้รับการกระตุ้นจากการทำงานกับนักเรียนที่มีอายุมากกว่าและเรียนรู้จากนักเรียนเหล่านั้น จึงส่งผลให้นักเรียนที่มีอายุน้อยกว่ามีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น และพัฒนานิสัยการเรียนรู้ส่วนบุคคลตั้งแต่อายุยังน้อย

2. **ประโยชน์สำหรับครู** ทำให้หน้าที่ของครูไม่ใช่การบอกให้นักเรียนเรียนรู้ แต่เป็นผู้บอกการศึกษาทดลองในการที่จะให้นักเรียนได้ทำการสำรวจและหาประสบการณ์ด้วยตนเอง ครูจึงกลายเป็นผู้วินิจฉัย และที่ปรึกษาของนักเรียนแต่ละคน และครูได้รับความช่วยเหลือจากนักเรียนที่มีอายุกว่าในชั้นเรียนทำให้ครูสามารถสังเกตและประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ และช่วยให้การดูแลปกครองในเรื่องระเบียบวินัยง่ายขึ้น

ข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

1. **ข้อจำกัดสำหรับนักเรียน** โดยนักเรียนที่มีอายุมากกว่าจะถูกเรียกร้อง มีข้ออ้างและมีอำนาจเมื่อเขาอยู่กับนักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า

2. **ข้อจำกัดสำหรับครู** ครูต้องใช้เวลามากในระยะเริ่มต้นของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งนับว่าเป็นงานที่หนักมาก

เพราะต้องทำงานตลอดเวลากับนักเรียนที่มีความต้องการเรียนรู้และมีลำดับความสามารถที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการจัดในรูปแบบนี้ทำไม่ได้ไม่สมบูรณ์ ครูจะต้องทำงานหนักขึ้นเพื่อเตรียมประสบการณ์ให้เข้ากับกลุ่มของเด็กตามความสามารถ ดังนั้นจึงไม่ใช่ครูทุกคนที่จะมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการจัดชั้นเรียนแบบคละ

3. ข้อจำกัดสำหรับผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองมักคิดว่านักเรียนที่มีอายุมากกว่าในชั้นเรียนจะไม่มีพัฒนาการด้านความรู้ แต่จะมีความรู้เท่านักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า และยังมีความเข้าใจผิดบางประการ อาทิ นักเรียนที่อยู่ในชั้นที่สูงกว่าเมื่อนำมาเรียนในชั้นที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นแล้ว ถ้าไม่มีการชี้แจงจากผู้บริหารและครูอย่างชัดเจน ผู้ปกครองจะคิดว่าเป็นนักเรียนที่เรียนช้า และครูที่สอนในชั้นที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นต้องสอนนักเรียนสองระดับชั้น ดังนั้นผู้ปกครองจึงคิดว่านักเรียนจะได้รับเวลาจากครูเพียงครึ่งเดียวจากเวลาที่ครูสอนในชั้นปกติ เป็นต้น

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นดังกล่าว ช่วยให้ผู้วิจัยมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษานานาชาติเล็กมากขึ้น จึงทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดประเด็นที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาในประเด็นการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน ได้แก่ การให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดชั้นเรียน และการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้น การปรับหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดตารางเรียนแบบคละชั้น และการปรับปรุงสภาพห้องเรียนและการจัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

รวมทั้งการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์และข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นนั้นจะเป็นข้อมูลที่เป็นหลักเกณฑ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องและไม่เกิดอคติแก่ผู้วิจัยในขณะเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

จากการศึกษาแนวคิดหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ทำให้สามารถวิเคราะห์วิธีจัดชั้นเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นได้ว่าควรคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐาน ภูมิหลังของครู และเหตุผลในการจัดนักเรียนแต่ละชั้นมาเรียนรู้ด้วยกัน เนื่องจากการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ร่วมกันให้กับนักเรียน โดยจัดกลุ่มนักเรียนที่มีพัฒนาการและระดับความสามารถในการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกันได้ด้วยกัน และจัดประสบการณ์ให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้

จากผู้อื่นนั้น จะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่เต็มตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนได้ จึงทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นได้มีลำดับดังนี้

1. ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Psychology)

เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เป็นการจัดชั้นเรียนที่มีเด็กหลายกลุ่มอายุ ระดับชั้น และมีความสามารถแตกต่างกันมาเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาการของเด็กจึงมีความสำคัญ เพราะเด็กที่มีอายุแตกต่างกันหนึ่งปีจะมีการเจริญเติบโต พัฒนาการ และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ครูจึงต้องคำนึงถึงการเตรียมความพร้อมในการออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับระดับความสามารถและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน เพื่อให้เด็กทุกคนบรรลุเป้าหมายในการศึกษา และสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ

2. ทฤษฎีพหุวัฒนธรรม (Multiculture)

ในชั้นเรียนคละชั้นเป็นชั้นเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องของระดับชั้น อายุ ความสามารถแล้ว ยังมีความแตกต่างกันในด้านอื่นๆด้วยเช่นกัน อาทิ เพศ ศาสนา ภูมิหลัง ของครอบครัว ความคิดของเด็กแต่ละคนที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมของแต่ละครอบครัว ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจึงต้องคำนึงถึงการจัดการศึกษาตามแนวคิดพหุวัฒนธรรม ด้วย เพื่อให้นักเรียนที่มาเรียนร่วมกันในชั้นคละ สามารถเรียนรู้ได้ทั้งประโยชน์ด้านวิชาการ และทักษะชีวิต ทักษะสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายใต้ความแตกต่าง

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Learning Theory) และทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นช่วยส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคล ให้สามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพของตน พร้อมกับการรู้จักรับผิดชอบตนเอง รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ให้กับนักเรียนที่สามารถจัดการควบคุมตนเองให้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ และสามารถทำงานที่ได้รับหมายหมายให้สำเร็จได้ในขณะที่ครูสอนนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่ง

ซึ่งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในแต่ละทฤษฎีมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Psychology)

เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เป็นการจัดชั้นเรียนที่มีเด็กหลายกลุ่มอายุ ระดับชั้น และมีความสามารถแตกต่างกันมาเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาการของเด็กจึงมีความสำคัญ เพราะเด็กที่มีอายุแตกต่างกันหนึ่งปีจะมีการเจริญเติบโต พัฒนาการ และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ครูจึงต้องคำนึงถึงการเตรียมความพร้อมในการออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับระดับความสามารถและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน เพื่อให้เด็กทุกคนบรรลุเป้าหมาย

ในการศึกษา และสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Psychology) จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น อีกทั้งการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นส่วนใหญ่จะจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้สำหรับวัยเด็กตอนกลาง (middle childhood) ที่อยู่ในช่วงอายุประมาณ 6-12 ปี หรือที่เรียกว่า วัยเข้าโรงเรียน (School Age) โดยเป็นวัยเปลี่ยนชีวิตทางสังคมจากสังคมในบ้านไปเข้าสังคมนอกบ้าน ซึ่งลักษณะพัฒนาการที่สำคัญในช่วงวัยนี้ คือ การเตรียมตัวเพื่อเป็นเด็กวัยรุ่น และผู้ใหญ่ที่สามารถรับผิดชอบตนเองในด้านต่างๆได้ รวมถึงการเรียนรู้ที่จะเล่น เรียนและทำงานกับเพื่อนร่วมวัยด้วยการให้ความเป็นเพื่อนและการสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549) ดังนั้นทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจึงเป็นทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการสำหรับวัยเด็กตอนกลาง (Developmental Psychology for middle childhood)

1.1 ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการสำหรับวัยเด็กตอนกลาง (Developmental Psychology for middle childhood)

ช่วงวัยเด็กตอนกลางมีลักษณะพัฒนาการเด่น คือ เด็กเริ่มออกจากบ้าน (Emerging from home) ไปสู่นอกสังคมอื่น จุดศูนย์กลางของเด็ก คือ โรงเรียน เด็กจะเรียนรู้บทบาทใหม่ในการเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน โดยที่เด็กจะมีโลกใหม่อีกโลกหนึ่ง คือ โลกเพื่อนร่วมวัย (The World of Peer) สัมพันธภาพกับเพื่อนในกลุ่มจะสอนชีวิตกลุ่ม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กจะได้รับการเรียนรู้ระเบียบ กฎเกณฑ์ ความประพฤติที่ต้องปฏิบัติในสังคม และบทบาทที่มนุษย์ต้องกระทำในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะจึงส่งผลให้เด็กมีความเปลี่ยนแปลงและมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ดังนี้

1.2 พัฒนาการทางสังคมของช่วงวัยเด็กตอนกลาง

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2549) กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคมของช่วงวัยเด็กตอนกลางมีหลายประการ ดังนี้

- 1) เด็กคบเพื่อนร่วมวัยและต่างวัยมากขึ้น
- 2) พัฒนาการด้าน egocentric ลดลง ทำให้เด็กสามารถรวมกลุ่มเล่นกับเพื่อนได้ดียิ่งขึ้น มีสมรรถภาพทางการนึกคิดและพัฒนาด้านศีลธรรมจรรยาเพิ่มขึ้น ทำให้เด็กร่วมเล่น เรียน และทำกิจกรรมต่างๆเป็น “กลุ่ม” ได้ดี
- 3) ความสำคัญของการเรียนที่มีต่อชีวิต ค่านิยมของการเรียนในโรงเรียนในสังคมปัจจุบันทำให้เด็กผูกพันกับเพื่อนและครูส่งผลให้เด็กห่างเหินจากผู้ใหญ่ในบ้าน

ความสำคัญของกลุ่มเพื่อนร่วมวัยต่อช่วงวัยเด็กตอนกลาง

ช่วงวัยเด็กตอนกลางเป็นช่วงที่เด็ก “จับกลุ่ม” (peer group) กับเพื่อนร่วมวัยที่เป็นเพศเดียวกันเป็นส่วนมาก การที่เด็กเริ่มสามารถ “จับกลุ่ม” ได้นั้น ทำให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัว รู้จักเคารพระเบียบกฎเกณฑ์ รู้จักมารยาทสังคม เนื่องจากเมื่อเด็กเริ่มเปลี่ยนสังคมบ้านมาสู่สังคมที่โรงเรียน เด็กรู้สึกว่าเขา ขาดที่พึ่งทางความคิดและอารมณ์ ซึ่งในระยะแรกเด็กยังคงสร้างสัมพันธภาพกับครูและผู้ใหญ่นอกบ้านที่ต้องมีความสัมพันธ์กัน แต่ในระยะต่อมาเด็กจะเริ่มตีตัวจาก เมื่อพบว่าการรวมกลุ่มกับเพื่อนร่วมวัยหลายๆคน ให้ความรู้สึกอบอุ่นใจ สนุกสนาน มีความเข้าใจ เข้าใจ ความเห็นใจ และเป็นเจ้าของซึ่งกันและกัน ได้ยิ่งยไปกว่า โดยกลุ่มเริ่มมีอิทธิพลต่อเด็กในด้านอารมณ์ ความนึกคิด ทศนคติ ความมุ่งหวัง ความปรารถนา การประพฤติตามบทบาททางเพศ และค่านิยม เป็นต้น เมื่อกลุ่มมีความสำคัญสำหรับเด็กในช่วงวัยนี้ เด็กจึงต้องการเข้าร่วมกลุ่ม ส่งผลให้เด็กต้องหาวิธีปฏิบัติเพื่อให้เพื่อนรับเข้าร่วมกลุ่ม เด็กจะใช้วิธีการอย่างไรนั้นแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเพศ ลำดับที่พี่น้อง (คนโต คนกลาง คนสุดท้อง หรือลูกคนเดียว) ประสบการณ์ในวัยที่ผ่านมาฐานะและเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นต้น

การรวมกลุ่มเป็นการรวมอย่างไม่มีการจัดแบบกฎเกณฑ์ (unstructure) แต่ละกลุ่มมีผู้นำ มีผู้ตาม กลุ่มแต่ละกลุ่มมีแนวคิด ค่านิยม ทศนคติ ภาษา และกฎระเบียบเฉพาะกลุ่ม ซึ่งเหมือนบ้างต่างบ้างจากกลุ่มอื่นๆ ลักษณะนี้เรียกว่า วัฒนธรรมกลุ่ม (peer culture) เด็กที่เข้าร่วมกลุ่มจะพยายามประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมกลุ่ม เพื่อให้เพื่อนยอมรับเป็นสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งความอยากเป็นสมาชิกของกลุ่มมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก เด็กเรียนรู้ว่าการแสดงออกของอารมณ์ทุกอย่างที่บังเกิดขึ้นกับตนโดยไม่เลือกบุคคล เวลา และสถานที่เหมือนวัยที่ผ่านมาเมื่ออยู่ที่บ้านไม่เป็นที่ยอมรับจากผู้ใหญ่นอกบ้าน และเพื่อนทั้งในกลุ่มและนอกกลุ่ม ดังนั้นเหตุการณ์จะบังคับให้เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์ และเลือกแสดงอารมณ์ออกมาอย่างเหมาะสมในแบบที่สังคมและเพื่อนยอมรับ เด็กสามารถควบคุมอารมณ์ได้มากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับอิทธิพลหลายประการ อาทิ อิทธิพลของกลุ่มหรือวัฒนธรรมกลุ่ม ความรู้สึกผูกพันกับกลุ่ม ความรู้สึกอยากเป็นสมาชิกกลุ่ม สังคมวัฒนธรรมของโรงเรียนและครอบครัว เป็นต้น

เนื่องจากกลุ่มมีความสำคัญต่อพัฒนาการด้านต่างๆของช่วงวัยเด็กตอนกลาง ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ Lefrancois (1990 อ้างถึงในศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549) ได้แสดงทัศนะว่ากลุ่มมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาการบุคลิกภาพของเด็กในทุกทาง อาทิ อารมณ์ แนวคิด ทศนคติ ค่านิยม ฯลฯ แต่อิทธิพลของกลุ่มจะลึกซึ้งเพียงไรขึ้นอยู่กับการศึกษาและประสบการณ์ที่เด็กได้รับมาจากที่บ้านในวัยที่ผ่านมา ดังนั้นการสนับสนุนให้เด็กได้เข้ากลุ่มที่เหมาะสมกับตนจึงเป็นสิ่งที่พึงกระทำ มิฉะนั้นแล้วเด็กอาจไม่มีพัฒนาการสมวัย อาจสูญเสีย

ประสบการณ์หลายอย่างในชีวิตที่เด็กพึงได้รับ ผู้ปกครองและครูต้องคอยสนับสนุน และคอยแนะนำช่วยเหลือให้โอกาสเด็กสร้างกลุ่มที่เหมาะสมให้กับเด็กแต่ละคน ซึ่งจะเป็นช่องทางให้เด็กได้เรียนรู้จักโลก สังคมและชีวิต

1.3 พัฒนาการทางศีลธรรมจรรยาของช่วงวัยเด็กตอนกลาง

ช่วงวัยเด็กตอนกลางเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมมากที่จะสอนให้เด็กเรียนรู้ว่าพฤติกรรมใด ถูกผิด ดีชั่วโดยให้เหตุผลได้แล้ว เพราะเด็กมีการพัฒนาความคิดเข้าใจเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องพัฒนาการทางศีลธรรมจรรยาของ Piaget (1965 อ้างถึงในศรีเรือน แก้วกังวาน, 2549) โดย Piaget แบ่งระยะพัฒนาการทางศีลธรรมจรรยาเป็น 3 ขั้นตอน โดยมีแนวคิดว่าการมีศีลธรรมจรรยา คือ การเคารพกฎเกณฑ์ ซึ่งพัฒนาไปตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ก่อนที่จะรู้จักคิดตัดสินใจในเรื่องของศีลธรรมจรรยาได้ (pre-moral judgement) อายุ 2-5 ปี เด็กในระยนี้ยังไม่สามารถตัดสินใจได้ถูกต้องว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด เขาไม่สำนึกว่าการร่วมอยู่ในสังคมต้องมีกฎระเบียบ หรือสำนึกว่ามีกติกาสังคม

ขั้นที่ 2 เห็นข้อเท็จจริงเรื่องศีลธรรมจรรยา (moral realism) อายุ 5-9 ปี ระยะเวลาเด็กจะรู้จักเคารพกฎเกณฑ์ ข้อตกลง และรู้จักนำกฎเกณฑ์นี้มาเป็นแนวทางในการตัดสินใจกระทำ ถูก-ผิด ชั่ว-ดี เด็กจะเคารพกฎต่างๆอย่างไม่ต้องคำถามข้อสงสัย ยอมรับการทำโทษถ้าเขารู้ว่าทำผิด กฎเกณฑ์ ระเบียบ เด็กถือว่ากฎเกณฑ์ต่างๆเป็นมาตรฐานทางศีลธรรมที่ต้องเคารพและทำตาม

ขั้นที่ 3 เข้าใจเรื่องศีลธรรมจรรยาอย่างมีเหตุผล (autonomous morality) อายุ 10 ปี ขึ้นไป ระยะเวลาเด็กสามารถใช้เหตุผลเข้าใจว่ากฎเกณฑ์ต่างๆใช้เพื่อควบคุมการกระทำของคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข

ซึ่งศรีเรือน แก้วกังวาน (2549) ได้แสดงทัศนะในเรื่องพัฒนาการทางศีลธรรมจรรยาของช่วงวัยเด็กตอนกลางว่าหากเชื่อตามทฤษฎีของ Piaget แล้วระยะนี้ก็น่าจะเป็นระยะที่เหมาะสมสำหรับสอนเด็กให้เข้าใจเรื่องผลร้ายของการทำลายธรรมชาติ การสอนกฎเกณฑ์การจราจร และการสอนการเคารพกฎระเบียบวินัย หากสามารถสอนเด็กให้เข้าใจดีแล้วก็จะฝังใจ ติดเป็นนิสัยเด็กไปจนเป็นผู้ใหญ่ และอาจแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและความไร้ระเบียบในสังคมไทยได้มาก

1.4 พัฒนาการทางอารมณ์ของช่วงวัยเด็กตอนกลาง

พัฒนาการทางอารมณ์ของช่วงวัยเด็กตอนกลางจะมีความสมเหตุสมผลมากขึ้น เพราะความสามารถในการใช้เหตุผลของเด็กพัฒนามากขึ้น มีความรู้สึกสงสารเห็นอกเห็นใจ เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น รวมทั้งสัตว์เลี้ยงด้วย เพราะชอบเขตชีวิตสังคมของเด็ก ขยายวงกว้างออกไป สิ่งที่ต้องพัฒนาในด้านอารมณ์ของเด็กในระยะนี้ คือ การเข้าใจอารมณ์ของตนเอง เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น การรู้จักควบคุมอารมณ์ และการรู้จักแสดงอารมณ์

ออกมาอย่างเหมาะสม พัฒนาการเหล่านี้ส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ดีของเด็ก และเป็นหนทางให้เด็ก ได้มีโอกาสเข้าร่วมกลุ่มกับเด็กอื่นๆ การพัฒนาด้านนี้ผู้ปกครองและครูหรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับตัวเด็กจะต้องคอยช่วยเหลือเด็ก ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้เด็กเข้ากลุ่ม กลุ่มจะบีบบังคับให้เด็กเรียนรู้และปรับปรุงการควบคุม อารมณ์ และแสดงออกทางอารมณ์ในลักษณะที่สังคมยอมรับ

2. ให้เด็กได้เล่นออกกำลังกาย โดยการเล่นที่ใช้พลังกำลังแบบต่างๆ เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล ปิงปอง งูกินหาง ลิ้นชิงหลัก ฯลฯ

3. ให้เด็กได้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ อาทิ ปั้นรูป วาดรูป เขียนเรื่อง เป็นต้น

ในระยะวัยนี้เด็กมีความพร้อมที่จะรับทราบเรื่องอารมณ์ ควบคุมอารมณ์ และปลดปล่อย อารมณ์ออกมาอย่างที่ตั้งใจยอมรับตามควรแก่วัย ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญและจำเป็นสำหรับ การปรับตัวด้านอารมณ์ ถ้าเตรียมอย่างเหมาะสมไปตั้งแต่ระยะวัยนี้ เด็กจะเติบโตเป็นเด็กวัยรุ่น ที่ค่อนข้างมีความสุข

1.5 พัฒนาการทางความคิดของช่วงวัยเด็กตอนกลาง

โลกของช่วงวัยเด็กตอนกลางเป็นโลกที่ขยายขอบเขตกว้างขวางทางสังคมและความคิด การเริ่มเรียนในโรงเรียนอย่างจริงจัง การได้มีกลุ่มเพื่อนร่วมวัย วิชาที่เด็กได้เรียนอย่างหลากหลาย ทำให้ขอบข่ายความคิด สติปัญญาของเด็กขยายทั้งแนวกว้างและแนวลึกตามวัย

เนื่องจากวัยเด็กตอนกลางเป็นระยะเวลาที่เป็นการ “วางรากฐานทางการศึกษา” ด้านความรู้พื้นฐาน ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข การพัฒนาทักษะที่ประณีตขึ้น ซึ่งพัฒนาการเหล่านี้ต้องอาศัยเชาวน์ปัญญาและต้องมีวิธีการเรียนรู้จึงจะมีสัมฤทธิ์ผล โดยเด็กที่มี พัฒนาการสมวัยย่อมสามารถนับเลขย้อนหลังได้ ท่องสูตรคูณได้ รู้จักดูนาฬิกา ความสามารถใช้ เหตุผลเจริญยิ่งขึ้น สามารถเข้าในกฎระเบียบคำสั่งดีขึ้น เป็นเวลาที่เหมาะสมที่จะสอนและฝึก ระเบียบวินัย พัฒนาการทางสติปัญญาที่เกี่ยวข้องเนื่องจากความคิด ตั้งอยู่บนรากฐานของการปรับตัว ในการเข้ากลุ่ม ถ้าเด็กมีกลุ่มดี เข้ากับกลุ่มเพื่อนร่วมวัยได้ และไม่มี ความขัดแย้งกับครอบครัวและ ครู เด็กก็มีโอกาสฝึกฝนพัฒนาการด้านสติปัญญาโดยตลอดไปร่ง ฉะนั้นพัฒนาการทางด้านสังคม และพัฒนาการทางสติปัญญามีอิทธิพลส่งเสริมซึ่งกันและกัน

จากทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการสำหรับวัยเด็กตอนกลางสามารถสรุปว่าช่วงวัยเด็ก ตอนกลางเป็นระยะที่มีการพัฒนาทางสังคมเป็นลักษณะเด่น ถือได้ว่าเป็นช่วงเปลี่ยนชีวิต ทางสังคม จากสังคมในบ้านไปสู่สังคมนอกบ้าน ศูนย์กลางของชีวิตทางสังคม คือ โรงเรียน บิดามารดาเริ่มมีอิทธิพลกับเด็กลดลง กลุ่มเพื่อนร่วมวัยเริ่มมีบทบาทต่อชีวิตของเด็กในทุกกรณี ถ้าเด็กได้กลุ่มดีก็จะสร้างแนวทางชีวิตที่ดีของเด็กต่อไปในภายหน้า พัฒนาการทางอารมณ์ ที่สำคัญของเด็กในวัยนี้ คือ การเรียนรู้อารมณ์ของตนและผู้อื่น การรู้จักควบคุมอารมณ์

และแสดงอารมณ์อย่างที่ตั้งใจยอมรับ พัฒนาการทางความคิด คือ เด็กเริ่มรู้จักความเป็นเหตุเป็นผล และรู้จักคิดเลข ช่วงวัยนี้จึงเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมที่สุดในการปลูกฝังเรื่องกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย ความรู้ในเรื่องทักษะสังคมที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างปกติสุข

2. ทฤษฎีพหุวัฒนธรรม (multiculture)

ในชั้นเรียนแต่ละชั้นเป็นชั้นเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องของระดับชั้น อายุ ความสามารถแล้ว ยังมีความแตกต่างกันในด้านอื่นๆ ด้วยเช่นกัน อาทิ เพศ ศาสนา ภูมิหลังของครอบครัว ความคิดของเด็กแต่ละคนที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมของแต่ละครอบครัว ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบแต่ละชั้นจึงต้องคำนึงถึงการจัดการศึกษาตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมด้วย เพื่อให้เด็กนักเรียนที่มาเรียนร่วมกันในชั้นเรียน สามารถเรียนรู้ได้ทั้งประโยชน์ด้านวิชาการ และทักษะชีวิต ทักษะสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายใต้ความแตกต่าง

2.1 ความหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายและอธิบายลักษณะของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

Cortes (1996) ได้ให้ความหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม หมายถึง กระบวนการที่ครูได้ช่วยเตรียมผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมให้อยู่ด้วยความเข้าใจกัน มีการร่วมมือร่วมใจกัน มองเห็นประโยชน์ที่แท้จริงในการพึ่งพาอาศัยกัน มีความเสียสละและยุติธรรมต่อกัน Higgins and Moses (1989 อ้างถึงใน สุธารา โยธาจันทร์, 2541) ได้ให้ความหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมในสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย และวัฒนธรรมของนักเรียนที่มาจากภูมิหลังที่แตกต่างกัน Banks and Banks (1989) ได้ให้ความหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมว่าเป็นแนวคิดทางการปฏิรูปการศึกษา และเป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายสำคัญเพื่อที่จะเปลี่ยนโครงสร้างของสถาบันการศึกษา เพื่อให้เด็กนักเรียนแต่ละเพศ นักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษ นักเรียนกลุ่มเชื้อชาติต่างๆ กลุ่มสีผิว และกลุ่มวัฒนธรรมทั้งหลายได้มีความเสมอภาคกันในด้านความสำเร็จในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Gollnick and Chin (1994) ที่ได้ให้ความหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม คือ การศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการรวบรวมความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม และจัดหาแนวทางเพื่อให้เกิดความเสมอภาคขึ้นในโรงเรียน และจรรยา จัวนาน (2540) ได้ให้ความหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม เป็นโมดัลหรือแนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย โดยการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม และความต้องการ

ของนักเรียน ด้วยการบูรณาการเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับความเสมอภาคในการเรียน สำหรับความแตกต่างที่ทำให้เกิดความหลากหลายจะรวมถึงความแตกต่างด้านสีผิว เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ชั้นของสังคมและเศรษฐกิจ เพศ อายุ และวัฒนธรรมอื่นต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธารา โยธาจันทร์ (2541) ได้ให้ความหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม หมายถึง การจัดการศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของวัฒนธรรมในสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการ เปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างของหลักสูตรในโรงเรียนให้ยอมรับและเคารพในความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมของนักเรียนที่เป็นผลมาจากวัฒนธรรมในสังคมนั้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาที่คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนในด้านต่างๆ ตลอดจนคำนึงถึง ความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสร้างสรรค์ และเป็นสุข

จากที่นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ สามารถสรุปว่าการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับสังคม ที่มีวัฒนธรรมหลากหลายที่จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการศึกษา อีกทั้งยังช่วยสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมให้กับนักเรียน ช่วยให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมที่ดีพอที่จะพิจารณาความแตกต่างของกลุ่มแล้วสามารถปรับตัว เพื่อการอยู่ร่วมกัน และเรียนรู้ร่วมกันอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางสังคม

2.2 เป้าหมายในการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดการศึกษา แบบพหุวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

Banks and Banks (1989) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดการศึกษา แบบพหุวัฒนธรรมไว้ 2 ประการ คือ

1. เพื่อปรับเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนทุกกลุ่ม โดยให้แต่ละคนได้มีโอกาส เรียนรู้ด้วยความเสมอภาค มีโอกาสทางการเรียนเท่าเทียมกันทุกเพศ ทุกระดับชั้นทางสังคม ระดับ ความสามารถ เชื้อชาติ และสีผิว เพื่อต้องการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแก่นักเรียนทุกคน เพราะ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะดีขึ้น หากโรงเรียนมีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ และมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสม แล้วนักเรียนกลุ่มด้อยจะเกิด ความเชื่อมั่นส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียน

2. เพื่อช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมทั้งในด้านกลุ่มสีผิว เชื้อชาติ และกลุ่มศาสนา

เช่นเดียวกับ Hernandez (1989 อ้างถึงใน สุทธารา โยธาจันทร์, 2541) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับ เป้าหมายในการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ 2 ประการ คือ

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลุ่มต่างๆ ได้พัฒนาเจตคติ ทักษะ ความสามารถที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ และการอยู่ร่วมกันท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม

2. เพื่อประยุกต์ความรู้ด้านองค์ประกอบทางวัฒนธรรมของสังคมให้สัมพันธ์กับ กระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการทั้งทางด้านวิชาการ บุคลิกภาพ และทางสังคมที่ดีขึ้น

Gollnick and Chin (1994) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดการศึกษา แบบพหุวัฒนธรรม คือ การช่วยให้นักเรียนทุกคนได้พัฒนาศักยภาพ เพื่อให้บรรลุถึงผลสำเร็จ ทั้งด้านการเรียน สังคม และอาชีพ โดยได้แบ่งเป้าหมายในการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมความมั่นคงและคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม
2. เพื่อส่งเสริมหลักมนุษยชนและการยอมรับนับถือผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตน
3. เพื่อส่งเสริมทางเลือกของชีวิตสำหรับประชาชน
4. เพื่อส่งเสริมความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันของคนทุกคนในสังคม
5. เพื่อส่งเสริมหลักความยุติธรรมในการกระจายอำนาจและรายได้ให้เกิดขึ้น

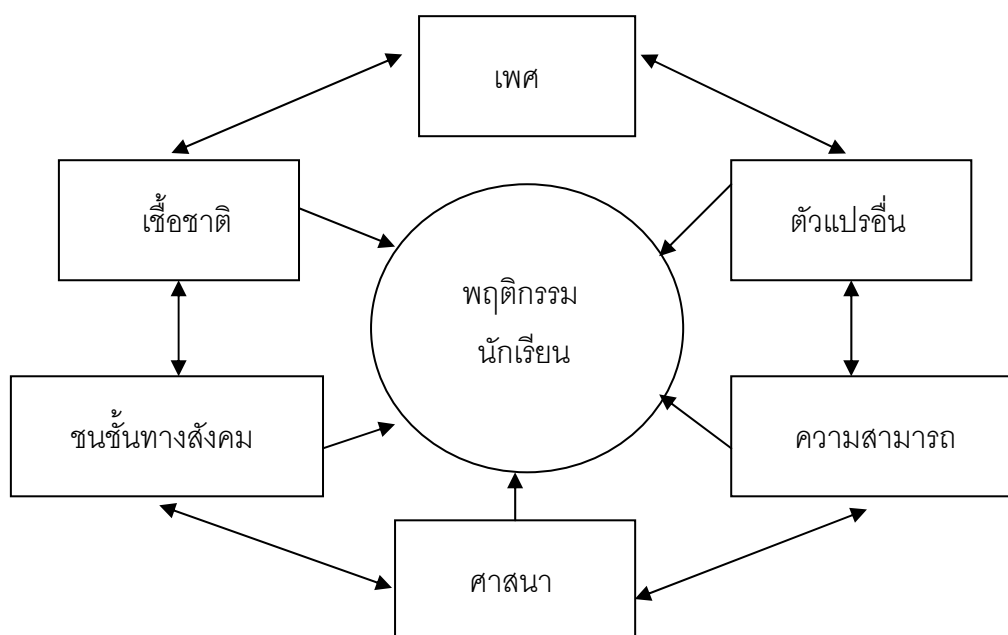
ในระหว่างกลุ่มของประชาชน

สอดคล้องกับทัศนะของวูทิตส์กัตต์ โภชนกุล (2551: ออนไลน์) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม คือ การเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาซึ่งมีทั้งนักเรียน ชาย หญิง ผู้มีความสามารถพิเศษ นักเรียนจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย ชนชั้นทางสังคม เชื้อชาติ และกลุ่มชน โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้น ในสถานศึกษา และให้ความสำคัญในเรื่องของการเพิ่มขึ้นของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทุกคน ภายใต้ข้อสมมติฐานที่ว่าผู้สอนสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้นักเรียนทุกคนที่มา จากกลุ่มที่หลากหลาย โดยการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่สอดคล้องกับ วัฒนธรรมและลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน รวมทั้งต้องช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาเจตคติ ทางบวกต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ กลุ่มชน และศาสนา ตั้งแต่ก่อนเข้าเรียน ตลอดจนการเข้ารับการศึกษาในแต่ละระดับ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ จรุง จัวนาน (2540) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ว่า เป้าหมายเบื้องต้น คือ การให้นักเรียนแต่ละคนมีความรู้ความเข้าใจ ยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันออกไปจากตน และมีความเสมอภาคในการเรียน มีโอกาสพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อกัน เป้าหมายต่อมา คือ การที่ทุกคนในสังคมเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน ปฏิบัติต่อกันเยี่ยงเพื่อนมนุษย์ และเป้าหมายสูงสุด คือ การมีสันติสุขของโลก

จากที่นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้หลายประการสามารถสรุปเป้าหมายในการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมได้ว่า โรงเรียนควรจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและประสบความสำเร็จในด้านการเรียนภายใต้สังคมในโรงเรียนที่มีความหลากหลายทั้งด้านเพศ ด้านความสามารถ ด้านวัฒนธรรมที่หลากหลาย ชนชั้นทางสังคม เชื้อชาติ และกลุ่มชน โดยโรงเรียนต้องช่วยสร้างความเข้าใจ และปลูกฝังทัศนคติ เจตคติของการอยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่างอย่างสันติสุข เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมในสังคม และพร้อมที่จะปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันและเรียนรู้ร่วมกันอย่างเหมาะสมจนนำไปสู่การเป็นสังคมแห่งพหุวัฒนธรรมในที่สุด

2.3 โครงสร้างทางสังคมตามแนวทางพหุวัฒนธรรม

ในการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม Banks and Banks (1989: 16 อ้างถึงในอุทิตศักดิ์ โภชนกุล, 2551: ออนไลน์) ได้แบ่งประเภทของโครงสร้างทางสังคมซึ่งเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาที่หลากหลายเพื่อความเท่าเทียมกันของนักเรียนทุกคน ดังแสดงในแผนภาพที่ 2.5 แสดงโครงสร้างทางสังคมของการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

แผนภาพที่ 2.5 โครงสร้างทางสังคมของการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

จากแผนภาพที่ 2.5 แสดงถึงตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียนในการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ได้แก่ ตัวแปรเพศ เชื้อชาติ ชนชั้นทางสังคม ศาสนา ความสามารถ

พิเศษและตัวแปรอื่น ๆ โดยในการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมต้องให้ความสำคัญกับทุกตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน เพราะโดยทั่วไปถ้ากล่าวถึงการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ส่วนใหญ่โรงเรียนจะให้ความสำคัญแต่ตัวแปรด้านภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งที่ยังมีตัวแปรอื่น ๆ อีกมากมายที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งอิทธิพลที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียนนั้นอาจส่งจากตัวแปรตัวใดตัวหนึ่ง หรือจากตัวแปรหลายตัวประกอบกัน ฉะนั้นการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจึงต้องให้ความสำคัญต่อตัวแปรต่าง ๆ อย่างรอบด้าน

เนื่องจากตัวแปรเหล่านั้นเป็นการแบ่งลักษณะของกลุ่มในระบบสังคม (Social System) ตามธรรมชาติของสังคมพหุวัฒนธรรมที่จะแบ่งกลุ่มตามโครงสร้างของ สัญชาติ กลุ่มชน ศาสนา ความสามารถพิเศษ ชนชั้นทางสังคม และเพศ ซึ่งบุคคลสามารถเป็นสมาชิกที่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มหนึ่ง และอาจเป็นสมาชิกของหลายกลุ่มที่แตกต่างกันในเวลาเดียวกัน ดังนั้นการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละกลุ่ม และโรงเรียนจะต้องตอบสนองต่อความแตกต่าง โดยการทำความเข้าใจกับนักเรียนให้เข้าใจถึงความแตกต่าง และชี้ให้นักเรียนเห็นข้อดีของการอยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่างอย่างมีความสุข เพื่อให้ให้นักเรียนได้เข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงของสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีอยู่จริงในสังคมนอกรั้วโรงเรียนอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้นักเรียนสามารถยอมรับและปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน

2.4 ลักษณะของการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

Cortes (1996: 16-20) ได้เสนอลักษณะของการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

1. เป็นการศึกษาเรื่องลักษณะเฉพาะบุคคล และลักษณะเฉพาะของกลุ่ม เยาวชนต้องการเข้าใจว่าลักษณะเฉพาะบุคคลที่อยู่ในกลุ่มคนทุกกลุ่มขึ้นอยู่กับการกำเนิดหรือประสบการณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อวิถีการคิด การแสดงออก ความเชื่อ และมุมมองของเขา
2. เป็นการศึกษาถึงวัฒนธรรมรูปธรรม อาทิ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ดนตรี ศิลปะ การละเล่น เป็นต้น และเป็นการศึกษาถึงวัฒนธรรมนามธรรม อาทิ มุมมองโดยทั่วไปของกลุ่มคนในเรื่องของค่านิยม บรรทัดฐาน ความคาดหวัง และความเชื่อ เป็นต้น
3. เป็นการศึกษาถึงความเหมือนและความแตกต่าง โดยเด็กต้องเรียนรู้ที่จะเข้าใจว่าความเหมือนสามารถส่งเสริมกัน เป็นพื้นฐานในการพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ในขณะที่เดียวกันต้องสอนว่าในความเหมือนมีความแตกต่างด้วยเช่นกัน

4. เป็นการศึกษาถึงมุมมองที่หลากหลาย เนื่องจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมต้องมองจากการรับรู้และความเห็นในหลายแง่มุมด้วยการพิจารณาอย่างยุติธรรม ไม่มีอคติ มีหลักฐานอ้างอิง และยอมรับในมุมมองทั้งหมดที่เป็นทางเลือกของสังคมนั้น

5. เป็นการศึกษาเพื่อสร้างลักษณะพื้นฐานร่วมกันในความแตกต่างจึงต้องมีการฝึกหัดเด็กให้สามารถเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้วยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรม ความเชื่อและมุมมองในด้านต่างๆ

สอดคล้องกับวาทศาสตร์ดี โทซนุกูล (2551: ออนไลน์) ได้เสนอลักษณะของการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมว่าการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมมีหลักสำคัญที่จะต้องศึกษาอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. แนวคิดหรือมโนทัศน์ (Idea or Concept) แนวคิดทางพหุวัฒนธรรมจะต้องมีเพื่อนักเรียนทุกคน โดยไม่แบ่งแยก เพศ ชนชั้นทางสังคม กลุ่มชน เชื้อชาติ หรือลักษณะทางวัฒนธรรม จะต้องมีความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้ในสถานศึกษา และมุ่งให้ผู้เรียนได้รับการเปลี่ยนแปลงที่ดีที่สุดที่สถานศึกษา

2. แนวทางการปฏิรูปทางการศึกษา (Educational reform movement) เนื่องจากในโรงเรียนมีนักเรียนจำนวนมาก หลากหลายชนชั้น มีความแตกต่างทางเพศ เชื้อชาติ และวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องยากจัดการศึกษาให้มีโอกาสที่เท่าเทียมกันในทุกด้าน ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาตามแนวการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนในลักษณะองค์รวม ไม่ได้จำกัดเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางหลักสูตรเท่านั้น

3. กระบวนการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม (process) มีเป้าหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีเสรีภาพและความยุติธรรม จะต้องมีการขจัดความคิดที่เป็นอคติและการแบ่งแยกของกลุ่มต่างๆ ในหมู่นักเรียนให้หมดไป โดยเป็นกระบวนการที่จะต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มความเท่าเทียมกันทางการศึกษาแก่นักเรียนทุกคน

จากลักษณะของการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม สรุปได้ว่า แนวการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับในปัจจุบัน คือ แนวการบูรณาการเนื้อหาวัฒนธรรม โดยเฉพาะให้นักเรียนได้รู้สึกที่กำลังเรียนเรื่องเกี่ยวกับตนเองและเพื่อนที่แตกต่างกัน โดยการสอนของครูควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเรื่องของระดับชั้น อายุ ความสามารถ และวัฒนธรรม ความคิดของเด็กที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมของแต่ละครอบครัว ด้วยการออกแบบกิจกรรม

ให้นักเรียนทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้ เพื่อให้นักเรียนทุกคนมีความเข้าใจที่ดีต่อกัน ขณะเดียวกันก็สามารถพัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ซึ่งในชั้นเรียน คณะชั้นจะช่วยให้นักเรียนที่มาเรียนร่วมกันสามารถเรียนรู้ได้ทั้งประโยชน์ด้านวิชาการ และทักษะชีวิต ทักษะสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายใต้ความแตกต่าง เนื่องจากในชั้นเรียน ที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นครูจะมีวิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายทั้งกิจกรรมรวมชั้น กิจกรรมจับคู่ กิจกรรมการสอนโดยกลุ่มเพื่อน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนที่มีความแตกต่างกัน เรื่องของระดับชั้น อายุ ความสามารถอยู่ร่วมกันได้แบบสังคมพหุวัฒนธรรม

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ที่เกี่ยวกับการจัดการตนเอง (Self managing) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

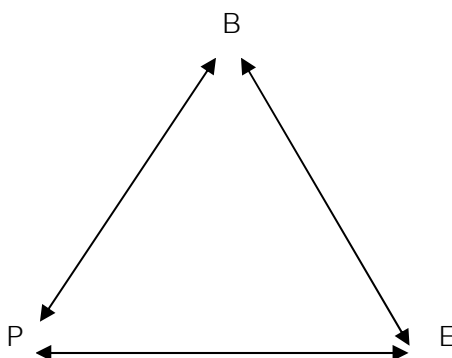
เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นช่วยส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคล ให้สามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพของตน พร้อมกับการรู้จักรับผิดชอบตนเอง รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ใฝ่กับนักเรียนที่สามารถจัดการควบคุมตนเองให้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ และสามารถทำงานที่ได้รับหมายให้สำเร็จได้ในขณะที่ครูสอนนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นนักเรียนที่เรียนในชั้นคณะจึงควรมีพฤติกรรมจัดการตนเอง (Self managing) ซึ่งเป็นเทคนิคการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่สามารถนำมาใช้ในการปรับพฤติกรรม และเพื่อเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เทคนิคการปรับพฤติกรรมทางปัญญาจึงเป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ให้กับนักเรียนที่เรียนในชั้นคณะ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ สมโภช เข็มสุภาษิต (2536 อ้างถึงในชนิษฐา กระแจะจันทร์, 2539) ได้แสดงทัศนะว่าเทคนิคการปรับพฤติกรรมทางปัญญาเป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพเนื่องจาก 1) กิจกรรมทางปัญญามีผลต่อพฤติกรรม 2) กิจกรรมทางปัญญาสามารถจัดให้มีขึ้นได้และเปลี่ยนแปลงได้ และ 3) พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอาจจะเป็นเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางปัญญา

3.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการตนเอง (Self managing)

การจัดการตนเอง (Self managing) เป็นวิธีการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Bandura ซึ่งตามทัศนะของ Bandura (1986) เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล เกิดจากการกำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal) ระหว่าง 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1) พฤติกรรม (Behavior) 2) ปัญญาและองค์ประกอบส่วนบุคคล (Cognitive and Other personal factor) และ 3) อิทธิพลของสภาพแวดล้อม (Environmental Influences)

ดังแสดงในแผนภาพที่ 2.6 องค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล

B = พฤติกรรม (Behavior)

P = ปัญญาและองค์ประกอบส่วนบุคคล (Cognitive and Other personal factor)

E = อิทธิพลของสภาพแวดล้อม (Environmental Influences)

แผนภาพที่ 2.6 องค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล

จากแผนภาพที่ 2.6 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 3 มีหน้าที่กำหนดซึ่งกันและกัน โดยถ้ามีองค์ประกอบหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปก็จะส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่นให้เปลี่ยนแปลงไปด้วย แต่ทั้ง 3 องค์ประกอบไม่ได้มีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมและไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกัน ซึ่ง Bandura ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของคนที่เกิดจากการเรียนรู้ว่าไม่จำเป็นต้องแสดงออก เพียงแต่การได้รับความรู้ใหม่ (Acquired) ก็ถือว่าเกิดการเรียนรู้แล้ว เนื่องจาก Bandura ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงที่พฤติกรรมภายในในส่วนของปัญญาและองค์ประกอบส่วนบุคคลที่จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมภายนอกของบุคคล

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Bandura (1986) ที่กล่าวมาข้างต้น Brain T. Yates (1986) ได้นำมาเป็นแนวคิดพื้นฐานในเทคนิคการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่เรียกว่า การจัดการตนเอง (Self managing) ซึ่งการจัดการตนเองเป็นเทคนิคในการควบคุมตนเองลักษณะหนึ่งที่บุคคลสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ในหลากหลายสถานการณ์ อาทิ การลดปัญหาที่มีอยู่ให้น้อยลง การป้องกันปัญหาที่เกิดจากการต่อต้านของอารมณ์ การกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และการรักษาพฤติกรรมให้คงอยู่เพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการส่งเสริมให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาที่เป็นวัยที่เหมาะสม

ในการปลูกฝังคุณงามความดี และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้สามารถมีการจัดการตนเอง (Self managing) ได้ในเรื่องการใฝ่เรียนรู้ก็จะเป็นการปูพื้นฐานให้นักเรียนสามารถนำวิธีการจัดการตนเองไปประยุกต์ใช้ต่อไปในอนาคตได้ เพราะการจัดการตนเองเป็นเทคนิคการปรับพฤติกรรมภายในที่สามารถส่งผลไปสู่พฤติกรรมอื่นต่อไป โดยกระบวนการการจัดการตนเอง (Self managing) ของ Brain T. Yates (1986 อ้างถึงในชินิษฐา กระแจะจันทร์, 2539) แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตือนตนเอง (Self-Monitoring) หมายถึง การที่บุคคลสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเป้าหมายขึ้นด้วยตนเอง เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเองแล้วสร้างแบบการจัดการตนเองขึ้นมาเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยบุคคลควรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความพึงพอใจและสามารถนำพฤติกรรมไปสู่เป้าหมายได้ ซึ่งการตั้งเป้าหมายควรตั้งให้เหมาะสมกับความสามารถบุคคล เพราะถ้าตั้งเป้าหมายให้ต่ำกว่าความสามารถของตนจะส่งผลให้ขาดแรงจูงใจ และถ้าตั้งเป้าหมายไว้สูงเกินความสามารถของตนจะส่งผลให้เกิดความท้อแท้ในการนำพฤติกรรมไปสู่เป้าหมาย

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ตนเอง (Self-Analysis) หมายถึง การพิจารณาสิ่งที่จะตอบสนองเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

2.1 วิเคราะห์หาสิ่งที่จะควบคุมที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ซึ่งต้องพิจารณาในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1.1 วิเคราะห์สถานการณ์ของพฤติกรรมที่เป็นปัญหา โดยพิจารณาใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านความถี่ ความรุนแรง และความยาวนานของการเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา 2) ด้านการเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาไม่มากพอ ไม่หนักแน่นพอ หรือเกิดในลักษณะที่ไม่เหมาะสม 3) พฤติกรรมใดที่บุคคลทำได้ดีเป็นพิเศษ

2.1.2 วิเคราะห์สถานการณ์ที่พฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้นเกิดขึ้นให้ชัดเจน ตลอดจนสิ่งต่างๆในสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น

2.1.3 วิเคราะห์แรงจูงใจ โดยพิจารณาว่าสิ่งใดหรือเหตุการณ์ใดที่เป็นการให้รางวัล และสิ่งใดที่เป็นการลงโทษ แล้วเมื่อสถานการณ์มีการเปลี่ยนแปลงไปสิ่งดังกล่าวจะมีผลในแง่ของการเป็นรางวัล หรือลงโทษ

2.1.4 วิเคราะห์พัฒนาการของพฤติกรรมที่เป็นปัญหา โดยการรวบรวมข้อมูลกับข้อจำกัดทางสรีระ และอิทธิพลของสังคม วัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจเป็นจุดเริ่มต้นของพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

2.1.5 วิเคราะห์การควบคุมตนเองของบุคคลที่จะได้รับการปรับพฤติกรรม โดยพิจารณาว่าพฤติกรรมใดบ้างที่บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเองได้ดี และสามารถทำได้ ในสถานการณ์ใดบ้าง

2.1.6 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในสังคม โดยพิจารณาคนในสังคมที่บุคคล ที่ต้องการปรับพฤติกรรมมีปฏิสัมพันธ์ด้วย รวมถึงการแสดงออกที่บุคคลที่ต้องการปรับพฤติกรรม มีต่อคนในสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วย และพฤติกรรมที่คนในสังคมแสดงออกต่อบุคคลที่ต้องการ ปรับพฤติกรรม

2.1.7 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมและทางกายภาพ

โดยพิจารณาว่าสังคมและวัฒนธรรมได้กำหนดปทัสถาน (Norm) ของพฤติกรรมของบุคคล ในสังคม ตลอดจนข้อจำกัดต่างๆไว้เช่นใดในสภาพแวดล้อมที่มีบุคคลที่ต้องการปรับพฤติกรรมอยู่

2.2 เมื่อค้นหาสิ่งที่ต้องการควบคุมได้แล้ว ต่อไปให้พิจารณาผลได้และผลเสียว่าการเลือก ควบคุมระหว่างภายในและภายนอกสิ่งไหนจะควบคุมได้ง่าย รวดเร็ว และเป็นประโยชน์มากกว่า ในการที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

ขั้นที่ 3 การประเมินตนเอง (Self-Evaluation) หมายถึง การที่บุคคลตัดสินพฤติกรรม ของตนเองโดยการเปรียบเทียบพฤติกรรมเป้าหมายที่เกิดขึ้นกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อดูว่า สิ่งที่ดำเนินการอยู่ดีขึ้นหรือแย่ลงอย่างไรด้วยการสังเกตและบันทึกตนเอง ซึ่งถ้าพบว่าตนเอง สามารถแสดงพฤติกรรมได้เท่ากับหรือสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดก็จะนำไปสู่การเสริมแรง ตามเงื่อนไขที่กำหนด แต่เมื่อพบว่าไม่สามารถทำตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ควรวางแผนใหม่ เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

ขั้นที่ 4 การเสริมแรงตนเอง (Self-Reinforcement) หมายถึง การที่บุคคลจัดผลของ การกระทำที่เป็นแรงเสริมให้ตนเอง เมื่อกระทำพฤติกรรมได้บรรลุเป้าหมายที่ตนกำหนด ซึ่งจะเป็น การเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมของบุคคล โดยการเสริมแรงนั้นสามารถเสริมแรงได้ด้วยตนเองหรือ ผู้อื่นเป็นผู้เสริมแรงให้ ซึ่งมีทั้งการเสริมแรงจากภายนอก อาทิ ความรู้สึกภูมิใจในตนเอง คำพูด ที่ชมเชยตนเอง ความพึงพอใจในตนเอง เป็นต้น และการเสริมแรงจากภายนอก อาทิ สิ่งเสริมแรง ที่เป็นวัตถุ สิ่งของ หรือกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Bandura (1986) ที่ Brain T. Yates (1986) ได้นำมาเป็นแนวคิดพื้นฐานในเทคนิคการปรับพฤติกรรมทางปัญญา ที่เรียกว่า การจัดการตนเอง (Self managing) นั้นในกระบวนการจัดการตนเองได้กล่าวถึง

การเสริมแรงตนเอง (Self-Reinforcement) เมื่อบุคคลกระทำพฤติกรรมได้บรรลุเป้าหมายที่ตนกำหนดไว้ ทั้งการเสริมแรงจากตนเอง และการเสริมแรงจากผู้อื่นในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ **ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)** เป็นทฤษฎีที่นำเอาหลักการเสริมแรง (Principle of Reinforcement) และหลักการเชื่อมโยงมาใช้ในการอธิบาย (Principle of Association) วิธีการและกระบวนการที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคมเช่นกัน โดย Skinner (1971: 101-128 อ้างถึงใน กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ได้ให้ทัศนะในเรื่องทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมว่า สิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรมจะเป็นตัวกำหนดเงื่อนไขทางสังคม (Social Contingencies) ให้กับเด็ก เนื่องจากตั้งแต่เด็กเกิดมาบิดามารดาจะเป็นผู้สอนให้เด็กทราบถึงแนวปฏิบัติในสังคมเรื่องของการแยกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับผิด สิ่งที่ดีกับเลว โดยใช้สิ่งเสริมแรงทางคำพูด ฉะนั้นพัฒนาการทางจริยธรรม จึงเป็นความมกงามของพฤติกรรมและอารมณ์จากการปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ทางสังคม โดยมีแรงขับพื้นฐานมาจากความต้องการทางชีววิทยา การแสวงหารางวัล และการหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ ด้วยเหตุนี้แม้ว่ามนุษย์จะไม่ได้มีจริยธรรมหรือความต้องการมาตรฐานทางจริยธรรมมาตั้งแต่เกิดก็ตาม แต่เมื่อโตขึ้นและอยู่ร่วมในสังคมกับผู้อื่นมนุษย์จะมีปทัสถาน (Norm) ของจริยธรรมและพฤติกรรมไปตามแนวทางโครงสร้างทางวัฒนธรรมในสังคมที่ได้มาจากการเสริมแรง ซึ่งสอดคล้องกับ พยอม อิงคตานุวัฒน์ (2521) ได้ให้ความเห็นพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์มี 2 แบบ คือ 1) ไม่ทำเพราะรู้ว่าไม่ดี และทำเพราะรู้ว่าดี เป็นสิ่งที่เกิดจากแรงภายใน และ 2) ไม่ทำเพราะรู้ว่าถ้าทำแล้วจะถูกลงโทษ และจะทำเพราะถ้าทำแล้วจะได้รับรางวัลเป็นการตอบแทนเป็นสิ่งที่เกิดจากแรงจากภายนอก

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ที่เกี่ยวกับการจัดการตนเอง (Self managing) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) สามารถสรุปได้ว่า การที่เด็กคนหนึ่งออกจากสังคมครอบครัวมาสู่สังคมของการอยู่ร่วมกับผู้อื่นนั้น ปทัสถาน (Norm) ของสังคมหรือแนวทางที่สังคมยึดถือปฏิบัติกันมาจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของเด็กคนนั้นว่าสิ่งใดถูกต้องควรทำ และสิ่งใดไม่ควรทำ โดยมีแรงเสริมทั้งจากภายในตัวเด็กเอง อาทิ ความภาคภูมิใจและความพอใจในตนเอง และแรงเสริมจากภายนอกที่เป็นทั้งสิ่งของ กิจกรรมหรือคำชมเชยจากผู้อื่น รวมทั้งการถูกลงโทษจากสังคมเมื่อกระทำในสิ่งที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยส่วนรวมจึงส่งผลให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น สามารถสรุปทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นได้ 3 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Psychology) ทฤษฎีพหุวัฒนธรรม (Multiculture) และ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Learning Theory) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวช่วยให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดประเด็นที่จะศึกษาในประเด็นการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูได้ว่าในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นการจัดชั้นเรียนที่มีเด็กหลายกลุ่มอายุ หลายระดับชั้นและมีความสามารถแตกต่างกันมาเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้น การจัดทำและการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน การใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ การวัดผลและการประเมินผล การเรียนรู้ และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องสะท้อนความแตกต่างของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ นักเรียนแต่ละคนสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ เพื่อให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ขณะเดียวกันครูต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ส่งเสริมให้นักเรียนที่แตกต่างกันสามารถอยู่ร่วมกันได้ ทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกันได้จนสำเร็จ และเป็นปกติสุข จึงจะทำให้ นักเรียนเกิดพฤติกรรมความสมานฉันท์ได้

ตอนที่ 3 ทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์

ความหมายของความสมานฉันท์

พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายของคำว่า สมานฉันท์ หมายถึง ความพอใจร่วมกันและความเห็นพ้องกัน

พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ (2527 อ้างถึงใน กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ให้ความหมายของคำว่า สมานฉันท์ หมายถึง มีความพอใจร่วมกันและพร้อมใจกัน

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี (2544 อ้างถึงใน กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ให้ความหมายของคำว่า สมานฉันท์ หมายถึง สังคมที่เป็นปึกแผ่นสังคมที่มีการร่วมตัวร่วมคิดร่วมทำ การอยู่ร่วมกันต้องมีธรรมะ อันเป็นธรรมะเพื่อการอยู่ร่วมกัน ถ้ามีการร่วมตัวร่วมคิดร่วมทำในลักษณะต่างๆในทุกพื้นที่ ในทุกองค์กร และในทุกเรื่องจะเกิดเป็นพลังแผ่นดิน

กรมวิชาการ (2546) ให้ความหมายของคำว่า สมานฉันท์ หมายถึง ความร่วมมือร่วมใจหรือความสามัคคี โดยคุณลักษณะของเด็กที่มีความสมานฉันท์ คือ มีความสามัคคี และให้ความร่วมมือกับผู้อื่น และพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กมีความสมานฉันท์ คือ ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสช่วยเหลือกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีความสามัคคี

จากการให้ความหมายของคำว่าความสมานฉันท์ข้างต้น สรุปได้ว่า ความสมานฉันท์ หมายถึง ความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสมานฉันท์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้ทำการวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อความสมานฉันท์และความเอื้ออาทร 3 เรื่อง ประกอบด้วย งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทร 2 เรื่อง คือ ในกรณีศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา และในกรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนอีกเรื่องเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับดัชนีชี้วัดความสมานฉันท์และความเอื้ออาทรต่อสังคมไทย โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรในกรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษา พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันนั้น โรงเรียนต้องสอดแทรกการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรอยู่ในการดำเนินโครงการ และกิจกรรมของโรงเรียน โดยโรงเรียนต้องสร้างความตระหนักและจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรและให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมโดยเฉพาะการสอนคุณลักษณะของความสมานฉันท์และเอื้ออาทรที่สอดแทรกในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Group process) และสำหรับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทร คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มีความสามัคคีในหมู่คณะและร่วมมือกันในการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร

ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรในกรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษา พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรโรงเรียนต้องสอดแทรกการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรอยู่ในการดำเนินโครงการ และกิจกรรมของโรงเรียน โดยโรงเรียนต้องสร้างความตระหนักและจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทร โดยประสานความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูก็ต้องสอดแทรกการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรอยู่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีโอกาสทำงาน

งานวิจัยเกี่ยวกับดัชนีชี้วัดความสมานฉันท์และความเอื้ออาทรต่อสังคมไทย โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ผลการศึกษาพบว่าความสมานฉันท์ หมายถึง ความร่วมมือร่วมใจ

หรือความสามัคคี โดยคุณลักษณะของเด็กที่มีความสมานฉันท์ คือ มีความสามัคคี และให้ความร่วมมือกับผู้อื่น และพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กมีความสมานฉันท์ คือ ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสช่วยเหลือกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีความสามัคคี ปัจจัยด้านบริบทที่เด็กจะดำเนินการได้สำเร็จ โดยใช้ความสมานฉันท์และความเอื้ออาทร คือ มีบรรยากาศที่เอื้อให้เด็กเกิดความสมานฉันท์และจัดสิ่งแวดล้อมให้เด็กทำงานร่วมกัน ปัจจัยด้านกระบวนการที่เด็กจะดำเนินการได้สำเร็จ โดยใช้ความสมานฉันท์และความเอื้ออาทร คือ ครูต้องจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสมานฉันท์และความเอื้ออาทร และจัดประสบการณ์ให้เด็กมีความเมตตากรุณา ปัจจัยด้านผลผลิตที่เด็กจะดำเนินการได้สำเร็จ โดยใช้ความสมานฉันท์และความเอื้ออาทร คือ เด็กยอมรับและเห็นคุณค่าของความสมานฉันท์และเอื้ออาทร ครูและเด็กเห็นคุณค่าและนำความสมานฉันท์และเอื้ออาทรไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเด็กมีพฤติกรรมความสมานฉันท์และเอื้ออาทร ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กไม่มีความสมานฉันท์ คือ ไม่มีกิจกรรมที่ให้โอกาสเด็กสมานฉันท์ ไม่ให้เด็กมีโอกาช่วยเหลือกัน เด็กคิดแต่ประโยชน์ตนเองและเห็นแก่ตัวแนวทางที่โรงเรียนหรือผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องดำเนินการเพื่อช่วยให้เด็กมีความสมานฉันท์และเอื้ออาทร คือ ส่งเสริมให้เด็กได้ช่วยเหลือกันและทำงานเป็นกลุ่ม สร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความสมานฉันท์และเอื้ออาทร และควรจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้มีความสมานฉันท์และเอื้ออาทร

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาในประเด็นการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี ซึ่งประกอบด้วย การบริหารงานด้านวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้อะไหล่เรียนรู้อ การพัฒนาบุคลากรที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้น การทำงานร่วมกับบุคลากรภายนอกโรงเรียน คือ การดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มโรงเรียน และชุมชนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน รวมทั้งการบริหารงานด้านกิจการนักเรียนในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่จะช่วยส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรแล้ว ยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความร่วมมือร่วมใจกัน และสามารถอยู่ร่วมกันได้ภายใต้ความแตกต่างในเรื่องระดับชั้นต่างกลุ่มอายุ และต่างความสามารถในการเรียนร่วมกันในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กที่มีความสามารถ ความแตกต่าง และความหลากหลายด้านต่างๆมาเรียนด้วยกันได้ในห้องเรียนเดียวกัน ทั้งด้านของ อายุ ระดับชั้น ความสามารถ เพศ วัฒนธรรมของครอบครัว เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษางานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น พบว่ามีงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

มีนา สุวรรณโนภาส (2526) ศึกษาและเสนอรูปแบบการจัดสภาพชั้นเรียนแบบครอบครัว ในระดับปฐมวัย โดยตัวอย่างประชากรเป็นเด็กนักเรียนอายุ 3-6 ปี ของโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นห้องเรียนแบบเปิด มีมุกกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ต่างๆ ไว้สำหรับเด็กให้เลือกทำและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ โดยมีครูเป็นผู้แนะนำและดูแล ตลอดระยะเวลา 2 ปี หรือมากกว่านี้ รูปแบบการจัดสภาพชั้นเรียนแบบครอบครัวที่ผู้วิจัยเสนอ มีลักษณะเด่นที่แตกต่างไปจากห้องเรียนแบบทั่วไป คือ เด็กอายุต่างกันจะได้อยู่ในห้องเรียน เดียวกัน และอยู่ด้วยกันอย่างพี่น้องในครอบครัว ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียน กับนักเรียนจะมีความสัมพันธ์แบบครอบครัว ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองจะมีมากขึ้น ในด้านการติดต่อสอบถามการประเมินผลพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็กร่วมกัน โดยผู้ปกครอง จะผลัดเปลี่ยนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและให้ความรู้แก่เด็กด้วย ส่วนการประเมินผล เป็นแบบรายบุคคลโดยใช้วิธีการสังเกต การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม พัฒนาการจากผลงาน และคะแนนจากแบบทดสอบ ซึ่งจะสามารถประเมินได้แต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ แต่ละเดือน ประเมินผลประจำภาคและประเมินผลประจำปี โดยผลการวิจัย พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิและตัวอย่าง ประชากรเห็นว่าการจัดสภาพชั้นเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัยเหมาะสำหรับประเทศไทย และสามารถนำไปจัดได้ในโรงเรียนปฐมวัย เนื่องจากการที่เด็กในระดับอายุเดียวกัน หรืออายุต่างกันได้มาเรียนอยู่ร่วมกันมีการช่วยเหลือกันเป็นการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อน กับเพื่อน พี่กับน้อง ทำให้เด็กรู้จักการช่วยเหลือตนเอง ตลอดรวมถึงผู้อื่นด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการนำโครงการจัดสภาพชั้นเรียน แบบครอบครัวในระดับปฐมวัยไปทดลองจัดในโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งและสภาพแวดล้อมต่างกัน อาทิ โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัด เป็นต้น ควรศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อ การจัดสภาพชั้นเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัยจากผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ นอกจากครูผู้สอน อาทิ ผู้บริหารการศึกษาในระดับต่างๆ และผู้ปกครอง ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการ เรียนรู้ของเด็กในการจัดสภาพชั้นเรียนแบบครอบครัวกับห้องเรียนแบบธรรมดาและควรมีการวิจัย

เพื่อพัฒนาและดัดแปลงการจัดสภาพชั้นเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัยให้เหมาะสมกับกาลสมัย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาต่อไป

จรัล วงศ์ธานี (2527) ศึกษาเรื่องปัญหาที่เกิดจากเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดเชียงราย: การศึกษาเฉพาะกรณี โดยศึกษาในด้านการบริหาร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการปรับตัวของนักเรียน ซึ่งเป็นการศึกษาจากประชากร คือ ครูใหญ่ จำนวน 27 คน ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 27 คน และกลุ่มตัวอย่างนักเรียนสองกลุ่มอายุชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 100 คน ในปีการศึกษา 2525 จำนวน 27 โรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า

1. การดำเนินงานตามโครงการเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ มีปัญหามากในเรื่องขาดคู่มือแนะนำการดำเนินงานตามโครงการ

2. การบริหารงานวิชาการ มีปัญหามากในเรื่องครูผู้สอนไม่ได้รับการอบรมหลักและวิธีการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุมาก่อน การบริหารงานธุรการและการเงินมีปัญหาในเรื่องเงินงบประมาณค่าวัสดุไม่เพียงพอที่จะจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์และสื่อการเรียน

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านคุณลักษณะของนักเรียน มีปัญหามากในเรื่องนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ขาดความพร้อมทางการเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีปัญหาในเรื่องครูต้องใช้เวลาในการอธิบายบทเรียนให้แก่นักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์มากกว่านักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์ การสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนมากกว่าการสอนตามปกติ ขาดสื่อการเรียนที่ช่วยให้นักเรียนที่มีพื้นฐานหรือความพร้อมต่างกัน ได้เรียนตามความสามารถ และครูต้องใช้เวลาในการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุมากกว่าการสอนตามปกติ ทำให้สอนไม่ทันตามกำหนดการสอน ด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนกลุ่มทักษะมีปัญหามากในเรื่องนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ ขาดทักษะในการอ่าน ขาดทักษะในการเขียน และขาดทักษะในวิชาคณิตศาสตร์

4. ปัญหาในการปรับตัวของนักเรียน ด้านคุณลักษณะของนักเรียนมีปัญหามากในเรื่องนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์มักจะขาดความมั่นใจในตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการศึกษาโดยการสังเกตการณ์ดำเนินงานของโรงเรียนที่เกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ และสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียน เมื่อดำเนินการครบตามรูปแบบแล้วควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสองกลุ่มอายุในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และควรมีการวิจัยเพื่อประเมินโครงการเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุในทุกด้าน

ธีราพร กุลนันทน์ (2530) ศึกษาเรื่องการศึกษาค้นคว้าผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ช่วงอายุตั้งแต่ 3 - 8 ปี จำนวน 18 คน โรงเรียนจิตจำรูญวิทยา จังหวัดนนทบุรี จากผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยสามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่ายในระยะเวลาสั้นๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เด็กได้รับ การให้เด็กได้มีโอกาสเล่นด้วยกัน ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมได้มากกว่าเด็กเล่นเฉพาะกลุ่มที่มีอายุใกล้เคียงกัน การที่เด็กอายุน้อยกว่ากับเด็กที่มีอายุมากกว่ามีโอกาสเล่นด้วยกัน ทำให้เด็กทั้ง 2 ระดับอายุรับรู้พฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน เด็กที่มีอายุน้อยกว่าจะรับรู้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากกว่าเด็กที่มีอายุมากกว่า การที่เด็กอายุน้อยกว่ากับเด็กที่มีอายุมากกว่าได้เล่นด้วยกัน ทำให้เด็กที่มีอายุมากกว่า เรียนรู้พฤติกรรมและการใช้สิทธิของตนที่พึงประสงค์ และพฤติกรรมการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า และเด็กที่มีอายุน้อยกว่า เรียนรู้พฤติกรรมการเป็นผู้ตามที่พึงประสงค์ได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุมากกว่า

ชูศรี อัครวราพันธ์ (2533) ศึกษาผลการสอนเสริมโดยเพื่อนระดับชั้นเดียวกัน และเพื่อนต่างระดับชั้นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2533 ของโรงเรียนสุนทรวิทยานุกูล จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน โดยทั้งสามกลุ่มมีความสามารถทางการเรียนภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนเสริมจากเพื่อนระดับชั้นเดียวกัน และกลุ่มที่ได้รับการสอนเสริมจากเพื่อนต่างระดับชั้นมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการสอนเสริม และการให้เพื่อนช่วยสอน ทั้งระดับชั้นเดียวกันและต่างระดับชั้นสามารถช่วยให้ผู้ที่ได้รับการสอนเสริมมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเท่ากัน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ในการคัดเลือกนักเรียนผู้ทำหน้าที่สอนต่างระดับชั้นควรพิจารณาอย่างรอบคอบ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียน

สมลักษณ์ ศรีธงชัย (2537) สำหรับในวงการศึกษาของประเทศไทยได้นำเอาวิธีการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาประยุกต์ใช้ในการสอน นับตั้งแต่มีการสัมมนาเรื่องการพิจารณานวัตกรรมและเทคโนโลยีปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผู้สอนไม่ครบชั้น ซึ่งเนื้อหาตอนหนึ่งของรายงานการสัมมนาได้กล่าวถึงเรื่องการปฏิบัติงานของผู้สอน และในที่ประชุมได้เสนอวิธีการแก้ไข โดยการให้ผู้เรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีทำการสอนและแนะนำแก่ผู้เรียนที่เรียนอ่อน รวมทั้งกล่าวถึงการให้ผู้เรียนที่อยู่ในชั้นสูงกว่ามาสอนผู้เรียนที่อยู่ในชั้นต่ำกว่าอีกด้วย

พัฒนา พวงมาลี (2542) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยอนุบาลคละอายุ ที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมศาสนา ในเขตจังหวัดภาคกลาง ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหาร สังกัดละ 1 คน รวม 4 คน ครูประจำชั้น สังกัดละ 1 คน รวม 4 คน เด็กวัยอนุบาลอายุระหว่าง 3 - 4 ปี อายุ 4 - 5 ปี และอายุ 5 - 6 ปี กลุ่มอายุละ 2 คน สังกัดละ 1 ห้องเรียน รวมเด็กทั้งหมด 24 คน และผู้ปกครองของเด็กวัยอนุบาลทุกคนรวม 143 คน ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยอนุบาลแต่ละอายุ พบว่า

1. โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ไม่มีนโยบายการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กวัยอนุบาลแต่ละอายุ ผู้บริหารได้จัดสภาพแวดล้อมให้เด็กวัยอนุบาลแต่ละอายุแยกออกจากเด็กระดับประถมศึกษา และพฤติกรรมของเด็กที่พบคือ มีการทะเลาะกันระหว่างเด็กโตกับเด็กเล็ก

2. โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีนโยบายการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กวัยอนุบาลแต่ละอายุ ผู้บริหารจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และพบว่าเด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวช่วยเหลือกันระหว่างเด็กโตกับเด็กเล็ก

3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน ไม่มีนโยบายการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กวัยอนุบาลแต่ละอายุ และพฤติกรรมที่พบคือมีการทะเลาะกันระหว่างเด็กโตกับเด็กเล็ก

4. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนา ไม่มีนโยบายการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กวัยอนุบาลแต่ละอายุ และพฤติกรรมของเด็กที่พบคือมีการทะเลาะกันระหว่างเด็กเล็กกับเด็กโตและเด็กเล็กรบกวนเด็กโตในขณะที่ครูสอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยอนุบาลที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาการในด้านต่างๆของเด็ก ในด้านลักษณะการจัดกิจกรรมของครูประจำชั้นและผลการดำเนินงานของผู้บริหาร รวมทั้งมีการศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านต่างๆของเด็กวัยอนุบาลที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบแต่ละอายุ และแบบแบ่งตามชั้น

สุจิตรา สุขมานันท์ (2542) ศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการเรียนคณิตศาสตร์แบบปฏิบัติการในโรงเรียนที่มีการจัดชั้นเรียนแบบรวมชั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนคณิตศาสตร์แบบปฏิบัติการในโรงเรียนที่มีการจัดชั้นเรียนแบบรวมชั้น โดยมีกลุ่มทดลอง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ของโรงเรียนลำนำหรือพวง เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 23 คน ที่เรียนรวมชั้นกัน แบบแผนการทดลองครั้งนี้เป็นแบบ One Group Pretest-Posttest Design ซึ่งการวิจัยศึกษารูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบปฏิบัติการ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียนแบบรวมชั้น และทักษะทางสังคมของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพอใจในการเรียนรวมกับชั้นอื่น มีความสนุกสนานในการเรียน คณิตศาสตร์และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรวมชั้น นักเรียนมีพัฒนาการในด้านทักษะสังคมสูงขึ้น ได้แก่ นักเรียนมีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน กล้าแสดงความคิดเห็น ยอมรับข้อตกลงของกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่และบทบาทของตนตามที่ได้รับมอบหมาย และมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มเป็นอย่างดี นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนในชั้นเรียนปกติ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรทำวิจัยในลักษณะเดียวกันกับเนื้อหาในวิชาอื่น และควรทดลองใช้วิธีการสอนแบบอื่นในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาทิ การเรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม การเรียนโดยวิธีแบบร่วมมือ การเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อศึกษาว่าวิธีการสอนที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนแบบรวมชั้นอย่างไร

ทิวสินท์ เฟื่องฟู (2542) ศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้นในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ของโรงเรียนสุเหร่าคลองสิบ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้นในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ซึ่งกลุ่มทดลองเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ของโรงเรียนสุเหร่าคลองสิบ จำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการสอนเองใช้เวลาสอนทั้งสิ้น 27 คาบ คาบละ 20 นาที (9 ชั่วโมง) ซึ่งการวิจัยศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบรวมชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียนแบบรวมชั้น และทักษะทางสังคมของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้นในด้านความเข้าใจในบทเรียนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความสนุกและความสุข และนักเรียนมีทักษะทางสังคมสูงขึ้นทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการกล้าแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็น การทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนในชั้นเรียนปกติ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้นในกลุ่มวิชาอื่นๆด้วย เพื่อนำผลการศึกษาเป็นแนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กอื่นๆ

นุฏชญา ภัทรพุดมานนท์ (2549) ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครู ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนา

เด็กปฐมวัย สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การควบคุมชั้นเรียนและการส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคล และเพื่อเปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียน การสอนแบบคละอายุ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและจำนวนเด็กที่รับผิดชอบ ของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของสำนักงานอนามัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 28 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักอนามัย กรุงเทพมหานครโดยรวมจะเน้นส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคลเป็นอันดับแรก ลำดับต่อมา เป็นการควบคุมชั้นเรียน ส่วนวิธีการจัดการเรียนการสอน การควบคุมชั้นเรียน และการส่งเสริม เด็กเป็นรายบุคคล จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และจำนวนเด็กที่รับผิดชอบ ของครูแตกต่างกัน ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการเปรียบเทียบครูปฐมวัย ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยวิธีการจัดการเรียนการสอนระหว่างแบบคละอายุและแบบไม่คละอายุ รวมทั้งควรมีการศึกษาสภาพและการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุในสถานพัฒนา เด็กปฐมวัย และควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุที่มีประสิทธิภาพ

กิงเพชร ส่งเสริม (2552) ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้น ที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา ด้วยวิธีการวิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นและศึกษาประสิทธิผล ของรูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการ เรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาด้วยการดำเนินการ วิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบคือ ครู ผู้บริหารนักเรียน และผู้ปกครองในโรงเรียนบ้านศรีอม อำเภอมะเอนก จังหวัดสุรินทร์ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบคือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมาในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 31 คน ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เป็นเด็กปกติและเด็กที่มี ความต้องการพิเศษมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี ส่วนการประเมินความพึงพอใจ ต่อรูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา ของครู ผู้บริหาร นักเรียนและผู้ปกครองพบว่ามีความพึงพอใจต่อรูปแบบในแต่ละด้านและรวมอยู่ ในระดับมากและการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน ความเหมาะสมของรูปแบบทุกข้อความและโดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ข้อเสนอแนะ ในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรวิจัยรูปแบบการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษ

ในโรงเรียนประถมศึกษาในระดับชั้นอนุบาลและระดับช่วงชั้นที่ 2 และควรรศึกษาในด้านการเรียนรู้ การปรับตัว มนุษยสัมพันธ์ และความสุขในโรงเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

Hoffman (1982: 45) ศึกษาวิจัยการสอนแบบคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็กในมลรัฐยูทาห์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีสองห้องเรียนโดยผู้วิจัยสอนห้องที่มีนักเรียนในระดับชั้นอนุบาล ถึงระดับชั้นเกรด 3 มีนักเรียนทั้งหมด 15 คน และไม่มีครูช่วยสอน Hoffman อธิบายถึงการสอนแบบคละชั้นว่าการจัดการเรียนการสอนต้องปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โดยต้องมีการวางแผนล่วงหน้าเป็นรายสัปดาห์และตลอดปีการศึกษา ซึ่งการเตรียมการสอนจะทำให้ความก้าวหน้าของนักเรียนด้วยการแยกความแตกต่างของรายวิชา แล้วนำไปสู่การเรียนการสอน โดยจัดให้วิชาทักษะพื้นฐานอย่างวิชาคณิตศาสตร์ และวิชาทางด้านภาษาให้เรียนในช่วงเช้า ซึ่งควรจัดชั้นเรียนให้นักเรียนส่วนหนึ่งทำงานรายบุคคล ขณะที่นักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งเรียนเป็นกลุ่มกับครู ส่วนวิชาอื่นๆ อาทิ สุขศึกษา วรรณคดี ดนตรีสามารถปรับการสอนร่วมกับวิชาอื่นและสอนนักเรียนรวมทั้งหมดได้ ดังนั้นการสอนแบบคละชั้นช่วยให้ครูสามารถจัดระบบห้องเรียนได้เป็นอย่างดี และช่วยให้นักเรียนรู้หน้าที่ในการเรียนของตน และ Hoffman ได้กล่าวถึงสิ่งที่น่าพึงพอใจจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ การที่ได้เฝ้าดูเด็กในระดับชั้นอนุบาลมีวุฒิภาวะสูงขึ้นจากการทำงานร่วมกับนักเรียนในระดับชั้นเกรด 3 ซึ่งนักเรียนทั้งสองระดับชั้นทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี รวมถึงความช่วยเหลืออย่างดีจากผู้ปกครองของนักเรียน

Dodendorf (1983: 99-104) วิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นในโรงเรียนชนบทแถบภาคตะวันตกของสหรัฐอเมริกาที่มีจำนวนนักเรียน 35 คน จัดชั้นเรียนโดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 ห้อง ห้องแรกเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นเกรด 4 ห้องที่สองเป็นนักเรียนระดับชั้นเกรด 5 ถึงระดับชั้นเกรด 8 เก็บข้อมูลโดยการสังเกต และใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำผลการวิจัยไปเปรียบเทียบกับโรงเรียนในเมือง ซึ่งได้ข้อมูลจากการสังเกต 5 ลักษณะ ดังนี้

1. งานประจำในโรงเรียนที่เป็นงานประจำวันของนักเรียน เริ่มจากการตรวจสอบสมุดการบ้าน ให้เรียบร้อย พบกลุ่ม ไปห้องสมุด และเล่าเรื่อง
2. เรียนรู้เป็นกลุ่ม โดยนักเรียนแต่ละระดับชั้นพบครูวันละสองครั้ง และเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ นักเรียนอาจขอความช่วยเหลือจากนักเรียนที่มีอายุมากกว่าก่อน แล้วจึงค่อยพบครู
3. การฟังพาดูอาศัยกันในโรงเรียน พบว่านักเรียนที่มีอายุน้อยกว่าได้รับการช่วยเหลือจากนักเรียนที่มีอายุมากกว่า

4. ความเป็นอิสระ ผลจากการสังเกตนิสัยการทำงานของนักเรียนพบว่า นักเรียนมีวินัยในการทำงานสูง นักเรียนมีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายและทำทันตามเวลาที่กำหนด และนักเรียนตรวจสมุดการบ้านโดยที่ครูไม่ต้องตักเตือน

5. การมีส่วนร่วมของสังคม สมาชิกในสังคมมาพบปะและเยี่ยมโรงเรียนบ่อยครั้ง บางครั้งผู้ปกครองทำอาหารเที่ยงมาให้นักเรียนรับประทานที่โรงเรียน และวางแผนสังสรรค์กันในวันหยุด ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนแยกกันไม่ออก นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนใหม่และนักเรียนที่โตกว่าจะช่วยเหลือน้องอย่างอบอุ่นโดยจะช่วยอธิบายเรื่องการทำงานว่าต้องทำอย่างไรบ้าง

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นเป็นที่พอใจสำหรับโรงเรียนในชนบท ส่วนผลการวิจัยด้านวิชาการที่นำไปเปรียบเทียบกับโรงเรียนในเมืองนั้นมีความใกล้เคียงกัน ในด้านบรรยากาศชั้นเรียนและบรรยากาศทางสังคมมีข้อได้เปรียบหลายประการสำหรับนักเรียนและผู้ปกครองในโรงเรียนชนบท เพราะโรงเรียนเป็นภาพสะท้อนค่านิยมในชุมชน ค่านิยมที่สอดคล้องกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย โดย Dodendorf ได้แนะนำว่า การจัดห้องเรียนแบบคละชั้นสามารถจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านสังคมและวิชาการ แต่ต้องขึ้นอยู่กับความสามารถของครูในการจัดรูปแบบการสอน อาทิ การสอนแบบร่วมมือ การสอนแบบรายบุคคล และการจูงใจให้ผู้เรียนต้องการเรียน

Gayfer (1991:1 อ้างถึงใน กิ่งเพชร ส่งเสริม, 2552) ศึกษาด้านตัวชี้วัดทางสังคมและความรู้สึกของนักเรียนที่เรียนในห้องเรียนแบบคละชั้นเปรียบเทียบกับนักเรียนที่เรียนในห้องเรียนแบบแบ่งชั้น จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนในห้องเรียนแบบคละชั้นมีคะแนนด้านลักษณะนิสัย การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แรงจูงใจ การร่วมมือ และทัศนคติที่มีต่อโรงเรียนดีกว่านักเรียนที่เรียนในห้องเรียนแบบแบ่งชั้น

Pavan (1992: 22-25) ศึกษาการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น พบว่า นักเรียนที่เรียนในห้องเรียนแบบคละชั้นจำนวนร้อยละ 91 มีความสามารถทางวิชาการสูงกว่านักเรียนที่เรียนในห้องเรียนแบบแบ่งชั้น โดยเฉพาะในวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาและการอ่าน

Babcock (1993 อ้างถึงในพัฒนา พวงมาลี, 2542) ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 5 ปีในบริบทของหลักสูตรในห้องเรียนเด็กวัยอนุบาลคละอายุในศูนย์การเรียนซึ่งพบพฤติกรรมทางสังคมในกิจกรรมทางศิลปะ การเขียน และมุมช่างไม้ ส่วนในช่วงเวลาอาหารว่าง พบว่าเด็กมีพฤติกรรมการแบ่งปันบ่อยครั้ง และกิจกรรมนอกห้องเรียนพบว่าเด็กมีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ และเด็กอายุ 5 ปีมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กโต

เด็กที่มีระดับอายุเดียวกัน และเด็กเล็กเท่ากัน การศึกษาแสดงให้เห็นถึงการมีปฏิสัมพันธ์กันในโรงเรียนที่จัดแบบคละอายุ ครูจึงต้องจัดเตรียมประสบการณ์ทางสังคมให้เด็กอย่างเหมาะสม

Neighbor (1996 อ้างถึงในนุฎชญา ภัทรพุดมานนท์, 2549) ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอายุ 4 ปี และ 5 ปี ในห้องเรียนคละอายุและห้องเรียนแบบแบ่งระดับชั้น จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมกทะเลาะวิวาทและการแนะนำสั่งสอนพบทั้งในห้องเรียนแบบคละอายุและห้องเรียนแบบแบ่งระดับชั้น พฤติกรรมการแนะนำสั่งสอนจะพบในห้องเรียนแบบคละอายุมากกว่าในห้องเรียนแบบแบ่งระดับชั้น

Kasten (1998: 2-9) ศึกษาการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นมีประโยชน์ต่อนักเรียนในการเรียนรู้สังคมของกลุ่มเพื่อนที่มีอายุมากกว่าหรือน้อยกว่าตนเอง โดยนักเรียนที่มีอายุมากกว่าที่เรียนเก่งสามารถช่วยเหลือด้วยการเป็นผู้สอนให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือมีอายุน้อยกว่าได้ ซึ่งถือเป็นการถ่ายโยงความเข้าใจจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง เป็นการช่วยพัฒนาทักษะด้านวิชาการโดยเฉพาะการใช้ภาษา ดังนั้นนักเรียนที่มีความหลากหลายในด้านความต้องการ และความแตกต่างในด้านความสามารถจะพัฒนาและงอกงามในการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น

Stuart (2006) ศึกษาวิจัยเรื่องการเรียนรวม และการสอนนักเรียนที่เรียนระดับชั้นต่างกัน กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 6-9 ปี จำนวน 42 คน โดยใช้ครูร่วมกันสอนและดูแลทั้งนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และนักเรียนปกติที่เรียนรวมกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทุกคนจะได้รับการตอบสนองตามความต้องการของแต่ละบุคคลมากกว่าการได้รับการสอนเหมือนกัน ซึ่งครูมีความเชื่อว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนทั่วไปต่างเป็นสมาชิกของห้องเรียนที่จะได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นการจัดห้องเรียนแบบคละชั้นสามชั้นปีเป็นการขยายขอบเขตในการช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ และพัฒนาการเรียนรู้กับเพื่อนได้ดียิ่งขึ้น Kasten and Clarke (2007) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นผลจากการศึกษา พบว่าการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นเป็นการรวมนักเรียนที่มากกว่าหนึ่งระดับชั้นมาเรียนด้วยกันในห้องเรียนจึงมีนักเรียนหลากหลายทั้งในด้านอายุ ความสามารถ ความสนใจ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งวิธีการจัดการเรียนการสอนจะแตกต่างจากการสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นระดับชั้น โดยวิธีการจัดการเรียนการสอนจะอยู่บนฐานของการเรียนรู้ที่แตกต่างที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายของนักเรียน ซึ่งครูจะคาดหวังต่ออัตราและระดับในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักเรียน และจะออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้โดยพิจารณาตามระดับพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน และผลจากการศึกษาวิจัยได้ชี้ให้เห็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดระบบ

ในห้องเรียนที่ต้องมีความยืดหยุ่นเพียงพอสำหรับเด็กที่มีระดับความสามารถ และวุฒิภาวะที่แตกต่างกันให้ทำงานร่วมกันได้

Peterson (2007 อ้างถึงใน กิ่งเพชร ส่งเสริม, 2552) วิจัยเรื่องการพัฒนาทั้งโรงเรียน การปฏิรูปโรงเรียนเพื่อการก้าวไปข้างหน้า ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทั้งโรงเรียนวิธีหนึ่งคือ โรงเรียนใช้การสอนตามสภาพจริง และการปรับวิธีการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยใช้วิธีการหลากหลาย เช่น การเรียนแบบร่วมมือ การสอนแบบหลายระดับความสามารถ การสอนแบบหัวเรื่อง เป็นต้น ซึ่งวิธีการสอนดังกล่าวเป็นการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กทุกคน เป็นวิธีปฏิบัติที่สนับสนุนการเรียนรวมให้กับเด็กที่มีความสามารถแตกต่างกันเรียนในระบบการศึกษาปกติ

Brown (2007) วิจัยเรื่องการสอนนักเรียนที่มีระดับความสามารถแตกต่างกัน ยุทธศาสตร์การเรียนรวมสำหรับความเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับชั้นเรียนทั้งระบบ ผลการวิจัยพบว่า การสอนนักเรียนที่มีระดับความสามารถแตกต่างกันทั้งนักเรียนที่มีความฉลาดอย่างมากจนถึงนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนที่มีการจัดการศึกษาปกติ ควรใช้ระบบบทเรียนหลายระดับความสามารถที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงและเป็นประโยชน์ต่อเด็ก และให้การช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องไม่มากนัก แต่ใช้วิธีการปรับเปลี่ยนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องมากและนักเรียนที่ฉลาด เพื่อให้นักเรียนทั้งหมดสามารถเรียนด้วยกันในห้องเดียวกันได้

สรุปจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละมาช่วยในการจัดการศึกษาใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะในวิชาทักษะพื้นฐาน อาทิ วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาที่เกี่ยวกับภาษา ด้วยการใช้วิธีการเพื่อนช่วยสอน หรือการสนับสนุนจากเพื่อนที่ให้นักเรียนที่มีระดับความสามารถที่มากกว่าหรือนักเรียนที่มีระดับชั้นสูงกว่าช่วยสอน และแนะนำนักเรียนที่เรียนรู้ในกลุ่มเดียวกัน

2. การเพิ่มในเรื่องทักษะทางสังคมให้แก่ นักเรียนเรียนรู้ในด้าน

- 2.1 การทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 2.2 การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
- 2.3 การกล้าแสดงออก

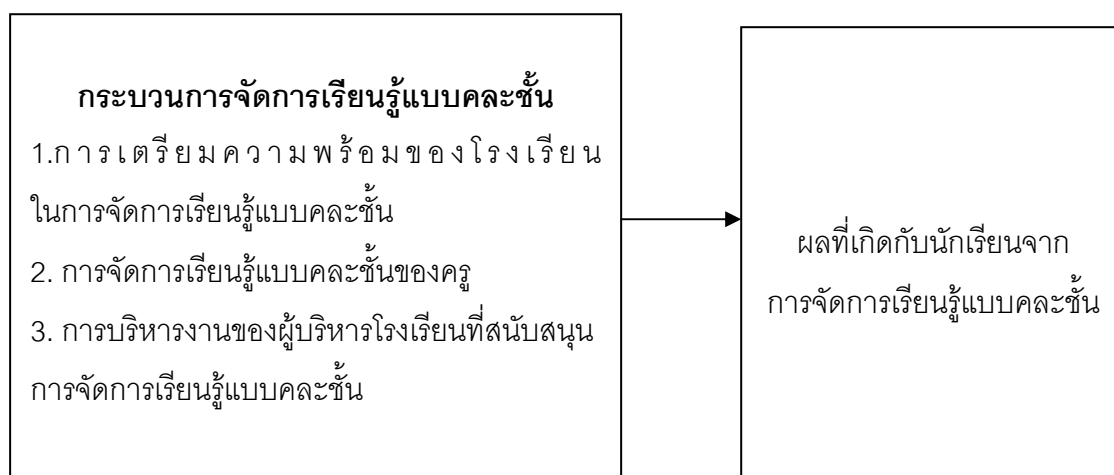
โดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือร่วมใจด้วยกระบวนการกลุ่ม นอกจากนี้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นยังช่วยเพิ่มการมีทัศนคติ เจตคติที่ดีต่อโรงเรียน ครู เพื่อน และวิชาที่เรียนให้กับ

นักเรียนอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันนักเรียนยังได้เรียนรู้การรับผิดชอบต่องานที่ตนเองได้รับมอบหมาย การใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองด้วย รวมทั้งการเรียนรู้แบบกลุ่มย่อยยังช่วยให้ครูสามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเห็นได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นส่วนใหญ่เน้นไปที่เรื่องการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่มีงานวิจัยบางส่วนที่นำเสนอในเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นส่งผลให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมที่สูงขึ้นโดยเฉพาะในเรื่องการอยู่ร่วมกับผู้อื่น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในประเด็นผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์ ประกอบด้วย การเอื้ออาทรต่อกัน การทำงานร่วมกันของนักเรียน ได้แก่ การรับบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่ม การกล้าแสดงความคิดเห็นของตนอย่างให้เกียรติผู้อื่น การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเอง และการยอมรับมติของกลุ่มร่วมกันของนักเรียนต่อเพื่อนต่างระดับชั้น ต่างกลุ่มอายุและต่างความสามารถในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นและเอกสารที่เกี่ยวกับความสมานฉันท์ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี: พหุกรณีศึกษาดังแสดงในแผนภาพที่ 2.7 ดังนี้

แผนภาพที่ 2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแผนภาพที่ 2.7 จะเห็นได้ว่ากรอบแนวคิดนี้เป็นการศึกษาการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นผู้วิจัยจะศึกษาการดำเนินงานเกี่ยวกับการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ตอนที่ 6 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพแปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Qualitative Method ซึ่งทางด้านเทคนิคการวิจัย หมายถึง วิธีการปฏิบัติ กระทบกับข้อมูลที่แจ่มชัดไม่ได้ หรือไม่เป็นตัวเลข หมายความว่า การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพ มิได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เป็นศูนย์กลางในการวิเคราะห์ผลการวิจัยทั้งเรื่อง แต่สามารถใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลบางส่วนได้ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพเน้นการสร้างแนวคิด การตีความ ซึ่งทำให้เกิดการเข้าใจมนุษย์และสังคมยิ่งขึ้น แต่การวิจัยเชิงคุณภาพมิได้เป็นเทคนิคการวิจัยของสาขาหนึ่งสาขาใด หรือของปรัชญาหรือของทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใดโดยเฉพาะ แต่ครอบคลุมหลายสาขาของสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ดังนั้นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงเป็นชื่อรวมของการวิจัยหลายสาขาวิชาและเป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคม (นิศา ชูโต, 2551: 24-25)

พัทยา สายหนู (อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช, 2552: 17) กล่าวว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ อาจเรียกว่า การวิจัยเชิงคุณลักษณะ เพราะเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาคุณลักษณะของสิ่งต่างๆ และปรากฏการณ์ ซึ่งการเรียกวิธีวิจัยชนิดนี้ว่าการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการใช้คำเรียกที่มีผู้ได้ยินกันจนคุ้นหูแล้วเท่านั้น อันที่จริงจะเรียกเป็นอย่างอื่นก็ยอมได้ถ้าหากว่ามีความเข้าใจตรงกันว่าหมายถึงอะไร ในภาษาอังกฤษเองก็มีคำเรียกการวิจัยชนิดนี้หลายคำ อาทิ qualitative research, ethnographic research, anthropological research, naturalistic research, field research, phenomenological research และ interpretive research เป็นต้น

สอดคล้องกับ ชาย โพธิ์สิตา (2552: 24) กล่าวว่า มีคำหลายคำที่หมายถึงการวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวอย่างของคำเหล่านี้ เช่น การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา การวิจัยเชิงมานุษยวิทยา การวิจัยเชิงธรรมชาติ การวิจัยภาคสนาม การวิจัยแบบศึกษาชีวิตประวัติบุคคล การวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา การวิจัยแบบศึกษาเฉพาะกรณี การวิจัยแบบการสนทนากลุ่ม เป็นต้น ชื่อเหล่านี้แม้จะต่างกัน และแม้จะมีรายละเอียดของการดำเนินการที่ต่างกันบ้าง แต่ในแง่ของ

แนวทางและวิธีดำเนินการหลักๆแล้วไม่ได้แตกต่างกันมากนัก และทั้งหมดจัดอยู่ในกลุ่มการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากที่นักวิจัยเชิงคุณภาพกล่าวถึงความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ สรุปว่า การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมในสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงทุกมิติ หรือตามลักษณะที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติ (Natural setting) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมหรือความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของคนกับสังคมอย่างลึกซึ้ง โดยการวิจัยเชิงคุณภาพให้ความสำคัญกับข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ประสบการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม หรืออุดมการณ์ของบุคคลมากกว่าการให้ความสำคัญกับข้อมูลเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว โดยข้อมูลเชิงคุณภาพมักอยู่ในรูปของถ้อยคำ ข้อความ ปรากฏการณ์ เหตุการณ์ พฤติกรรมไม่ใช่ตัวเลข ซึ่งจะส่งผลให้ผู้วิจัยรู้จักและเข้าใจสภาพแวดล้อมและการดำเนินชีวิตของผู้ให้ข้อมูลผ่านถ้อยคำหรือข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาอย่างชัดเจน และทำให้การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความข้อมูลมีความหมายใกล้เคียงกับความเป็นจริง

ความเป็นมาของการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 การแสวงหาความจริงโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพเริ่มแพร่หลายในยุโรปและอเมริกา โดยเฉพาะในวงการมานุษยวิทยา เนื่องจากนักมานุษยวิทยาไม่สามารถใช้วิธีการเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามในการศึกษาสังคมปฐมภูมิ อาทิ ชาวเกาะหรือชนเผ่าพื้นเมืองได้ นักมานุษยวิทยาจึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มคนดังกล่าว โดยการศึกษาความรู้สึกนึกคิด ขนบธรรมเนียมและวิถีชีวิตประจำวัน

ในปีคริสต์ศักราช 1972 วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเริ่มเป็นที่นิยมในหมู่นักสังคมวิทยาอเมริกัน โดยการริเริ่มของนักสังคมวิทยากลุ่มชิคาโก ซึ่งนักวิจัยกลุ่มนี้มีความเห็นว่า ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ อาทิ ประวัติชีวิตของบุคคลเป็นข้อมูลที่ดียิ่งและสำคัญยิ่งในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และนักวิจัยควรใช้ข้อมูลอื่นโดยเฉพาะข้อมูลเชิงปริมาณในกรณีที่ไม่อาจหาข้อมูลเชิงคุณภาพได้เท่านั้น หลังจากนั้นมานักวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่างคุ้นเคยกับเทคนิคเชิงคุณภาพในการใช้เอกสารส่วนตัว อาทิ ชีวิตประวัติ และการใช้วิธีสังเกตแบบมีส่วนร่วม แต่มีช่วงเวลาทศวรรษที่ 1940 ที่ความนิยมในวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพกลับจางไป และวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์ของแนวคิดปฏิฐานนิยมกลับเป็นที่แพร่หลาย

ในปัจจุบันวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเริ่มกลับมาเป็นที่สนใจใหม่ทั้งในประเทศทางตะวันตกและประเทศไทย โดยมีการเผยแพร่วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพทั้งการจัดสัมมนา การเผยแพร่

ผลงานวิจัยเชิงคุณภาพ การอภิปรายถึงวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การจัดอรรถวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ตลอดจนการจัดบรรยาย และในที่สุดปีพุทธศักราช 2529 จึงได้มีการจัดตั้งสมาคมวิจัยเชิงคุณภาพขึ้นที่สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สุแกงค์ จันทวานิช, 2552: 15-16)

ลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ

วรรณิ แกมเกตุ (2551: 185-186) กล่าวถึง ลักษณะเฉพาะที่สำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพมี ดังนี้

1. **เน้นการมองปรากฏการณ์ให้เห็นภาพรวม** โดยการมองจากหลายแง่มุม การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมจะต้องมีการพิจารณาอย่างรอบด้าน เพื่อให้มองเห็นภาพรวมของปรากฏการณ์ทั้งหมดในสภาพแวดล้อมนั้น โดยศึกษาจากมุมมองหรือแนวคิดทฤษฎีที่หลากหลายมากกว่าการยึดทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง หรือปรากฏการณ์เพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น

2. **เป็นการศึกษาติดตามระยะยาวและเจาะลึก** เพื่อที่จะเห็นสภาพความเปลี่ยนแปลงในระยะต่างๆอันจะนำไปสู่การทำความเข้าใจอย่างแท้จริงต่อการเปลี่ยนแปลงที่ขึ้นในปรากฏการณ์ทางสังคมนั้น

3. **คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกวิจัย** เนื่องจากการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมเป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับมนุษย์ในฐานะที่เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการศึกษา ซึ่งทำให้นักวิจัยเชิงคุณภาพต้องเข้าไปสัมผัสกับผู้ถูกวิจัยมากกว่าการใช้เครื่องมือเป็นสื่อกลางเพียงอย่างเดียว ดังนั้นนักวิจัยจึงต้องเคารพผู้ถูกวิจัยในฐานะเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ไม่ฝืนใจหากผู้ถูกวิจัยไม่เต็มใจให้ข้อมูล ตลอดจนไม่นำข้อมูลของผู้ที่ถูกวิจัยไปเปิดเผย หรือนำไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายตามมาภายหลัง

4. **เน้นปัจจัยด้านความรู้สึกนึกคิด จิตใจ ความหมาย** เนื่องจากเชื่อว่าองค์ประกอบด้านจิตใจ ความคิด และความหมายต่างๆที่แสดงออกมานั้น สามารถสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมอันแท้จริงที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังได้ ซึ่งจะทำให้นักวิจัยสามารถเข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนมากขึ้น

5. **ใช้การพรรณนาและการวิเคราะห์แบบอุปนัย** นักวิจัยเชิงคุณภาพจะต้องเก็บข้อมูลแบบให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่ศึกษาให้มากเพียงพอ เพื่อให้เห็นภาพรวมในขั้นแรก เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคม หรือประเพณีปฏิบัติ เป็นต้น ในลักษณะของการพรรณนาที่ให้รายละเอียดมากพอที่จะสามารถหาลักษณะร่วม หรือนำไปสู่การตีความเพื่อสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัยมากกว่าการใช้สถิติตัวเลข

ประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพโดยทั่วไปแบ่งออกได้ 5 ประเภท ดังนี้ (Baker, 1999 อ้างถึงใน วรรัตน์ แกมเกต, 2551: 190-191)

1. **การวิจัยภาคสนาม (Field Research)** เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาเพื่อทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับชีวิตของบุคคลหรือกลุ่มคนในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นั้นจากการเข้าไปศึกษาตัวแปรที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวในสถานที่จริง ซึ่งผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องผ่านการสังเกต การสัมภาษณ์ หรือวิธีการที่มีความเหมาะสมกับสนามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนั้น

2. **การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography Research)** มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมในกลุ่มชน องค์กร หรือสังคมใดๆว่าเป็นอย่างไร โดยมักเป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่และความเชื่อที่มีอยู่ในบริบทนั้นๆ ซึ่งใช้แนวคิดทฤษฎีในสาขามานุษยวิทยาเป็นกรอบในการอ้างอิงสำหรับตีความปรากฏการณ์ที่สนใจศึกษา นอกจากนี้มักทำการศึกษากับกรณีเฉพาะรายใดรายหนึ่งที่มีความโดดเด่น และตรงกับความสนใจมากเป็นพิเศษ และส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการจดบันทึกภาคสนามเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

3. **การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)** เป็นการวิจัยที่มุ่งก่อให้เกิดผลเพื่อนำไปใช้ในทางปฏิบัติสำหรับแก้ไขสถานการณ์ที่กำลังเป็นปัญหาอยู่ในขณะนั้น การวิจัยประเภทนี้มักถูกนำไปใช้ในโรงเรียน หรือในองค์กร

4. **การวิจัยฐานราก (Grounded Theory Research)** มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างทฤษฎีโมเดลทางทฤษฎี หรือแนวคิดโดยใช้กระบวนการอุปนัย ซึ่งเริ่มต้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ การกระทำ หรือกลุ่มคน เพื่อสร้างกรอบแนวคิดทางทฤษฎีหรือสมมติฐานชั่วคราวจากข้อมูล จากนั้นก็ย้อนกลับไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เพื่อทดสอบแนวคิดทางทฤษฎีหรือสมมติฐานดังกล่าว จากข้อมูลที่เกิดขึ้นเพื่อปรับแนวคิดทฤษฎีหรือสมมติฐาน ซึ่งนักวิจัยจะดำเนินการตามกระบวนการนี้เป็นวงจรไปเรื่อยๆจนกระทั่งคิดว่าทฤษฎีหรือสมมติฐานที่สร้างขึ้นนั้นถึงจุดอิ่มตัว สามารถอธิบายได้อย่างลึกซึ้งภายใต้กรอบที่ต้องการศึกษา แล้วจึงสรุปเป็นทฤษฎีฐานราก (grounded theory) ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการนำไปใช้ในการอ้างอิงเบื้องต้น

5. **การวิจัยปรากฏการณ์ทางสังคมวิทยา (Phenomenological Sociological Research)** เป็นการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจหรือความหมายของปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษาจากมุมมองของผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในสภาพสังคมนั้น โดยเน้นไปที่การศึกษาในระดับสเกลที่เล็ก

ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคล และเหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบ เพื่อทำความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยที่นักวิจัยจะไม่เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในสภาพ เหตุการณ์ที่กำลังศึกษา

การวิจัยรายกรณี (Case study research)

จากข้อมูลในเรื่องประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพประเภทการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography Research) สามารถทำการศึกษากับกรณีเฉพาะรายใดรายหนึ่งที่มีความโดดเด่น และตรงกับความสนใจมากเป็นพิเศษได้ Yin (1994) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการวิจัยรายกรณี มี 3 ข้อคือ เพื่ออธิบาย (Explanation) เพื่อบรรยาย (Description) และเพื่อแสวงหา (Exploration) โดยการวิจัยรายกรณี (case study research) สามารถจำแนกตามการออกแบบการวิจัยได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การวิจัยรายกรณี หรือ กรณีศึกษาเดี่ยว (Single Case study research) เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่มบุคคล หรือกลุ่มปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง หรือกรณีใดกรณีหนึ่งเพียงกรณีเดียวภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน ซึ่งเป็นวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดระบบเชิงสังคม เพื่อนำเสนอภาพความเป็นจริงของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อแสวงหาคำตอบที่จะอธิบายหรือหาเหตุผลของการเกิดปรากฏการณ์นั้น เพื่อตรวจสอบหรือเป็นการศึกษานำร่อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างทฤษฎี หน่วยในการศึกษาของการวิจัยรายกรณีอาจเป็นบุคคล ครอบครัว กลุ่มบุคคลสถานบันสังคม หรือชุมชน จุดมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจวงจรชีวิต หรือช่วงใดช่วงหนึ่งของวงจรชีวิตที่จะศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับกรณีรายนั้นส่วนแนวทางในการศึกษานั้นเป็นการศึกษา โดยใช้วิธีการทางคุณลักษณะแบบเจาะลึก และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ซึ่งอธิบายสภาพปัจจุบันของหน่วยที่จะศึกษา หรือมีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆของหน่วยที่ศึกษา (วราศิริ วงศ์สุนทร, 2543)

จุดเด่นของการวิจัยรายกรณีที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความสามารถในการรักษาความเด่นชัดของหน่วยที่ต้องการศึกษาไว้ได้ ตัวอย่างเช่น ในการศึกษาถึงตัวบุคคลที่เกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ อาทิ เพศ วัย อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ การศึกษา สถานภาพสมรส การศึกษาเชิงปริมาณไม่สามารถคงลักษณะที่เด่นชัดของหน่วยที่ศึกษาไว้ได้ เมื่อถามลึกซึ้งลงไปถึงความคิดเห็น ทักษะคติ บุคลิกภาพในความเป็นปัจเจกบุคคล หรือความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาไว้ได้ทั้งหมด (สายฤดี วรภิจโกคาทร, 2533 อ้างถึงใน วราศิริ วงศ์สุนทร, 2543)

2. การวิจัยพหุกรณี (Multi Case study research) เป็นการศึกษากรณีเฉพาะหลายๆ กรณีที่เก็บรวบรวมข้อมูลและจัดระบบของข้อมูลจากกรณีตัวอย่างในการวิจัยตั้งแต่ 2 กรณี ตัวอย่างขึ้นไป เพื่อที่จะได้ทำความเข้าใจในสิ่งที่ศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง ครอบคลุมและสมบูรณ์ มากกว่าการวิจัยรายกรณีที่มีจุดอ่อนในการสรุปอ้างอิงสู่บริบทการวิจัยอื่น โดยการวิจัยพหุกรณีสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับบริบทใกล้เคียงได้มากขึ้น เนื่องจากการวิจัยพหุกรณีสนใจ ทำการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบเพื่อการสรุปอ้างอิง และมุ่งหาความสัมพันธ์จากข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อนำไปสู่การสรุปเป็นทฤษฎี (สุจิตา ภักดีบุญ, 2548)

3. การวิจัยพหุเทศกรณีศึกษา (Multi Site Case study research) เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ออกแบบขึ้นเพื่อให้ได้องค์ความรู้เชิงลึกของปรากฏการณ์เป็นวิธีการศึกษา อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์กรณีศึกษาที่มีหลายพื้นที่ หลายขนาดที่แตกต่างกัน โดยใช้กลยุทธ์การตรวจสอบ (strategic scanning) ที่เป็นการผสมผสานวิธีวิจัยหลายวิธี เข้าด้วยกันเพื่อศึกษากรณีศึกษา โดยยึดแนวคิดเชิงปฏิฐานนิยม (positivist tradition) วิธีการตีความข้อมูล (interpretative approach) และการประมวลผลวิธีวิทยาการเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นวิธีที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตและการวิเคราะห์หลายพื้นที่ด้วยการใช้วิธีวิเคราะห์ เปรียบเทียบแบบข้ามกรณี หรือ การเปรียบเทียบข้ามกลุ่ม (cross case comparison) และเทคนิค การสร้างคำอธิบายเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทฤษฎีที่เป็นจริงในทุกพื้นที่ และใช้กระบวนการอุปมานเชิงวิเคราะห์ (analytic induction) ในการวิจัย (Jose Audet and Gerald d' Amboise, 2001 อ้างถึงใน ศุภมาส ลิมาวัฒน์ชัย, 2547)

ระเบียบวิธีการวิจัย: เทคนิคการวิจัยภาคสนาม

สนามในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ปรากฏการณ์สังคมที่เราจะศึกษาเกิดขึ้น (สุภางค์ จันทวานิช, 2552) เป็นปรากฏการณ์ที่เป็นจริงโดยธรรมชาติ ปรากฏการณ์ในสนาม ประกอบด้วย ฉาก (Setting) ทั้งทางกายภาพที่ไม่มีชีวิต อาทิ สถานที่ตั้ง บ้านเรือน ถนน หมู่บ้าน โรงเรียน เป็นต้น และสิ่งมีชีวิต อาทิ กลุ่มคน (Actors) ซึ่งจะรวมทั้งตัวหลักและตัวรอง หรือตัวประกอบต่างๆ ที่มีบทบาท (Role) ปฏิสัมพันธ์ (Interactive) และการแสดงออกกิจกรรมต่างๆ ในโอกาสและเหตุการณ์ต่างๆ กัน (Activities and Events) (นิศา ชูโต, 2551)

การเลือกสนามวิจัย

นิศา ชูโต (2551) กล่าวว่า การเลือกสนามวิจัยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการทั้งที่ เกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษาว่าเหมาะสมกับสถานที่วิจัย และ/หรือนักวิจัยสามารถเข้าไปเก็บข้อมูล ได้หรือไม่ ซึ่งการเลือกสนามในช่วงแรกจะให้เหตุผลในการเลือกส่วนใหญ่ที่ความเหมาะสมและ

เหตุผลทางหลักการต่างๆไป และหลังจากเข้าไปสำรวจสนามแล้ว บางครั้งอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นประเด็นในการเลือกสนามจึงมี ดังนี้

1. นักวิจัยสามารถเข้าไปในสถานที่ หรือสนามที่ตั้งใจจะเข้าไปศึกษานั้นได้หรือไม่
2. บทบาทที่จะเป็นหรือบทบาทที่จะสวมเข้าไปในสถานการณ์นั้นจะช่วยทำให้เข้าถึงข้อมูล ที่สนใจมากน้อยเพียงพอหรือไม่

ซึ่งนักวิจัยไม่มีทางรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆมาก่อน จนกว่าจะได้เข้าสำรวจดูช่องทางความเป็นไปได้ด้วยตนเองก่อน พร้อมทั้งประยุกต์ใช้วิธีการต่างๆในการเข้าถึงสนามให้ได้

การใช้เวลาในสนาม

การใช้เวลาในสนาม นักวิจัยต้องหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดช่วงเวลาที่อยู่ในสนาม คือ จะเข้าสนามช่วงไหน ใช้เวลานานเท่าใด และจะออกจากสนามช่วงเวลาใด นักวิจัยต้องคำนึงถึงกิจกรรมของชุมชนที่ตนเข้าไปมีส่วนร่วม (สุภางค์ จันทวานิช, 2552) ระยะเวลาของการอยู่ในสนามนานเท่าไรนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางทรัพยากร ความสนใจ และความต้องการของนักวิจัยแต่ละคน นักวิจัยควรอยู่ในสนามเป็นระยะเวลาสั้นพอที่จะรับรู้ และเข้าใจ ประสบการณ์ของบุคคลที่ศึกษาในสนามอย่างชัดเจน (นิตา ชูโต, 2551)

การเตรียมตัวเข้าสู่สนาม

การเตรียมตัวเข้าสู่สนาม คือ การพยายามเข้าไปสู่สนามอย่างดีที่สุดผสมผสานกลมกลืนที่สุดและพร้อมที่สุด สิ่งที่ต้องเตรียม คือ ภาษา ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่ได้ใช้ภาษาเดียวกับที่ใช้ในสนาม การแต่งกายนักวิจัยควรแต่งกายให้เหมือนกับคนในสังคมที่เราจะเข้าไปศึกษา เพื่อให้คนในสังคมนั้นยอมรับ และเตรียมอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานภาคสนาม อาทิ กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง ให้พร้อม เนื่องจากอุปกรณ์เหล่านี้ช่วยในการเก็บบันทึกข้อมูลให้สมบูรณ์ขึ้น (สุภางค์ จันทวานิช, 2552)

ยุทธวิธีการเข้าสู่สนาม

นักวิจัยมียุทธวิธีการเข้าสู่สนาม 2 แบบในการแสดงออกถึงสถานภาพของนักวิจัย ได้แก่ แบบเปิดเผย (overt) คือ นักวิจัยขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลในสถานที่ใดสถานที่หนึ่งโดยเปิดเผย สถานภาพการเป็นนักวิจัย และแบบปกปิด (covert) สถานภาพการเป็นนักวิจัย กรณีเมื่อนักวิจัยต้องการได้ข้อมูลสนามแบบปิดต่อคนภายนอก นักวิจัยจะสวมบทบาทเป็นคนอื่นปะปนเข้าสนาม โดยไม่แจ้งให้ผู้คนในสนามรับรู้บทบาทที่แท้จริงของตน (นิตา ชูโต, 2551) การที่นักวิจัยเลือกบทบาทแบบเปิดเผยหรือปกปิดนั้นขึ้นอยู่กับการคาดการณ์ว่า ถ้าคนในชุมชนทราบบทบาทของนักวิจัยแล้วจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงข้อมูลหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของชาวบ้านหรือไม่ (สุภางค์ จันทวานิช, 2552)

การสร้างสัมพันธภาพในสนาม (Rapport)

เมื่อนักวิจัยได้รับอนุญาตให้เข้าไปในสนามแล้ว สิ่งสำคัญที่จะทำให้การเก็บข้อมูลราบรื่น และได้ข้อมูลที่มีคุณภาพขึ้นอยู่กับ การสร้างสัมพันธภาพ การปฏิบัติตนให้เข้ากับบรรยากาศของสนามไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแต่งกาย กิริยาวาจา การประพฤติ การปฏิบัติตนซึ่งไม่ควรจะมากหรือน้อยเกินมาตรฐานของบุคคลในสนามที่ศึกษาอยู่ (นิศา ชูโต, 2551)

การรวบรวมข้อมูลในสนาม

ยุทธวิธีสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลในสนาม คือ การสังเกต การสัมภาษณ์แบบลุ่มลึก และการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสนาม ซึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำควบคู่กันไป คือ เมื่อได้ข้อมูลมาไม่ว่าจะได้จากเอกสาร คือ การสังเกต หรือการสัมภาษณ์ นักวิจัยจะวิเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้องจากแหล่งต่างๆในสนาม โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ซ้ำจากแหล่งผู้ให้ข้อมูลหลายคนด้วยวิธีการหลายๆวิธี แล้วค่อยๆปรับสมมติฐานชั่วคราวไปเรื่อยๆจนกระทั่งเกิดความชัดเจนในข้อมูลและการตีความ (นิศา ชูโต, 2551)

การจากสนาม

การจากสนามเป็นเรื่องที่นักวิจัยตัดสินใจเองว่าสิ้นสุดเมื่อใดและควรจะทำอย่างไรจึงจะเหมาะสมสำหรับนักวิจัยเองและผู้ให้ข้อมูล และอยู่ในช่วงที่ผู้ให้ข้อมูลก็เริ่มจะเบื่อหน่ายในกรณีที่ไม่เกิดปัญหา หรือเป็นเรื่องผิดปกติ ระยะเวลาออกสนามนักวิจัยมักไม่รายงานเกี่ยวกับประเด็นที่เป็นเหตุผลของการออกจากสนาม แต่จะบอกเล่าสั้นๆเกี่ยวกับความสัมพันธ์ว่าหลังจากจบภาคสนามแล้ว ยังมีความสัมพันธ์ติดต่อกันอย่างไร (นิศา ชูโต, 2551)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ส่วนมากมักใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสนาม คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เอกสาร และการสนทนากลุ่ม

1. การสังเกต (Observation) เป็นเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ไม่จำเป็นต้องใช้วิธีในการสอบถามตรงๆจากผู้ที่เราศึกษา และเป็นเทคนิคที่เกี่ยวกับการใช้ประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างพร้อมกัน การสังเกตจัดว่าเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทางอ้อม

สุภาวศ์ จันทวานิช (2552) กล่าวว่า การสังเกตที่ใช้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพมี 2 แบบ คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นักวิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมใช้ชีวิตกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษา มีการร่วมกิจกรรมและพยายามให้คน

ในชุมชนยอมรับว่านักวิจัยมีสถานภาพเดียวกัน การสังเกตแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ การสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ทำให้ได้ข้อมูลอย่างแท้จริง แต่นักวิจัยควรระวังอคติของตนเองด้วย

2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) เป็นการสังเกตที่นักวิจัยไม่เข้าไปร่วมกิจกรรมของกลุ่มคนที่ถูกศึกษาในขณะที่เก็บข้อมูล มักใช้เมื่อนักวิจัยไม่ต้องการให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกถูกรบกวนจากนักวิจัย

ในการสังเกตนักวิจัยไม่สามารถสังเกตทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในสนามได้หมด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีศูนย์กลางของการสังเกต กรอบของปรากฏการณ์ในสนาม (Social setting) ซึ่งแยกย่อยออกเป็นศูนย์กลางของการสังเกตตั้งแต่เล็กไปหาใหญ่ได้ 6 หน่วย ดังนี้ (Lofland, 1971 อ้างถึงใน นิศา ชูโต, 2551)

1. การกระทำ (Acts) หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์หนึ่งในช่วงเวลาสั้นๆ คือ ตั้งแต่วินาที นาที ไปจนถึงชั่วโมง

2. กิจกรรม (Activities) หรือการกระทำของหลายๆคนในฉากซึ่งแสดงความสำคัญและความผูกพันการกระทำที่เกี่ยวข้องกับหลายคนมากกว่าเป็นส่วนบุคคลหรือส่วนตัว โดยใช้เวลาเป็นหน่วยวัน สัปดาห์ เดือน หรือช่วงฤดูปลูก หนาว ไถ เป็นต้น

3. ความหมาย (Meaning) คือ การให้ความหมายของการกระทำหรือกิจกรรมโดยคำพูดที่แสดงออกของผู้ให้ข้อมูล อธิบายให้คำจำกัดความและทิศทางของการกระทำต่อสิ่งของ เหตุการณ์และคุณลักษณะของมนุษย์

4. การมีส่วนร่วม (Participation) ของบุคคลต่างๆในสถานการณ์หรือฉากที่ศึกษา ซึ่งอาจเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กรที่มีอยู่แล้วในฉาก หรืออาจเป็นรูปแบบอันเกิดจากการคิดสร้างโดยคุณสมบัตินั้นมีส่วนร่วมในฉากหนึ่งๆ

5. ความสัมพันธ์ (Relationship) ของบุคคลต่างๆ ลักษณะของความสัมพันธ์อันเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่มีอิทธิพลต่อกัน ความสัมพันธ์ของกิจกรรมที่เชื่อมโยงในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งด้านความตระหนักในเรื่องสถานภาพของมนุษย์

6. สถานที่ (Setting) รูปแบบทุกสิ่งทุกอย่างภายใต้สภาพการศึกษาซึ่งถือเป็นหน่วยการวิเคราะห์ อาจเป็นสถาบันหรือระบบ

2. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าที่ใช้กันโดยทั่วไปในแขนงวิชาทางสังคมศาสตร์ เป็นรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ถามและผู้ตอบภายใต้กฎเกณฑ์มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลและเป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2552)

สุภางศ์ จันทวานิช (2552) แบ่งประเภทการสัมภาษณ์ไว้ 2 แบบ คือ

1. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview or formal interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยเตรียมคำถามไว้แน่นอนและมีทั้งคำถามที่ต้องการคำตอบเฉพาะจงและคำถามที่ตอบได้ตามความต้องการ คำตอบจะมีความสมบูรณ์และถูกต้องเมื่อผู้วิจัยมีการเตรียมตัวเป็นอย่างดี แต่ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไม่มีความลึกซึ้งและครอบคลุมเพียงพอ

2. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) เป็นวิธีการสัมภาษณ์ที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพ มักใช้คู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม สามารถตั้งคำถามขณะสัมภาษณ์ได้นอกเหนือจากคำถามที่เตรียมไว้ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น

1) การสัมภาษณ์โดยเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ

2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) คือ การสัมภาษณ์แบบที่ผู้สัมภาษณ์มีจุดสนใจโดยเฉพาะอยู่แล้วจึงพยายามหันความสนใจของผู้ถูกสัมภาษณ์ให้เข้าสู่จุดที่สนใจ

3) การทะลอมกล่อมเกล่า (Probe) คือ การสัมภาษณ์อย่างชนิดที่ต้องการล้วงเอาความจริงจากผู้ถูกสัมภาษณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

4) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants Interview)

3. การวิเคราะห์เอกสาร

การใช้ข้อมูลเอกสารในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการใช้ข้อมูลที้นอกเหนือไปจากข้อมูลที่ต้องเก็บรวบรวมในสนามโดยตรง ข้อมูลเหล่านี้ ได้แก่ เอกสาร สถิติ ตัวเลข และข้อมูลหลักฐานต่างๆ ที่มีอยู่ซึ่งปกติในสังคมจะจัดเก็บกันอยู่แล้ว เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Unobtrusive measures โดยข้อมูลเอกสารแบ่งออกเป็น 3 ประเภท (Webbs et al., 1973 อ้างถึงใน สุภางศ์ จันทวานิช, 2552) คือ

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับร่องรอยตามปกติธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การสื่กร่อนหรือสึกหรอ และส่วนที่เหลืออยู่หรือส่วนที่เพิ่มเข้ามา

3.2 ข้อมูลสถิติและบันทึกต่างๆ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ สถิติที่มีการบันทึกสม่ำเสมอ และข้อมูลซึ่งเป็นบันทึกเหตุการณ์สำคัญขององค์กรหรือเรื่องราวส่วนตัวของบุคคล

3.3 ข้อมูลที่อาจสังเกตเห็นได้ง่าย ข้อมูลประเภทนี้ได้แก่ ข้อมูลที่ปรากฏอยู่แล้ว แต่อาจไม่มีผู้ใดให้ความสนใจมาก่อน นักวิจัยที่ช่างสังเกตและมีกรอบแนวคิดหรือข้อสงสัยบางอย่างอยู่ในใจจะใช้ประโยชน์จากข้อมูลประเภทนี้ได้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารอาจใช้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย หรือเป็นวิธีหลักของการวิจัย หรือเป็นส่วนขยายเพิ่มเติมในการวิจัย ซึ่งข้อมูลเอกสารจะให้ภาพที่มีทั้งตัวปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา และสภาพแวดล้อมหรือบริบททางสังคมที่ปรากฏการณ์นั้นเกิดขึ้น

4. การสนทนากลุ่ม (Focus Groups Interview)

การสนทนากลุ่ม คือ การรวบรวมข้อมูลจากการนั่งสนทนากับผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) เป็นกลุ่มซึ่งผู้ร่วมสนทนาได้มาจากการเลือกสรรตามหลักเกณฑ์ที่นักวิจัยกำหนดไว้จะเป็นผู้ที่สามารถให้คำตอบตรงประเด็น สามารถตอบวัตถุประสงค์ที่ศึกษามากที่สุด และขนาดของกลุ่มสนทนาควรประกอบด้วยผู้เข้าร่วมสนทนาประมาณ 6-8 คน ซึ่งนับว่าเป็นขนาดที่เหมาะสมที่จะก่อให้เกิดการถกประเด็นปัญหาและการเสวนา เพราะถ้าหากกลุ่มมีขนาดใหญ่กว่านี้จะยากต่อการสรุปประเด็นปัญหาและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสนทนากลุ่ม ใช้เวลาสั้นๆ ประมาณครึ่งชั่วโมง ถึง 2 ชั่วโมง (นิศา ชูโต, 2551)

การสนทนากลุ่มเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพสามารถจัดกระทำได้ด้วย การสัมภาษณ์ที่มุ่งในประเด็นปัญหาวิจัยเพื่อได้ข้อมูลจากกลุ่ม โดยจัดกลุ่มเล็กของกลุ่มคนที่คล้ายคลึงกัน (Homogeneous) และมีผู้ดำเนินการ (Moderator) ป้อนคำถามเกี่ยวกับหัวข้อวิจัย 2-3 ประเด็นให้กลุ่มตอบ ดังนั้นคนในกลุ่มจะได้ยินคำตอบของคนอื่นๆ แล้วจะให้คำตอบที่เห็นด้วยเพิ่มเติมหรือขัดแย้งออกมา ในขณะที่ผู้ดำเนินการจะเป็นผู้สัมภาษณ์ ชักใช้ และตะล่อมกลุ่มเกล่าให้มุมมองของทุกคนมีโอกาสสะท้อนออก พร้อมกับมีผู้ช่วยวิจัยจดบันทึกปฏิกิริยาได้ตอบ และปฏิสัมพันธ์ของคนในกลุ่มไว้ นอกเหนือจากบันทึกเสียงหรือบันทึกวีดิทัศน์

ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มจะเป็นข้อมูลที่ลุ่มลึกด้วยแง่มุมของความคิด และประสบการณ์ของคนในกลุ่ม (Emic) ขณะที่ผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ต้องพยายามให้คำถามที่ใช้ป้อนหรือชักใช้ใกล้เคียงสะท้อนความคิดเห็นแบบของคนภายนอก (Etic) น้อยที่สุด และถ้าผู้ดำเนินการสัมภาษณ์เห็นว่าข้อมูลที่ได้ยังไม่สมบูรณ์สามารถจัดการสนทนากลุ่มได้อีก ในโอกาสต่อไปหรือกับกลุ่มอื่น

การสนทนากลุ่มจึงไม่ใช่เป็นการประชุมกลุ่มเพราะไม่ได้ต้องการการตัดสินใจร่วมกันของกลุ่ม ซึ่งเทคนิคการสนทนากลุ่มช่วยประหยัดเวลากว่าการสัมภาษณ์รายบุคคล นอกจากนี้กลุ่มยังมีโอกาสได้พูดคุยสนทนา ชักถาม ถกประเด็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ได้เรียนรู้แง่มุมของคนภายในด้วยกัน โดยคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มขึ้นอยู่กับกลุ่มว่ามีความเป็นกันเอง และการอยากร่วมแสดงความคิดเห็น และไม่มีผู้ใดผูกขาดการพูดหรือมีท่าทางใช้อำนาจเหนือความคิดผู้อื่น และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้ดำเนินการ

สัมภาษณ์กลุ่ม ว่าสามารถจัดการให้ทุกคนในกลุ่มเกิดความกระตือรือร้นในการอยากพูดคุยกัน รวมทั้งได้เนื้อหาข้อมูลตามที่ต้องการ ดังนั้นการสนทนากลุ่มเป็นวิธีการเก็บข้อมูลสนามเชิงคุณภาพที่สำคัญควบคู่ไปกับการสังเกต วิธีการสนทนากลุ่มเก็บข้อมูลสนามไม่มีรูปแบบผิดถูก และไม่มีคำถาม วิธีถามใดๆที่เป็นมาตรฐานที่สามารถนำไปใช้ได้ในทุกสภาพสนาม ผู้วิจัยต้องค้นหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับตนเองและปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์สนามที่ผู้วิจัยทำการศึกษา

การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล Denzin (1970 อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช, 2552) ได้เสนอวิธีที่ใช้ในการตรวจสอบข้อมูลก่อนนำมาวิเคราะห์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) เป็นการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยมีวิธีการตรวจสอบ คือ การตรวจสอบแหล่งข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล

การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (investigator triangulation) เป็นการตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนได้ข้อมูลแตกต่างกันอย่างไร โดยการให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลหลายคน

การตรวจสอบข้อมูลด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) เป็นการตรวจสอบโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายในเรื่องเดียวกัน อาทิ การใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการสอบถาม เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ซึ่งข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย (descriptive) ที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ แล้วจัดบันทึกไว้ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปมีวิธีการหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์ 3 แบบ คือ การวิเคราะห์แบบอุปนัย การจำแนกชนิดของข้อมูล และการเปรียบเทียบข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) คือ วิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เมื่อนักวิจัยได้เห็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์หลายเหตุการณ์แล้วจึงลงมือสร้างข้อสรุป ถ้าข้อสรุปนั้นยังไม่ได้รับการตรวจสอบให้ถือเป็นสมมติฐานชั่วคราว ถ้าหากได้รับการยืนยันแล้วให้ถือเป็นข้อสรุปที่มีความเป็นนามธรรมในระดับต้นๆ

2. การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิด (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆที่เป็นขั้นตอนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไป การจำแนกแบ่งวิธีการได้เป็น 2 แบบ คือ แบบที่ใช้แนวคิดทฤษฎี และไม่ใช้ทฤษฎี

2.1 แบบที่ใช้แนวคิดทฤษฎี คือ การจำแนกชนิดในเหตุการณ์หนึ่งๆ โดยยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการจำแนก อาทิ การยึดแนวคิดทฤษฎีของ Lofland (1971) เป็นกรอบในการจำแนก ซึ่งแยกออกเป็นการกระทำ กิจกรรม ความหมาย ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม ในกิจกรรม และสภาพสังคมเป็นแนวทางในการจำแนก เป็นต้น

2.2 แบบไม่ใช้ทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมของข้อมูล อาจใช้สามัญสำนึกหรือประสบการณ์ของผู้วิจัยก็ได้ ผู้วิจัยจะจำแนกข้อมูลเป็นชนิดต่างๆตามประเภทที่สัมพันธ์กับแบบแผนชีวิตที่ผู้วิจัยสังเกตเห็น

3. การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) คือ การใช้วิธีการเปรียบเทียบ โดยการนำข้อมูลมาเปรียบเทียบเป็นปรากฏการณ์มีความเริ่มเป็นนามธรรมมากขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา เพื่อที่จะทำความเข้าใจสิ่งที่ต้องการศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องความสัมพันธ์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นทั้งในด้านการบริหารงานของผู้บริหาร และการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี ในด้านการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (Multiple case study research) ซึ่งวิธีดำเนินการวิจัยในครั้งนี้สามารถอธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้

1. การศึกษาก่อนลงภาคสนาม

การศึกษาก่อนลงภาคสนามถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถมองประเด็นปัญหาได้ชัดเจน ช่วยประหยัดเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเลือกสนามได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาก่อนลงภาคสนามประมาณ 4 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน 2553 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (documentary research) ก่อนลงภาคสนาม และการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาที่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ในประเด็นปัญหาวิจัย ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยสามารถมองประเด็นปัญหาได้ชัดเจน ตลอดจนการเลือกกรณีศึกษาและคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เหมาะสม โดยมีรายละเอียดในการศึกษา ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (documentary research)

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เอกสารเกี่ยวกับทักษะทางสังคม ด้านความสามานฉันท์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยรายกรณี เพื่อกำหนดกรอบในการวิเคราะห์เอกสารเป็นแนวทางในการสังเกตปฏิสัมพันธ์และเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในสนาม รวมถึงเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์ และแนวทางในการสนทนากลุ่มด้วย

1.2 การเลือกกรณีศึกษาและสนามวิจัย

กรณีศึกษา

กรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีการปฏิบัติดี ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 2 โรงเรียน โดยในการศึกษาใช้กรณีศึกษา 2 กรณีที่มีความแตกต่างกันในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ได้แก่

โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกรณีศึกษา 5 ข้อ ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คนลงมา
2. เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
3. เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีการปฏิบัติดี โดยผ่านการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ หรือผ่านการพิจารณาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรีแล้ว อยู่ในระดับดี และสามารถเป็นโรงเรียนต้นแบบของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

การเลือกสนาม

การเลือกกรณีศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purpose sampling) เนื่องจากต้องการสถานที่ที่มีลักษณะพิเศษตรงกับปัญหาวิจัย โดยพิจารณาองค์ประกอบของกรณีศึกษาทั้งในเรื่องสภาพทั่วไปของสนาม และความเป็นไปได้ในการลงสู่สนาม ดังนี้

1. ผู้วิจัยสำรวจจำนวนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กใน 4 ภูมิภาคทั่วประเทศ จากฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พบว่ามีโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการนำหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้แนวทางไว้ไปปฏิบัติจริงในโรงเรียนครบทุกกิจกรรมและมีผลการปฏิบัติที่เกิดการพัฒนาแก่นักเรียนและโรงเรียนจนเป็นที่ยอมรับของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 สามารถเป็นต้นแบบของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้ จังหวัดละ 1 โรงเรียน รวมมีจำนวน 70 โรงเรียนทั่วประเทศ

2. จากจำนวนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีการปฏิบัติดี สามารถเป็นต้นแบบของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้ทั่วประเทศ จำนวน 70 โรงเรียน ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนที่ให้ความร่วมมือและความเป็นไปได้ในการศึกษาวิจัย รวมทั้งผู้วิจัยทำงานในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผู้วิจัยจึงเห็นประโยชน์ที่เป็นข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาในการนำไปใช้ในการทำงานของผู้วิจัยในบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคกลาง ผู้วิจัยจึงเลือกโรงเรียนในจังหวัดเพชรบุรี เป็นสนามวิจัย

3. ในจังหวัดเพชรบุรีผู้วิจัยเลือกโรงเรียนสาธิตศรีสมบุรณ์ (นามสมมติ) อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีการปฏิบัติดี แต่เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา ผู้วิจัยจึงเลือกโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการนำหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นไปปฏิบัติจริงในโรงเรียนครบทุกกิจกรรม และมีผลการปฏิบัติที่เกิดการพัฒนาแก่นักเรียนและโรงเรียนเป็นไปตามความคาดหวังของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พิจารณาให้สามารถเป็นโรงเรียนต้นแบบของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กของจังหวัดเพชรบุรี อีก 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (นามสมมติ) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

1.3 แหล่งข้อมูลในการวิจัย

โดยในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาในประเด็น 4 ประเด็น คือ 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น 2) การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู 3) ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และ 4) การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี ดังนั้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ดังต่อไปนี้

1.3.1 แหล่งเอกสาร ซึ่งประกอบด้วย

1) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน และการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ได้แก่ ฟ้า้มประวัติโรงเรียน นโยบายของโรงเรียน เอกสารรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2552 แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2553 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียน ปีการศึกษา 2553-2555 เอกสารคำสั่งของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 ฟ้า้มคำสั่งมอบหมายงาน หลักสูตรสถานศึกษา รายงานผลการจัดการศึกษา บันทึกการประชุมของโรงเรียน บันทึกความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน และเอกสารการจ้ดกิจกรรมของโรงเรียน

2) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการใช้สื่อการเรียนรู้ ตารางการสอนรายสัปดาห์ รายงานวิจัยในชั้นเรียน ของครู บันทึกหลังสอน สมุดบันทึกพฤติกรรมนักเรียน

3) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ประกอบด้วย บันทึกลับหลังการสอนของครู สมุดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน แฟ้มสะสมงานของนักเรียน สมุดบันทึกผลการเรียนของนักเรียน เอกสารบันทึกผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียน ในโรงเรียน

1.3.2 แหล่งบุคคล ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่สอนในชั้นที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น คีษานินเทศก์ นักเรียนที่เรียนในชั้นที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3.3 แหล่งเหตุการณ์ ประกอบด้วย การสังเกตพฤติกรรมของกรณีศึกษา ดังนี้

1) สังเกต การบริหารงานของผู้บริหารที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นใน การทำงานร่วมกันของคณะครู การทำงานร่วมกันของโรงเรียนและชุมชน ความสัมพันธ์ของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง

2) สังเกตกิจกรรมภายในชั้นเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ของครู สภาพการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และพฤติกรรม ทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์ของนักเรียน

3) สังเกตกิจกรรมภายนอกชั้นเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การดำเนินกิจกรรมในวิถีชีวิตของโรงเรียน

1.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการศึกษาครบถ้วน ครอบคลุม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.4.1 การวิเคราะห์เอกสาร (document analysis) ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเอกสารดังกล่าวข้างต้น

1.4.2 การสังเกต (observation) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation)

1.4.3 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) ดังนี้

โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 2 คน สัมภาษณ์ครูที่สอนในชั้นที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โรงเรียนละ 2 คน รวม 4 คน สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนละ 4 คน รวม 8 คน สัมภาษณ์คีษานินเทศก์ 1 คน เนื่องจากเป็นคีษานินเทศก์คนเดียวกัน

1.4.4 การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่มโดยมีเป้าหมายเพื่อตรวจสอบผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งการสนทนากลุ่มในแต่ละกรณีศึกษาจัดการสนทนากลุ่มในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นตามรูปแบบการจัดชั้นเรียนแบบคละชั้นของแต่ละโรงเรียน โดยครูที่สอนในชั้นเรียนแบบคละชั้นจะช่วยผู้วิจัยในการพิจารณาจัดนักเรียนเป็นผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มตามระดับความสามารถทางการเรียนของนักเรียนที่แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนปานกลาง และนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนต่ำ และการสนทนากลุ่มของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม จัดให้มีการสนทนากลุ่มในเวลาที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 3.1 จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจำแนกตามระดับชั้นและระดับความสามารถ ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจำแนกตามระดับชั้นและระดับความสามารถ

ระดับชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	จำนวนนักเรียนในห้องเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นทั้งหมด (คน)	ระดับความสามารถทางการเรียนของนักเรียน		
		ระดับความสามารถทางการเรียนสูง (คน)	ระดับความสามารถทางการเรียนปานกลาง (คน)	ระดับความสามารถทางการเรียนต่ำ (คน)
โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (นามสมมติ)				
ป. 1-2	12	4	4	4
ป. 3-4	19	6	7	6
โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (นามสมมติ)				
ป. 2-3	12	4	4	4
ป. 4-6	20	6	7	7

1.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 4 ประเภท คือ แบบบันทึกเอกสาร จำนวน 4 ชุด แบบสังเกต จำนวน 8 ชุด แบบสัมภาษณ์ จำนวน 5 ชุด และแนวทางการสนทนากลุ่มนักเรียน จำนวน 1 ชุด โดยตัวอย่างของเครื่องมือแสดงอยู่ในภาคผนวก

จากแหล่งข้อมูลในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงนำไปปฏิบัติในกิจกรรมวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 3.2 กิจกรรมการวิจัย

ตารางที่ 3.2 กิจกรรมการวิจัย

ประเด็น/ วัตถุประสงค์ การวิจัย	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล/แหล่งข้อมูล					สนทนา กลุ่ม		
	การวิเคราะห์ เอกสาร	สังเกต	สัมภาษณ์					
			ผู้บริหาร	ศึกษานิเทศก์	ครู		นักเรียน	ผู้ปกครอง
บริบทของ กรณีศึกษา	เอกสารแนะนำ โรงเรียน แฟ้ม ประวัติโรงเรียน รายงานการ ประเมินตนเองของ สถานศึกษา แผนปฏิบัติการ ประจำปี แผนพัฒนา คุณภาพการศึกษา	1.สภาพแวดล้อม ทางกายภาพของ ชุมชนและโรงเรียน 2.สภาพของสังคม และวัฒนธรรมของ ชุมชนและโรงเรียน	✓		✓		✓	
การเตรียม ความพร้อม ของโรงเรียน ในการจัดการเรียนรู้ แบบคณะชั้น	นโยบายของ โรงเรียน รายงาน การประเมินตนเอง ของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการ ประจำปี แผนพัฒนา คุณภาพการศึกษา เอกสารคำสั่งการ หลักสูตร สถานศึกษา	1.สภาพปัญหา 2.การจัดชั้นเรียน 3.การจัดครูเข้า สอนในชั้นเรียน 4.การจัดตาราง เรียน 5.การเตรียมสภาพ ห้องเรียนและสื่อ การเรียนรู้อ แบบคณะชั้น	✓	✓	✓	✓	✓	

ตารางที่ 3.2 (ต่อ) กิจกรรมการวิจัย

ประเด็น/ วัตถุประสงค์ การวิจัย	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล/แหล่งข้อมูล						สนทนา กลุ่ม	
	การวิเคราะห์ เอกสาร	สังเกต	สัมภาษณ์					
			ผู้บริหาร	ศึกษานิเทศก์	ครู	นักเรียน		ผู้ปกครอง
การเตรียม ความพร้อม ของโรงเรียน ในการจัดการเรียนรู้ แบบคละชั้น (ต่อ)	บันทึกการประชุม ของโรงเรียน แฟ้มคำสั่ง มอบหมายงาน							
การจัดการเรียนรู้ แบบคละชั้นของครู	แผนการจัดการ เรียนรู้ แผนการใช้ สื่อการเรียนรู้อ ตารางการสอน รายสัปดาห์ รายงานวิจัยในชั้น เรียนของครู บันทึกหลังสอน	การจัดกิจกรรม การเรี ยน รู้อ แบบคละชั้นของ ครูในชั้นเรียน	✓		✓	✓	✓	
ผลที่เกิดกับนักเรียน จากการจัด การเรี ยน รู้อ แบบคละชั้นในด้าน 1.ทักษะการเรียนรู้ 2.ทักษะทาง สังคมด้าน ความสมานฉันท์	บันทึกหลัง การสอนของครู สมุดบันทึก พฤติกรรมของ นักเรียน แฟ้มสะสมงาน ของนักเรียน สมุดบันทึก ผลการเรียนของ นักเรียน	1.พฤติกรรม การเรี ยน ในชั้น เรียนของนักเรียน 2.พฤติกรรม ร่วมกิจกรรมในชั้น เรียนของนักเรียน 3.พฤติกรรม การทำงานร่วมกัน ของนักเรียน	✓		✓	✓	✓	

ตารางที่ 3.2 (ต่อ) กิจกรรมการวิจัย

ประเด็น/ วัตถุประสงค์ การวิจัย	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล/แหล่งข้อมูล					สนทนา กลุ่ม	
	การวิเคราะห์ เอกสาร	สังเกต	สัมภาษณ์				
			ผู้บริหาร	ศึกษานิเทศก์	ครู		นักเรียน
ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้อย่างคล่องตัว (ต่อ)		4.พฤติกรรมกรรมาอยู่ร่วมกันของนักเรียนในชั้นเรียน และพฤติกรรมกรรมาอยู่ร่วมกันของนักเรียนภายนอกชั้นเรียน					
การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้อย่างคล่องตัว	นโยบายของโรงเรียน รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เอกสารคำสั่งการหลักสูตรสถานศึกษา บันทึกการประชุมของโรงเรียน และพิมพ์คำสั่งมอบหมายงาน	การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ภายนอกชั้นเรียน และกิจกรรมที่ทำร่วมกับชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓

2. การศึกษาภาคสนาม

ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้กำหนดกิจกรรมวิจัยเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงลงภาคสนาม เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังแสดงในตารางที่ 3.3 การศึกษาภาคสนาม

ตารางที่ 3.3 การศึกษาภาคสนาม

ระยะเวลา	ประเด็นที่ศึกษา	กิจกรรม	สิ่งที่ได้
ระยะแรก: การศึกษาก่อนลงภาคสนาม ประมาณ 4 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน 2553			
ช่วงที่ 1	การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น 2. เอกสารเกี่ยวกับทักษะทางสังคมด้าน ความสมานฉันท์ 3.วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยรายกรณี	กรอบในการวิเคราะห์ เอกสาร ซึ่งเป็นแนวทางในการสังเกตปฏิสัมพันธ์ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสนาม รวมถึงเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม
ช่วงที่ 2	การเลือกกรณีศึกษา และผู้ให้ข้อมูลหลัก	เลือกโรงเรียนประถมศึกษ ขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีการปฏิบัติดี โดยผ่านการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผ่านการพิจารณาจากสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาแล้วอยู่ในระดับดีสามารถเป็นโรงเรียนต้นแบบได้	โรงเรียนกรณีศึกษา คือ โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์ และโรงเรียนราษฎร์ ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี เขต 1 และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียนศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง

ตารางที่ 3.3 (ต่อ) การศึกษาภาคสนาม

ระยะเวลา	ประเด็นที่ศึกษา	กิจกรรม	สิ่งที่ได้
<p>ระยะที่สอง: การศึกษาภาคสนาม ใช้เวลา 4 เดือน คือ เดือนพฤศจิกายน 2553 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2554</p>			
<p>ช่วงที่ 1</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาประวัติโรงเรียน 2. สภาพชุมชนบริเวณโรงเรียน 3. สภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน 4. การจัดกิจกรรมในวิถีชีวิตโรงเรียน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาเอกสารแนะนำโรงเรียน 2. สังเกตสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชน 3. สังเกตสภาพของสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน 4. สังเกตสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน 5. สังเกตสภาพของสังคมและวัฒนธรรมของโรงเรียน 6. สังเกตกิจกรรมในวิถีชีวิตโรงเรียน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทราบสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชน 2. ทราบถึงสภาพของสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน 3. ทราบสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน 4. ทราบถึงสภาพของสังคมและวัฒนธรรมของโรงเรียน 5. ทราบการบริหารจัดการกิจกรรมในวิถีชีวิตโรงเรียน
<p>ช่วงที่ 2</p>	<p>การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การให้ความรู้ และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2. การจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้น 	<p>ศึกษาเอกสาร ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นโยบายของโรงเรียน 2. เอกสารรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2552 3. แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2553 4. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนปีการศึกษา 2553-2555 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทราบสภาพปัญหาและแนวคิดในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียน 2. ทราบการให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง 3. ทราบการจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้น

ตารางที่ 3.3 (ต่อ) การศึกษาภาคสนาม

ระยะเวลา	ประเด็นที่ศึกษา	กิจกรรม	สิ่งที่ได้
<p>ระยะที่สอง (ต่อ): การศึกษาภาคสนาม ใช้เวลา 4 เดือน คือ เดือนพฤศจิกายน 2553 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2554</p>			
<p>ช่วงที่ 2 (ต่อ)</p>	<p>3.การปรับหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดตารางเรียนแบบคณะชั้น</p> <p>4.การปรับปรุงสภาพห้องเรียนและการจัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น</p>	<p>5. เอกสารคำสั่งการต่างๆ</p> <p>6. คำสั่งมอบหมายงาน</p> <p>7. หลักสูตรสถานศึกษา</p> <p>8. รายงานผลการศึกษา</p> <p>9. บันทึกการประชุม</p> <p>10. สังเกตสภาพปัญหาการจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดตารางเรียน การเตรียมสภาพห้องเรียนและสื่อการเรียนรู้แบบคณะชั้น</p> <p>11. สัมภาษณ์ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ ครู นักเรียน ผู้ปกครองเรื่องการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของโรงเรียน</p>	<p>4. ทราบการปรับหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดตารางเรียนแบบคณะชั้น</p> <p>5. ทราบการเตรียมสภาพห้องเรียนและสื่อการเรียนรู้แบบคณะชั้น</p>
<p>ช่วงที่ 3</p>	<p>การจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของครู คือ</p> <p>1.การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน</p> <p>2.การจัดทำและการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้</p> <p>3.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>4.การใช้สื่อการเรียนรู้</p>	<p>1.ศึกษาเอกสาร ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการใช้สื่อการเรียนรู้ ตารางการสอนรายสัปดาห์ รายงานวิจัยในชั้นเรียนของครู บันทึกหลังสอน</p> <p>2. สังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคณะชั้นของครูในชั้นเรียน</p>	<p>ทราบการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของครูในด้าน</p> <p>1.การจัดสภาพห้องเรียน</p> <p>2.การจัดทำและการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้</p> <p>3.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p>

ตารางที่ 3.3 (ต่อ) การศึกษาภาคสนาม

ระยะเวลา	ประเด็นที่ศึกษา	กิจกรรม	สิ่งที่ได้
<p>ระยะที่สอง (ต่อ): การศึกษาภาคสนาม ใช้เวลา 4 เดือน คือ เดือนพฤศจิกายน 2553 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2554</p>			
<p>ช่วงที่ 3 (ต่อ)</p>	<p>5. การวัดผลและการประเมินผล การเรียนรู้</p> <p>6. การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน</p> <p>7. ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู</p>	<p>3. สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองใน ประเด็นการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู</p>	<p>4. การใช้สื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้</p> <p>5. การวัดผลและการประเมินผล การเรียนรู้</p> <p>6. การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน</p> <p>7. ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู</p>
<p>ช่วงที่ 4</p>	<p>ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในด้าน</p> <p>1. ทักษะการเรียนรู้</p> <p>2. ทักษะทางสังคมด้าน ความสมานฉันท์ คือ</p> <p>2.1 การเอื้ออาทรต่อกัน</p> <p>2.2 การทำงานร่วมกัน</p> <p>ของนักเรียน ได้แก่</p> <p>1) การรู้บทบาทการเป็นผู้นำ และ ผู้ตามที่ดีของกลุ่ม</p> <p>2) การกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่าง ให้เกียรติผู้อื่น</p>	<p>1. ศึกษาเอกสาร ได้แก่ บันทึก หลังการสอนของคุณ สมุดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน แฟ้มสะสมงานของนักเรียน สมุดบันทึกผลการเรียนของนักเรียน เอกสารบันทึกผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียนในโรงเรียน</p> <p>2. สังเกตพฤติกรรม การเรียนในชั้นเรียนของนักเรียน พฤติกรรมการร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนของนักเรียน พฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียน</p>	<p>1. ทราบผลที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน</p> <p>2. ทราบผลที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในด้าน ทักษะทางสังคมด้าน ความสมานฉันท์ ประกอบด้วย การเอื้ออาทรต่อกัน และการทำงานร่วมกันของนักเรียน</p>

ตารางที่ 3.3 (ต่อ) การศึกษาภาคสนาม

ระยะเวลา	ประเด็นที่ศึกษา	กิจกรรม	สิ่งที่ได้
<p>ระยะที่สอง (ต่อ): การศึกษาภาคสนาม ใช้เวลา 4 เดือน คือ เดือนพฤศจิกายน 2553 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2554</p>			
<p>ช่วงที่ 4 (ต่อ)</p>	<p>3) การยอมรับความคิดเห็น เห็น ข ของ ผู้ อื่น ที่ แตกต่างจากตนเอง</p> <p>4) การยอมรับมติของกลุ่มร่วมกัน</p> <p>3.ความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง นักเรียนที่มีต่อ ผล ที่ เกิด จาก การ จัด การ เรียน รู้ แบบคละชั้น</p>	<p>3.สังเกตพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันของนักเรียนในชั้นเรียน และพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันของนักเรียนภายนอกชั้นเรียน</p> <p>4. สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนทั้งภายในชั้นเรียน และภายนอกชั้นเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน</p> <p>5. สัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการเอื้ออาทรต่อกันและการทำงานร่วมกันของนักเรียน</p> <p>6. สัมภาษณ์ผู้ปกครองเกี่ยวกับทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์ของนักเรียน</p> <p>7. สนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ส่งผลในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์</p>	

ตารางที่ 3.3 (ต่อ) การศึกษาภาคสนาม

ระยะเวลา	ประเด็นที่ศึกษา	กิจกรรม	สิ่งที่ได้
<p>ระยะที่สอง (ต่อ): การศึกษาภาคสนาม ใช้เวลา 4 เดือน คือ เดือนพฤศจิกายน 2553 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2554</p>			
<p>ช่วงที่ 5</p>	<p>การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น 2 ด้าน ดังนี้</p> <p>1.การบริหารงานด้านวิชาการ ได้แก่</p> <p>1.1 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้</p> <p>1.2การพัฒนาบุคลากรที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้น</p> <p>1.3การทำงานร่วมกับบุคลากรภายนอกโรงเรียน</p> <p>1.4การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น</p> <p>2.การบริหารงานด้านกิจการนักเรียนในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นใน 4 ด้าน ดังนี้</p>	<p>1.ศึกษาเอกสาร ดังนี้</p> <p>นโยบายของโรงเรียน เอกสารรายงาน การประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปี การ คี ก ษ า 2552 แผนปฏิบัติการประจำปี การ คี ก ษ า 2553 แผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียน ปีการศึกษา 2553-2555</p> <p>เอกสารคำสั่งการต่างๆ คำสั่งมอบหมายงาน หลักสูตรสถานศึกษา รายงานผลการจัดการศึกษา บันทึกการ ประชุมของโรงเรียน เอกสารการจัดกิจกรรมของโรงเรียน</p> <p>2.สัมภาษณ์ผู้บริหาร และครูในประเด็นการพัฒนา สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้</p>	<p>1.ทราบการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ในด้าน</p> <p>1.1 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้</p> <p>1.2การพัฒนาบุคลากรที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้น</p> <p>1.3การทำงานร่วมกับบุคลากรภายนอกโรงเรียน</p> <p>1.4การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น</p> <p>2.ทราบการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนของโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น</p>

ตารางที่ 3.3 (ต่อ) การศึกษาภาคสนาม

ระยะเวลา	ประเด็นที่ศึกษา	กิจกรรม	สิ่งที่ได้
<p>ระยะที่สอง (ต่อ): การศึกษาภาคสนาม ใช้เวลา 4 เดือน คือ เดือนพฤศจิกายน 2553 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2554</p>			
<p>ช่วงที่ 5 (ต่อ)</p>	<p>1)กิจกรรมด้านวิชาการ</p> <p>2)กิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และการบำเพ็ญประโยชน์</p> <p>3)กิจกรรมด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี</p> <p>4)กิจกรรมทัศนศึกษา และงานวันสำคัญ</p>	<p>3.สัมภาษณ์ผู้บริหาร และครูในประเด็นการพัฒนาบุคลากรที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้น</p> <p>4.สัมภาษณ์ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครองในประเด็นการทำงานร่วมกับบุคลากรภายนอกโรงเรียน</p> <p>5.สัมภาษณ์ผู้บริหาร และครูในประเด็นการนิเทศติดตามและประเมินผล การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น</p> <p>6.สังเกตการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียน และกิจกรรมที่ทำร่วมกับชุมชน</p>	
<p>ระยะที่สาม: การวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงานการวิจัย ใช้เวลา 1 เดือน คือ เดือนมีนาคม ถึง เดือนเมษายน 2554</p>			

3. การจัดการกระทำข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยดำเนินการศึกษาภาคสนามเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การจัดการกระทำข้อมูล ซึ่งได้แก่ การลดทอนข้อมูล การตรวจสอบสามเส้า การตรวจสอบจากการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

3.1 การลดทอนข้อมูล (data reduction)

ภายหลังจากการบันทึกข้อมูลภาคสนามในแต่ละวัน ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาอ่านทบทวน และลงความคิดเห็น หลังจากนั้นผู้วิจัยเลือกจุดที่น่าสนใจให้เหลือเฉพาะที่มีความหมายสำคัญ ตรงตามประเด็นที่ศึกษา จากนั้นผู้วิจัยคัดแยกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกในการค้นหา และตรวจสอบข้อมูล

3.2 การตรวจสอบข้อมูล ในช่วงที่ผู้วิจัยอยู่ในสนาม นอกจากทำการศึกษาข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการแล้ว ผู้วิจัยยังใช้ช่วงเวลาในสนามตรวจสอบความครบถ้วน ความเป็นจริง และความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) เพื่อเป็นการตรวจสอบด้านข้อมูล คือ การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทั้ง 3 แหล่งการเรียนรู้มาเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ ความสอดคล้อง และความขัดแย้งของข้อมูล

3.3 การตรวจสอบจากการวิเคราะห์ข้อมูล คือ เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะตรวจสอบข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้ที่เกี่ยวข้องว่าผู้วิจัยตีความหมายถูกต้องหรือไม่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามโดยการสังเกต แบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นหลัก ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจึงต้องดำเนินการควบคู่กับการเก็บข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปตีความหมายและใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)
2. การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ ทั้งโดยวิธีที่ใช้แนวคิดทฤษฎี และไม่ใช้ทฤษฎี
3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล เพื่อหาความสัมพันธ์ ความสอดคล้อง หรือความขัดแย้งของข้อมูล

4. การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytic analysis) คือ การตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูล และเหตุการณ์ที่เก็บรวบรวมได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยในการสร้างข้อสรุปของงานวิจัย

5. การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์เป็นหลักในการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา ผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในบทนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน โดยตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (นามสมมติ) ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา (นามสมมติ) และตอนที่ 3 ผลการสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติ ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (นามสมมติ)

1.1 บริบททางชุมชนของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ

โรงเรียนศาสตร์สมบูรณตั้งอยู่ในตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีระยะทางห่างจากตัวอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีถึง 25.5 กิโลเมตร จึงทำให้สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นชุมชนชนบทที่มีลำคลองสายใหญ่ผ่านกลางชุมชน มีการตั้งบ้านเรือนกลุ่มใหญ่อยู่รวมกัน มีจำนวนประชากรไม่หนาแน่น ลักษณะของชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์พร้อมไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร บริเวณโดยรอบชุมชนล้อมรอบไปด้วยทุ่งนาและต้นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่มากมาย การประกอบอาชีพของคนในชุมชนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก คือ การประกอบอาชีพของคนที่มีอายุประมาณ 40 ปีขึ้นไปที่ประกอบอาชีพการทำนา ในขณะที่คนในวัยหนุ่มสาวอายุประมาณ 20 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพรับจ้างนอกบ้านในพื้นที่ตัวอำเภอเขาย้อย และอำเภอใกล้เคียง อาทิ พนักงานโรงงานอุตสาหกรรม รับจ้างทำงานก่อสร้าง ทำงานรับจ้างทั่วไป ประกอบธุรกิจค้าขายส่วนตัว เป็นต้น เนื่องจากในปัจจุบันสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอำเภอเขาย้อยได้ถูกกำหนดให้เป็นเขตอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม จึงมีนักลงทุนเข้ามาตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก จึงส่งผลให้สภาพพื้นที่ได้ถูกปรับเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม กอปรกับคนรุ่นใหม่มีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทำนาที่เปลี่ยนแปลงไปที่คิดว่าการทำงานเป็นงานที่ยากลำบาก และมีการแต่งกายที่ไม่สวยงาม ซึ่งผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนศาสตร์สมบูรณกล่าวว่า

“การประกอบอาชีพของคนในชุมชน ถ้าคนรุ่นเก่าก็เรื่องของเกษตรทำนาเป็นหลัก แต่ว่าคนรุ่นใหม่ๆ ไม่ค่อยทำแล้ว ส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 25 จะรับจ้างตามโรงงานกันมาก เพราะเห็นว่างานสบายกว่าทำนามาก แล้วแต่งเนื้อแต่งตัวก็ดูดีกว่านะ”

ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนศาสตร์สมบุญ (16 ธันวาคม 2553)

“คนในชุมชนถ้ารุ่นเก่าอย่างรุ่นพี่อายุสัก 40 ก็ยังทำนากันอยู่ แต่ถ้าเป็นวัยรุ่นที่อายุ 20 กว่าๆ นี้ก็รับจ้างทำงานกันตามโรงงาน เพราะจะสบายกว่า แต่งตัวดีกว่าไม่สกปรก แล้วก็เหนื่อยมาก”

ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนศาสตร์สมบุญ (26 ธันวาคม 2553)

เนื่องจากทัศนคติของคนในชุมชนซึ่งก็คือผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบุญต่อการประกอบอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไปที่ต้องการให้บุตรหลานของตนได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ดีและได้รับการพัฒนาศักยภาพในทุกด้าน เพื่อที่จะได้มีความรู้ความสามารถนำไปประกอบอาชีพที่ดีกว่าคนรุ่นพ่อแม่ต่อไปในอนาคต จึงส่งผลให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาของบุตรหลานจึงให้การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนเป็นอย่างดี โดยผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนศาสตร์สมบุญกล่าวว่า

“โรงเรียนจะทำงานอะไรก็ตาม จะสอนแบบคละชั้นหรือว่าแบบไหนก็ได้ที่เป็นการพัฒนาเพื่อโรงเรียนและเด็ก ชุมชนจะมาร่วมด้วยเสมอ เพราะลูกเราเรียนที่นี่ เราก็อยากเห็นลูกเราเรียนในโรงเรียนที่ดีตามสภาพของเรา อยากให้ลูกเรามีความรู้สู้คนอื่นเขาได้ต่อไปจะได้ไม่ลำบาก ชุมชนเขาก็เต็มทีกับโรงเรียน เพราะเห็นครูเขาทุ่มเทกันมาก โรงเรียนต้องการอะไรบอกมา ถ้าเราไม่มีความรู้พอที่จะช่วยเราก็ช่วยแรงหรือไม่ก็ช่วยเงินได้”

ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนศาสตร์สมบุญ (21 ธันวาคม 2553)

จากคำสัมภาษณ์ของผู้ปกครองนักเรียนเห็นได้ว่า แม้ว่าผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบุญจะได้รับการศึกษาที่ไม่สูงนัก โดยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ตาม และผู้ปกครองนักเรียนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในด้านความรู้ทางวิชาการโดยตรง แต่ผู้ปกครองนักเรียนก็ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นอย่างเต็มที่ในทุกด้าน อาทิ ด้านแรงงานในการปรับปรุงสภาพชั้นเรียนใหม่ ด้านงบประมาณที่เป็นเงินบริจาคที่นำมาใช้ในการปรับปรุงสภาพชั้นเรียน

และจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้เพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และการส่ง
 ประชาชนชาวบ้านมาให้ความรู้กับนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการในส่วนของ
 วิชาดนตรีไทย เป็นต้น ตลอดจนการให้ข้อมูลสะท้อนกลับไปที่โรงเรียนในเรื่องความคิดเห็น
 ความพึงพอใจจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อให้โรงเรียนนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น
 รวมทั้งการรายงานความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
 ให้โรงเรียนทราบ ซึ่งถือเป็นการนิเทศติดตามผลที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียนอย่างมาก
 ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ต้องการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
 ในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนและพัฒนานักเรียน
 ให้เป็นคนดีมีคุณภาพ โดยความจริงดังกล่าวสะท้อนได้จากคำกล่าวของผู้บริหาร
 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ

“ชุมชนกับโรงเรียนมีความใกล้ชิดกันมาก ชุมชนให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในทุกด้าน
 ที่ช่วยได้ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของแรงงานและการระดมทรัพยากรด้านงบประมาณ
 ส่วนในด้านวิชาการโดยมากชุมชนจะไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องนี้ เวลาประชุมชี้แจงเกี่ยวกับ
 การจัดการศึกษาชุมชนจึงให้โรงเรียนเป็นหลัก แต่จะมีให้ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นกลับมาบ้าง
 ในส่วนที่เห็นว่าอยากให้โรงเรียนพัฒนาที่ผ่านมาก็เรื่องของวิชาภาษาอังกฤษที่ผู้ปกครองอยากให้
 สอนเข้มกว่านี้เด็กจะได้สู้โรงเรียนอื่นได้”

ผู้บริหารโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (16 ธันวาคม 2553)

นอกจากที่คนในชุมชนให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
 ให้กับนักเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณแล้ว คนในชุมชนยังได้ช่วยกันทำนุบำรุงรักษา
 แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในคงสภาพเดิมไว้ด้วย เพื่อให้ให้นักเรียนโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ
 ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ภายนอกชั้นเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ในชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนศาสตร์สมบูรณมี
 ดังนี้ การเรียนรู้ศิลปะและประวัติศาสตร์ที่วัดห้วยหลวงที่มีศิลปะปูนปั้นเก่าแกในสมัยโบราณ
 ที่องค์พระอุโบสถ การเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่วัดท้ายตลาด ซึ่งเป็นวัดประจำชุมชนที่เป็น
 ศูนย์กลางของคนในชุมชนที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนา และจัดกิจกรรม
 ทางด้านประเพณีและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ
 คือ ภูเขาที่ชื่อว่าเขาย้อยที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ โดยภายในเขาย้อยมีถ้ำเขาย้อยที่ถ้ำ
 มีความงามยอดเยี่ยมที่สุดแห่งหนึ่งของหินงอกหินย้อยที่ธรรมชาติได้สร้างสรรค์ไว้อย่างงดงาม
 และการเรียนรู้เรื่องของระบบนิเวศน์จากคลองบ้านน้อยที่เป็นลำคลองสายใหญ่ที่สำคัญ

ของชุมชนที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ตลอดจนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้านในเรื่องการร้องเพลงไทย เพลงพวงมาลัย การเล่นดนตรีไทย โดยเฉพาะการตีกลองยาว การเรียนรู้การถนอมอาหารปลาแดดเดียว การเรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารจากข้าวซ้อมมือ การเรียนรู้การประกอบขนมหวานเมืองเพชร จากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและการเรียนรู้การทำนาจากคนในชุมชน

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบริบททางชุมชนของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์ ได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงกล่าวถึงบริบทเกี่ยวกับโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์เป็นลำดับต่อไปนี้

1.2 บริบทของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์

โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเขตพื้นที่บริการ 3 หมู่บ้าน มีจำนวนนักเรียนในปีการศึกษา 2553 จำนวน 62 คน ประกอบด้วย นักเรียนระดับปฐมวัยที่เรียนอยู่ในระดับชั้นอนุบาล 1-2 จำนวน 14 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 48 คน คิดเป็นอัตรานักเรียนระดับปฐมวัยเฉลี่ยชั้นเรียนละ 7 คน ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาคิดเป็นอัตรานักเรียนเฉลี่ยชั้นเรียนละ 8 คน ดังแสดงในตารางที่ 4.1 จำนวนนักเรียนแยกตามระดับชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์ ปีการศึกษา 2553

ตารางที่ 4.1 จำนวนนักเรียนแยกตามระดับชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์ ปีการศึกษา 2553

ระดับชั้น	เพศ		รวม
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	
อนุบาลปีที่ 1	7	1	8
อนุบาลปีที่ 2	4	2	6
รวมนักเรียนระดับอนุบาล	11	3	14
ประถมศึกษาปีที่ 1	2	2	4
ประถมศึกษาปีที่ 2	2	6	8
ประถมศึกษาปีที่ 3	6	3	9
ประถมศึกษาปีที่ 4	7	3	10

ตารางที่ 4.1(ต่อ)จำนวนนักเรียนแยกตามระดับชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ ปีการศึกษา 2553

ระดับชั้น	เพศ		รวม
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	
ประถมศึกษาปีที่ 5	6	4	10
ประถมศึกษาปีที่ 6	2	5	7
รวมนักเรียนระดับประถมศึกษา	25	23	48
รวมนักเรียนทั้งหมด	36	26	62

โรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 6 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ครูในตำแหน่งครูประจำการ จำนวน 4 คน และนักการภารโรง จำนวน 1 คน คิดเป็นอัตราครูประจำการต่อนักเรียนในระดับปฐมวัย เฉลี่ยครูประจำการจำนวน 1 คน รับผิดชอบดูแลนักเรียนจำนวน 14 คน คิดเป็นอัตราครูประจำการต่อนักเรียนในระดับประถมศึกษาเฉลี่ยครูประจำการจำนวน 1 คน รับผิดชอบดูแลนักเรียนจำนวน 16 คน ดังแสดงในตารางที่ 4.2 จำนวนบุคลากรของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ ปีการศึกษา 2553

ตารางที่ 4.2 จำนวนบุคลากรของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ ปีการศึกษา 2553

ประเภทบุคลากร	เพศ		ระดับการศึกษาสูงสุด			ประสบการณ์ การสอน เฉลี่ย (ปี)
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	ต่ำกว่า ป.ตรี	ป.ตรี	สูงกว่า ป.ตรี	
ผู้อำนวยการ	1	-	-	-	1	33
ครูประจำการ	1	3	-	4	-	33
ครูที่โรงเรียนจ้างสอน	-	2	-	2	-	25
นักการภารโรง	1	-	1	-	-	-
รวม	3	5	1	6	1	30.33
รวมบุคลากรทั้งหมด	8					

จากตารางที่ 4.2 พบว่า โรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 8 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ครูในตำแหน่งครูประจำการ จำนวน 4 คน ครูในตำแหน่งครูที่โรงเรียนจ้างสอน จำนวน 2 คน โดยครูที่โรงเรียนจ้างสอนโรงเรียนจ้างด้วยเงินบริจาคของโรงเรียน และนักการภารโรง จำนวน 1 คน จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 3 คน เพศหญิง จำนวน 5 คน โรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีบุคลากรที่จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 คน คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มีครูที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 6 คน แบ่งเป็น ครูประจำการจบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาสหกรณ์ จำนวน 1 คน และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาพลศึกษา จำนวน 1 คน ส่วนครูที่โรงเรียนจ้างสอนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาประถมศึกษา จำนวน 1 คน และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 1 คน นักการภารโรง จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 คน

ซึ่งบุคลากรของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีประสบการณ์การสอนเฉลี่ย 30.33 ปี และมีอัตราครูประจำการต่อนักเรียนในระดับปฐมวัยเฉลี่ยครูประจำการจำนวน 1 คน รับผิดชอบดูแลนักเรียนจำนวน 14 คน มีอัตราครูประจำการต่อนักเรียนในระดับประถมศึกษาเฉลี่ยครูประจำการจำนวน 1 คน รับผิดชอบดูแลนักเรียน จำนวน 16 คน มีครูประจำการที่สอนวิชาตามความถนัด คือ สอนสาระนี้มามากกว่า 5 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนครูประจำการทั้งหมด

จากบริบทของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณดังกล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่าโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีสภาพปัญหาในเรื่องของครูไม่ครบชั้นเรียน ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอสภาพปัญหาของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณเป็นลำดับต่อไป เพื่อให้เข้าใจในแนวคิดที่โรงเรียนนำการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นมาใช้ในการแก้ปัญหาของโรงเรียน ดังนี้

1.3 สภาพปัญหาและแนวคิดในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ

จากบริบทของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณดังกล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่าโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีสภาพปัญหาในเรื่องของครูไม่ครบชั้นเรียน เนื่องจากโรงเรียนมีครูประจำการรวมกับครูจ้างสอน 6 คน มีจำนวนนักเรียน 62 คน คิดเป็นครู 1 คน รับผิดชอบดูแลนักเรียน 10.33 คน แต่โรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ 8 ระดับชั้น แม้ว่าโรงเรียนศาสตร์สมบูรณจะมีจำนวนนักเรียนน้อย แต่มีจำนวนชั้นเรียนที่เปิดสอนมาก

โดยครู 1 คน ต้องจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน 2 ระดับชั้น ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงทำให้ไม่สามารถสอนให้ครบชั้นเรียนได้ โรงเรียนศาสตร์สมบูรณจึงนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในการแก้ปัญหาเรื่องของคุณครูไม่ครบชั้นเรียนของโรงเรียน ขณะเดียวกันผู้บริหารโรงเรียนศาสตร์สมบูรณได้เห็นการสร้างโอกาสที่โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจะได้ทำงานร่วมกันมากขึ้น เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาต้องติดตามดูแลประสานงานกับโรงเรียนเพื่อช่วยกันยกระดับคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กให้เพิ่มขึ้น ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยผู้บริหารและครูโรงเรียนศาสตร์สมบูรณได้กล่าวถึงแนวคิดในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ว่า

“ผมสนใจการสอนคละชั้นตรงที่จะช่วยมาแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กที่ครูไม่ครบชั้นเรียน นักเรียนน้อย และกำลังจะถูกยุบ เพราะคนในชุมชนไม่ให้ลูกหลานเรียนใกล้บ้าน เพราะไม่มั่นใจในคุณภาพโรงเรียน ผมก็ว่ามันดูแล้วเหมือนโรงเรียนของเราหมดเลย จริงๆตอนแรกผมไม่ได้คาดหวังขนาดนั้นนะ ผมแค่หวังว่าถ้าเรารับโครงการนี้มา เขตพื้นที่จะหันมาสนใจเราบ้าง ดูแลพัฒนาเราใกล้ชิดมากขึ้นก็เท่านั้น แต่พอทำจริงผลมันก็ดีกว่าที่คิดอย่างน้อยเราก็มีแผนการสอนคละชั้นที่ดีที่เข้ามาช่วยให้ดีขึ้น”

ผู้บริหารโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (16 ธันวาคม 2553)

“โรงเรียนนำการสอนคละชั้นมาใช้ เพราะผมคิดว่าโรงเรียนเราก็ไม่มีโครงการอะไรที่เป็น Best Practice ที่เราจะยึดอะไรได้เลย เรียกว่าสำหรับเขตพื้นที่นี้เราอยู่นอกสายตา ผมก็คิดเหมือนผอ.นะว่าถ้าเราเป็นโรงเรียนแกนนำ โรงเรียนเราคงได้รับการพัฒนา การดูแลจากเขตพื้นที่มากขึ้น ตอนแรกเราก็หวังกันตรงนั้นนะ ก็เลยตกลงรับมาดำเนินการ”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (16 ธันวาคม 2553)

1.4 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (นามสมมติ)

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน ประกอบด้วย 1.4.1 การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น 1.4.2 การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน 1.4.3 ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และ 1.4.4 การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี ผู้วิจัยของนำเสนอการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นลำดับแรก

1.4.1 การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
ได้แก่ 1) การให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2) การจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้น 3) การปรับหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดตารางเรียนแบบคละชั้น และ 4) การปรับปรุงสภาพห้องเรียนและการจัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เมื่อผู้บริหารและครูโรงเรียนสาธิตศรีสมบูรณได้วิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาของโรงเรียนและได้ศึกษาแนวคิดหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจนมองเห็นโอกาสในการแก้ไขปัญหาพร้อมกับการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้สูงขึ้น ผู้บริหารและครูโรงเรียนสาธิตศรีสมบูรณจึงตัดสินใจเข้าร่วมเป็นโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2551 โดยในช่วงแรกเริ่มกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โรงเรียนต้องมีการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ดีในทุกด้าน อาทิ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ด้านสื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยโรงเรียนสาธิตศรีสมบูรณมีการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ดังนี้

1) การให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนสาธิตศรีสมบูรณมีการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน ซึ่งการดำเนินการให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในการพัฒนาโรงเรียนเป็นขั้นตอนแรกที่โรงเรียนเริ่มดำเนินการ โดยผู้บริหารโรงเรียนเริ่มจากการประชุมทำความเข้าใจในเรื่องของความคาดหวังจากการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้แก่บุคลากรหลักของโรงเรียนก่อน คือ คณะครู เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกันในการนำหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยได้ศึกษานับที่การประชุมคณะครูของโรงเรียนเรื่องขอประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน และได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับที่ได้สัมภาษณ์พูดคุยกับครู

“ผอ.ท่านเห็นว่าหลักการของคละชั้นสามารถแก้ปัญหาที่ตรงกับโรงเรียนได้ ผอ.ท่านก็อยากจะรับไว้ทำ แต่ครูเราไม่มีความรู้มาก่อน ผอ.ท่านก็เอาเอกสารมาให้ดู มาอธิบายให้ฟัง คือ

ปรึกษากันก่อนกับคณะครูว่าพอจะทำได้ไหม แล้วพวกเราก็ศึกษากันดูก็ว่ายอมรับทำกันได้ จึงช่วยกันศึกษา และผอ.ก็สนับสนุน เราเลยสอนแบบคละชั้นกันดู”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (2 ธันวาคม 2553)

“ผอ.ท่านประชุมปรึกษากับครูก่อนว่าอยากจะให้สอนแบบคละชั้น ผอ.ก็จะชี้แจงว่า คละชั้นมันมีข้อดี มีหลักการยังไงบ้างที่จะแก้ปัญหาโรงเรียนที่เหมือนกับโรงเรียนของเรา พอผมทราบผมว่าก็ดีนะถ้าสอน 2 ชั้นครั้งเดียวไปด้วยกันได้เลย ผมก็บอกผอ.ว่าทำเลย”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (16 ธันวาคม 2553)

ภายหลังจากที่คณะครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักของโรงเรียนยอมรับในการนำ การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นไปปฏิบัติแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีการจัดประชุมชี้แจง แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียนตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ที่ต้องการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยชี้แจง สภาพปัญหา ความจำเป็นและข้อดีที่ทางโรงเรียนจะนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ ในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนภายใต้ข้อจำกัดเรื่องครูไม่ครบชั้นเรียน พร้อมกับ การยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยได้ศึกษา บันทึกรายการประชุมของโรงเรียนเรื่องขอประชุมชี้แจงคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน และสอดคล้องกับข้อมูล ที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ปกครองนักเรียน โดยผู้ปกครองนักเรียนกล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

“ฉันรู้จากผอ.เขาเรียกมาประชุมว่าโรงเรียนจะจัดการสอนใหม่ เรียกว่า คละชั้น เขาก็ว่า นักเรียนจะยังเรียนด้วยกันอยู่ เพราะครูมีไม่พอ แต่เขาจะมีแผนใหม่ของทางราชการ ที่เขาทำมาให้ เด็กจะได้เรียนพร้อมกันไปเลย ครูสอนครั้งเดียว เขาก็บอกว่ามันจะทำให้โรงเรียน ดีขึ้น ชาวบ้านเขาทำได้ทุกอย่างอยู่แล้วไม่มีปัญหา ขอให้ผอ.กับครูทำ เพราะทำไปก็ไปถึงลูก แล้วอยากให้ชาวบ้านช่วยอะไรตรงไหนกับออกมา ถึงชาวบ้านเขาไม่มีความรู้ แต่ก็ช่วยแรงได้”

ผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (26 ธันวาคม 2553)

รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนได้มีการแจ้งกับนักเรียนของโรงเรียนในกิจกรรมหน้าเสาธง ให้นักเรียนทราบว่าโรงเรียนจะมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยชี้แจงว่านักเรียนจะยังคงเรียน ด้วยกัน 2 ระดับชั้นในชั้นเรียนเดียวกัน แต่จะไม่แยกกันเรียนที่ละระดับชั้น แต่นักเรียนจะเรียน ไปพร้อมกันทั้ง 2 ระดับชั้นในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งจากที่ผู้วิจัยได้พูดคุยกับนักเรียน พบว่า นักเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบุญทราบว่าโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และทราบว่า การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นอย่างไร โดยนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

กล่าวว่า “ผอ.บอกที่หน้าเสาธงว่าโรงเรียนสอนคณะชั้นให้ ป.1 เรียนด้วยกันกับ ป.2 แล้วครูก็บอกอีกในห้องว่าให้พี่ ป.2 ช่วยครูสอนน้อง ป.1 ใครที่เรียนเก่งแล้วต้องช่วยเพื่อนที่เรียนไม่เก่ง”

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (29 พฤศจิกายน 2553)

“ทราบครับว่าโรงเรียนสอนคณะชั้น ก็คือเรียนด้วยกัน 2 ชั้น ครูสอนพร้อมกันครับ ผอ.บอกหน้าเสาธง แล้วครูก็พูดในห้องครับ”

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (29 พฤศจิกายน 2553)

เมื่อผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการให้ความรู้ในเบื้องต้นและสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นมาใช้พัฒนาโรงเรียนแก่บุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การพัฒนาบุคลากรหลักของโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นอย่างแท้จริง เพื่อให้ครูสามารถนำหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติจริงได้ถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ซึ่งจากที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูที่สอนในชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของโรงเรียนถึงเรื่องนี้ ครูทั้ง 2 ท่านกล่าวตรงกันว่า

“ผอ.ไปอบรมมาก่อนแล้วก็กลับมาประชุมชี้แจง และเล่าให้ครูฟัง เอาเอกสารแล้วก็ชี้ดีที่ผอ.ได้มาจากการอบรมมาให้ครูได้ศึกษากัน แล้วมีคุยกันบ้างตอนพักกลางวันหรือไม่ก็ตอนเย็น”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (9 ธันวาคม 2553)

“ผอ.ท่านเป็นคนแรกของโรงเรียนที่ไปอบรมมา แล้วท่านก็กลับมาอบรมครูเองเลย ใช้สื่อที่ผอ.ได้มาจากการอบรมละมาสอนครู”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (9 ธันวาคม 2553)

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลแรกของโรงเรียนที่เข้ารับการอบรมบุคลากรแกนนำการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จากนั้นผู้บริหารโรงเรียนได้นำความรู้ เอกสารและสื่อวีดิทัศน์ที่เป็นสื่อที่ได้รับจากการเข้าร่วมการอบรมนำมาเผยแพร่แก่คณะครู เพื่อให้คณะครูได้เรียนรู้หลักการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นในเบื้องต้นร่วมกัน รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนยังใช้การพูดคุยกับคณะครูในเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น

อย่างไม่เป็นทางการในโอกาสช่วงรับประทานอาหารกลางวันหรือในช่วงเย็นภายหลังเลิกงาน กับคณะครูด้วย แต่ผู้บริหารโรงเรียนเล็งเห็นว่าความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ครูได้รับนั้นยังไม่เพียงพอสำหรับการนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน ผู้บริหารโรงเรียนจึงได้ส่งครูที่สอนในชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเข้ารับการอบรมเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารคำสั่งของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการเรื่องการส่งครูเข้าร่วมการอบรมบุคลากรแกนนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 ได้พาครูไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อให้ครูได้มีโอกาสซักถามข้อสงสัย พูดคุย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครู ของโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารคำสั่งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 เรื่องการจัดการศึกษาดูงานในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ภายหลังจากที่ครูได้รับการอบรมและการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นส่งผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ชัดเจนมากขึ้น โดยครูที่สอนในชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นกล่าวว่า

“ตอนแรกพี่ลองนั่งอ่าน นั่งศึกษาด้วยตัวเองก่อนจากเอกสารที่ ผอ.ได้มา แต่ก็ยังไม่ค่อยรู้จริงเท่าไรจนได้ไปอบรมที่หาดใหญ่มา 1 ครั้ง แล้วก็ที่พัทธา 2 ครั้ง แล้วได้ไปดูงานกับเขตพื้นที่ก็ได้พูดคุยกับครูที่เขาสอนคละชั้นที่นครสวรรค์ทำให้เข้าใจมากขึ้น แล้วก็กลับมาทำของเราบ้าง”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (9 ธันวาคม 2553)

“ในตอนแรกผมอ่านจากเอกสารที่ ผอ.ไปอบรมมา แต่ก็ยังไม่เห็นภาพ จนไปอบรมครั้งแรกที่หาดใหญ่ผมก็ยังลองผิดลองถูกอยู่ แล้วก็ไปศึกษาดูงานที่เขตพื้นที่จัด ผมก็ยังเฉๆนะยังไม่ช่วยผมเท่าไร จนเมื่อตอนที่ผมได้ไปอบรมที่พัทธามา 2 ครั้งแล้วได้ไปคุยกับโรงเรียนที่เขาเป็นแกนนำตั้งแต่ปี 50 นั้นละ ผมถึงเข้าใจเลยที่นี้ทำได้ถูกทางมากขึ้น”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (9 ธันวาคม 2553)

2) การจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้น

เมื่อครูที่สอนในชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นอย่างชัดเจนแล้ว ขั้นตอนต่อไปในการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน คือ การดำเนินการจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้น ซึ่งโรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจำนวน 2 ห้องเรียนคือ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 1 ห้องเรียน มีครูจัดการเรียนรู้จำนวน 1 คน และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำนวน 1 ห้องเรียน มีครูจัดการเรียนรู้จำนวน 1 คน โดยการจัดชั้นเรียนแบบคละชั้นพิจารณาจากจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนคละชั้นแต่ละห้อง ส่วนการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้นพิจารณาจากความสามารถ ความถนัด และความสมัครใจของครู เนื่องจากก่อนที่โรงเรียนจะนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้โรงเรียนได้จัดชั้นเรียนเป็นชั้นคู่มานาน 3 ปี โดยครู 1 คน จัดการเรียนรู้ 2 ระดับชั้น ครูที่สอนในแต่ละระดับชั้นจึงมีความถนัดและความสมัครใจในการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นเดิมของตนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนได้กล่าวถึงการจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้นว่า

“การจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนใช้แบบเดิมที่จัดชั้นเรียนไว้ เพราะส่วนของประถมจัดชั้นคู่ไว้ 2 ชั้นเรียนอยู่แล้ว คือ ป.1 กับ ป.2 และ ป.3 กับ ป.4 จำนวนนักเรียนก็เหมาะสม ป.1 กับ 2 มี 12 คน ส่วน ป. 3 กับ 4 มี 19 คน เพราะหลักการคละชั้นเขาให้ครู 1 คน ดูแลนักเรียนประมาณ 15 ถึง 20 คน แล้วครูเขาก็เต็มใจสอนแบบเดิมด้วย”

ผู้บริหารโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (9 ธันวาคม 2553)

จากข้อมูลที่ได้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนในเรื่องการจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้นสอดคล้องกับครูที่สอนในชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นได้กล่าวว่า “การจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนตรงนี้พี่เลือกเองด้วย แล้วผอ.ก็คิดว่าเหมาะสมว่าพี่น่าจะสอน ป. 1 กับ 2 เพราะครู ป.3 กับ ป.4 เขาเป็นครูผู้ชาย ผอ.ท่านก็ดูความเหมาะสมว่าถ้าครูผู้ชายมาสอน ป. 1 กับ ป.2 มันก็อาจจะเกิดความรำคาญได้ เพราะเด็กวัย ป.1 กับ ป.2 จะยังไม่นิ่งจะเล่นซน แล้วพี่เป็นคนใจเย็นหน่อยเลยเลือกสอนชั้นเรียนแบบเดิมจะถนัดกว่า”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (9 ธันวาคม 2553)

“การจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนก็จัดเหมือนเดิมที่ผมเคยสอน เพราะผมก็สอน ป.3 กับ ป.4 มานานจนนัดและรู้ขอบเขตของเนื้อหาที่ต้องสอนแล้ว”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (9 ธันวาคม 2553)

ส่วนเหตุผลที่โรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเพียงสองชั้นเรียน เนื่องจากโรงเรียนศาสตร์สมบูรณต้องการเน้นการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาเท่านั้น อีกทั้งโรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีบุคลากรที่เป็นครูประจำการเพียง 4 คน โดยครูประจำการคนที่ 1 จัดการเรียนรู้อุ้ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ร่วมกับครูที่โรงเรียนจ้างสอนอีกท่านหนึ่งที่โรงเรียนให้มาช่วยดูแลนักเรียนในระดับชั้นอนุบาล 3 ขวบที่ยังมีอายุไม่ถึงเกณฑ์เข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่มีจำนวน 24 คน ส่วนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ที่ไม่ได้มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นนั้น เนื่องจากนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องเตรียมตัวในการสอบเข้าเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงควรมีการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นเดียวมากกว่า อีกทั้งครูประจำการที่จัดการเรียนรู้อุ้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีสุขภาพไม่แข็งแรง มีโรคประจำตัวจึงไม่สามารถจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีนักเรียนในสองระดับชั้นได้ ทางโรงเรียนจึงจำเป็นต้องหาครูจ้างสอนเพิ่มอีก 1 คน มาช่วยในการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนได้กล่าวถึงเหตุผลที่โรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเพียงสองชั้นเรียนว่า

“โรงเรียนมีการสอนคละชั้นใน 2 ชั้นเรียนเท่านั้น คือ ชั้น ป.1 กับ ป.2 และชั้น ป.3 กับ ป.4 ส่วนในชั้น ป.5 กับ ป.6 นี้พอดีครูอีกคนเขาไม่สบายสอน 2 ชั้นไม่ไหว โรงเรียนเลยจ้างครูมาช่วยสอน ป.6 ส่วนอนุบาลเรายังไม่คละ เพราะนักเรียนมากเกินไป อนุบาล 3 ขวบ รวมกับ อนุบาล 1 และ อนุบาล 2 ตั้ง 38 คน เราก็จ้างครูมาช่วยครูอนุบาลดูแลเด็กด้วย”

ผู้บริหารโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (9 ธันวาคม 2553)

เมื่อผู้บริหารโรงเรียนและครูได้ร่วมกันวิเคราะห์การจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้นเรียบร้อยแล้ว ลำดับต่อไปเป็นการเตรียมความพร้อมด้านวิชาการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

3) การปรับหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดตารางเรียนแบบคละชั้น

โรงเรียนดำเนินการปรับหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยแบ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ออกเป็น 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) และบูรณาการ โดยในกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการจะครอบคลุมเนื้อหาสาระในวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ และการทำงานอาชีพและเทคโนโลยีในสัดส่วนโครงสร้างเวลาที่นักเรียนได้เรียนในวิชาพื้นฐาน ร่วมกับการที่นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมเป็นเวลาเรียนทั้งหมดไม่เกิน 1,000 ชั่วโมงต่อปี ตามหลักเกณฑ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยการปรับหลักสูตรสถานศึกษาในปีการศึกษา 2553 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับหลักสูตรสถานศึกษาและโครงสร้างเวลาเรียนให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นได้มากขึ้น เนื่องจากมีการยกเลิกระบบช่วงชั้นเรียน จึงส่งผลให้โครงสร้างเวลาเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ของแต่ละระดับชั้นเท่ากัน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

“ในปีการศึกษานี้ได้ใช้หลักสูตรแกนกลาง 51 พอดี โรงเรียนก็ต้องมีการปรับหลักสูตรสถานศึกษาทั้งเรื่องของโครงสร้างเวลาเรียนและตารางเรียนให้มันสอดคล้องกับของคละชั้นด้วย ตอนแรกครูที่สอนคละชั้น ป.3 กับ ป.4 ก็คุยให้ฟังเหมือนกันว่าคนละช่วงชั้นโครงสร้างเวลาเรียนต่างกันมาก แต่พอได้โครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรแกนกลาง 51 มาสามารถปรับโครงสร้างเวลาเรียนให้เท่ากันได้ง่ายขึ้น เพราะยกเลิกระบบช่วงชั้นก็ง่ายสำหรับครู”

ผู้บริหารโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (9 ธันวาคม 2553)

“เรื่องการปรับหลักสูตรครูผู้สอนเข้าไปปรับหลักสูตรและจัดตารางเรียนใหม่ให้สัมพันธ์กันทั้งกับหลักเกณฑ์ของคละชั้น แล้วก็หลักสูตรแกนกลาง 51 แต่ของชั้น ป.1 กับ ป.2 ไม่มีปัญหาเรื่องโครงสร้างเวลา เพราะถ้าหลักสูตรเดิมก็เป็นช่วงชั้นเดียวกัน ส่วนในหลักสูตรใหม่กำหนดโครงสร้างเวลาเท่ากันทุกวิชาอยู่แล้ว”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (9 ธันวาคม 2553)

แม้ว่าโรงเรียนศาสตร์สมบูรณได้ดำเนินการปรับสัดส่วนโครงสร้างเวลาเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ซึ่งเป็นระดับชั้นที่มีการจัดการเรียนรู้

แบบคละชั้นให้เท่ากันในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น แต่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ยังคงมีปัญหาในเรื่องของสัดส่วนโครงสร้างเวลาเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และในกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการในส่วนของวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดมาเช่นนั้น ดังแสดงในตารางที่ 4.3 สัดส่วนโครงสร้างเวลาเรียนของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนสาธิตศรีสมบุญ ดังนี้

ตารางที่ 4.3 สัดส่วนโครงสร้างเวลาเรียนของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนสาธิตศรีสมบุญ

กลุ่มสาระ การเรียนรู้	ระดับชั้น			
	ป.3		ป.4	
	เวลาเรียน (ชั่วโมงต่อปี)	คาบเรียน (ต่อสัปดาห์)	เวลาเรียน (ชั่วโมงต่อปี)	คาบเรียน (ต่อสัปดาห์)
ภาษาไทย	200	5	160	4
บูรณาการ การงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	1	80	2

จากตารางที่ 4.3 พบว่า สัดส่วนโครงสร้างเวลาเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และในกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการในส่วนของวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นเวลาเรียน 200 ชั่วโมงต่อปี หรือ 5 คาบเรียนต่อสัปดาห์ แต่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นเวลาเรียน 160 ชั่วโมงต่อปี หรือ 4 คาบเรียนต่อสัปดาห์ และในกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการในส่วนของวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นเวลาเรียน 40 ชั่วโมงต่อปี หรือ 1 คาบเรียนต่อสัปดาห์ และในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นเวลาเรียน 80 ชั่วโมงต่อปี หรือ 2 คาบเรียนต่อสัปดาห์

โดยครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ได้กล่าวถึงการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีสัดส่วนโครงสร้างเวลาเรียนของ 2 ระดับชั้นแตกต่างกันว่า

“เรื่องโครงสร้างเวลาเรียนในวิชาภาษาไทยกับบูรณาของ ป.3 กับ ป.4 ที่ไม่เท่ากัน ผมแก้ปัญหาด้วยการสอนไปพร้อมกัน อย่างวิชาภาษาไทยก็ให้ทั้ง ป.3 และ ป.4 เรียน 5 คาบเลยส่วนบูรณาการก็ให้ ป. 3 เรียน 2 คาบพร้อม ป. 4 เลยถือเป็นการรู้ล่วงหน้า แต่ ป.3 เขารับไปไม่หมดไม่เป็นไร เดียวพอขึ้น ป.4 ก็ถือเป็นการทบทวน ไม่มีปัญหาเราโรงเรียนเล็กยืดหยุ่นกันได้”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (9 ธันวาคม 2553)

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 จึงทำให้สรุปได้ว่า โรงเรียนมีการปรับสัดส่วนโครงสร้างเวลาเรียนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นให้เท่ากันในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น แต่ถ้ามีปัญหาในกรณีที่ 2 ระดับที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมีโครงสร้างเวลาเรียนที่แตกต่างกัน เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดมา เช่นนั้น ครูจะจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นด้วยการจัดตารางเรียนตามสัดส่วนโครงสร้างเวลา ที่มากกว่า โดยให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนรู้ไปพร้อมกันเลย เนื่องจากนักเรียนในระดับชั้นที่ใกล้เคียงกันอย่างนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถเรียนรู้เนื้อหาของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ล่วงหน้าได้ ถึงแม้ว่าศักยภาพของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อาจไม่สามารถรับเนื้อหาของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ทั้งหมด แต่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถเรียนทบทวนเนื้อหาในส่วนนั้นได้อีกครั้ง เมื่อเลื่อนระดับชั้นไปเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้อย่างแยกตามศักยภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายระดับชั้น

นอกจากนี้โรงเรียนศาสตร์สมบูรณยังได้นำเวลาเรียน 40 ชั่วโมงต่อปี ซึ่งเป็นจำนวนเวลาเรียนที่โรงเรียนต้องจัดวิชาหรือกิจกรรมที่เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมให้กับนักเรียน แต่โรงเรียนเลือกที่จะไม่จัด เนื่องจากโรงเรียนต้องการนำเวลาเรียนในส่วนนี้ไปเพิ่มเติมให้นักเรียนได้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นวิชาพื้นฐานทดแทนตามจุดเน้นของโรงเรียน และตามความต้องการของชุมชน โดยผู้ปกครองของนักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นได้กล่าวกับผู้วิจัยถึงสิ่งที่ต้องการให้โรงเรียนเพิ่มเติมให้กับนักเรียนว่า

“พี่อยากให้ครูเน้นภาษาอังกฤษให้มากขึ้น เพราะตอนนี้มันเป็นภาษาหลักแล้ว เวลาไปทำงาน พี่ก็เรียนจบจากที่นี่แล้วมัธยมพี่ไปเรียนต่อในตัวเมือง พี่รู้เลยว่าพื้นฐานภาษาอังกฤษไม่ดีจะด้อยกว่าเพื่อนเขา ก็อยากให้ครูสอนเน้นหน่อย พี่ก็อยากให้ลูกสบายกว่าพี่”

ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (26 ธันวาคม 2553)

เนื่องจากที่ผ่านมา มีเสียงสะท้อนจากผู้ปกครองนักเรียนว่าอยากให้โรงเรียนช่วยเพิ่มเติมศักยภาพของนักเรียนในด้านภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ให้มากขึ้น เพราะผู้ปกครองนักเรียนเห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษในการประกอบอาชีพในยุคปัจจุบันอย่างมาก ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเห็นชอบด้วยที่ว่าถ้าให้นักเรียนได้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) เพียงแค่ 40 ชั่วโมงต่อปี คิดเป็นเวลาเรียน 1 คาบเรียนต่อสัปดาห์ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดมานั้น ไม่เพียงพอในการเพิ่มศักยภาพของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจึงได้มีการปรับโครงสร้างเวลาเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่เป็นชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นให้เพิ่มขึ้นเป็น 80 ชั่วโมงต่อปี คิดเป็นเวลาเรียน 2 คาบเรียนต่อสัปดาห์ โดยได้นำเวลาเรียน 40 ชั่วโมงที่เพิ่มขึ้นมาจากวิชาหรือกิจกรรมที่เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมที่โรงเรียนไม่ได้จัดมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียนมากขึ้นนั่นเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การจัดตารางเรียนแบบคละชั้น

นอกจากที่โรงเรียนศาสตร์สมบูรณณ์จะมีการปรับหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แล้ว โรงเรียนศาสตร์สมบูรณณ์ยังมีการจัดตารางเรียนแบบคละชั้น โดยจัดตารางเรียนให้กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ไว้ในคาบเรียนภาคเช้า และจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการไว้ในคาบเรียนภาคบ่าย ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหลักสูตรสถานศึกษา และสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่ามีการจัดป้ายนิเทศตารางเรียนแบบคละชั้น และตารางการจัดการเรียนรู้รายสัปดาห์ และกำหนดการจัดการเรียนรู้รายกลุ่มสาระการเรียนรู้ไว้ที่ผนังชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ทราบล่วงหน้าว่าในสัปดาห์นี้ นักเรียนจะได้เรียนอะไรบ้างในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 4.4 ตารางเรียนแบบคละชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณณ์ และตารางที่ 4.5 ตารางเรียนแบบคละชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณณ์ และภาพที่ 4.1 ป้ายนิเทศตารางการจัดการเรียนรู้รายสัปดาห์ และกำหนดการจัดการเรียนรู้รายกลุ่มสาระการเรียนรู้

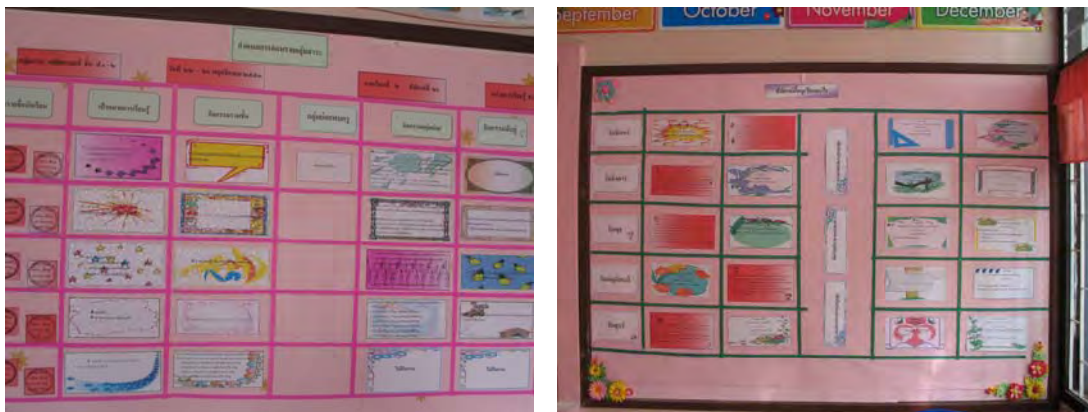
ตารางที่ 4.4 ตารางเรียนแบบคละชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ

วัน/เวลา	08.30- 09.30	09.30- 10.30	10.30- 11.30	11.30- 12.30	12.30- 13.30	13.30- 14.30	14.30- 15.30
จันทร์	คณิต	ไทย	วิทย์	พักรับประทานอาหารกลางวัน	บูรณาการ		ซ่อมเสริม
อังคาร	ไทย	คณิต	อังกฤษ		บูรณาการ		ชุมนุม
พุธ	ไทย	คณิต	วิทย์		แนะแนว	ลูกเสือ	ซ่อมเสริม
พฤหัสบดี	คณิต	ไทย	อังกฤษ		บูรณาการ		กิจกรรมเพื่อสังคม
ศุกร์	ไทย	คณิต	บูรณาการ		บูรณาการ		ประชุมผู้ สัปดาห์

ตารางที่ 4.5 ตารางเรียนแบบคละชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ

วัน/เวลา	08.30- 09.30	09.30- 10.30	10.30- 11.30	11.30- 12.30	12.30- 13.30	13.30- 14.30	14.30- 15.30
จันทร์	คณิต	ไทย	วิทย์	พัก รับประทานอาหาร กลางวัน	บูรณาการ		ซ่อมเสริม
อังคาร	คณิต	อังกฤษ	ไทย		บูรณาการ		ชุมนุม
พุธ	คณิต	วิทย์	ไทย		แนะแนว	ลูกเสือ	ซ่อมเสริม
พฤหัสบดี	ไทย	คณิต	อังกฤษ		บูรณาการ		กิจกรรมเพื่อสังคม
ศุกร์	คณิต	ไทย	บูรณาการ		บูรณาการ		ประชุมผู้ สัปดาห์

ภาพที่ 4.1 ป้ายนิเทศตารางการจัดการเรียนรู้รายสัปดาห์ และกำหนดการจัดการเรียนรู้รายกลุ่มสาระการเรียนรู้

ภายหลังจากที่โรงเรียนได้จัดชั้นเรียนและจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคณะชั้น มีการปรับหลักสูตรสถานศึกษาและจัดตารางเรียนแบบคณะชั้นเรียบร้อยแล้วถือว่าโรงเรียนมีความพร้อมทางด้านวิชาการสำหรับการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นในระดับหนึ่งแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การจัดเตรียมสภาพชั้นเรียน วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น เพื่อรองรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคณะชั้นของครูในชั้นเรียน โดยมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

4) การปรับปรุงสภาพห้องเรียนและการจัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น

ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้ศึกษาหลักการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคณะชั้น ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้แนวทางไว้ จากนั้นจัดประชุมคณะครูเพื่อร่วมกันวิเคราะห์และสอบถามความต้องการของครูในชั้นเรียน ที่จัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นในเรื่องของความต้องการในการปรับปรุงสภาพห้องเรียนและการจัดหาครุภัณฑ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น โดยผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการจัดสรรงบประมาณทั้งจากที่ได้รับจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 เพื่อการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของโรงเรียนแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนยังได้จัดสรรงบประมาณของโรงเรียนที่เป็นเงินบริจาคที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าอาวาส ศิษย์เก่า และคนในชุมชนมาใช้ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของโรงเรียนเพิ่มเติมเป็นพิเศษ ในการปรับปรุงสภาพห้องเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นด้วยการทาสีใหม่ การปรับพื้นที่ของห้องเรียนให้มีพื้นที่ใช้สอยมากขึ้น เพื่อรองรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น

ที่หลากหลาย ซึ่งถือเป็นการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยผู้บริหารโรงเรียนได้กล่าวถึงการปรับปรุงสภาพห้องเรียนสำหรับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นว่า

“จากการที่ผมศึกษาหลักการของคละชั้นคิดว่าอย่างแรก คือ ต้องปรับปรุงสภาพชั้นเรียนใหม่ให้ดูดีขึ้น ผมมีการปูกระเบื้องและทาสีห้องใหม่ ส่วนในชั้นเรียนให้ครูจัดให้มีพื้นที่ใช้สอยมากขึ้น เพราะชั้นเรียนคละชั้นต้องมีการจัดชั้นเรียนเป็นมุมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนหลายมุมและมีการจัดกิจกรรมหลายอย่าง แต่โรงเรียนเราชั้นเรียนกว้างพอสมควรอยู่แล้วเลยไม่ต้องเจาะผนังเอา 2 สองห้องมารวมกัน เพียงแต่จัดระเบียบห้องใหม่ให้ดูมีพื้นที่ใช้สอยมากขึ้นตรงนี้เงินที่ได้มาจากเขตพื้นที่ไม่เพียงพอ ผมเลยใช้เงินบริจาคของโรงเรียนมาสนับสนุนเพิ่มเติม เพราะเราตั้งใจจะทำแล้วต้องทำให้เต็มที่เลย”

ผู้บริหารโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (9 ธันวาคม 2553)

ในส่วนของ การจัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ผู้บริหารโรงเรียนได้มีการระดมทรัพยากรจากภายนอกเป็นส่วนมากทั้งจากเงินบริจาค และการขอบริจาคครุภัณฑ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจากผู้ประกอบการคุณที่ให้ การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน อาทิ เจ้าอาวาส ศิษย์เก่า คนในชุมชน เป็นต้น โดยครุภัณฑ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่โรงเรียนมีการจัดเตรียม เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ส่วนใหญ่จะเป็นอุปกรณ์สำนักงาน ที่เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกให้ครูและนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งครุภัณฑ์ที่โรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีการจัดเตรียมเพื่อรองรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่หลากหลาย มีดังนี้ โต๊ะเรียนที่เป็นโต๊ะญี่ปุ่นขนาดใหญ่สำหรับกิจกรรมกลุ่มย่อย โต๊ะเรียนที่เป็นโต๊ะญี่ปุ่นขนาดเล็กสำหรับกิจกรรมจับคู่ ชั้นใส่เพิ่มสะสมงานของนักเรียน สำหรับกิจกรรมรายบุคคล ชั้นใส่หนังสือสำหรับทำเป็นศูนย์ค้นคว้ารายวิชา อุปกรณ์สำหรับ ศูนย์โสตทัศนศึกษาที่เป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อให้นักเรียนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นใช้สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และผลิตผลงานนักเรียนในชั้นเรียนได้โดยไม่ต้องไปใช้ในห้องคอมพิวเตอร์ จำนวนชั้นเรียนละ 2 เครื่อง เครื่องโทรทัศน์และเครื่องดีวีดี จำนวนชั้นเรียนละ 1 ชุด เพื่อใช้กับสื่อการเรียนรู้แบบมัลติมีเดียอย่างแผ่นซีดีเพลง แผ่นซีดีภาพยนตร์ แผ่นซีดีการ์ตูน เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูให้น่าสนใจต่อนักเรียนมากยิ่งขึ้น และเครื่องพิมพ์งานคอมพิวเตอร์สำหรับครูไว้ใช้ผลิตสื่อการเรียนรู้ประเภทกระดาษ

ให้กับนักเรียน อาทิ ใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด บัตรคำ เป็นต้น โดยข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการสังเกตภายในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจากการเก็บข้อมูลภาคสนามสอดคล้องกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการศึกษาบันทึกการประชุมของโรงเรียนเรื่องการจัดซื้อครุภัณฑ์ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น หนังสือคำสั่งในการจัดซื้อจัดจ้างและหนังสือทะเบียนพัสดุครุภัณฑ์ และสอดคล้องกับที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่สอนในชั้นเรียนที่มีจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นได้กล่าวกับผู้วิจัยในเรื่องนี้ว่า

“ในเรื่องครุภัณฑ์ผมคิดว่าเมื่อครูไม่ครบชั้นก็ควรใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยผมจัดคอมพิวเตอร์ให้ห้องที่สอนคละชั้นห้องละ 2 ชุดให้นักเรียนได้ใช้ค้นคว้าส่วนตัวในห้องเลยไม่ต้องไปใช้ในห้องคอมพิวเตอร์ แล้วผมใช้การระดมทรัพยากรจากข้างนอกมาช่วยในการจัดซื้อทั้งจากการช่วยเหลือจากชุมชน การขอบริจาคเครื่องคอมพิวเตอร์จากผู้มีอุปการคุณของโรงเรียน เพราะงบที่ได้จากเขตพื้นที่ไม่มากพอ”

ผู้บริหารโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (9 ธันวาคม 2553)

“ผมศึกษาหลักการแล้วรู้สึกว่าได้ใช้สื่ออะไรก็ตามแต่ส่วนใหญ่ที่ต้องซื้อจะเป็นของชิ้นใหญ่ที่เป็นอุปกรณ์สำนักงานเสียมากกว่า อย่างพวกโต๊ะหลายๆแบบ ชั้นวางของ สำหรับจัดมุมกับจัดกิจกรรมต่างๆ เครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องพิมพ์ไว้พิมพ์ใบงาน”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (9 ธันวาคม 2553)

เมื่อโรงเรียนศาสตร์สมบูรณได้มีการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นทั้งทางด้านวิชาการ โดยการจัดชั้นเรียนจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้น ดำเนินการปรับหลักสูตรสถานศึกษาและจัดตารางเรียนแบบคละชั้นแล้ว ร่วมกับการเตรียมความพร้อมทางด้านสภาพทางกายภาพของโรงเรียน โดยการปรับปรุงสภาพห้องเรียนและการจัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เพื่อรองรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่หลากหลาย โรงเรียนศาสตร์สมบูรณจึงมีความพร้อมสำหรับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นแล้ว ต่อมา คือ การที่ครูจะนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเข้ามาใช้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในชั้นเรียน

1.4.2 การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู

ก่อนที่ครูจะดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นให้กับนักเรียนในชั้นเรียน มีอีกหนึ่งภารกิจที่สำคัญของครู คือ การจัดบรรยากาศชั้นเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้มีพื้นที่สำหรับครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น

ที่หลากหลายให้กับนักเรียนได้อย่างต่อเนื่องและถูกต้องตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้แนวทางไว้

1) การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้น

การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นก่อนที่ผู้วิจัยจะลงเก็บข้อมูลภาคสนาม
ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้น
เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการสังเกตเมื่อผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัย
จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่า โรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน
แบบคละชั้นทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เป็นไปตาม
หลักการของการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้แนวทางไว้ทั้งสองห้องเรียน เนื่องจากผู้บริหาร
โรงเรียนศาสตร์สมบูรณได้สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นด้วยการสนับสนุนให้ครูที่สอน
ในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นให้จัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นให้ถูกต้อง
ตามหลักการมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ตามบริบทของโรงเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียน
แบบคละชั้นได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยผู้บริหารโรงเรียนได้กล่าวว่า

“การจัดพื้นที่ในห้องเรียนคละชั้น ผมสนับสนุนให้ครูจัดพื้นที่ในห้องเรียนและจัดมุมที่ให้
นักเรียนได้เรียนรู้ตามรูปแบบที่สพฐ.ให้มามากที่สุดตามบริบทที่โรงเรียนเราจะทำได้ เพราะจะเป็น
ประโยชน์ทั้งในการสอนของครูและการเรียนของนักเรียน แล้วเมื่อโรงเรียนเป็นแกนนำแล้ว ผม
อยากทำให้เต็มรูปแบบ”

ผู้บริหารโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (9 ธันวาคม 2553)

ครูที่สอนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ
มีการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นด้วยการจัดแบ่งพื้นที่ของชั้นเรียนออกเป็น
หลายส่วน โดยคำนึงถึงลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูเป็นหลัก
ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูมีกิจกรรมในหลายลักษณะทั้งเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย
จับคู่ การเรียนรู้รายบุคคล ครูจึงได้จัดพื้นที่ในชั้นเรียนทั้งที่เป็นพื้นที่ว่างสำหรับกิจกรรมที่นักเรียน
ปฏิบัติร่วมกันทั้งชั้น และพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นมุมในรูปแบบต่างๆเพื่อให้นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียน
แบบคละชั้นได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ ดังนี้

1) บริเวณพื้นที่ที่ครูใช้ในการจัดการเรียนรู้ทั้งชั้นรวมกัน โดยมีการจัดโต๊ะเรียนให้เป็น
รูปตัวยูหันหน้าเข้าหากระดาน เพื่อให้มีพื้นที่กว้าง ซึ่งภายในพื้นที่รูปตัวยู ครูใช้สำหรับ
การจัดกิจกรรมรวมชั้น

2) บริเวณพื้นที่ที่ครูใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย และกิจกรรมกลุ่มย่อยพบครู โดยมีการจัดโต๊ะเรียนที่เป็นโต๊ะญี่ปุ่นขนาดใหญ่บริเวณพื้นที่หลังห้องเรียน จำนวน 2 ตัว เพื่อให้ให้นักเรียนนั่งเรียนในกิจกรรมกลุ่มย่อยและกิจกรรมกลุ่มย่อยพบครู

3) บริเวณพื้นที่ที่ครูใช้ในการจัดกิจกรรมจับคู่ หรือกิจกรรมการทำงานรายบุคคล โดยมีการจัดโต๊ะเรียนที่เป็นโต๊ะญี่ปุ่นขนาดเล็กไว้บริเวณพื้นที่กลางห้องเรียน จำนวน 8 ตัว เพื่อให้ให้นักเรียนนั่งเรียนในกิจกรรมจับคู่ หรือเป็นมุมสงบทำงานเดี่ยว เพื่อทำงานศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4) ศูนย์โฮตทัศน์ศึกษา ซึ่งเป็นมุมสำหรับผลิตผลงานจากคอมพิวเตอร์และการศึกษาค้นคว้าจากสื่อการเรียนรู้ ICT โดยมีการจัดเครื่องคอมพิวเตอร์ไว้ใช้เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้ และใช้สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 2 เครื่อง และมีโทรทัศน์พร้อมด้วยเครื่องเล่นดีวีดี จำนวน 1 ชุด เพื่อใช้กับสื่อการเรียนรู้แบบมัลติมีเดีย ซึ่งศูนย์โฮตทัศน์ศึกษานี้ นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจะใช้ในการค้นคว้าภายในชั้นเรียนได้เลย ในขณะที่ชั่วโมงเรียนไม่ต้องไปค้นคว้าที่ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์

5) มุมสำหรับค้นคว้า ซึ่งเป็นมุมที่นักเรียนจะใช้ในการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและเอกสารอ้างอิงต่างๆ โดยมีการจัดชั้นหนังสือไว้ให้นักเรียนได้ใช้ค้นคว้าอย่างหลากหลาย อาทิ หนังสือเสริมความรู้ในวิชาต่างๆ พจนานุกรมภาษาไทย พจนานุกรมภาษาอังกฤษ หนังสือนิทาน เป็นต้น ซึ่งมุมสำหรับค้นคว้านี้ นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจะใช้ในการค้นคว้าภายในชั้นเรียนได้เลยในขณะที่ชั่วโมงเรียนไม่ต้องไปค้นคว้าที่ห้องสมุด

6) มุมที่จัดแสดงผลงานนักเรียน

ดังแสดงในภาพที่ 4.2 การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบุญณ์

ภาพที่ 4.2 การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบุญณ์

เมื่อครูได้ดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นแล้ว ภารกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งของครูที่ต้องดำเนินการก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นในชั้นเรียนให้กับนักเรียน คือ การจัดทำและการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้

2) การจัดทำและการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้

ผู้วิจัยได้ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำ ร่วมกับการสังเกตครูในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น พบว่า ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ ไม่ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เอง แต่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้น โดยครูที่จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นกล่าวถึงเหตุผลในการไม่ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เอง แต่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้นว่า

“แผนการจัดการเรียนรู้ใช้ของที่สพฐ.ให้มาทุกภาคเรียน เพราะพี่ว่าส่วนใหญ่แผนที่สพฐ.ทำมาดีแล้ว และก็ครอบคลุมตัวชี้วัดในหลักสูตร 51 ด้วย แบบฝึกหัดใบงานมีความยากง่ายเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น อีกร้อยโรงเรียนเราเพิ่งเริ่มสอนแบบคละชั้นไม่นาน ควรยึดตามหลักที่สพฐ.จัดมาให้ดีกว่า”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (2 ธันวาคม 2553)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้น มีลักษณะเป็นแผนการจัดการเรียนรู้แบบรายชั้นปี ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีเนื้อหาการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เชื่อมโยงกันตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 แต่จะเพิ่มระดับความยากและความง่ายของเนื้อหาการเรียนรู้ตามแต่ละระดับชั้น จึงไม่ใช่แผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นอย่างแท้จริงที่มีการหลอมรวมเนื้อหาแบบคละชั้นอย่างสมบูรณ์มาแล้ว โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการชี้แจงว่า เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทยมีรูปแบบในการจัดชั้นเรียนแบบคละชั้นที่หลากหลาย อาทิ โรงเรียนที่ 1 มีการคละชั้นเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ส่วนอีกโรงเรียนมีการคละชั้นเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จึงส่งผลให้การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีการหลอมรวมเนื้อหาแบบคละชั้นมาอย่างสมบูรณ์แล้ว เพื่อตอบสนองสภาพการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในทุกรูปแบบเป็นไปได้ยาก

โดยก่อนที่ครูจะนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูจะทำการศึกษาและวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้แบบรายชั้นปีในระดับชั้นที่ตนเอง

จัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อทำการปรับเปลี่ยนในด้านเนื้อหาการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ใบงาน ใบความรู้ และเครื่องมือการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ในส่วนที่ครูเห็นว่าไม่เหมาะสมกับบริบทของระดับชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนเองจัดการเรียนรู้อยู่ เนื่องจากบางแผนการจัดการเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้นอาจมีด้านสื่อการเรียนรู้ ใบงาน ใบความรู้ หรือเครื่องมือการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยังไม่ครอบคลุมหรือกำหนดมาให้มากเกินไปไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนตามบริบทของระดับชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียน ซึ่งครูที่จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นกล่าวถึงการศึกษาและวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ก่อนที่จะนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ว่า

“ผมใช้แผนของสพฐ. ก็จริงอยู่ แต่ถ้าอ่านแล้วรู้สึกว่าจะไม่สบายใจ หรือไม่ครบ หรือไม่พึงพอใจตามตัวชี้วัด ผมก็เพิ่มไปจากแผนของสพฐ. ได้”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนสาทรสมบุญ (16 ธันวาคม 2553)

ก่อนที่ครูจะทำการปรับเปลี่ยนส่วนหนึ่งส่วนใดในแผนการจัดการเรียนรู้ ครูจะศึกษาเป้าหมายการจัดการเรียนรู้รายสัปดาห์ของแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นหลัก จากนั้นจึงทำการปรับเนื้อหาการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ใบงานและแบบฝึกหัดให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นเรียน ซึ่งครูที่จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นกล่าวว่า

“ก่อนที่ที่จะปรับแผนของสพฐ. ก็ต้องดูเรื่องกำหนดการสอนที่เป็นเป้าหมายการสอนรายสัปดาห์ของแต่ละกลุ่มสาระเป็นหลักและดูเป้าหมายของแต่ละชั่วโมงด้วยแล้วถึงมาปรับแผน เช่น ฝึกดูแผนของชั้นที่พี่สอน คือ ป.1 กับ ป.2 นะว่าใน 1 สัปดาห์ต้องสอนภาษาไทย 5 ชั่วโมง พี่ก็ดูเป้าหมายของทั้ง 2 ชั้นที่สอน แล้วก็มากำหนดขอบเขตที่จะให้เด็กของเราเรียนเองตามความสามารถของเด็กเรา”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนสาทรสมบุญ (2 ธันวาคม 2553)

จากการสัมภาษณ์ครูที่สอนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นทั้ง 2 คนของโรงเรียนสาทรสมบุญในเรื่องการจัดทำและการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ พบว่าครูทั้ง 2 คนได้กล่าวถึงปัญหาที่พบจากแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเหมือนกัน คือ แผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้นมีกิจกรรมในใบงานและแบบฝึกหัด ที่ให้นักเรียนปฏิบัติมากเกินไปและเป็นกิจกรรมที่นักเรียนต้องใช้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรมนาน ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ของครูในเวลา 1 ชั่วโมงนักเรียนไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ทันเวลา โดยครูทั้ง 2 ท่านมีวิธีการปรับและแก้ปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งครูที่จัดการเรียนรู้ แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 กล่าวว่า

“แผนของวิชาภาษาไทยค่อนข้างจะมีปัญหาตรงที่มีกิจกรรมเยอะไป ใน 1 ชั่วโมงสอนไม่ทัน แล้วกิจกรรมที่กำหนดมาในแผนจะเป็นงานที่เด็กต้องใช้เวลาทำมาก อย่างให้เปิดหา ความหมายของคำในพจนานุกรมเพราะ ป.1 ป.2 นี้เขายังเล็กอยู่ พี่แก้ปัญหาด้วยการตัด จำนวนคำออกไปให้เด็กหาน้อยหน่อย เอาแค่ให้เด็กใช้พจนานุกรมเป็นพอแล้ว”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (2 ธันวาคม 2553)

ในขณะที่ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 กล่าวว่า

“ส่วนใหญ่แผนของสพฐ.ที่ต้องปรับมากเลย คือ แผนวิชาภาษาไทย แผนจะยาวมาก เพราะกำหนดกิจกรรมมาให้ให้นักเรียนทำมากเกินไป ผมจัดกิจกรรมไม่ค่อยทันใน 1 ชั่วโมง อีกอย่างเป็นเพราะว่าเด็กผมจะเสียเวลาในกิจกรรมกลุ่มการอ่านมากด้วย เพราะนักเรียนบางส่วน อ่านยังไม่คล่องต้องใช้เวลาในการอ่านมาก ผมก็แก้ด้วยการให้เด็กเขาอ่านเป็นการบ้านมาก่อน”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (16 ธันวาคม 2553)

นอกจากนี้การปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้น ครูยังได้ทำการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้อีก ให้กับนักเรียนตามธรรมชาติวิชาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้วย เนื่องจากบางกลุ่มสาระ การเรียนรู้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นไม่สามารถเรียนพร้อมกันได้ เพราะเนื้อหาที่มีความยาก และความง่ายแตกต่างกันมากเกินไป นักเรียนในระดับชั้นที่ต่ำกว่าจะไม่มีศักยภาพเพียงพอ ที่จะรับได้ครูจะทำการสอนรวมชั้นพร้อมกันในส่วนของเนื้อหาที่นักเรียนในระดับชั้นที่ต่ำกว่า สามารถเรียนรู้ได้เพื่อที่ครูจะสามารถมอบหมายงานให้นักเรียนในระดับชั้นที่ต่ำกว่าทำได้ และเป็นการทบทวนความรู้ให้กับนักเรียนในระดับชั้นที่สูงกว่าด้วย จากนั้นครูจะสอนแยกชั้น เพื่อลงรายละเอียดในส่วนของเนื้อหาที่มีความยากขึ้นให้กับนักเรียนในระดับชั้นที่สูงกว่าอีกครั้ง ในกิจกรรมกลุ่มย่อยพบครู ซึ่งครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ว่า

“แผนในวิชาคณิตในบางหน่วยการเรียนรู้มีบางกิจกรรมเราทำไม่ได้ต้องปรับเปลี่ยนอย่างจริงจังในหลักสูตรของ ป.1 ยังไม่มีการคูณการหาร แต่ของ ป. 2 มี ที่นี้ทำอย่างไรในเมื่อ ป.1 ต้องเรียนไปพร้อมกับ ป.2 พี่ก็ให้เด็กเรียนไปพร้อมกันนั้นละ แต่ปรับให้ ป.1 บวกเท่ากับ 4 ครั้งแทน โดยที่ยังไม่บอกเด็กว่าเป็นการคูณ ซึ่งก็เท่ากับ ป.2 เรียนการคูณ”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (2 ธันวาคม 2553)

ในขณะที่ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ว่า

“วิชาวิทยาศาสตร์ ผมต้องดูแผนก่อนว่าเนื้อหามันสอนคละได้ทั้ง ป.3 ป.4 ใหม่ ถ้าพิจารณาแล้วคิดว่าเด็ก ป.3 รู้ได้ ก็เลยสอนแบบคละอย่างเรื่องเปลือกโลกสอนได้ แต่บางเรื่องอาจคละในกิจกรรมรวมชั้น คือ ชั้นนำด้วยกัน แต่เนื้อหาต้องสอนแยกอธิบายคละที่เหมือนกัน อย่างเรื่องไฟฟ้านี้จะแยกอธิบาย”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (16 ธันวาคม 2553)

ภายหลังจากที่ครูได้ศึกษาและวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้แล้วทำการปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้นักเรียนตามบริบทของระดับชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนศาสตร์สมบุญแล้ว ครูจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบรายชั้นปีทั้ง 2 ระดับชั้นมาหลอมรวมให้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นที่ตนเองจัดการเรียนรู้ เพื่อจะได้ทำการจัดการเรียนรู้อันทั้ง 2 ระดับชั้นพร้อมกันโดยที่ครูจัดการเรียนรู้เพียงครั้งเดียว

3) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน

ก่อนที่ผู้วิจัยจะลงเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการสังเกตเมื่อผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่าครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ มีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นไปตามหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้แนวทางไว้คือ มีขั้นตอนในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นโดยรวมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เหมือนกันอยู่ใน 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนกิจกรรมรวมชั้นในตอนต้นคาบเรียน ซึ่งถือเป็น

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามความเหมาะสมของศักยภาพของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นและตามความเหมาะสมของเนื้อหาและธรรมชาติวิชาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และชั้นการจัดกิจกรรมรวมชั้นอีกครั้งในท้ายคาบเรียนซึ่งถือเป็นขั้นสรุป โดยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคณะชั้นใน 1 คาบเรียน ใช้เวลา 60 นาที ดังนี้

ชั้นกิจกรรมรวมชั้นในตอนต้นคาบเรียน ซึ่งถือเป็นชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ใช้เวลาประมาณ 5-15 นาที เป็นการจัดกิจกรรมรวมชั้น ซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก โดยจัดให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นนั่งรวมกันหรือนั่งแบ่งกลุ่มคณะชั้นหรือแบ่งกลุ่มแยกชั้น จากนั้นครูต้องชี้แจงกิจกรรมหลักที่จะเรียนรู้ในแต่ละวัน เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนและเป็นการทบทวนความรู้เดิม โดยเฉพาะเมื่อครูจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งครูจะมีการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนด้วยการทักทาย พูดคุย ชักถาม เพื่อทบทวนบทเรียนเดิม สร้างข้อตกลงในการเรียนและแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ในบทเรียนที่กำลังจะเรียน เมื่อเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนใหญ่ครูจะนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่เป็นเพลง เกม นิทาน เรื่องเล่า ข่าวสารประจำวันต่างๆมาใช้เป็นกิจกรรมในการนำเข้าสู่บทเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ส่วนใหญ่ครูจะใช้การร้องเพลงภาษาอังกฤษ หรือการเล่นเกมในการนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งนักเรียนจะสนใจฟังเพลง ฟังคำถามและร่วมกิจกรรมกับครูอย่างมาก

ชั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้เวลาประมาณ 30-50 นาที โดยจะมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามความเหมาะสมของศักยภาพของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นและตามความเหมาะสมของเนื้อหาและธรรมชาติวิชาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้ อาทิ กิจกรรมจับคู่ทั้งในระดับชั้นเดียวกันและข้ามระดับชั้น กิจกรรมกลุ่มย่อย กิจกรรมกลุ่มย่อยพบครู กิจกรรมการสอนโดยกลุ่มเพื่อนทั้งระดับชั้นเดียวกันและข้ามระดับชั้น กิจกรรมการทำงานรายบุคคล เป็นต้น

ในขั้นตอนนี้ครูจะให้ความรู้ด้านเนื้อหาแก่นักเรียนก่อน จากนั้นจึงแจกใบความรู้ ใบงาน ใบกิจกรรมให้นักเรียนตามระดับชั้น เนื่องจากเนื้อหาการเรียนรู้ของแต่ละระดับชั้นเชื่อมโยงกัน แต่แตกต่างกันที่ระดับความยากความง่ายของเนื้อหาการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้น ฉะนั้นใบความรู้ ใบงาน ใบกิจกรรมของแต่ละระดับชั้นจึงมีระดับความยากความง่ายของเนื้อหาการเรียนรู้ที่มอบหมายให้นักเรียนในแต่ละระดับชั้นทำแตกต่างกันด้วย จากนั้นครูอธิบายเพิ่มเติมทีละชั้น แล้วจึงให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมตามที่ใบความรู้ ใบงาน ใบกิจกรรมกำหนด

ในขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมหรือใบความรู้ ใบงาน ใบกิจกรรม ครูจะคอยเดินดูนักเรียนเพื่ออธิบายเพิ่มเติมให้กับนักเรียนที่ยังไม่เข้าใจหรือนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือนักเรียนในระดับชั้นที่ต่ำกว่า อาทิ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ต้องพบครูมากกว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากยังอ่านเขียนไม่คล่อง ครูจะเดินดูตามกลุ่มต่างๆขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม เรียกว่าเป็นกิจกรรมกลุ่มย่อยพบครู นอกจากนี้ในชั้นตอนนี้ครูจะมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามความเหมาะสมของเนื้อหาและธรรมชาติวิชาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งกิจกรรมการทำงานรายบุคคล โดยที่ครูอาจมอบหมายให้นักเรียนทำงานเดี่ยวตามศักยภาพของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น เพื่อเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล กิจกรรมจับคู่และกิจกรรมกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ แบบเพื่อช่วยเพื่อน พี่สอนน้อง เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน โดยจัดให้มีกิจกรรมกลุ่มย่อยนักเรียนในระดับชั้นเดียวกันหรือข้ามระดับชั้น และลดความสามารถหรือความสามารถใกล้เคียงกันแล้วแต่ความเหมาะสมของกิจกรรมและกลุ่มสาระการเรียนรู้

อีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็น คือ เรื่องของการหมุนเวียนสมาชิกภายในกลุ่มของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มรูปแบบต่างๆ นักเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณจะไม่ค่อยมีการหมุนเวียนสมาชิกภายในกลุ่มเวลาทำกิจกรรมกลุ่ม จนกลายเป็นกลุ่มถาวรทั้งสมาชิกภายในกิจกรรมกลุ่มย่อยและกิจกรรมจับคู่ ดังนี้

ในกิจกรรมกลุ่มย่อยครูจะแบ่งกลุ่มนักเรียนไว้แล้ว จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน โดยภายในกลุ่มจะลดทั้งระดับชั้น และลดระดับความสามารถ คือ มีนักเรียนทั้งระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 อยู่ด้วยกันภายในกลุ่ม และมีนักเรียนที่มีระดับความสามารถในการเรียนรู้เก่ง ปานกลาง อ่อน อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด ถ้าครูให้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มย่อย นักเรียนจะเข้ากลุ่มเดิมและนั่งที่โต๊ะกิจกรรมกลุ่มย่อยตัวเดิมของแต่ละกลุ่มโดยอัตโนมัติ สำหรับกิจกรรมจับคู่ นักเรียนจะเลือกจับคู่กันเองตามความสมัครใจ ทำให้ไม่ว่าจะเป็นการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด ถ้าครูให้ปฏิบัติกิจกรรมจับคู่ นักเรียนจะจับคู่กับเพื่อนคนเดิมเสมอจนเป็นการจับคู่ถาวร

จากการที่ผู้วิจัยสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลดชั้นของครูในชั้นเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ พบว่า ขณะที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูมีการพูดคุยกับนักเรียนอย่างเป็นกันเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัย มีการชมเชย ให้กำลังใจ และให้แรงเสริมกับนักเรียนเมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมได้ดี ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์เชิงบวกให้กับนักเรียน และเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับครู นอกจากนี้ครูยังมีการเสริมสร้างวินัย

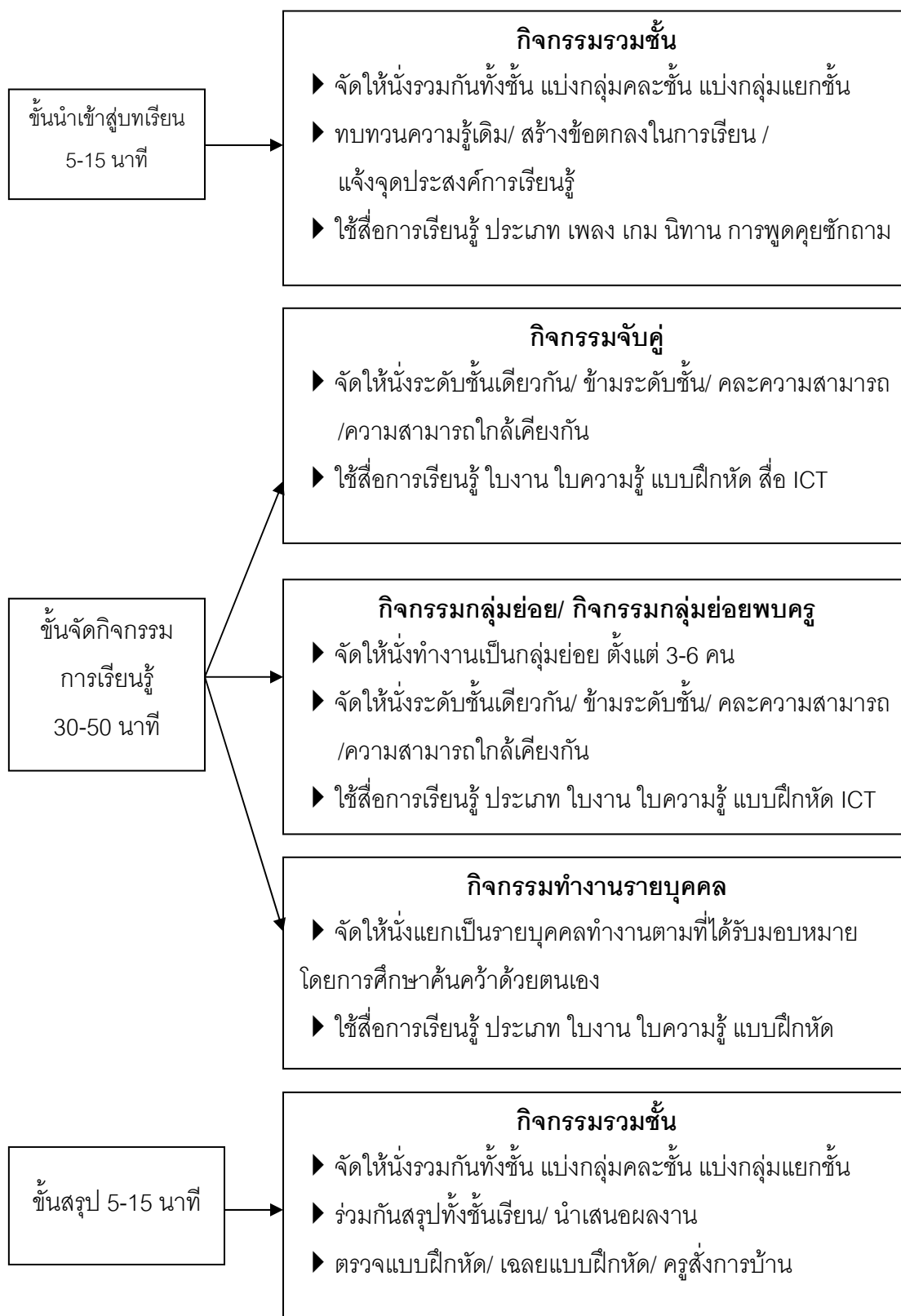
ให้กับนักเรียน โดยมีการสร้างข้อตกลงในการเรียนและมีการจัดเป็นป้ายนิเทศข้อตกลงของชั้นเรียนติดไว้ที่ผนังห้องเรียนด้วย

ส่วนนักเรียนเมื่อได้รับมอบหมายงาน นักเรียนจะสามารถดูแลสมาชิกกลุ่มด้วยตนเองให้ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จทันเวลา มีนักเรียนส่วนน้อยที่ครูต้องคอยกระตุ้นเตือน และเมื่อนักเรียนที่เป็นพี่หรือนักเรียนที่มีระดับความสามารถในการเรียนรู้ที่เก่งกว่าทำงานเสร็จก่อนนักเรียนจะเสนอความช่วยเหลือต่อเพื่อนคนอื่นเสมอ ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มนักเรียนจะมีการพูดคุยปรึกษากันและช่วยเหลือกัน โดยส่วนใหญ่พี่หรือนักเรียนที่มีระดับความสามารถในการเรียนรู้ที่เก่งจะมีบทบาทในการเป็นผู้นำกลุ่มในการทำกิจกรรม แบ่งภาระงานให้กับสมาชิกกลุ่ม ซึ่งเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียนอีกทางหนึ่ง

ขั้นการจัดกิจกรรมรวมชั้นในท้ายคาบเรียน ซึ่งถือเป็นขั้นสรุปใช้เวลาประมาณ 5-15 นาที เป็นการจัดกิจกรรมรวมชั้นอีกครั้งเพื่อครูและนักเรียนได้ร่วมกันสรุปเนื้อหาความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปทั้งคาบเรียนนั้น โดยที่ครูใช้วิธีการสรุปบทเรียนที่หลากหลาย อาทิ ครูให้นักเรียนร่วมกันสรุปทั้งชั้นเรียน ครูใช้คำถามแล้วให้นักเรียนตอบหรือมีการอธิบายเพิ่มเติม การแสดงผลงานนักเรียนเป็นสื่อการเรียนรู้ในการสรุปบทเรียน การให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมาสรุปหน้าชั้นเรียน การให้นักเรียนวาดภาพสรุป (Mind map) ครูยกตัวอย่างผลงานของนักเรียนบางคนในชั้นเรียน เพื่อเป็นการสะท้อนผลงานของนักเรียนเป็นรายบุคคลให้นักเรียนทั้งห้องได้ดู ครูใช้การตรวจแบบฝึกหัด เฉลยชิ้นงานและส่งการบ้านนักเรียนเพิ่มเติมก่อนจบการจัดการเรียนรู้

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณสามารถสรุปได้ว่า โรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นโดยรวมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เหมือนกันอยู่ใน 3 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นกิจกรรมรวมชั้น ซึ่งถือเป็นขั้นนำเข้าสู่บทเรียน โดยนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนรู้ไปพร้อมกันในเนื้อหาความรู้ที่นักเรียนทั้ง 2 สามารถเรียนรู้ไปด้วยกันได้ ซึ่งในกิจกรรมรวมชั้นนี้ครูใช้ทบทวนความรู้เดิมให้กับนักเรียน แล้วแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ในสิ่งที่นักเรียนกำลังจะเรียนและสร้างข้อตกลงในการเรียนคาบเรียนนั้น ขั้นต่อมา คือ ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามความเหมาะสมของศักยภาพของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น และตามความเหมาะสมของเนื้อหาและธรรมชาติวิชาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมการทำงานรายบุคคล กิจกรรมจับคู่ กิจกรรมกลุ่มย่อย และขั้นสุดท้าย คือ การจัดกิจกรรมรวมชั้นอีกครั้งในท้ายคาบเรียนซึ่งถือเป็นขั้นสรุป โดยครูและนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น

ร่วมกันสรุปเนื้อหาความรู้ที่เรียนอีกครั้ง ดังแสดงในแผนภาพที่ 4.1 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบุญ

เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้แตกต่างกันไปตามธรรมชาติวิชาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และศักยภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นที่นำมาจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งส่งผลถึงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ ดั่งนี้

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2553

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องชวงใช้เรื่องเงิน เวลา 60 นาที

1. มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด

มฐ ค 6.1 ตัวชี้วัด ป.1/1 – ป.1/6

มฐ ค 2.1 ตัวชี้วัด ป.2/4

มฐ ค 6.1 ตัวชี้วัด ป.2/1 – ป.2/6

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 ความรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้น ป.1-2

1) จำแนกและบอกค่าของเงินเหรียญและธนบัตรได้

2) บอกลักษณะของเงินเหรียญและธนบัตรได้

3) บอกจำนวนเงินทั้งหมดได้

สำหรับนักเรียนระดับชั้น ป. 2

4) จำแนกและแลกค่าของเงินเหรียญและธนบัตรได้

2.2 ทักษะ/กระบวนการ สำหรับนักเรียนระดับชั้น ป.1-2

1) การเชื่อมโยง

2) การคิดวิเคราะห์

3) การจำแนกกลุ่ม

4) การให้เหตุผล

2.3 คุณธรรม จริยธรรม/ค่านิยม สำหรับนักเรียนระดับชั้น ป.1-2

1) มีความรับผิดชอบในการทำงาน

2) ทำงานอย่างเป็นระบบและมีวิจรรณญาณ

3. กิจกรรมการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู 1 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.1 มี 4 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.2 มี 8 คน
ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนใช้เวลา 5 นาที กิจกรรมรวมชั้นนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนพร้อมกัน			
1) สนทนาเกี่ยวกับการใช้เงินในชีวิตประจำวัน	ครู ชักถามนักเรียนเกี่ยวกับธนบัตรและเงินเหรียญที่นักเรียนรู้จัก	สนใจตอบคำถามครูพร้อมแสดงธนบัตรและเงินเหรียญที่นักเรียนพกมาให้ครูและเพื่อนดู	สนใจตอบคำถามครูเกี่ยวกับธนบัตรและเงินเหรียญที่นักเรียนรู้จัก
2) ครูให้นักเรียนร่วมเล่นเกม โดย ครู กำหนดนักเรียนแต่ละคนมีค่าของเงินที่แตกต่างกัน จากนั้นครูบอกค่าของเงินที่ต้องการ แล้วให้นักเรียนจับกลุ่มตามค่าของเงินที่ครูกำหนด	สังเกตการร่วมเล่นเกมของนักเรียนและตรวจผลความถูกต้องในการจับกลุ่มตามค่าของเงินที่ครูกำหนด พร้อมอธิบายเนื้อหาความรู้เรื่องค่าของเงินเพิ่มเติมและเป็นการทบทวนเรื่องการบวกให้กับนักเรียนเพื่อบอกจำนวนเงินทั้งหมด	นักเรียนสนใจร่วมเล่นเกมกันอย่างสนุกสนาน แม้ว่า จะมีบทบาทเป็นผู้ตาม พี่ ป.2 แต่จากการสังเกตของผู้วิจัย น้อง ป.1 มีความเข้าใจในการบวกค่าของเงินตามที่ครูกำหนดจากการที่ ป.1 พยายามคิดและพยายามตัวเองเข้าไปจับกลุ่มได้ถูกต้องเช่นกัน	เมื่อครูบอกค่าของเงินให้นักเรียนจับกลุ่ม นักเรียน ป.2 จะเป็นผู้นำน้อง ป.1 ในการตามหานักเรียนมาเข้ากลุ่มเพื่อให้ได้ค่าของเงินตามที่ครูกำหนด และนักเรียน ป.2 จะคอยสอนน้อง ป.1 ไปด้วยเสมอ ซึ่งนักเรียนสนใจร่วมเล่นเกมกันอย่างสนุกสนานและสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง
ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้เวลา 45 นาที			
กิจกรรมกลุ่มย่อย คละระดับชั้น 15 นาที 3) ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มคละระดับชั้นออกเป็น 3 กลุ่ม จากนั้นแต่ละกลุ่มรับเงินเหรียญและธนบัตรจำลองไปศึกษาเกี่ยวกับขนาด รูปร่าง สี และค่าของเงินเหรียญและธนบัตรที่ได้ะกิจกรรมกลุ่มย่อยของแต่ละกลุ่ม	ขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมครูเดินดูนักเรียนทีละกลุ่ม ซึ่ง ครู ใช้การสังเกตนักเรียนแต่ละคนในการร่วมกิจกรรมครูจะคอยอธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่เห็นว่านักเรียนไม่เข้าใจ และให้แรงเสริมแก่นักเรียนที่ยังเรียนรู้ รวมทั้งกระตุ้นนักเรียนที่ไม่สนใจให้ร่วมปฏิบัติ	นักเรียน ป.1 มีความรู้จักเกี่ยวกับค่าของเงินเหรียญและธนบัตรพอสมควรสามารถตอบคำถามที่ครูหรือพี่ ป.2 ลองถามได้ และนักเรียนมี ความสนใจในการศึกษาเงินเหรียญและธนบัตรจำลองมาก เพราะค่อนข้างเหมือนของจริง	หัวหน้ากลุ่มจะคอยดูแลให้เพื่อนในกลุ่มสนใจศึกษา และคอยชี้ชวนน้อง ป.1 ให้ศึกษาด้วยการตั้งคำถามลองให้น้อง ป.1 ตอบ อาทิ หยิบธนบัตรขึ้นมาแล้วให้ ป.1 ตอบว่ามีค่าเท่าไร ป.2 จะมีการสอนและแนะนำน้อง ป.1 อย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 4.6 (ต่อ) กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู 1 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.1 มี 4 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.2 มี 8 คน
ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้เวลา 45 นาที (ต่อ)			
กิจกรรมกลุ่มย่อย คละระดับชั้น (ต่อ) 4) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปลักษณะและค่าของเงินเหรียญและธนบัตรแต่ละชนิด จากนั้นครูให้นักเรียน แต่กลุ่มฝึก รวบรวมเงิน โดยครูกำหนดจำนวนเงินให้นักเรียนหยิบเงินเหรียญจำลองและธนบัตรจำลอง	ครูต้องการให้ ป.1 ทราบเพียงค่าของเงินเหรียญและธนบัตรแต่ละชนิดแล้วสามารถรวมเงินจากเงินเหรียญและธนบัตรจำลองที่ครูกำหนดได้ถูกต้องด้วยทักษะการบวกเลขง่าย เพื่อที่จะได้มอบหมายงานให้ ป.1 ทำได้ และเพื่อทบทวนความรู้ให้ ป.2	นักเรียนทุกคนสามารถบอกค่าของเงินเหรียญและธนบัตรแต่ละชนิดแล้วสามารถรวมเงินจากเงินเหรียญและธนบัตรจำลองที่ครูกำหนดได้ถูกต้องอย่างสนุกสนาน และนักเรียนชอบที่จะให้ ป.2 ได้สอนหรืออธิบายให้ ฟัง ถ้าทำไม่ได้	นักเรียน ป.2 ในแต่ละกลุ่มคอยดูแลน้องในการฝึกอยู่ตลอด ถ้าน้องทำไม่ได้หรือไม่เข้าใจ ป.2 ยินดีอธิบายให้น้องฟัง และทุกคนสามารถบอกค่าของเงินและรวมเงินเหรียญและธนบัตรแต่ละชนิดที่ครูกำหนดได้ถูกต้อง
กิจกรรมเดี่ยวเฉพาะ ป.1 ใช้เวลา 30 นาที 5) ครูมอบหมายให้ ป.1 ทำแบบฝึกหัด 2 ชุด เรื่องค่าของเงินเหรียญและธนบัตรให้นักเรียนโยงเส้นจับคู่จำนวนเงินกับภาพเงินเหรียญและธนบัตรที่มีค่าเท่ากัน อาทิ 100 บาท เท่ากับภาพ ที่ใต้มุมสงบสำหรับทำงานเดี่ยว	เมื่อนักเรียน ป.1 เข้าใจค่าของเงินและสามารถรวมเงินเหรียญและธนบัตรแต่ละชนิดได้ถูกต้องแล้ว ครูมอบหมายงานให้ ป.1 ทำ ซึ่งเป็นใบงานที่แตกต่างจากของ ป.2 ที่มีเนื้อหาที่มีความง่ายกว่า โดยครูจะชี้แจงคำสั่งให้นักเรียน ป.1 ฟังให้เข้าใจก่อน ปล่อยให้ ป.1 ทำแบบฝึกหัด	นักเรียนแต่ละคนทำแบบฝึกหัดที่ครูมอบหมายที่มุมสงบสำหรับทำงานเดี่ยว	นักเรียน ป.2 นั่งทบทวนความรู้ที่เรียนไปเพื่อรอครูชี้แจงคำสั่งในใบงานให้นักเรียน ป.1
กิจกรรมกลุ่มย่อยพบ ครูเฉพาะ ป.2 ใช้เวลา 10 นาที 6) ครูอธิบายเรื่องการแลกเปลี่ยนและเรื่องค่าเงินที่เป็นหน่วยสต่างค์ให้นักเรียน ป.2 เพิ่มเติม	ครูอธิบายเนื้อหาในส่วนของนักเรียน ป.2 ที่ลงรายละเอียดและมีความยากกว่าของ ป.1 ให้เฉพาะนักเรียน ป.2 ได้เรียนเท่านั้น	นักเรียนแต่ละคนทำแบบฝึกหัดที่ครูมอบหมายที่มุมสงบสำหรับทำงานเดี่ยว	นักเรียนฟังครูอธิบายร่วมกัน

ตารางที่ 4.6 (ต่อ) กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู 1 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.1 มี 4 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.2 มี 8 คน
ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้เวลา 45 นาที (ต่อ)			
กิจกรรมกลุ่มย่อย เฉพาะ ป.2 ใช้เวลา 5 นาที 7) ครูให้นักเรียน ป.2 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม จากนั้นแต่ละกลุ่มใช้เงินเหรียญและธนบัตรจำลองไปฝึกการแลกเงินทั้งจากค่าเงินใหญ่ แลกเป็นค่าเงินเล็กลงมา และจากหน่วยเงินบาทเป็นสตางค์ที่โต๊ะกิจกรรมกลุ่มย่อยของแต่ละกลุ่ม	ขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมครูเดินดูนักเรียนทีละกลุ่ม ซึ่งครูใช้การสังเกตนักเรียนแต่ละคนในการร่วมกิจกรรม ครูจะคอยอธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่เห็นว่านักเรียนไม่เข้าใจ และให้แรงเสริมแก่นักเรียนที่ขยันเรียนรู้ รวมทั้งกระตุ้นนักเรียนที่ไม่สนใจให้ร่วมปฏิบัติ	นักเรียนแต่ละคน ทำแบบฝึกหัดที่ครูมอบหมายที่มุมสงบสำหรับทำงานเดี่ยว	นักเรียนช่วยกันฝึกและเรียนรู้ร่วมกัน โดยนักเรียนที่เรียนเก่งจะมีการอธิบายและสอนให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อนได้ฟัง รวมทั้งกระตุ้นเตือนเพื่อนที่ไม่สนใจฝึกให้กลับมาสนใจบทเรียน ด้วยการบอกให้ลองทำทีละคน โดยนักเรียนผลัดกันจะลองกำหนดค่าเงินและให้เพื่อนลองทำ
กิจกรรมเดี่ยวเฉพาะ ป.2 ใช้เวลา 15 นาที 8) ครูมอบหมายให้ ป.2 ทำแบบฝึกหัด 2 ชุด เรื่องการแลกเงิน	ครูมอบหมายงานให้ ป.2 ทำซึ่งครูจะชี้แจงคำสั่งให้ฟังก่อน จากนั้นครูจะกลับไปดูความคืบหน้าของ ป.1 อีกครั้ง	นักเรียน ป.1 เองงานที่ทำมาให้ ครูดูทีละคน และสามารถถามครูได้ ถ้าไม่เข้าใจหรือทำผิดครูจะช่วยอธิบายเพิ่มเติมให้	นักเรียนแต่ละคน ทำแบบฝึกหัดที่ครูมอบหมายที่โต๊ะเรียนของตนเอง ซึ่งสามารถปรึกษากันได้และถามครูได้
ขั้นสรุปใช้เวลา 10 นาที กิจกรรมรวมชั้นในท้ายคาบเรียน นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นร่วมกันสรุปบทเรียน			
9) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปลักษณะและค่าของเงินแต่ละชนิด จากนั้นครูให้นักเรียนนำแบบฝึกหัดไปส่งที่โต๊ะครู โดยครูจะตรวจแบบฝึกหัดของนักเรียนทันที ถ้านักเรียนคนใดผิดครูจะมอบหมายหน้าที่ให้นักเรียน ป.2 ที่เก่งอธิบายให้ ป.1 ฟัง และแก้ไขนำมาส่งอีกครั้ง	ครูตั้งคำถามและสุ่มถามนักเรียน เพื่อเป็นการทบทวนความรู้ และอธิบายสรุปบทเรียน จากนั้นครูตรวจงานของนักเรียน ถ้าทำผิดครูให้นักเรียน ป.2 ที่เก่งอธิบายให้เพื่อนหรือน้องฟังก่อน ขณะที่ครูตรวจงานของคนอื่นๆ หรือครูเรียกนักเรียนมาอธิบายที่โต๊ะเรียนทีละคน	ถ้านักเรียนคนใดยังทำงานไม่เสร็จต้องเร่งทำ ถ้าใครเสร็จแล้วนำไปส่ง ถ้าไม่มีการแก้ไขนักเรียนสามารถไปอ่านหนังสือที่มุมค้นคว้า หรือไประบายสีภาพได้ ส่วนถ้าใครทำแบบฝึกหัดผิดครูจะเรียกไปอธิบายที่โต๊ะครูหรือให้ ป.2 สอน ป.1 จะชอบให้ ป.2 สอนมากกว่า	ถ้านักเรียนคนใดยังทำงานไม่เสร็จต้องเร่งทำ ถ้าใครเสร็จแล้วนำไปส่ง ถ้าไม่มีการแก้ไขนักเรียนสามารถไปอ่านหนังสือที่มุมค้นคว้า หรือไประบายสีภาพได้ ส่วนถ้าใครทำแบบฝึกหัดผิดครูจะเรียกไปอธิบายที่โต๊ะครูหรือให้เพื่อนสอน ซึ่งนักเรียนเต็มใจที่จะช่วยเหลือกัน

จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน โดยการนำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มาใช้ผู้วิจัย พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเรียนและมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดให้อย่างมาก ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยร่วมกับการได้สัมภาษณ์พูดคุยกับนักเรียนในชั้นเรียน พบเหตุผลที่นักเรียนตั้งใจในการเรียนรู้เนื่องมาจากนักเรียนชื่นชอบและตื่นเต้นกับสื่อการเรียนรู้ที่ครูนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ในวันนี้ คือ เงินเหรียญและธนบัตรจำลองที่เหมือนเงินของจริงมาก จึงส่งผลให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นให้ความสนใจที่จะฝึกปฏิบัติตามที่ครูกำหนด โดยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กล่าวว่า “ผมชอบเงินที่ครูทำมามากเลยเหมือนของจริงมากเลย พอเอามาเล่นแล้วก็เอาไปทำงาน ที่ครูบอกให้ทำได้ ผมทำถูกหมดเลยวันนี้”

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (3 ธันวาคม 2553)

เช่นเดียวกับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่กล่าวว่า “วันนี้สนุกมากตั้งแต่ครูให้เล่นเกมเลยคะ แล้วหนูชอบเงินที่ครูเอามาให้เล่นเหมือนของจริงมากๆ หนองๆแย่งกันฝึกใหญ่เลย ทำให้หนูเข้าใจง่าย”

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (3 ธันวาคม 2553)

ดังนั้นถ้าครูให้ความสำคัญกับสื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียน ย่อมส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดขึ้นและทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้นด้วย และการที่ครูให้ความสำคัญกับการผลิตสื่อการเรียนรู้ที่สวยงามมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนได้สนับสนุนให้ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นใช้สื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นอยากเรียนรู้พร้อมกัน เพื่อช่วยให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเกิดความเข้าใจในบทเรียนได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณในการจัดทำและจัดซื้อสื่อการเรียนรู้ที่ครูต้องการนำมาใช้ในชั้นเรียนอยู่เสมอ โดยสอดคล้องกับครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 กล่าวว่า

“ผอ.ท่านจะสนับสนุนทุกอย่างที่เกี่ยวกับการสอนคละชั้น เรื่องของสื่อที่จะใช้สอนท่านไม่เคยหวงเลย ครูอยากซื้อหาสื่ออะไรมาสอนเด็กบอกได้เลยหรือซื้อมาแล้วก็เบิกได้ อย่างที่สอนวันนี้เงินพี่ไปสแกนและถ่ายเอกสารสีมาให้ให้นักเรียนฝึกหลายชุดก็หลายสตางค์อยู่ ผอ.ท่านก็ให้เบิกได้ เพราะพอเอามาสอนเด็กเขาจะตื่นเต้นอยากจับอยากทำกิจกรรมมากขึ้น”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (3 ธันวาคม 2553)

ส่วนการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ครูใช้การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงด้วยวิธีการสังเกตพฤติกรรม การเรียน และการทำงานและตรวจแบบฝึกหัดที่ครูมอบหมายให้นักเรียนได้ทำ โดยครูใช้เครื่องมือในการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ คือ แบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ที่มีเกณฑ์ การประเมินผลแบบรูปิกในด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณธรรมจริยธรรมค่านิยม ของนักเรียน ซึ่งครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 กล่าวว่า

“การวัดประเมินผลที่ใช้การประเมินตามสภาพจริง คือดูการเรียนและการทำงาน ของนักเรียนในห้องเรียนแล้วก็ตรวจงานที่มอบหมายให้เขาทำ แต่จะแยกการประเมินนะเพราะ ป.1 เขาก็จะรับได้ตามศักยภาพของเขา”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (3 ธันวาคม 2553)

ภายหลังจากการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้แบบคละชั้นย่อมต้องมีนักเรียน ที่เรียนไม่ทันเพื่อนหรือพี่หรือนักเรียนที่เรียนอ่อน ครูจะใช้การสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียน เป็นรายบุคคลทั้งอย่างไม่เป็นทางการในช่วงพักกลางวันหรือช่วงเย็นหลังเลิกเรียน ร่วมกับการสอน ซ่อมเสริมในช่วงโมงซ่อมเสริมที่โรงเรียนจัดไว้ ซึ่งครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1-2 กล่าวว่า

“อย่างในคาบเรียนวันนี้ก็มีแต่ ป.2 ที่ต้องเสริมช่วงกลางวันให้ 2 คน เพราะดูเขายังไม่ค่อย เข้าใจเรื่องแลกเปลี่ยนจากหน่วยบาทเป็นหน่วยสตางค์ เพราะเขาเป็นเด็กอ่อนด้วย พี่ก็บอกไปแล้วว่า วันนี้ทานข้าวกลางวันแล้วให้รีบมาที่ห้อง บางทีคละชั้นก็จะบีบด้วยเวลาเพราะกิจกรรมจะเยอะ บางวิชาอย่างคณิตเราจะไม่มีเวลาจะ让孩子อ่อนมากนักก็ต้องใช้วิธีเสริมให้ทีหลังด้วย”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (3 ธันวาคม 2553)

ในส่วนผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น พบว่า นักเรียนในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 มีความเข้าใจในเนื้อหาได้เร็วและชัดเจนขึ้น เนื่องจากได้เรียนรู้ร่วมกับ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่จะคอยเป็นผู้นำและช่วยเหลืออธิบายและสอนน้อง อยู่ตลอดในการปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งเมื่อนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีเพียง 4 คน ได้เรียนรู้ร่วมกับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีนักเรียนจำนวน 8 คน ทำให้นักเรียน ในชั้นเรียนมากขึ้นย่อมส่งเสริมให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ น่าสนใจขึ้นและกระตุ้นความสนใจ ของนักเรียนในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ดังที่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กล่าวว่า

“ผมชอบเรียนกับพี่ ป.2 เพราะพวกผมมีแค่ 4 คนเอง เรียนกับ ป.2 คนเยอะเวลาครูให้เล่นเกมสนุกกว่า”

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (3 ธันวาคม 2553)

ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก็จะมีสมาธิในเนื้อหาได้เร็วและชัดเจนยิ่งขึ้นเช่นกัน เนื่องจากเมื่อเรียนกับน้อง นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จะได้ทบทวนเนื้อหาความรู้ที่ตนเองเคยเรียนไปแล้วตอนที่อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รวมทั้งเมื่อนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ต้องสอนหรืออธิบายให้น้องหรือเพื่อนที่เรียนอ่อนฟัง นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ย่อมต้องเข้าใจในเนื้อหาที่จะอธิบายได้ชัดเจนก่อน จากนั้นจึงเรียบเรียงออกมาเป็นคำพูดอธิบายให้น้องเข้าใจอย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นการฝึกทักษะด้านการสื่อสารของนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาขึ้นด้วย โดยนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กล่าวว่า

“หนูทำงานเสร็จแล้วจะทำถูกหมดเลย ครูให้หนูสอนมีมแลกสตาจค์ เพราะมีมทำผิด หนูสอนได้คะ หนูสอนมีมบ่อยๆ ไม่เบื่อคะ หนูสงสารมีมจะได้ทำเสร็จไวๆ”

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (3 ธันวาคม 2553)

การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นนอกจากจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนแล้วยังเป็นการเพิ่มโอกาสในการพัฒนาด้านทักษะทางสังคมด้านความสามานฉันท์ให้กับนักเรียนด้วย โดยนักเรียนทั้ง 2 ระดับมีความช่วยเหลือเอื้ออาทรกันและสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขได้ เนื่องจากนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นต้องช่วยเหลือกันในการเรียนรู้แบบพี่สอนน้อง เพื่อนช่วยเพื่อน และรู้จักการทำงานเป็นทีมภายใต้บทบาทของการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่ม รวมทั้งเมื่อนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้เรียนรู้ร่วมกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการในการเรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการและพัฒนาการทางสังคมที่ดีขึ้นด้วย เพราะนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีบทบาทเป็นผู้ตามจะมีพฤติกรรมเลียนแบบนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบทบาทเป็นผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 กล่าวว่า

“ในการทำงานกลุ่ม ป.2 จะเป็นผู้นำหมดเลย ป.2 เขาจะรู้ตัวว่าเขาเป็นพี่ต้องเป็นผู้นำน้องช่วยเหลือน้อง แล้วน้องจะตามพี่ก็จะช่วยให้ ป.1 มีพัฒนาการที่ไวขึ้น อย่างที่ให้ฝึกเรื่องเงิน จะเห็นเลยว่าในกลุ่ม ป.2 ที่เก่งจะเป็นหัวหน้าเลย จะจัดแจงจัดลำดับให้ทุกคนในกลุ่มได้ฝึกเลย และจะมีการตั้งคำถามให้น้องลองตอบด้วย มีการอธิบายช่วยเหลือน้องและเพื่อนในกลุ่ม

ที่เรียนอ่อนอยู่ตลอด พี่ว่าตั้งแต่สอนคณะชั้นคุณนักเรียนเขารักใคร่สนิทสนมกันมากขึ้น มีความเอื้ออาทรต่อกันเสมอทั้งเรื่องเรียนและเรื่องการแบ่งปันสิ่งของให้กัน”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (3 ธันวาคม 2553)

จากตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ทำให้ได้รูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคณะชั้นของครูในชั้นเรียน ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ รวบรวมกลุ่ม แยกกลุ่มและรวมกลุ่ม โดยในช่วงรวมกลุ่มครูให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนรู้พร้อมกันในชั้นกิจกรรมรวมชั้นนำเข้าสู่บทเรียนและชั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพียงบางส่วนในเนื้อหาที่นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สามารถรับรู้ได้เป็นการให้ความรู้พื้นฐานและเพื่อเป็นการทบทวนเนื้อหาที่นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เคยเรียนมาแล้ว จากนั้นเป็นการแยกกลุ่มซึ่งครูมอบหมายงานให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทำแบบฝึกหัดเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน ขณะที่ครูสอนลงรายละเอียดเนื้อหาของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเพิ่มเติมความเข้าใจหรือขยายฐานความรู้ จากนั้นครูจึงมอบหมายงานให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทำแบบฝึกหัดเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน และให้นักเรียนมารวมกลุ่มอีกครั้งเพื่อร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้เรียนไป ซึ่งรูปแบบที่ 1 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และบูรณาการ

ดังนั้นเพื่อความชัดเจนในการหารูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคณะชั้นของครูในชั้นเรียนในรูปแบบอื่นที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพิ่มเติมอีก 1 แผนการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของครูในชั้นเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2553

หน่วยการเรียนรู้ที่ 12 ชื่อหน่วยภาษาสร้างสรรค์ เรื่องคำไทยใช้คล่อง เวลา 60 นาที

1. มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด

1.1 มฐ ท 1.1 ตัวชี้วัด ป1/1, ป1/2, ป2/1, ป2/2, ป2/8

1.2 มฐ ท 2.1 ตัวชี้วัด ป1/1, ป1/2, ป1/3, ป2/1, ป2/3, ป2/4

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 ความรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้น ป.1

1) รู้และเข้าใจการสะกดคำ แจกลูกคำศัพท์และคำยาก

2) เข้าใจความหมายของคำ และนำมาใช้ได้เหมาะสม

3) วาดภาพและระบายสีภาพตามความหมายของคำ
สำหรับนักเรียนระดับชั้น ป.2

- 1) เข้าใจความหมายของคำ และนำมาใช้ได้เหมาะสม
- 2) เข้าใจบริบทของกรงที่อ่านแล้วตอบคำถามและเล่าเรื่องใหม่จากแนวคิดของตน

2.2 ทักษะ/กระบวนการ สำหรับนักเรียนระดับชั้น ป.1

- 1) อ่านสะกดคำแจกลูกคำศัพท์ คำยากได้ถูกต้อง
- 2) อธิบายความหมายของคำได้ถูกต้อง
- 3) วาดภาพระบายสีคำศัพท์ตามความหมายได้

สำหรับนักเรียนระดับชั้น ป.2

- 1) เข้าใจและตอบคำถามจากบทร้อยกรองที่อ่านได้
- 2) คัดลายมือได้สวยงามตามรูปแบบ

2.3 คุณธรรม จริยธรรม/ค่านิยม สำหรับนักเรียนระดับชั้น ป.1-2

- 1) มีความรับผิดชอบ
- 2) ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- 3) มีนิสัยรักการอ่านและการเขียน

3. กิจกรรมการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู 1 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.1 มี 4 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.2 มี 8 คน
ชั้นนำเข้าสู่บทเรียนใช้เวลา 5 นาที กิจกรรมรวมชั้นนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนพร้อมกัน			
1) ครูแจกลูกเปิดให้แก่นักเรียนทุกคน จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันร้องเพลงและแสดงท่าทางประกอบเพลง	เตรียมความพร้อมในการเรียนให้แก่นักเรียนด้วยการร้องเพลงและแสดงท่าทางประกอบเพลง เพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียน	ให้ความร่วมมือกับครูในการร้องเพลงและแสดงท่าทางประกอบเพลงด้วยความสนใจและกระตือรือร้นในการปฏิบัติอย่างสนุกสนาน	ให้ความร่วมมือกับครูในการร้องเพลงและแสดงท่าทางประกอบเพลงด้วยความสนใจและกระตือรือร้นในการปฏิบัติอย่างสนุกสนาน
2) ครูให้นักเรียนแยกคำศัพท์ที่สะกดด้วยตัวสะกดในมาตราแม่ กบ ออกมาจากเนื้อเพลง และร่วมกันอ่านออกเสียงพร้อมกัน	ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เดิมที่นักเรียนได้เรียนไปแล้ว	นักเรียนที่เก่งและปานกลางจะหาคำจากเนื้อเพลงมาตอบคำถามครูได้บ้าง ส่วนนักเรียนที่เรียนอ่อนไม่ค่อยตอบคำถามครู	นักเรียนทุกคนช่วยกันหาคำศัพท์ที่สะกดด้วยตัวสะกดในมาตราแม่ กบ ออกมาจากเนื้อเพลงได้ และร่วมตอบคำถามครูได้

ตารางที่ 4.7 (ต่อ) กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู 1 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.1 มี 4 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.2 มี 8 คน
ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้เวลา 45 นาที			
กิจกรรมจับคู่เฉพาะ ป.1 ใช้เวลา 5 นาที 3) ครูให้นักเรียน ป.1 จับคู่ อ่าน ทบทวน เนื้อเพลงให้คล้อง จากนั้น ครูไปมอบหมายงาน ให้กับนักเรียน ป.2	ครูมอบหมายงานให้นักเรียน ป.1 อ่านทบทวน อีกครั้ง เพื่อรอครู ไปมอบหมายงานให้กับนักเรียน ป.2	นักเรียนจับคู่ อ่าน เนื้อเพลงเปิดด้วยกัน เพื่อให้นักเรียนที่อ่าน คล่องช่วยสอนนักเรียน ที่อ่านไม่คล่อง	นักเรียนรอครูมอบหมายงานให้นักเรียน ป.1 อย่างเจียบๆ บางคนก็นั่งอ่านเนื้อเพลงเปิดอีกครั้ง
กิจกรรมกลุ่มย่อย พบครูเฉพาะ ป.2 ใช้เวลา 5 นาที 4) ครูแจกใบงานและมอบหมายงานที่เป็นบทร้อยกรองให้นักเรียน ป.2 ทำโดยครูอธิบาย คำชี้แจงให้นักเรียนฟังทีละใบงานและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัยก่อนลงมือปฏิบัติ โดยครูกำหนดเวลาส่งงานไว้ช่วงท้ายคาบเรียน	เนื่องจากนักเรียนชั้น ป.1 ยังอ่านเขียนไม่คล่อง จึงยังอ่านคำชี้แจง ในใบงานไม่ค่อยเข้าใจ ครูจึงต้องมอบหมายงาน ให้กับนักเรียน ป.2 ซึ่งอ่านเขียนคล่องแล้ว สามารถอ่านและทำใบงานตามคำชี้แจงได้ เพื่อให้ครูได้สอนเน้น การอ่าน การเขียน ให้กับนักเรียน ป.1 ได้	นักเรียนจับคู่ อ่าน เนื้อเพลงเปิดด้วยกัน เพื่อให้นักเรียนที่อ่าน คล่องช่วยสอนนักเรียน ที่อ่านไม่คล่อง	นักเรียนฟังครูมอบหมายงาน อธิบายคำสั่ง วิธีการปฏิบัติ และ ซักถามข้อสงสัยกับครูก่อนลงมือปฏิบัติ
กิจกรรมเดี่ยวเฉพาะ ป.2 ใช้เวลา 40 นาที 5) นักเรียนทำใบงานที่ครูมอบหมาย โดยอ่านบทร้อยกรองหาความหมายจากคำศัพท์ในบทร้อยกรองและทำความเข้าใจ แล้วคัดบทร้อยกรองด้วยลายมือที่สวยงาม	ครูกลับไปจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยพบครูเฉพาะ ป.1 ใช้เวลา 45 นาที	นักเรียนเตรียมตัวเรียน ในกิจกรรมกลุ่มย่อยพบครู	นักเรียนลงมือทำใบงานอย่างเจียบๆนักเรียนบางคนนั่งทำงานที่โต๊ะเรียนของตนเอง บางคนไปทำที่มุมสงบทำงานเดี่ยว บางคนไปนั่งทำงานเป็นกลุ่มด้วยกันที่โต๊ะกลุ่มย่อย เพื่อที่จะได้ปรึกษากันได้

ตารางที่ 4.7 (ต่อ) กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู 1 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.1 มี 4 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.2 มี 8 คน
ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้เวลา 45 นาที (ต่อ)			
<p>กิจกรรมกลุ่มย่อย พบครูเฉพาะ ป.1 ใช้เวลา 10 นาที</p> <p>6) ครูให้นักเรียนอ่านเนื้อเพลงเปิดร่วมกันอีกครั้งพร้อมกับทบทวนคำศัพท์ที่สะกดด้วยตัวสะกดในมาตราแม่ กบ</p>	<p>ครูทบทวนความรู้เดิมในเรื่องคำศัพท์ที่สะกดด้วยตัวสะกดในมาตราแม่ กบ อีกครั้ง และเรียกให้นักเรียนอ่านเนื้อเพลงเปิดทีละคนโดยครูแบ่งวรรคให้นักเรียนอ่าน และอธิบายให้นักเรียน ป.2 บางคนที่ได้เดินมาถามข้อสงสัย</p>	<p>นักเรียน ป.1 ทั้ง 4 คนอ่านเนื้อเพลงเปิดได้คล่องขึ้น และสามารถบอกคำศัพท์ที่สะกดด้วยตัวสะกดในมาตราแม่ กบ ได้ทุกคนแล้ว</p>	<p>นักเรียนลงมือทำใบงานที่ครูมอบหมายอย่างเจียวๆ และมีบ้างที่นักเรียนปรึกษากัน และบางคนเดินมาถามครูในข้อที่สงสัย</p>
<p>7) จากนั้นครูสอนให้นักเรียนอ่านสะกดคำใหม่ แล้วให้นักเรียนทำใบงานเรื่องการอ่านสะกดคำใหม่ที่ครูสอน</p>	<p>ครูสอนให้นักเรียนอ่านสะกดคำใหม่ โดยให้นักเรียนอ่านตามครูก่อน จากนั้นให้นักเรียนอ่านพร้อมกันและอ่านทีละคน</p>	<p>นักเรียนที่เรียนเก่งและปานกลางสามารถอ่านสะกดคำใหม่ได้ภายใน 1-2 ครั้ง ที่ครูสอน ส่วนนักเรียนที่เรียนอ่อนครูต้องสอนซ้ำหลายครั้งหรือให้นักเรียนที่เก่งช่วยสอนด้วย แต่นักเรียนตั้งใจเรียนดีทุกคน</p>	<p>นักเรียนลงมือทำใบงานที่ครูมอบหมายอย่างเจียวๆเริ่มมีนักเรียนมานั่งร่วมกลุ่มช่วยกันทำและปรึกษากันมากขึ้น</p>
<p>กิจกรรมเดี่ยวเฉพาะ ป.1 ใช้เวลา 30 นาที</p> <p>8) ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำใบงาน 2 ชุด ชุดที่ 1 เรื่องการอ่านสะกดคำ โดยให้นักเรียนหาความหมายของคำจากหนังสือเรียน ชุดที่ 2 ให้นักเรียนวาดภาพระบายสีคำศัพท์ตามความหมายของคำที่กำหนด</p>	<p>โดยครูอธิบายคำชี้แจงให้นักเรียนฟังทีละใบงาน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัยก่อนลงมือปฏิบัติ ครูกำหนดเวลาส่งงานไว้ท้ายคาบเรียน จากนั้นครูเดินดูนักเรียน ป.1-2 ทำงานและอธิบายเพิ่มเติมเมื่อนักเรียนซักถามหรือไม่เข้าใจ</p>	<p>นักเรียนลงมือทำใบงานอย่างเจียวๆด้วยกันที่โต๊ะกลุ่มย่อย เพื่อที่จะได้ปรึกษากันได้ นักเรียนบางคนเดินมาถามครูในข้อที่สงสัยบ้าง</p>	<p>นักเรียนลงมือทำใบงานที่ครูมอบหมายอย่างเจียวๆเริ่มมีนักเรียนมานั่งร่วมกลุ่มช่วยกันทำและปรึกษากันมากขึ้น มีนักเรียนบางคนเดินมาถามครูในข้อที่สงสัยและให้ครูช่วยอธิบายเพิ่มเติม</p>

ตารางที่ 4.7 (ต่อ) กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู 1 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.1 มี 4 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.2 มี 8 คน
ขั้นสรุปใช้เวลา 10 นาที แยกกันสรุปบทเรียนทีละระดับชั้น			
9)ครูสุ่มเรียกนักเรียน ป.2 ออกมาสรุปความหมายที่ได้จากบทร้อยกรองที่อ่าน จำนวน 3 คน จากนั้น ครูสรุปความหมายที่ได้จากบทร้อยกรองอีกครั้ง จากนั้น ครูสุ่มเรียกนักเรียน ป.1 จำนวน 2 คน ออกมาแสดงผลงานวาดภาพระบายสีและอ่านคำใหม่ให้เพื่อนฟัง จากนั้นครูให้นักเรียนส่งงานที่มอบหมาย	ครูอธิบายสรุปความหมายที่ถูกต้องจากบทร้อยกรองให้นักเรียนฟังอีกครั้ง จากนั้นครูคอยแก้ไขการอ่านคำใหม่ให้กับนักเรียน ป.1 ที่ออกมาแสดงผลงานพร้อมกับให้แรงเสริมกับนักเรียน ป.1-2 ที่มีความกล้าออกมารายงานหน้าชั้นเรียน	นักเรียนที่ครูสุ่มออกมาเป็นนักเรียนที่เก่ง 1 คน ส่วนอีกคนเป็นนักเรียนที่เรียนอ่อน แต่เมื่อถูกครูเรียกนักเรียนทั้ง 2 คน กล้าที่จะออกมาแสดงผลงานของตนเองทันที แม้ว่านักเรียนที่เรียนอ่อนจะอ่านสะกดคำช้าไปบ้างก็ตาม ส่วนตอนที่นักเรียน ป.2 ออกมาสรุปนักเรียนมีท่าที่สนใจฟังและลุ้นให้พี่ ป.2 พุดให้ได้	นักเรียนที่ครูสุ่มออกมาเป็นนักเรียนที่เก่งปานกลาง อ่อน ซึ่งเมื่อนักเรียนถูกครูเรียกนักเรียนกล้าที่จะออกมารายงานหน้าชั้นเรียน แม้ว่านักเรียนทั้ง 3 คน จะสรุปความหมายจากบทร้อยกรองไม่ค่อยได้ เพราะต้องอาศัยการฝึกทำบ่อยๆ ส่วนตอนที่นักเรียน ป.1 ออกมาแสดงผลงานนักเรียน ป.2 สนใจชมผลงานภาพวาดระบายสีของน้อง ป.1 ดี

จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน โดยการนำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมาใช้ผู้วิจัย พบว่า ครูเน้นกิจกรรมกลุ่มย่อย พบครูที่สอนให้นักเรียนได้ฝึกอ่าน ฝึกเขียนเป็นรายบุคคล เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนได้สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูด้วยการให้ข้อมูลสะท้อนกลับมาที่ครูจากการนิเทศติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนอย่างไม่เป็นทางการทั้งจากการพูดคุยกับครูและนักเรียน และการสังเกตการณ์จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนถึงปริมาณของกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่มากเกินไป ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนได้แนะนำให้ครูตัดทอนลงและเน้นให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้เข้ากิจกรรมกลุ่มย่อยพบครูมากขึ้น เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนต้องการให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อ่านออกเขียนได้คล่อง โดยครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 กล่าวว่า

“ในวิชาภาษาไทยส่วนมากที่จะเน้นให้ ป.1 เข้ากลุ่มย่อยพบครูมากหน่อยเพราะนักเรียน ป.1 ยังอ่านไม่ค่อยคล่อง ถ้าให้เขาทำใบงานเขาก็จะยังอ่านโจทย์ไม่เข้าใจ แล้วผอ.ก็เน้นมาด้วย ผอ.เคยมาดูที่สอนแล้วแนะนำให้ตัดกิจกรรมในภาษาไทยลงหน่อยจะได้เน้นให้ ป.1 อ่านให้ออกก่อน”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (7 ธันวาคม 2553)

ผลที่เกิดกับนักเรียนด้านวิชาการ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สามารถอ่านเขียนหนังสือได้คล่องขึ้น เนื่องจากครูเน้นกิจกรรมกลุ่มย่อยพบครูที่สอนให้นักเรียนได้ฝึกอ่านฝึกเขียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น เพราะจำนวนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีเพียง 4 คนเท่านั้น ดังนั้นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กล่าวว่า

“ตอนเรียนวิชาภาษาไทยจะเรียนกันแค่ 4 คน ครูจะมาสอนให้อ่าน ตอนแรกกลัวครูแต่ตอนนี้ไม่กลัวแล้ว เพราะครูใจดีสอนให้หนูอ่านหนังสือออก”

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (7 ธันวาคม 2553)

ส่วนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้เรียนรู้และทำงานที่ครูมอบหมายร่วมกันมากขึ้นส่งผลให้นักเรียนสามารถเข้าใจบทเรียนชัดเจนขึ้น เพราะได้ร่วมกันระดมความคิดในการทำงานกับเพื่อนและได้สะท้อนความคิดของนักเรียนแต่ละคนออกมาในการปรึกษาหารือกัน

ภายหลังจากการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้แบบคละชั้นย่อมต้องมีนักเรียนที่เรียนไม่ทันเพื่อนหรือที่ หรือนักเรียนที่เรียนอ่อน ครูจะใช้การสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนเป็นรายบุคคลในช่วงโมงซ่อมเสริมที่โรงเรียนจัดไว้ในตารางเรียนจำนวน 2 คาบเรียนต่อสัปดาห์ รวมทั้งครูมีการสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนอย่างไม่เป็นทางการเพิ่มเติมให้นักเรียนด้วย ทั้งช่วงตอนพักกลางวัน ตอนเย็นหลังเลิกเรียน และเน้นให้นักเรียนที่มีปัญหาเข้ากิจกรรมกลุ่มย่อยพบครูมากขึ้นในขณะที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเกต การดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 กล่าวว่า

“ถ้าในห้องนี้กลุ่มย่อยพบครูจะอยู่ที่ ป.1 เป็นส่วนใหญ่ เพราะ ป.1 ยังอ่านหนังสือไม่คล่องแล้วก็จะคอยเดินกระตุ้นพวกอ่อน ป.2 ด้วย แล้วโรงเรียนจะมีช่วงโมงซ่อมเสริมให้อยู่แล้วในคาบสุดท้ายของวันจันทร์กับวันพุธ แต่พี่ก็เสริมให้เขาจนครบด้วย อย่างบางทีก็ต้องนัดมาเรียนเสริมวันเสาร์บ้าง ตอนเย็นบ้าง”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (7 ธันวาคม 2553)

จากตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พบว่า โรงเรียนศาสตร์สมบูรณมุ่งเน้นให้นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นได้อ่านออกเขียนได้คล่องเป็นหลักพื้นฐานก่อน โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบพี่สอนน้องและเพื่อนสนับสนุนเพื่อน ซึ่งจากแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ทำให้ได้รูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนอีกรูปแบบหนึ่ง ดังนี้

รูปแบบที่ 2 การจัดการเรียนรู้แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ รวมกลุ่มและแยกกลุ่ม โดยในช่วงรวมกลุ่มครูให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนรู้พร้อมกันในชั้นกิจกรรมรวมชั้นนำเข้าสู่บทเรียนเท่านั้น เป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนให้กับนักเรียน จากนั้นตั้งแต่ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้จนถึงขั้นสรุปเป็นการแยกกลุ่มที่เป็นการเพิ่มเติมความเข้าใจหรือขยายฐานความรู้ตามระดับชั้น ซึ่งครูแยกจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเป็นกลุ่มที่ละระดับชั้น เรียกว่า “กิจกรรมกลุ่มย่อยพบครู” เพื่อสอนเนื้อหาที่แตกต่างกันของแต่ละระดับชั้น ขณะที่ครูจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ครูจะมอบหมายงานให้นักเรียนในอีกระดับชั้นทำแบบฝึกหัดก่อน ซึ่งรูปแบบที่ 2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

นอกจากนี้จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนร่วมกับการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่โรงเรียนศาสตร์สมบูรณใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่ 3 ซึ่งตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ผู้วิจัยขอเสนอในตอนที 2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนราชบุรีศึกษา (นามสมมติ) เนื่องจากใช้รูปแบบที่ 3 ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) เหมือนกัน โดย**รูปแบบที่ 3** ใช้การจัดการเรียนรู้รวมกลุ่มตลอดเวลา ครูให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นได้เรียนรู้พร้อมกันไปตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนจนถึงขั้นสรุป ในเนื้อหาที่นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นสามารถเรียนรู้ไปด้วยกันได้ เพื่อเน้นให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นได้ฝึกปฏิบัติร่วมกันโดยใช้การเรียนรู้แบบพี่ช่วยน้อง เพื่อนสนับสนุนเพื่อนในการส่งเสริมความเข้าใจในบทเรียนของนักเรียน

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในโรงเรียนศาสตร์สมบูรณสามารถสรุปได้ว่า โรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 1 ห้องเรียน มีครูจัดการเรียนรู้ 1 คน และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำนวน 1 ห้องเรียน มีครูจัดการเรียนรู้ 1 คน โดยแบ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ออกเป็น 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้

คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) และบูรณาการ ซึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการจะครอบคลุมเนื้อหาสาระในวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ และการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูใช้การจัดการเรียนรู้ 3 รูปแบบ ดังแสดงในตารางที่ 4.8 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูโรงเรียนสาธิตศรีสมบุญ

ตารางที่ 4.8 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูโรงเรียนสาธิตศรีสมบุญ

รูปแบบ	ช่วงการจัด การเรียนรู้	กิจกรรม การเรียนรู้แบบคละชั้น	กลุ่มสาระการเรียนรู้				
			คณิต	วิทย์	ภาษาไทย	อังกฤษ	บูรณาการ
1	ขั้นนำ	รวมกลุ่ม นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น เรียนรู้ พร้อมกัน โดยครูพูดคุยซักถาม เพื่อทบทวน ความรู้ หรือใช้เกมที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ ความรู้พื้นฐานร่วมกัน					
	ขั้นจัดกิจกรรม	แยกกลุ่ม นักเรียน ป.1 มีความรู้พื้นฐานแล้ว ครูให้นักเรียน ป.1 ทำแบบฝึกหัด เพื่อให้เกิด ความเข้าใจที่ชัดเจน ขณะที่ครูสอน ลงรายละเอียดเนื้อหาของ ป. 2 เพื่อเพิ่มเติม ความเข้าใจหรือขยายฐานความรู้ จากนั้น จึงให้ ป. 2 ทำแบบฝึกหัดเพื่อให้เกิด ความเข้าใจที่ชัดเจน	✓	✓			✓
	ขั้นสรุป	รวมกลุ่ม นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นร่วมกัน สรุปความรู้ที่ได้เรียนไป จากการนำเสนอ ผลงานของนักเรียน การตรวจแบบฝึกหัด และเฉลยแบบฝึกหัดของครู					

ตารางที่ 4.8 (ต่อ) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ

รูปแบบ	ช่วงการจัด การเรียนรู้	กิจกรรม การเรียนรู้แบบคละชั้น	กลุ่มสาระการเรียนรู้				
			คณิต	วิทย์	ภาษาไทย	อังกฤษ	บูรณาการ
2	ขั้นนำ	รวมกลุ่ม นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนรู้ พร้อมกัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียน โดยครูใช้เพลงหรือการตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้น ความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียน					
	ขั้นจัดกิจกรรม	แยกกลุ่ม ครูแยกสอนนักเรียนทีละระดับชั้น เพื่อสอนเนื้อหาที่แตกต่างกันของแต่ละ ระดับชั้น ขณะที่ครูสอนนักเรียน ครูจะมอบหมายงานให้นักเรียนในอีก ระดับชั้นทำแบบฝึกหัดก่อน			✓		
	ขั้นสรุป	แยกกลุ่ม ครูสรุปเนื้อหาที่เรียนไป ทีละระดับชั้น จากการนำเสนอผลงาน ของนักเรียน การตรวจแบบฝึกหัด และเฉลยแบบฝึกหัดของครู					
3	ขั้นนำ	รวมกลุ่ม นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น เรียนรู้ ในเนื้อหาที่สามารถเรียนรู้ไปด้วยกันได้ โดยครูพูดคุยซักถาม เพื่อทบทวนความรู้ หรือใช้เกม เพลงที่ให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น ได้เรียนรู้พร้อมกัน					
	ขั้นจัดกิจกรรม	รวมกลุ่ม ครูเน้นกิจกรรมให้นักเรียน ทั้ง 2 ระดับชั้น ได้ฝึกปฏิบัติร่วมกัน เพื่อช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ อาทิ ฝึกการสนทนาประโยค เป็นต้น				✓	
	ขั้นสรุป	รวมกลุ่ม นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นร่วมกัน สรุปความรู้ที่ได้เรียนไป จากการนำเสนอ ผลงานของนักเรียน การตรวจแบบฝึกหัด และเฉลยแบบฝึกหัดของครู					

ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู

จากการการสัมภาษณ์ครู พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู คือ เรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เนื่องจากครูใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำ ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมีด้วยกัน 3 ประเด็น คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้มักถูกส่งมาล่าช้าภายหลังโรงเรียนเปิดภาคการศึกษาใหม่แล้ว จึงส่งผลให้ในช่วงสัปดาห์แรกๆของการเปิดภาคการศึกษาครูไม่มีแผนการจัดการเรียนรู้ใช้และเมื่อแผนการจัดการเรียนรู้ถูกส่งมาล่าช้าจึงทำให้ครูมีเวลาในการศึกษา วิเคราะห์แผน และการเตรียมสื่อการเรียนรู้ได้น้อยลง 2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำเป็นแผนแบบรายชั้นปีที่ครูต้องมาศึกษา วิเคราะห์เนื้อหากิจกรรมแล้วปรับนำมาใช้เองในการนำไปจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ไม่ใช่แผนที่มีการคละชั้นมาให้ ครูต้องใช้เวลาค่อนข้างมากในการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ โดยครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 กล่าวว่

“ปัญหาอุปสรรคในด้านการสอนของครูก็คงเรื่องแผนที่มาช้า บางทีตอนปิดเทอมเรามีเวลาว่างก็อยากเอามานั่งเตรียมการสอน แต่ว่ากว่าแผนจะมาโรงเรียนเปิดไปแล้ว 2 อาทิตย์แล้วก็ต้องใช้เวลาพอสมควรในการศึกษาแผนมาสอนให้เป็นคละเพราะแผนสพฐ. ทำแยกเป็นรายชั้นมา”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (2 ธันวาคม 2553) และ 3) แผนยังถูกแจกให้โรงเรียนมาในรูปแบบของแผ่นซีดี ทำให้ครูต้องพิมพ์แผนออกมาจากเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งลำบากต่อการนำมาศึกษาโดยเฉพาะกับครูที่ไม่ชำนาญการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ครู ดังนี้

“ปัญหาอุปสรรคในด้านการสอนของครูคงเป็นเรื่องแผนเพราะสพฐ. ส่งมาให้เป็นซีดี ครูต้องพิมพ์ออกมาแล้วเยอะมาก อยากให้แจกมาเป็นเล่มมากกว่า ไม่สะดวกในการนำมาศึกษาแล้วถ้าครูใช้คอมพิวเตอร์ไม่เป็นนี่ลำบากเลย”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (16 ธันวาคม 2553)

ครูจึงมีข้อเสนอแนะแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีการหลอมรวมแผนการจัดการเรียนรู้มาเรียบร้อยแล้ว และควรจัดส่งมาให้ถึงโรงเรียนก่อนเปิดภาคการศึกษาใหม่ โดยควรมีการจัดพิมพ์ออกมาเป็นเล่มแจกจ่ายไปตามโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่จัดการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน

ภายหลังจากที่ครูของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นอย่างเต็มรูปแบบในปีการศึกษา 2553 แล้ว จากนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาในประเด็นต่อมา คือ

1.4.3 ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งผู้วิจัยต้องการศึกษาใน 3 ด้านของผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นคือ 1) ด้านการเรียนรู้ 2) ทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์ และ 3) ความพึงพอใจ เพื่อให้ทราบถึงผลสำเร็จจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่เกิดกับนักเรียนในด้านต่างๆ และทราบถึงทัศนคติของบุคลากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ

1) **ด้านทักษะการเรียนรู้** พบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความเข้าใจในเนื้อหาได้เร็วและชัดเจนขึ้น เนื่องจากได้เรียนรู้ร่วมกับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่จะคอยเป็นผู้นำและช่วยเหลืออธิบายและสอนน้องอยู่ตลอดในการปฏิบัติกิจกรรมส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก็มีความเข้าใจในเนื้อหาได้เร็วและชัดเจนยิ่งขึ้นเช่นกัน เนื่องจากเมื่อเรียนกับน้อง นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จะได้ทบทวนเนื้อหาความรู้ที่ตนเองเคยเรียนไปแล้วตอนที่อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รวมทั้งเมื่อนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ต้องสอนหรืออธิบายให้น้องหรือเพื่อนที่เรียนอ่อนฟัง นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ย่อมต้องเข้าใจในเนื้อหาที่จะอธิบายได้ชัดเจนก่อน จากนั้นจึงเรียงเรียงออกมาเป็นคำพูดอธิบายให้น้องเข้าใจอย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นการฝึกทักษะด้านการสื่อสารของนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาขึ้นด้วย

2) **ทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์** ผู้วิจัยศึกษาใน 2 ประเด็น ดังนี้

2.1) **การเอื้ออาทรต่อกัน** จากการสังเกตพฤติกรรมการเอื้ออาทรต่อกันของนักเรียนทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และเกิดขึ้นภายนอกห้องเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณพบว่า นักเรียนมีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดีทั้งกับเพื่อนในระดับชั้นเดียวกันและต่างระดับชั้นกัน พี่น้องมีน้ำใจต่อกันดูแลกัน สนับสนุนกันมากกว่าการอยู่คนละห้องนักเรียนมีการแบ่งปันกัน สังเกตได้จากมีพฤติกรรมการให้ยืมสิ่งของอุปกรณ์การเรียนแก่กัน มีการแบ่งของให้ทานร่วมกัน มีการช่วยเหลือกันในการเรียนที่ช่วยน้องได้และพร้อมเสนอความช่วยเหลือให้น้องเสมอ เมื่อตนเองทำงานที่คร่อมอบหมายเสร็จก่อนพี่จะช่วยไปดูแลและสอนน้องหรือเพื่อนที่เรียนอ่อนกว่า ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ผู้วิจัยเห็นอย่างสม่ำเสมอในการสังเกตเพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม นักเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณที่เรียนในห้องเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมีความเอื้ออาทรช่วยเหลือกันทั้งในด้านการเรียนในห้องเรียน และการเข้า

ร่วมกิจกรรมต่างๆทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งพฤติกรรมกาเรื่ออาหารต่อกันของนักเรียนที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูและการสนทนากลุ่มนักเรียน ดังนี้

“พฤติกรรมที่เห็นชัดในเรื่องของการเอื้ออาทรต่อกัน ก็เรื่องการที่นักเรียนเขาเอาใจใส่กันตลอด พี่จะคอยถามน้องว่าทำอะไรไม่ได้บ้าง เขาจะช่วยสอน”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (2 ธันวาคม 2553)

“ผมว่าห้องผมนี้ ป.3 กับ ป.4 จะสนิทกัน ช่วยเหลือดูแลกันได้ในเรื่องเรียนบางที่ที่ผมสอนซ่อมเสริมจะให้คนที่อ่านไม่คล่องนั่งฝึกอ่านไปก่อนนะ เดี่ยวพอครูมาจะให้มาอ่านให้ฟัง พอกลับมาก็เห็นว่า ป.4 มานั่งฟังน้องอ่านแล้ว มาบอกว่าคำไหนผิดมาสอนให้อ่านเร็วๆอย่ามัวแต่สะกดอยู่ ผมก็มองว่าเขามีน้ำใจ เพราะผมไม่ได้สั่ง เขาดูแลช่วยเหลือกันได้”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (16 ธันวาคม 2553)

“ถ้าหนูทำเสร็จก่อนก็จะไปช่วยคุณน้องให้ เพราะน้องทำไม่ได้ หนูเลยไปช่วย จะได้ไปพักกันไวๆ บางทีก็ไปดูมีม ไปสอนมีมคิดสตาจค์”

สนทนากลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 กลุ่มเก่ง

โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (20 ธันวาคม 2553)

2.2) การทำงานร่วมกันของนักเรียน ซึ่งจะครอบคลุมพฤติกรรม ดังนี้ การรู้บทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่ม การกล้าแสดงความคิดเห็นของตนอย่างให้เกียรติผู้อื่น การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเอง และการยอมรับมติของกลุ่มร่วมกัน

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและเกิดขึ้นภายนอกห้องเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบุญ พบว่านักเรียนได้เรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจระหว่างเพื่อนต่างชั้นเรียน และในระดับชั้นเดียวกันได้มีโอกาสทำงานร่วมกันมากขึ้นในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จึงส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการทำงานร่วมกันของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนี้

การรู้บทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่ม

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในด้านการรู้บทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่มทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและเกิดขึ้นภายนอกห้องเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบุญ พบว่า ในการทำงานกลุ่มร่วมกันนักเรียนสามารถจัดบทบาทของตนเองในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่มได้ ส่วนใหญ่เรียนอยู่ในระดับชั้นที่สูงกว่า

หรือนักเรียนที่เรียนเก่งที่สุดในกลุ่มจะมีบทบาทเป็นผู้นำของกลุ่มในการทำงานโดยอัตโนมัติ ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมที่ผู้นำของกลุ่มจะรับหน้าที่ในการแบ่งภาระงานให้กับสมาชิกในกลุ่ม แต่ละคนตามความสามารถ และความถนัดของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ส่วนสมาชิกกลุ่มที่เหลือ ก็จะมีหน้าที่เป็นผู้ตามที่ดีของกลุ่มในการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนให้งานที่ได้รับมอบหมายในภาระหน้าที่ของตนเองเสร็จ เพื่อที่งานของกลุ่มจะสำเร็จไปด้วย ซึ่งพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในด้านการรับบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่มที่ผู้วิจัยสังเกตได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครู ดังนี้

“ในการทำงานกลุ่มพี่จะเป็นผู้นำหมดเลย พี่เขาจะรู้ตัวเลยว่าเขาต้องเป็นผู้นำน้อง น้องจะตามพี่ พี่ให้น้องทำอะไรน้องจะทำให้ แล้วพี่จะเป็นคนแบ่งภาระงานให้น้องกับเพื่อนๆในกลุ่มที่เหลือทำ เวลาเขาแบ่งงานกันพี่สังเกตว่าหัวหน้ากลุ่มเขาคิดก่อนนะว่าจะให้ใครทำหน้าที่อะไร เขาเลือกก่อนว่าคนนั้นทำได้ไหม เช่นให้คนนี้เขียนเพราะลายมือสวย ให้น้อง ป.1 ช่วยระบายสี ให้ ป.2 ช่วยคิดให้คนที่กล้าออกไปรายงานหน้าชั้น แล้วทุกคนก็ช่วยกันทำหน้าที่ตัวเองหัวหน้ากลุ่มเคยติดตามงานว่าถึงไหนแล้ว เขาจะบริหารเวลาตัวเองได้”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์ (2 ธันวาคม 2553)

การกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างให้เกียรติผู้อื่น

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในด้านการกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างให้เกียรติผู้อื่น ทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและเกิดขึ้นภายนอกห้องเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์ พบว่า นักเรียนที่กล้าแสดงความคิดเห็นในการทำงานร่วมกันของนักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นคนที่มีบทบาทเป็นหัวหน้ากลุ่มหรือคนที่เก่งที่สุดของกลุ่มหรือนักเรียนในชั้นที่สูงกว่า แต่คนอื่นๆก็มีการแสดงความคิดเห็นบ้าง แล้วนักเรียนที่เหลือจะรับฟังกัน ซึ่งพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในด้านการกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างให้เกียรติผู้อื่นที่ผู้วิจัยสังเกตได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียน ดังนี้

“ป. 1 จะมีนักเรียนอยู่ 4 คน แต่จะมีอยู่คนหนึ่งทีกล้าแสดงความคิดเห็นมากเวลาทำงานกลุ่ม แต่คนนั้นเขาจะเป็นเด็กที่เรียนเก่งไง เขาก็จะกล้าพูดออกมา เท่าที่พี่สังเกตที่ ป.2 เขาก็จะฟังนะ เวลาน้องคนนั้นบอก เขาจะหยุดฟังเลยละ”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์ (2 ธันวาคม 2553)

“ส่วนใหญ่ก็คนเก่งจะแสดงความคิด แต่คนอื่นก็บอกได้ ก็ช่วยกันทั้งกลุ่ม ถ้าอันไหนไม่แน่ใจก็ยังไม่เชื่อต้องถามครูก่อน”

สนทนากลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 กลุ่มปานกลาง
โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (21 ธันวาคม 2553)

การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเอง

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในด้านการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเองทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและเกิดขึ้นภายนอกห้องเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ พบว่า นักเรียนรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเวลาทำงานกลุ่ม แม้ว่าส่วนใหญ่ที่กล้าแสดงความคิดเห็นในการทำงานร่วมกันของนักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นคนที่มีความเป็นหัวหน้ากลุ่มหรือคนที่เก่งที่สุดของกลุ่มหรือนักเรียนในชั้นที่สูงกว่า แต่เมื่อคนอื่นในกลุ่มแสดงความคิดเห็นบ้างทุกคนในกลุ่มรับฟังก่อน นักเรียนไม่ได้เถียงกัน ถ้ามีข้อสงสัยซักถามกันเมื่อผู้อื่นแสดงความคิดเห็นจบ ซึ่งพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเองที่ผู้วิจัยสังเกตได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียน ดังนี้

“เท่าที่สังเกตถ้ามีใครในกลุ่มพูดอะไร เขาจะรับฟังกันก่อนนะ จะไม่มีไม่ฟัง หรือพูดแทรกเวลาครูสั่งงานก็เหมือนกัน เขาจะฟังให้จบก่อน พอครูพูดจบเขาค่อยถาม ถ้าเขาสงสัยส่วนจะเอามาใส่ในงานใหม่นั้นเขาจะคิดกันอีกที”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (2 ธันวาคม 2553)

“เวลาน้องหรือเพื่อนช่วยคิดหนูจะฟังก่อนว่าเขาจะพูดอะไร ถ้าดีก็เอามาใช้ได้ ถ้าไม่ได้ก็ช่วยกันคิดใหม่”

สนทนากลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 กลุ่มเก่ง
โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (20 ธันวาคม 2553)

การยอมรับมติของกลุ่มร่วมกัน

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในด้านการยอมรับมติของกลุ่มร่วมกันทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และเกิดขึ้นภายนอกห้องเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ พบว่า เมื่อนักเรียนทำงานร่วมกัน แล้วไม่สามารถตัดสินใจได้

นักเรียนจะใช้วิธีการยกมือนับความคิดเห็น และยอมรับมติของกลุ่มตามเสียงข้างมากตามแบบวิถีประชาธิปไตย ซึ่งพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในการยอมรับมติของกลุ่มร่วมกันที่ผู้วิจัยสังเกตได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูดังนี้

“นักเรียนเขาจะมีการโหวตนะ อย่างเวลาเขาทำงานกลุ่มกันแล้วไม่รู้ว่าเขาเอาความคิดของใครเขียนลงไปดี พี่จะเห็น ป.2 เขาจะถามคนในกลุ่ม ถาม ป.1 ด้วย ว่าเขาเอาความคิดของใครดี แล้วเขาก็จะนับจะตกลงกันได้ว่าควรใช้ความคิดเห็นของใครมากกว่า”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (2 ธันวาคม 2553)

“บางครั้งนะในกลุ่มเขาจะมีเด็กที่เก่งเท่าๆกันอยู่ด้วยกัน เขาก็จะต้องเลือกว่าจะใช้ความคิดใครดี ผมก็เห็นเขาก็ใช้วิธียกมือโหวตกันของใครมากก็เอาของคนนั้น เหมือนเลือกตั้งเลย ได้ยินนักเรียนพูด”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (16 ธันวาคม 2553)

3) ความพึงพอใจของนักเรียน

เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะทางสังคมด้านความสามัคคีที่ทั้งจากทักษะของผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียนเอง ต่อมาผู้วิจัยจึงนำเสนอทักษะของนักเรียนในด้านความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น เพื่อเป็นการสะท้อนความคิดของนักเรียนซึ่งเป็นผู้รับผลโดยตรงจากการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับผู้เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นต่อไป พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจใน 2 ด้าน ดังนี้

ด้านแรกนักเรียนมีความพึงพอใจที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจระหว่างเพื่อนต่างชั้นเรียนได้ทำงานร่วมกัน ซึ่งนักเรียนได้กล่าวว่า

“ผมชอบเรียนกับพี่ ป.2 เพราะพวกผมมีแค่ 4 คนเองเรียนไม่สนุก พอมาเรียนกับพี่ ป.2 พี่ก็ช่วยสอนผมด้วย”

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (29 พฤศจิกายน 2553)

ด้านที่สอง คือ นักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมที่หลากหลายของครูมีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายมีห้องเรียนที่สวยขึ้น และมีมุมต่างๆในห้องเรียนมากขึ้น

โดยเฉพาะมุมมองคอมพิวเตอร์ที่มีสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักเรียน ดังนี้

“หนูชอบที่มีคอมพิวเตอร์ในห้องแล้วครูก็ให้ใช้ด้วยหาข้อมูลได้ บางทีครูใช้เปิดเพลงสอนร้องเพลงภาษาอังกฤษด้วยค่ะ หนูชอบเรียนมากเพราะทำให้ไม่เบื่ออยากที่จะเรียนค่ะ”

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (29 พฤศจิกายน 2553)

ความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน

การเตรียมความพร้อมที่ดีของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ดีของครูส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น แต่การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ยั่งยืนนั้น นอกจากนักเรียนมีความพึงพอใจแล้วผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนย่อมต้องมีความพึงพอใจด้วย ผู้วิจัยจึงนำเสนอทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนในด้านความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อเป็นการสะท้อนความคิดของผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งเป็นทั้งผู้ดำเนินการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และผู้รับผลจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับผู้เกี่ยวข้องนำข้อมูลไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นต่อไป จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนในด้านความพึงพอใจได้ข้อมูล ดังนี้

ความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความพึงพอใจต่อผลที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ในด้านของผลที่เกิดกับครู คือ ครูมีความรู้ในด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมากขึ้น ครูมีแผนการสอน ครูมีการเปลี่ยนแนวความคิดไปจากเดิมที่ไม่เชื่อว่าการสอนคละชั้นดี แต่เมื่อได้เรียนรู้และลองสอนก็เชื่อว่าดี ครูให้การยอมรับและให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้สามารถแบ่งปันเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นได้ โดยการเป็นแหล่งให้ศึกษาดูงานได้เป็นอย่างดี และครูได้รับการยอมรับได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนเป็นอย่างมาก ในด้านของผลที่เกิดกับนักเรียน คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ดังนี้

“ความพึงพอใจด้านครูก็ทำให้ครูมีการตื่นตัวอยู่ตลอด เนื่องจากพอโรงเรียนเราเป็นต้นแบบก็มีคนมาศึกษาดูงาน มันก็เป็นการจุกประกายให้ครูพัฒนาตนเองอยู่ตลอด มันก็เป็นผลดีต่อการจัดการเรียนรู้โดยตรงเลย เพราะครูหยุดพัฒนาไม่ได้ ครูมีแผนการสอนที่ดี

และก็สอนอย่างมีความรู้ ตรงนี้ผู้ปกครองก็ชื่นชม ด้านนักเรียนก็คงเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมของเด็กจะเห็นชัดมาก เด็กจะมีส่วนร่วมมากขึ้น เพราะมันจะมีกิจกรรมกลุ่มมาก เด็กจะมีบทบาทอยู่ตลอดเวลา ทำให้เขาเกิดความกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก แล้วเด็กได้ปฏิบัติจริง”

ผู้บริหารโรงเรียนสาธิตศรีสมบุญ (16 ธันวาคม 2553)

ความพึงพอใจของครูต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ครูมีความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นได้อย่างมีหลักเกณฑ์ รวมทั้งมีแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมกับชั้นเรียนคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครู ดังนี้

“ที่ชอบที่สุดคงเรื่องของแผนที่มีมาให้ แล้วแบบฝึกหัดที่สพฐ. จัดมากับแผนก็ดี ถ้าครูนำไปใช้กับนักเรียนจะได้ประโยชน์มาก แล้วสพฐ. และเขตพื้นที่ก็จัดอบรมบ่อยจนเราเข้าใจมีความรู้และสามารถบอกต่อคนอื่นได้”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนสาธิตศรีสมบุญ (2 ธันวาคม 2553)

ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

จากการที่ผู้ปกครองได้เข้ามาเยี่ยมชมการจัดการเรียนรู้ของครูในช่วงการมารอรับส่งบุตรหลานมาโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจครูในการดูแลเอาใจใส่การสอนเป็นอย่างดี มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนสวย มีมุมต่างๆให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้านผลการเรียนของนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจที่ครูสามารถจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง และคิดเลข

ด้านพฤติกรรมนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจที่นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการทำการบ้านนักเรียนสามารถรับผิดชอบในการทำการบ้านหรืองานที่ครูมอบหมายให้เสร็จได้ โดยที่ผู้ปกครองไม่ต้องเตือน มีความขยันในการอ่านหนังสือทบทวนความรู้มากขึ้น นักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลืองานบ้านผู้ปกครองมากขึ้น พูดจาเรียบร้อย มีความกล้าแสดงออก และผู้ปกครองรู้สึกภูมิใจที่บุตรหลานได้เรียนโรงเรียนใกล้บ้านที่มีคุณภาพและเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่คู่กับชุมชนมาอย่างยาวนาน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองดังนี้

“พอใจที่ครูเขาสอน เขาดูแลลูกเราดีให้อ่านหนังสือคล่องแล้ว เก่งขึ้น เรื่องการบ้าน ก็ขยันขึ้นไม่ต้องเตือน อยู่บ้านก็ช่วยงานบ้านดี”

ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาทรสมบูรณ์ (26 ธันวาคม 2553)

“ครูเขาก็สอนดี พอใจ ห่วงเขาก็แต่งสวย ลูกฉันกลับบ้านไปก็บอกว่าแม่หนูเล่นคอม เป็นแล้วนะ ก็ดีใจที่ลูกไม่ต้องไปเรียนในเมืองก็สู้เขาได้ ครูบ้านเราก็สอนเก่ง”

ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาทรสมบูรณ์ (26 ธันวาคม 2553)

“ครูเขาทุ่มเทกันทุกคน ดูแลลูกเราดี สอนดี ตอนนี้อยู่ที่บ้านนี่ดีขึ้น รู้จักถามแม่บ้าง แล้วว่าจะให้ช่วยงานใหม่ การบ้านก็รับผิดชอบมากขึ้น ก็ดีใจที่ลูกดีขึ้น”

ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาทรสมบูรณ์ (26 ธันวาคม 2553)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน สามารถสรุป ความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านครู มีความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ช่วยให้ครูสามารถ จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นได้อย่างมีหลักเกณฑ์ รวมทั้งมีแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ที่สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมกับชั้นเรียนคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็กครูมีการพัฒนาตนเอง ให้สามารถแบ่งปันเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นได้ โดยการเป็นแหล่งให้ศึกษาดูงาน ได้เป็นอย่างดี และครูได้รับการยอมรับได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน เป็นอย่างมาก

ด้านนักเรียน มีบทบาท และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มากขึ้น มีความรับผิดชอบมากในเรื่องงานที่ครูมอบหมาย มีความขยันในการอ่านหนังสือทบทวน ความรู้มากขึ้น นักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลืองานบ้านผู้ปกครองมากขึ้น พูดจาเรียบร้อย มีความกล้าแสดงออก

ด้านผู้ปกครอง มีความพึงพอใจที่ครูสามารถจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถอ่านออก เขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง และคิดเลข อีกทั้งผู้ปกครองรู้สึกภูมิใจที่บุตรหลานได้เรียน โรงเรียนใกล้บ้านที่มีคุณภาพ

1.4.4 การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ด้านการบริหารงานด้านวิชาการ และ 2) ด้านกิจการนักเรียน

1) ด้านการบริหารงานด้านวิชาการ

การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ในด้านการบริหารงานด้านวิชาการ จากที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมาข้างต้นทั้งในส่วนของการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นและการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูสามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมี 2 ระยะ ดังนี้

ระยะแรกในช่วงที่โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ผู้บริหารโรงเรียนศาสตร์สมบูรณได้ให้การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในทุกด้านเริ่มจากการพัฒนาบุคลากรด้วยการส่งครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานต้นสังกัดและการพาครูไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถามข้อสงสัยกับครูที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้มาก่อน เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนของครูจนนำไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียนได้ จากนั้นผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการจัดครูเข้าสอน ปรับปรุงหลักสูตรและการพัฒนาสภาพห้องเรียน การจัดหาครุภัณฑ์และสื่อการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นด้วยการจัดสรรงบประมาณเป็นพิเศษเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นทั้งจากที่ได้รับจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 และการมอบงบประมาณของโรงเรียนที่ได้รับจากการระดมทรัพยากรและการสนับสนุนจากเจ้าอาวาส ศิษย์เก่าและคนในชุมชน

ระยะที่สอง คือ การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู โดยผู้บริหารโรงเรียนศาสตร์สมบูรณได้สนับสนุนให้ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นใช้สื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น อยากรู้พร้อมกันเพื่อช่วยให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเกิดความเข้าใจในบทเรียนได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งในขณะที่ครูจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ผู้บริหารโรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นด้วยวิธีการต่างๆที่หลากหลาย อาทิ การนิเทศติดตามด้วยการพูดคุยกับครูและนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ การเยี่ยมชั้นเรียน การชักถามพูดคุยตรวจสอบผลงานนักเรียน การสังเกตการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับสมุติเทศชั้นเรียนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นและการสัมภาษณ์ครู ดังนี้

“ส่วนใหญ่ผอ.จะนิเทศไม่เป็นทางการจะเป็นการพูดคุยกันมากกว่าหรือไม่ก็จะเดินผ่านหน้าชั้นเรียนนี้ท่านก็ได้ยินแล้วว่าผมสอนยังไง บางทีเข้ามาในชั้นเรียนมาคุยกับนักเรียน มาดูสมุดงานนักเรียนบ้าง”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (9 ธันวาคม 2553)

ภายหลังจากการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ของผู้บริหารโรงเรียน ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมักได้คำแนะนำและข้อมูลสะท้อนกลับ มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นอยู่เสมอ ดังเช่นที่ผู้บริหารโรงเรียนได้มีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนประถมศึกษา ปีที่ 1-2 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้บริหารโรงเรียนได้แนะนำให้ครูตัดทอนปริมาณ ของกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่มากเกินไปลงและเน้นให้นักเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้เข้ากิจกรรมกลุ่มย่อยพบครูมากขึ้น เพื่อสอนให้นักเรียน ได้ฝึกอ่าน ฝึกเขียนเป็นรายบุคคล เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนต้องการให้นักเรียนในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 อ่านออกเขียนได้คล่อง เพื่อที่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะได้ ใช้ทักษะในการอ่านคล่องเขียนคล่องต่อยอดความรู้ของตนเองต่อไป ดังที่ครูที่จัดการเรียนรู้ แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 กล่าวว่า

“ในวิชาภาษาไทย ผอ.เคยมาดูพี่สอนแล้วแนะนำให้ตัดกิจกรรมในภาษาไทยลงหน่อย จะได้เน้นให้ ป.1อ่านให้ออกก่อน ส่วนมากที่จะเน้นให้ ป.1 เข้ากลุ่มย่อยพบครูมากหน่อย เพราะนักเรียน ป.1 ยังอ่านไม่ค่อยคล่อง ถ้าให้เขาทำใบงานเขาก็จะยังอ่านโจทย์ไม่เข้าใจ แล้วผอ.ก็เน้นมาด้วย”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (7 ธันวาคม 2553)

จากที่กล่าวข้างต้นเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารงานที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ แบบคละชั้นในทุกด้าน แต่การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นให้ยั่งยืนได้นั้น ผู้บริหารโรงเรียน ไม่สามารถดำเนินการได้เพียงลำพัง ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีการทำงานร่วมกับบุคลากรภายนอก โรงเรียน เริ่มจากที่ใกล้ที่สุด คือ ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนศาสตร์สมบุญเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาตั้งแต่ต้นด้วยการสร้างความตระหนักให้ชุมชน เห็นถึงความจำเป็นในการนำการจัดการเรียนรู้มาใช้ในโรงเรียน ซึ่งชุมชนได้ให้ความร่วมมือ เป็นอย่างดีในการทำงานร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ทั้งด้านงบประมาณการบริจาคครุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

รวมทั้งชุมชนให้การสนับสนุนปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นครูถ่ายทอดความรู้ในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัดให้การสนับสนุนพระสงฆ์ในการช่วยสอนพระพุทธศาสนาในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ตลอดจนผู้ปกครองนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ข้อมูลสะท้อนกลับที่เป็นคำแนะนำเพื่อให้โรงเรียนนำกลับมาพัฒนา และผู้ปกครองได้ช่วยโรงเรียนในการกวดขันในเรื่องการบ้านของนักเรียน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ให้กับโรงเรียนด้วย ดังที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกล่าวว่า

“โรงเรียนกับชุมชนจะใกล้ชิดกันมาก โรงเรียนจะทำอะไรชุมชนยินดีช่วย ถึงจะช่วยด้านวิชาการความรู้อะไรไม่ได้ ก็ช่วยแรง ช่วยเงินแทน ขอแค่ขอ.บอกมา”

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (26 ธันวาคม 2553)

อีกหนึ่งหน่วยงานที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนร่วมทำงานด้วย คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยมีศึกษานิเทศก์เป็นผู้ประสานงานในด้านการขอความรู้และการสนับสนุนเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ในช่วงที่โรงเรียนเริ่มเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ดังที่ศึกษานิเทศก์ได้กล่าวกับผู้วิจัยว่า

“ศึกษานิเทศก์มีหน้าที่ประสานกับทางผ.ว่ามีปัญหาอะไรบ้างช่วยแก้กันไป ในช่วงแรกจะเป็นเรื่องการให้ความรู้กันมากกว่า แล้วจะมีเรื่องของกรณีศึกษา ติดตามผลด้วย ศึกษานิเทศก์จะรับเรื่องไว้แล้วจะประสานระหว่างโรงเรียนกับเขตพื้นที่ให้ แต่จะได้ตามต้องการหรือไม่แล้วแต่เบื้องบนโดยเฉพาะเรื่องงบประมาณศึกษานิเทศก์ช่วยไม่ได้จริงๆนอกจากประสานให้”

ศึกษานิเทศก์โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (25 มกราคม 2554)

2) การบริหารงานด้านกิจการนักเรียนในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

นอกจากที่ผู้บริหารโรงเรียนจะมีงานการบริหารงานด้านวิชาการแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนยังต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานด้านกิจการนักเรียนในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อส่งเสริมศักยภาพและความสามารถของนักเรียนให้มีการพัฒนาอยู่เสมอ และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ต่างระดับชั้นได้มีโอกาสเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากการทำงานร่วมกัน ซึ่งถือเป็นการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกให้กับนักเรียนและเป็นการสร้างบรรยากาศของความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ดังที่ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นกล่าวว่า

“กิจกรรมคละชั้นนอกห้องเรียนเป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนที่ไม่ได้เรียนคละชั้นในห้องเดียวกันได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น เขาจะได้ไม่รู้สึกรู้ว่าคนละรุ่นกัน พอโตไปเขาจะได้รู้จักกันได้ให้ช่วยเหลือกัน พี่ก็จะได้ช่วยดูแลน้องได้ เวลาที่ไม่ได้อยู่ในสายตาคู”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (9 ธันวาคม 2553)

“ถ้าโรงเรียนเลือกที่จะสอนคละชั้นที่ให้นักเรียนเข้าได้อยู่ด้วยกันแล้วในต่างระดับชั้น โรงเรียนก็ควรจัดกิจกรรมแบบคละชั้นนอกห้องเรียนให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันด้วย เด็กเข้าจะได้รู้สึกเป็นธรรมชาติในการอยู่ร่วมกัน น้อง ป.1 กับพี่ ป.6 ที่ไม่ได้เรียนคละชั้นด้วยกันก็สามารถเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันได้จากการทำกิจกรรมนี่ละ”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนศาสตร์สมบุญ (9 ธันวาคม 2553)

กิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบุญเน้นไปที่การส่งเสริมให้นักเรียนต่างระดับชั้นได้ทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมด้านความสามัคคี มีอยู่ด้วยกัน 4 ด้าน ดังนี้

กิจกรรมด้านวิชาการ โรงเรียนศาสตร์สมบุญได้จัดกิจกรรมการสร้างนิสัยรักการอ่านโดยให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จับคู่ข้ามระดับชั้นกันไปอ่านหนังสือนิทานก่อนนอนให้นักเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ฟังในช่วงเวลาหลังพักเที่ยงก่อนจะเข้าห้องเรียนเริ่มเรียนภาคบ่าย นอกจากนี้จะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 อ่านคล่องแล้ว ยังเป็นกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ของนักเรียนในระดับปฐมวัยและประถมศึกษาให้ใกล้ชิดกันมากขึ้นด้วย

กิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และการบำเพ็ญประโยชน์

โรงเรียนศาสตร์สมบุญได้จัดกิจกรรมเวรสีทำความสะอาดพื้นที่รับผิดชอบโดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นผู้นำในการแบ่งภาระงานในการทำความสะอาดให้กับน้องในระดับชั้นอื่นๆอย่างยุติธรรมตามกำลังความสามารถของน้องในแต่ละระดับชั้นมากน้อยลดหลั่นกันลงมา รวมทั้งมีหน้าที่ในการตรวจตราประเมินผลการทำงานของสมาชิกกลุ่ม หรือถ้าน้องในกลุ่มไม่สบาย ไม่ได้มาโรงเรียน หรือทำไม่ไหวยอมเป็นหน้าที่ของผู้นำในการบริหารจัดการแก้ปัญหา โดยยึดหลักร่วมมือร่วมใจ พี่ช่วยน้อง ส่วนสมาชิกกลุ่มคนอื่นๆที่เหลือต้องเป็นผู้ตามที่ดีในการให้ความร่วมมือร่วมใจ สนับสนุน ให้การช่วยเหลือกันทำงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จร่วมกัน นอกจากนี้เป็นการสร้างโอกาสให้นักเรียนต่างระดับชั้นกัน

ได้ทำงานร่วมกันแล้วยังเป็นการเสริมสร้างการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในการทำงานร่วมกันของนักเรียนด้วย

กิจกรรมด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี โรงเรียนศาสตร์สมบูรณได้จัดกิจกรรมวงดนตรีไทยของโรงเรียนที่ทั้งวงประกอบไปด้วยนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ซึ่งนักเรียนต้องเรียนรู้ร่วมกัน ฝึกซ้อมด้วยกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะถ้าสมาชิกในวงดนตรีไม่มีความใกล้ชิดกัน ไม่มีความเป็นพี่เป็นน้องที่รักและเอื้ออาทรต่อกัน เสียงดนตรีที่บรรเลงออกมาย่อมไม่ไพเราะไปด้วย

กิจกรรมทัศนศึกษา และงานวันสำคัญ ในกิจกรรมทัศนศึกษาเมื่อโรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีโครงการจะพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ โรงเรียนจะมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบคณะระดับชั้นซึ่งในแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เพื่อให้พี่ได้ช่วยครูดูแลน้อง โดยก่อนไปทัศนศึกษาโรงเรียนจะให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 หาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่โรงเรียนจะพาไปทัศนศึกษาจากอินเทอร์เน็ตไว้เป็นข้อมูลของแต่ละกลุ่มไว้ก่อน เพื่อที่พอไปถึงสถานที่จริงพี่ที่ดูแลน้องในแต่ละกลุ่มจะสามารถเป็นวิทยากรหรือมีคฤเทศก์ในการบอกเล่าเรื่องราวที่พี่ค้นคว้ามาถ่ายทอดประกอบสถานที่จริงให้น้องฟังได้ ซึ่งกิจกรรมนี้พี่ก็ได้รับประโยชน์ ได้รับความรู้จากการศึกษาค้นคว้า น้องก็ได้รับการสอน การดูแลเอาใจใส่ และได้รับความรู้จากพี่

กิจกรรมงานวันสำคัญ โรงเรียนศาสตร์สมบูรณได้จัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ อาทิ วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันเด็ก เป็นต้น โดยในวันสำคัญเหล่านี้โรงเรียนจะจัดกิจกรรมการประกวด หรือการแข่งขันต่างๆ อาทิ การจัดป้ายนิเทศวันวันเฉลิมพระชนมพรรษา การแข่งขันเกมต่างๆในวันเด็ก เป็นต้น โดยการประกวดและการแข่งขันต่างๆ โรงเรียนกำหนดให้นักเรียนได้ร่วมประกวดเป็นกลุ่ม ซึ่งจะใช้กลุ่มเดียวกับกลุ่มกิจกรรมเวรสี ทำความสะอาดพื้นที่รับผิดชอบ โดยแบ่งเป็นกลุ่มไว้ และในแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่ภายในกลุ่มต้องร่วมกันวางแผนในการแข่งขัน และการร่วมมือร่วมใจกันในการประกวดแข่งขัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกให้กับนักเรียนในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

จากการศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณสามารถสรุปได้ว่า มี 2 ระยะเวลา ในระยะแรกเป็นการเตรียมความพร้อมบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยการให้ความรู้ การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงหลักสูตร การปรับสภาพชั้นเรียนและครุภัณฑ์เพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น ส่วนระยะที่สองมีการนิเทศติดตามและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของครูในทุกด้าน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น ของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา (นามสมมติ)

2.1 บริบททางชุมชนของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนราษฎร์ศึกษามีลักษณะเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทที่ล้อมรอบไปด้วยแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนภายนอกชั้นเรียนมากมาย อาทิ วัดเก่าประจำตำบล ซึ่งวัดแห่งนี้มีศิลปะปูนปั้นที่องค์พระอุโบสถ และประติมากรรมลายด้วยขามสังคโลกบนหน้าบันขององค์พระอุโบสถที่สวยงาม อีกทั้งวัดแห่งนี้ยังเป็นศูนย์กลางของคนในชุมชนที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนา และจัดกิจกรรมทางด้านประเพณีและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งคลองบางจากที่เป็นคลองสายหลักตัดผ่านกลางชุมชนที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและระบบนิเวศน์ตลอดจนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้านในเรื่องดนตรีไทย กีฬาไทย กีฬาพื้นบ้าน การประกอบอาหารไทย และการประกอบขนมหวานเมืองเพชรที่คนในชุมชนได้ให้ความอนุเคราะห์มาเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนในชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น เนื่องจากชุมชนกับโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดต่อกัน คนในชุมชนให้ความร่วมมือและพร้อมสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ศึกษาในทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจของโรงเรียนที่ชุมชนร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาการศึกษา รวมทั้งการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของโรงเรียนด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นส่วนของบริบททางชุมชนของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของโรงเรียนราษฎร์ศึกษาได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงกล่าวถึงบริบทเกี่ยวกับโรงเรียนราษฎร์ศึกษาเป็นลำดับต่อไปดังนี้

2.2 บริบทของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา

โรงเรียนราษฎร์ศึกษาเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเขตพื้นที่บริการ 3 หมู่บ้าน มีจำนวนนักเรียนในปีการศึกษา 2553 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 52 คน ประกอบด้วย นักเรียนระดับปฐมวัยที่เรียนอยู่ในระดับชั้นอนุบาล 1-2 จำนวน 11 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 41 คน ซึ่งนักเรียนระดับปฐมวัยมีอัตรานักเรียนโดยเฉลี่ยห้องเรียนละ 5 คน ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีอัตรานักเรียนโดยเฉลี่ยห้องเรียนละ 7 คน ดังแสดงในตารางที่ 4.9 จำนวนนักเรียนแยกตามระดับชั้นของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา ปีการศึกษา 2553

ตารางที่ 4.9 จำนวนนักเรียนแยกตามระดับชั้นของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา ปีการศึกษา 2553

ระดับชั้น	เพศ		รวม
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	
อนุบาลปีที่ 1	6	3	9
อนุบาลปีที่ 2	2	0	2
รวมนักเรียนระดับอนุบาล	8	3	11
ประถมศึกษาปีที่ 1	4	5	9
ประถมศึกษาปีที่ 2	4	0	4
ประถมศึกษาปีที่ 3	6	2	8
ประถมศึกษาปีที่ 4	5	3	8
ประถมศึกษาปีที่ 5	1	2	3
ประถมศึกษาปีที่ 6	6	3	9
รวมนักเรียนระดับประถมศึกษา	28	14	41
รวมนักเรียนทั้งหมด	35	17	52

โรงเรียนราษฎร์ศึกษามีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน ครูในตำแหน่งครูประจำการ จำนวน 3 คน ครูในตำแหน่งครูที่โรงเรียนจ้างสอน จำนวน 2 คน และนักการภารโรง จำนวน 1 คน จำแนกเป็น เพศชาย จำนวน 2 คน เพศหญิง จำนวน 5 คนโรงเรียนราษฎร์ศึกษามีบุคลากรที่จบการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 6 คน คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครู โดยผู้บริหารโรงเรียนจบการศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาประถมศึกษาและจบหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการบริหารการศึกษา ครูประจำการจบการศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาประถมศึกษา จำนวน 2 คน และจบการศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 1 คน ส่วนครูที่โรงเรียนจ้างสอนจบการศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาประถมศึกษา จำนวน 1 คน และจบการศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 1 คน และนักการภารโรงจบการศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งบุคลากรของโรงเรียนราษฎร์ศึกษามีประสบการณ์การสอนโดยเฉลี่ย 28.67 ปี และมีอัตรา ครูประจำการต่อนักเรียนในระดับปฐมวัยโดยเฉลี่ยครูประจำการจำนวน 1 คน รับผิดชอบดูแล

นักเรียนจำนวน 11 คน มีอัตราครูประจำการต่อนักเรียนในระดับประถมศึกษาเฉลี่ยครูประจำการจำนวน 1 คน รับผิดชอบดูแลนักเรียน จำนวน 17 คน มีครูประจำการที่สอนตรงตามวิชาเอกจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ของจำนวนครูประจำการทั้งหมด มีครูประจำการที่สอนวิชาตามความถนัด คือ สอนสาระนี้มากกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ของจำนวน ครูประจำการทั้งหมด ดังแสดงในตารางที่ 4.10 จำนวนบุคลากรของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา ปีการศึกษา 2553

ตารางที่ 4.10 จำนวนบุคลากรของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา ปีการศึกษา 2553

ประเภทบุคลากร	เพศ		ระดับการศึกษาสูงสุด		ประสบการณ์ การสอน โดยเฉลี่ย
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	ป.ตรี	ต่ำกว่า ป.ตรี	
ผู้อำนวยการ	1	-	1	-	34
ครูประจำการ	-	3	3	-	34
ครูที่โรงเรียนจ้างสอน	-	2	2	-	18
นักการภารโรง	1	-	-	1	-
รวม	2	5	6	1	28.67
รวมบุคลากรทั้งหมด	7				

จากบริบทของโรงเรียนราษฎร์ศึกษาดังกล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่าโรงเรียนราษฎร์ศึกษาเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีสภาพปัญหาในเรื่องของครูไม่ครบชั้นเรียน ผู้วิจัยจึงขอเสนอสภาพปัญหาของโรงเรียนราษฎร์ศึกษาเป็นลำดับต่อไป เพื่อให้เข้าใจในแนวคิดที่โรงเรียนนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในการแก้ปัญหาของโรงเรียน ดังนี้

2.3 สภาพปัญหาและแนวคิดในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียน

จากบริบทของโรงเรียนราษฎร์ศึกษาในด้านของจำนวนบุคลากรของโรงเรียนเห็นได้ว่าโรงเรียนราษฎร์ศึกษามีครูประจำการและครูจ้างสอนรวม 5 คน มีจำนวนนักเรียน 52 คน คิดเป็นครูจำนวน 1 คน ต้องรับผิดชอบดูแลนักเรียนประมาณ 10.4 คน ในขณะที่โรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ 8 ระดับชั้น โดยครู 1 คน ต้องจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างน้อย 2 ระดับชั้น

ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ แม้ว่าโรงเรียนราชบุรีศึกษาจะมีจำนวนนักเรียนน้อยก็ตาม แต่มีจำนวนชั้นเรียนที่เปิดสอนมากจึงทำให้ไม่สามารถสอนให้ครบชั้นเรียนได้ โรงเรียนราชบุรีศึกษาจึงเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีสภาพปัญหาในเรื่องของครูไม่ครบชั้นเรียน

โดยทางผู้บริหารโรงเรียนได้ทำการแก้ปัญหาในเบื้องต้นไปได้ประการหนึ่ง ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานวิธีการที่หลากหลาย แต่ปัญหาอีกประการที่โรงเรียนราชบุรีศึกษายังคงประสบอยู่ คือ ปัญหาจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับชั้นที่มีจำนวนน้อยจึงส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนไม่สนุกสนาน ไม่ได้รับความสนใจของนักเรียนเท่าที่ควรในช่วงของการฝึกปฏิบัติหรือการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทางด้านภาษา ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนจำเป็นต้องได้รับการฝึกปฏิบัติหรือการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มในการนำหลักไวยากรณ์ไปใช้ในการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารโรงเรียนราชบุรีศึกษาจึงมองเห็นข้อดีอีกประการหนึ่งของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่นอกจากช่วยแก้ปัญหาในเรื่องครูไม่ครบชั้นเรียนแล้วยังสามารถแก้ปัญหาคความไม่สนใจในการฝึกปฏิบัติหรือการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทางด้านภาษาได้อีกเช่นกัน ถ้าครูนำขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในชั้นเรียน นักเรียนจะได้ฝึกปฏิบัติการใช้ภาษากับนักเรียนทั้งในระดับชั้นเดียวกันและต่างระดับชั้นกัน จะช่วยส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการและศักยภาพในการนำภาษาไปใช้ได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับจุดเน้นของโรงเรียนราชบุรีศึกษาที่เน้นในเรื่องของการใช้ภาษาให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านคล่อง เขียนคล่อง โดยโรงเรียนให้ความสำคัญกับการปูพื้นฐานทางด้านภาษาไทย และภาษาอังกฤษที่ดีให้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของชีวิต เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในระดับที่สูงต่อไป ผู้บริหารโรงเรียนราชบุรีศึกษาจึงนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ของโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนราชบุรีศึกษาได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

“โรงเรียนของผมนอกจากประสบกับปัญหาครูไม่ครบชั้นแล้ว ยังมีปัญหาเรื่องการเรียนการสอนในห้องเพราะแต่ละห้องเด็กน้อย เขาเรียนและทำกิจกรรมไม่สนุก โดยเฉพาะ ป.4 มีเด็กอ่านหนังสือไม่คล่องและเด็กเรียนอ่อนมีหลายคน ยิ่งเวลาเรียนภาษาอังกฤษห้องจะเงียบเลยถามไปไม่มีใครตอบได้ ไม่มีใครนำใครได้ หรือใครช่วยใครได้เลย ทั้งเด็กทั้งครูก็ไม่ค่อยมีความสุขเท่าไร ผมเลยลองให้ ป.4 มาเรียนด้วยกันกับ ป.5 ป.6 เด็ก ป. 6 รุ่นนี้เก่งผมว่าน่าจะช่วยกระตุ้นน้องได้ จะได้มีคนนำตอบบ้าง ผมเลยลองจัดคละชั้นแค่ 2 วิชา คือ ไทยกับอังกฤษ เพราะอยากให้

พี่ช่วยน้อง คนเก่งช่วยคนปานกลาง แล้วคนเก่งกับคนปานกลางช่วยคนอ่อน เพราะโรงเรียนผมเน้นเรื่องอ่านคล่อง เขียนคล่องเป็นพิเศษ โรงเรียนผมต้องไม่มีเด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้”

ผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ศึกษา (18 มกราคม 2554)

2.4 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา

(นามสมมติ)

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน ประกอบด้วย 2.4.1 การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น 2.4.2 การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน 2.4.3 ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และ 2.4.4 การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี ผู้วิจัยของนำเสนอการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นลำดับแรก

2.4.1 การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ได้แก่ 1) การให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2) การจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้น 3) การปรับหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดตารางเรียนแบบคละชั้น และ 4) การปรับปรุงสภาพห้องเรียนและการจัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภายหลังจากที่โรงเรียนราษฎร์ศึกษาเข้าร่วมเป็นโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2551 แล้ว สิ่งแรกที่ผู้บริหารโรงเรียนทำในการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น คือ การให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

1) การให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และตระหนักถึงประโยชน์ที่จะเกิดต่อการพัฒนาโรงเรียนในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ รวมทั้งเพื่อให้บุคลากรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความเต็มใจในการร่วมมือ และสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนราษฎร์ศึกษาให้สำเร็จ

โดยโรงเรียนราษฎร์ศึกษาเริ่มจากการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรหลักของโรงเรียนก่อน คือ คณะครู ด้วยการประชุมชี้แจงให้ความรู้ความเข้าใจแก่คณะครูเนื่องจากเป็นบุคลากรที่ลงมือปฏิบัติการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นโดยตรง เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับคณะครูในเรื่องของหลักการ

ของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และความคาดหวังจากการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น มาใช้ในการพัฒนาโรงเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติที่ชัดเจนต่อไป โดยครูที่สอน ในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นกล่าวว่า “ตอนแรก ผอ.ท่านประชุมชี้แจงก่อนว่า คละชั้นมันเป็นยังไง มีหลักการยังไง มีข้อดียังไง ท่านจะศึกษามาก่อน แล้วท่านคาดหวังไว้ว่ายังไงบ้าง แล้วก็ตามความคิดครู่ที่ว่าพอจะทำได้ไหม สำหรับพี่มองว่าทำได้ ยังมีแผนมาให้ด้วยแล้ว ก็ไม่น่ายาก”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (15 กุมภาพันธ์ 2554)

จากที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ครูที่สอนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นสอดคล้องกับ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าที่การประชุมคณะครูของโรงเรียนเรื่องขอประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนชี้แจงกับคณะครูในประเด็น ความคาดหวังจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ตามความสามารถและระดับสติปัญญา โดยการให้การเรียนแบบร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือ กันจนเป็นจิตสำนึกแห่งการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้นักเรียนได้รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะที่มีอายุต่างกันได้ อย่างมีความสุขมีความเป็นประชาธิปไตย มีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดีและสามารถยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนได้มีการพูดคุยกับคณะครู ถึงเรื่องของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นอย่างไม่เป็นทางการในโอกาสต่างๆ กับคณะครูด้วย อาทิ ในช่วงรับประทานอาหารกลางวัน ในช่วงเย็นภายหลังเลิกงาน เป็นต้น

จากนั้นผู้บริหารโรงเรียนมีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ให้รับทราบว่าทางโรงเรียนราษฎร์ศึกษาจะนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาเป็นหนึ่งในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าที่การประชุมของโรงเรียนเรื่องขอประชุมชี้แจงคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน ซึ่งผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกล่าวว่า

“วันนั้นผมมาประชุม ผอ.ก็ว่าโรงเรียนจะเป็นแกนนำคละชั้น จะให้ลองแค่ 2 วิชาดูก่อนว่าจะเป็นอย่างไง ผอ.ว่าเป็นวิธีใหม่ คือ ปกติผมก็เห็นบางห้องก็มี 2 ชั้นอยู่แล้วนะ ผมก็ยังถาม ผอ.ว่า แล้วมันต่างกันหรือ ผอ.ว่าแบบเก่าต่างคนต่างเรียน แต่แบบใหม่จะให้เรียนด้วยกัน ทำงานด้วยกัน

ให้พี่ช่วยน้อง ให้คนเก่งช่วยคนอื่น ผอ.ว่าเด็กจะได้มีคุณนิสัยที่ดีด้วย ผมก็เห็นด้วยกับเขานะ แล้วผมเห็นผอ.กับครูทำงานทุ่มเทกันจริง โรงเรียนเอาใจชุมชนเอาด้วยอยู่แล้ว”

ผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (22 กุมภาพันธ์ 2554)

ตลอดจนผู้บริหารโรงเรียนได้มีการแจ้งกับนักเรียนของโรงเรียนในกิจกรรมหน้าเสาธง ซึ่งสอดคล้องกับที่นักเรียนให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยว่า

“ทราบครับว่าโรงเรียนสอนคละชั้น เพราะผอ.บอกที่หน้าเสาธงครับว่าให้ ป.4 มาเรียนภาษาไทยกับภาษาอังกฤษกับ ป.5 ป.6 ที่ห้องผมครับ แล้วให้ครูผมสอน”

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (14 กุมภาพันธ์ 2554)

ภายหลังจากการให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องจนได้มติเห็นด้วยจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนให้โรงเรียนราษฎร์ศึกษานำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือการพัฒนาบุคลากรหลักของโรงเรียน คือ คณะครู ซึ่งจะเป็นผู้จัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ให้เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงส่งครูที่จะดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น จำนวน 2 คน คือ ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 และครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนเข้ารับการอบรมเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารคำสั่งของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการเรื่องการส่งครูเข้าร่วมการอบรมบุคลากรแกนนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนได้มีการจัดพาคณะครูไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 จัดขึ้น เพื่อให้คณะครูได้ซักถามข้อสงสัย พบปะพูดคุย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะครูของโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารคำสั่งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 เรื่องการจัดการศึกษาดูงานในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และสอดคล้องกับที่ครูที่สอนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นกล่าวว่า

“พี่ไปอบรมที่กรุงเทพฯ แล้วก็หาตึกใหญ่ แล้วก็ไปดูงานกับเขตที่สมุทรสาคร ช่วยได้เยอะ เหมือนกันจากตอนที่พี่ไม่รู้ก็ช่วยให้เข้าใจหลักของคณะชั้นมากขึ้น”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนราชบุรีศึกษา (15 กุมภาพันธ์ 2554)

2) การจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคณะชั้น

เมื่อโรงเรียนราชบุรีศึกษาดำเนินการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของโรงเรียน เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน ในการดำเนินการปฏิบัติ รวมทั้งโรงเรียนราชบุรีศึกษามีการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรหลักของโรงเรียนด้วยการศึกษาดูงานและอบรมแล้ว จากนั้นโรงเรียนราชบุรีศึกษาจึงมีการเตรียมความพร้อมในการจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคณะชั้น

โรงเรียนราชบุรีศึกษามีการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นใน 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 และ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูจัดประชุมร่วมกัน วิเคราะห์การจัดชั้นเรียนแบบคณะชั้น และการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคณะชั้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารบันทึกการประชุมคณะครูของโรงเรียนเรื่องการประชุมวิเคราะห์การจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคณะชั้นของโรงเรียนราชบุรีศึกษา

โดยการจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคณะชั้นพิจารณาจากจำนวนนักเรียนในแต่ละห้องเรียน ร่วมกับความเป็นไปได้ในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นไปใช้ได้จริง และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนราชบุรีศึกษาทั้งในด้านของความสามารถ ความถนัดและความสนใจของบุคลากร และสภาพความต้องการนำการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นเข้ามาช่วยแก้ปัญหาในเรื่องการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่ไม่สนุก ไม่น่าสนใจ ของนักเรียนเท่าที่ควรในช่วงของการฝึกปฏิบัติหรือการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม เนื่องจากจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับชั้นที่มีจำนวนน้อยเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทางด้านภาษา ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนจำเป็นต้องได้รับการฝึกปฏิบัติ หรือการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มในการนำหลักไวยากรณ์ไปใช้ในการสื่อสารจึงจะเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนโรงเรียนราชบุรีศึกษาจึงเลือกนำการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นมาใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน และครู ดังนี้

“อันดับแรกผมดูจากจุดประสงค์ของโรงเรียนผมก่อนว่าต้องการคณะชั้นมาใช้เพื่อมาเป็นอีกหนึ่งรูปแบบของการเรียนการสอนของโรงเรียนที่จะมาช่วยพัฒนาศักยภาพเด็กผม ผมจะดูความเป็นไปได้ในการที่ครูนำไปปฏิบัติจริง แล้วก็ดูเสียงสะท้อนกลับมาจากครูหลังจากที่ครูเขาไปศึกษาหลักการกันมาแล้วว่าไม่อยากจะคณะในวิชาหลักอย่างเลข หรือวิทยาศาสตร์ เพราะเนื้อหาในแต่ละชั้นจะต่างกันพอสมควร สรุปกันได้ว่าคณะแค่ 2 วิชาก่อน คือ ไทยกับอังกฤษ เพราะเนื้อหาใกล้เคียงกัน”

ผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ศึกษา (18 มกราคม 2554)

3) การปรับหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดตารางเรียนแบบคณะชั้น

โรงเรียนราษฎร์ศึกษาไม่ได้มีการปรับหลักสูตรสถานศึกษาโดยแบ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ ออกเป็น 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น ซึ่งโรงเรียนราษฎร์ศึกษา มีการจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เหมือนกับโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป โดยแบ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ และการงาน อาชีพและเทคโนโลยี เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นเพียง 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ศึกษากล่าวถึงการปรับหลักสูตรสถานศึกษาว่า

“หลักสูตรสถานศึกษาไม่ได้ปรับให้เรียน 5 กลุ่มสาระเหมือนของคณะชั้น เพราะไม่ได้ คณะทุกกลุ่มสาระ คณะแค่ภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ แต่มีการปรับสัดส่วนโครงสร้างเวลา ใน 2 กลุ่มสาระที่คณะชั้นให้เพิ่มขึ้น นักเรียนจะได้มีชั่วโมงเรียนภาษาไทยกับภาษาอังกฤษมากขึ้น ตามจุดเน้นของโรงเรียน”

ผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ศึกษา (18 มกราคม 2554)

จากที่ผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ศึกษากล่าวถึงการปรับหลักสูตรสถานศึกษาเห็นได้ว่าโรงเรียนราษฎร์ศึกษา มีการปรับเพิ่มสัดส่วนโครงสร้างเวลาเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น โดยการนำเวลาเรียน 40 ชั่วโมงต่อปีของวิชาหรือกิจกรรมที่เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมไปเพิ่มเวลาเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด จากเวลาเรียน 40 ชั่วโมงต่อปี ให้เป็นเวลาเรียน 80 ชั่วโมงต่อปี

และในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เพิ่มเวลาเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จากเวลาเรียน 160 ชั่วโมงต่อปี ให้เป็นเวลาเรียน 200 ชั่วโมงต่อปี เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติการใช้ภาษาเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับจุดเน้นของโรงเรียนราชบุรีศึกษาในเรื่องของการใช้ภาษาให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านคล่อง เขียนคล่องและเพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

การจัดตารางเรียนแบบคละชั้น

เนื่องจากโรงเรียนราชบุรีศึกษามีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานหลากหลายรูปแบบในแต่ละห้องเรียนทั้งการจัดการเรียนรู้แบบชั้นเรียนปกติ การจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้น ร่วมกับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนวังไกลกังวลที่ครูใช้ในการจัดการเรียนรู้เสริมเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครูไม่มีความถนัดเพียงพอ และการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โรงเรียนจึงต้องมีการจัดตารางเรียนของแต่ละระดับชั้นที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นให้มีคาบเรียนตรงกัน และสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นของโรงเรียนด้วย ดังแสดงในตารางที่ 4.11 ตารางเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชบุรีศึกษา ตารางที่ 4.12 ตารางเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราชบุรีศึกษา ตารางที่ 4.13 ตารางเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชบุรีศึกษา ตารางที่ 4.14 ตารางเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชบุรีศึกษา และตารางที่ 4.15 ตารางเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชบุรีศึกษาดังนี้

ตารางที่ 4.11 ตารางเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชบุรีศึกษา

วัน/เวลา	08.30-09.30	09.30-10.30	10.30-11.30	11.30-12.30	12.30-13.30	13.30-14.30	14.30-15.30
จันทร์	คณิตTV	วิทย์	ไทย	พักรับประทานอาหารกลางวัน	สังคม	ศิลปะ	กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
อังคาร	อังกฤษ	คณิตTV	สังคม		ศิลปะ	ไทย	กิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิด
พุธ	วิทย์	ไทย	คณิต TV		พลศึกษา	สุขศึกษา	ซ่อมเสริม
พฤหัสบดี	คณิตTV	ไทย	วิทย์		กิจกรรมชุมนุมจินตคณิต	ลูกเสือ/ยุวกาชาด	กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์
ศุกร์	ไทย	การงานอาชีพ	คณิตTV		อังกฤษ	ประวัติ-ศาสตร์	ประชุมสวดสัปดาห์

ตารางที่ 4.12 ตารางเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราษฎรศึกษา

วัน/เวลา	08.30- 09.30	09.30- 10.30	10.30- 11.30	11.30 - 12.30	12.30- 13.30	13.30- 14.30	14.30-15.30
จันทร์	วิทย์	คณิตTV	ไทย	พักรับประทานอาหารกลางวัน	สังคม	ศิลปะ	กิจกรรมส่งเสริม นิสัยรักการอ่าน
อังคาร	อังกฤษ	สังคม	คณิตTV		ศิลปะ	ไทย	กิจกรรมส่งเสริม ทักษะการคิด
พุธ	คณิต TV	ไทย	วิทย์		พลศึกษา	สุขศึกษา	ซ่อมเสริม
พฤหัสบดี	วิทย์	ไทย	คณิตTV		กิจกรรม ชุมนุม จินตคณิต	ลูกเสือ/ ยุวกาชาด	กิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์
ศุกร์	ไทย	คณิตTV	การงาน อาชีพ		อังกฤษ	ประวัติ- ศาสตร์	ประชุมสวดสัปดาห์

จากตารางที่ 4.11 และ 4.12 เห็นได้ว่าโรงเรียนราษฎรศึกษามีการจัดตารางเรียนของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 ที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยจัดให้มีคาบเรียนตรงกันทั้ง 2 ระดับชั้น นอกจากนี้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 ยังมีการใช้การจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ร่วมกับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนวังไกลกังวลในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนจึงต้องมีการจัดตารางเรียนให้สอดคล้องกับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนวังไกลกังวลในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยเช่นกัน และด้วยเงื่อนไขเวลาของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนวังไกลกังวลในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จึงทำให้ในบางวันทางโรงเรียนไม่สามารถจัดตารางเรียนให้วิชาหลักอย่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) มาเรียนในช่วงเช้าตามหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นได้ทุกวัน

ตารางที่ 4.13 ตารางเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา

วัน/เวลา	08.30-09.30	09.30-10.30	10.30-11.30	11.30-12.30	12.30-13.30	13.30-14.30	14.30-15.30
จันทร์	คณิต	วิทย์TV	ไทย	พักรับประทานอาหารกลางวัน	ประวัติ-ศาสตร์	การงานอาชีพ	กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
อังคาร	คณิต	ไทย	อังกฤษ		ศิลปะ	ศิลปะ	กิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิด
พุธ	คณิต	สังคม	ไทย		พลศึกษา	สุขศึกษา	ซ่อมเสริม
พฤหัสบดี	ไทย	สังคม	การงานอาชีพและเทคโนโลยี		กิจกรรมชุมนุมจินตคณิต	ลูกเสือ/ยุวกาชาด	กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์
ศุกร์	อังกฤษ	คณิต	ไทย		วิทย์TV	แนะแนว	ประชุมสวดสัปดาห์

ตารางที่ 4.14 ตารางเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา

วัน/เวลา	08.30-09.30	09.30-10.30	10.30-11.30	11.30-12.30	12.30-13.30	13.30-14.30	14.30-15.30
จันทร์	คณิต	สังคม	ไทย	พักรับประทานอาหารกลางวัน	การงานอาชีพ	ศิลปะ	กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
อังคาร	สังคม	ไทย	อังกฤษ		วิทย์ TV	ศิลปะ	กิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิด
พุธ	คณิต	การงานอาชีพ	ไทย		สุขศึกษา	พลศึกษา	ซ่อมเสริม
พฤหัสบดี	ไทย	คณิต	วิทย์ TV		กิจกรรมชุมนุมจินตคณิต	ลูกเสือ/ยุวกาชาด	กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์
ศุกร์	อังกฤษ	คณิต	ไทย		ประวัติ-ศาสตร์	แนะแนว	ประชุมสวดสัปดาห์

ตารางที่ 4.15 ตารางเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราษฎรศึกษา

วัน/เวลา	08.30-09.30	09.30-10.30	10.30-11.30	11.30-12.30	12.30-13.30	13.30-14.30	14.30-15.30
จันทร์	สังคม	คณิต	ไทย	พักกลางวัน อาหารกลางวัน	การงานอาชีพ	ศิลปะ	กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
อังคาร	คณิต	ไทย	อังกฤษ		สังคม	ศิลปะ	กิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิด
พุธ	วิทย์TV	คณิต	ไทย		สุขศึกษา	พลศึกษา	ซ่อมเสริม
พฤหัสบดี	ไทย	การงานอาชีพ	คณิต		กิจกรรมชุมนุมจินตคณิต	ลูกเสือ/ยุวกาชาด	กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์
ศุกร์	อังกฤษ	วิทย์TV	ไทย		ประวัติ-ศาสตร์	แนะแนว	ประชุมสวดสัปดาห์

จากตารางที่ 4.13 4.14 และ 4.15 จะเห็นได้ว่าโรงเรียนราษฎรศึกษามีการจัดตารางเรียนของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยจัดให้มีคาบเรียนตรงกันทั้ง 3 ระดับชั้น และจัดให้ทั้ง 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้มาเรียนในช่วงเช้าของทุกวันตามหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

นอกจากนี้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ยังมีการใช้การจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ร่วมกับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนวังไกลกังวลในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนจึงต้องมีการจัดตารางเรียนให้สอดคล้องกับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนวังไกลกังวลในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยเช่นกัน

4) การปรับปรุงสภาพห้องเรียนและการจัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

การจัดเตรียมสภาพห้องเรียนแบบคละชั้นของโรงเรียนราษฎรศึกษาเริ่มจากที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้จัดประชุมร่วมกันการจัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ผลจากการประชุม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนราษฎรศึกษา

ไม่ปรับเปลี่ยนสภาพห้องเรียนมากนัก แต่จะใช้พื้นที่และครุภัณฑ์ของเดิมที่โรงเรียนมีอยู่ให้เป็นประโยชน์ อาทิ โทรทัศน์ในแต่ละห้องเรียน ชั้นใส่แฟ้มสะสมงานของนักเรียน ป้ายนิเทศต่างๆ เป็นต้น เนื่องจากสภาพห้องเรียนของโรงเรียนราษฎร์ศึกษาได้ถูกปรับปรุงด้วยการทาสีใหม่มาก่อนหน้านี้แล้ว รวมทั้งทางโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเพียง 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ใน 2 ห้องเรียนเท่านั้น

ส่วนการปรับปรุงสภาพห้องเรียนผู้บริหารโรงเรียนได้สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นด้วยการปรับพื้นที่ของห้องเรียนบางส่วนให้กว้างขวางขึ้น มีพื้นที่ใช้สอยมากขึ้น เพื่อรองรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนให้ครูมีการจัดป้ายนิเทศต่างๆ ตามหลักการการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเพิ่มเติมไว้ที่ผนังห้องเรียน อาทิ ตารางการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ตารางการจัดการเรียนรู้รายสัปดาห์ กำหนดการสอนรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ป้ายข้อตกลงในชั้นเรียน เป็นต้น และมีการนำโต๊ะเรียนมาเพิ่มเติมเข้าไปในห้องเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เพื่อให้ครบตามจำนวนนักเรียน จำนวน 20 คน เมื่อมีนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มาเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

แม้ว่าโรงเรียนราษฎร์ศึกษาไม่ได้มีการจัดซื้อโต๊ะเรียนมาเพิ่มเติม หรือแบ่งเป็นโต๊ะของกิจกรรมกลุ่มย่อย กิจกรรมจับคู่แต่อย่างใดตามหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น แต่ครูสามารถปรับรูปแบบการนั่งของนักเรียน ปรับเคลื่อนย้ายรูปแบบของการจัดโต๊ะไปตามแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ได้ โดยใช้โต๊ะเรียนของนักเรียนที่มีอยู่ ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เมื่อครูต้องการปฏิบัติกิจกรรมใดที่นักเรียนต้องใช้สื่อการเรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ครูสามารถให้นักเรียนไปใช้ห้องสมุดหรือห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนได้ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนได้สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นด้วยการปรับปรุงห้องสมุดใหม่ให้สวยงาม และสะดวกในการค้นคว้า รวมทั้งมีการปรับปรุงห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ บำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ใช้งานได้ดีและการปรับปรุงสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อให้มีความพร้อมสำหรับการใช้เป็นการเรียนรู้ทางด้านภาษา การศึกษาค้นคว้า และการสืบค้นข้อมูลของนักเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น

2.4.2 การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู

ก่อนที่ครูจะดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นให้กับนักเรียนในชั้นเรียน มีอีกหนึ่งภารกิจที่สำคัญของครู คือ การจัดบรรยากาศชั้นเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้มีพื้นที่สำหรับครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น

ที่หลากหลายให้กับนักเรียนได้อย่างต่อเนื่องและถูกต้องตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้แนวทางไว้

1) การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้น

โดยก่อนที่ผู้วิจัยจะลงเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัด
สภาพห้องเรียนแบบคละชั้น เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการสังเกตเมื่อผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลภาคสนาม
ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่า โรงเรียนราษฎร์ศึกษามีการจัด
สภาพห้องเรียนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3
และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีการจัดสภาพพื้นที่ในห้องเรียนให้เป็นมุมต่างๆ ที่จำเป็น
ตามหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น
แต่ยังไม่ครบทุกมุม โดยในส่วนที่ขาดหายไปนั้นโรงเรียนราษฎร์ศึกษาไม่ได้จัดเป็นมุมให้เห็น
อย่างชัดเจนภายในห้องเรียน แต่ใช้วิธีการประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยของห้องเรียน
แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และครุภัณฑ์ที่โรงเรียนมีอยู่แล้วมาใช้เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ครู
และนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น ดังนี้

1) บริเวณพื้นที่ที่ครูใช้ในการจัดการเรียนรู้ทั้งชั้นรวมกัน ในระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 2-3 มีการจัดโต๊ะเรียนให้เป็นรูปตัวยูหันหน้าเข้าหากะดาน เพื่อให้มีพื้นที่กว้าง ซึ่งภายในพื้นที่
รูปตัวยู ครูใช้สำหรับการจัดกิจกรรมรวมชั้น ส่วนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ใช้การจัดโต๊ะเรียน
เป็นกลุ่ม

2) บริเวณพื้นที่ที่ครูใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย และกิจกรรมกลุ่มย่อยพบครู
ทั้ง 2 ระดับชั้นใช้การจัดโต๊ะเรียนเป็นกลุ่ม หรือนั่งทำงานเป็นกลุ่มที่พื้นตามมุมต่างๆของห้อง
หรือนั่งทำงานเป็นกลุ่มที่หน้าระเบียงห้องเรียนแล้วแต่ความสะดวกของการทำกิจกรรม
หรือให้นักเรียนไปใช้ห้องสมุด เพื่อทำงานศึกษาค้นคว้าในกิจกรรมกลุ่มย่อย

3) บริเวณพื้นที่ที่ครูใช้ในการจัดกิจกรรมจับคู่ หรือกิจกรรมการทำงานรายบุคคล
ทั้ง 2 ระดับชั้นใช้การจัดโต๊ะเรียนเป็นคู่ หรือจัดโต๊ะเรียนเดี่ยวขึ้นอยู่กับแต่ละกิจกรรม
หรือให้นักเรียนไปใช้ห้องสมุดเพื่อทำงานศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4) ศูนย์สารสนเทศศึกษา ซึ่งเป็นมุมสำหรับการศึกษาค้นคว้าจากสื่อการเรียนรู้ ICT
และผลิตผลงานจากคอมพิวเตอร์ โดยในห้องเรียนของทั้ง 2 ระดับชั้นมีโทรทัศน์พร้อมด้วย
เครื่องเล่นดีวีดี เพื่อใช้กับสื่อการเรียนรู้แบบมัลติมีเดีย ส่วนการผลิตผลงานจากคอมพิวเตอร์
ให้นักเรียนไปใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ เพื่อค้นคว้าหาข้อมูล
และใช้สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

5) มุมสำหรับค้นคว้า ซึ่งเป็นมุมที่นักเรียนจะใช้ในการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและเอกสารอ้างอิงต่างๆ ได้จัดไว้ภายในห้องเรียนของทั้ง 2 ระดับชั้น โดยมีการจัดชั้นหนังสือไว้ให้นักเรียนได้ใช้ค้นคว้าอย่างหลากหลาย อาทิ พจนานุกรมภาษาไทย พจนานุกรมภาษาอังกฤษ หนังสือนิทาน หนังสือเสริมความรู้ต่างๆ เป็นต้น

6) มุมที่จัดป้ายนิเทศเพื่อแสดงผลงานนักเรียนได้จัดไว้บนผนังภายในห้องเรียนของทั้ง 2 ระดับชั้น

ดังแสดงในภาพที่ 4.3 การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา

ภาพที่ 4.3 การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา

2) การจัดทำและการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้

ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครู ร่วมกับการสังเกตการณ์นำแผนการจัดการเรียนรู้ของครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนราษฎร์ศึกษาไปใช้ พบว่าครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนราษฎร์ศึกษาใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้น โดยก่อนที่ครูจะนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ครูต้องศึกษาและวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้

แบบรายชั้นปีในแต่ละระดับชั้นที่ครูจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นทั้งในด้านเนื้อหาการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ใบงาน ใบความรู้ และเครื่องมือการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ จากนั้นจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบรายชั้นปีในแต่ละระดับชั้นที่ครูจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น มาหลอมรวม ปรับเปลี่ยนให้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ครูสามารถจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นพร้อมกันได้

โดยในขั้นตอนที่ครูศึกษา วิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้แบบรายชั้นปี เพื่อหลอมรวม ปรับเปลี่ยนให้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ครูสามารถปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมหรือลดทอน เนื้อหาการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ใบงาน ใบความรู้ และเครื่องมือ การวัดผล และการประเมินผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของระดับชั้น และกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครูจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ครูภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยครูที่สอนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นกล่าวว่า

“แผนใช้ของที่สพฐ. แจกมาให้ แต่ต้องมารวมเองต้องมีปรับบาง เรื่องเนื้อหา หรือไม่ก็ กิจกรรม ใบงาน พวกนี้ บางทีมากไป อย่างภาษาไทยจะมีเรื่องของการให้นักเรียนหาความหมายจากพจนานุกรมอยู่มากให้มาหลายคำมากไป ต้องลดทอนลงบ้าง เพราะ ป.2 ป.3 ยังเป็นชั้นเล็กอยู่ เขาจะใช้เวลานานไปกับกิจกรรมนี้เกินไป ทำให้ไม่ทันเวลาที่ก็จะใช้วิธีแบ่งกลุ่ม แล้วแบ่งจำนวนคำในแบบฝึกหัดที่ให้มาช่วยกันหาไม่ใช่ 1 กลุ่มหาทุกคำ เอาแค่ให้เด็กได้ฝึกการค้นจากพจนานุกรม ไม่อย่างนั้นพอกิจกรรมรวมชั้นชั้นสรุปไม่เคยทันเวลา”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (17 มกราคม 2554)

3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน

ก่อนที่ผู้วิจัยจะลงเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการสังเกตเมื่อผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่าโรงเรียนราษฎร์ศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นไปตามหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้แนวทางไว้ คือ มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และขั้นสรุป โดยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นใน 1 คาบเรียน ใช้เวลา 60 นาที มีขั้นตอนดังนี้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที เป็นการจัดกิจกรรมรวมชั้นซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก โดยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราษฎร์ศึกษาจัดให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น นั่งรวมกันแล้วจัดโต๊ะเรียนเป็นรูปตัวยูหันหน้าเข้าหากะดานดำ ส่วนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จัดให้นักเรียนทั้ง 3 ระดับชั้นนั่งเป็นกลุ่มคณะชั้น และละความสามารถ จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน จากนั้นครูเริ่มจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนด้วยการทักทาย พูดคุย ชักถามเพื่อทบทวนบทเรียนเดิมเมื่อครูจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นเรื่องเดียวกัน ต่อมาครูนำเข้าสู่บทเรียนใหม่ด้วยการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ในบทเรียนที่กำลังจะเรียน ชี้แจงกิจกรรมหลักที่จะเรียนรู้ และสร้างข้อตกลงในการเรียน

เมื่อเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูมีการนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ถ้าเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ส่วนใหญ่ครูมีการนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ประเภท คำกลอน นิทาน เรื่องเล่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ข่าวสารประจำวันจากหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน เป็นต้น ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ครูใช้การร้องเพลงภาษาอังกฤษ หรือการเล่นเกมในการนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งนักเรียนจะสนใจ ฟังคำกลอน นิทาน เรื่องเล่า ข่าวสาร ฟังเพลง ฟังคำถาม และร่วมกิจกรรมกับครูอย่างมาก

ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้เวลาประมาณ 30-50 นาที ในขั้นตอนนี้ครูจะให้ความรู้ด้านเนื้อหาแก่นักเรียนก่อนในทุกระดับชั้นพร้อมกันไปเลย เนื่องจากครูได้วิเคราะห์จากแผนการจัดการเรียนรู้ เป้าหมายการเรียนรู้ของแต่ละระดับชั้น แล้วนำมากำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะจัดการเรียนรู้ตามความสามารถของนักเรียนมาแล้ว จากนั้นครูจึงแจกใบความรู้ ใบงาน ใบกิจกรรมให้นักเรียนตามระดับชั้น เนื่องจากเนื้อหาการเรียนรู้ของแต่ละระดับชั้นเชื่อมโยงกันแต่แตกต่างกันที่ระดับความยากง่ายของเนื้อหาการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้น ฉะนั้นใบความรู้ ใบงาน ใบกิจกรรมของแต่ละระดับชั้นจึงมีระดับความยากง่ายของเนื้อหาการเรียนรู้ที่มอบหมายให้นักเรียนในแต่ละระดับชั้นทำแตกต่างกัน

โดยในขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมหรือใบความรู้ ใบงาน ใบกิจกรรม ครูสามารถจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยพบครูได้ ด้วยการเดินดูนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเพื่ออธิบายเพิ่มเติมที่ระดับชั้นหรือที่ละกลุ่มให้กับนักเรียนที่ยังไม่เข้าใจ หรือนักเรียนที่เรียนอ่อน หรือนักเรียนในระดับชั้นที่ต่ำกว่า ซึ่งในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนในขั้นตอนนี้ นอกจากกิจกรรมกลุ่มย่อยพบครูแล้ว ครูยังสามารถจัดกิจกรรมอื่นที่หลากหลายตามความเหมาะสมของเนื้อหาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมการทำงานรายบุคคล กิจกรรมจับคู่ กิจกรรมกลุ่มย่อย

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็น คือ เรื่องของการหมุนเวียนสมาชิกภายในกลุ่มในการทำกิจกรรมกลุ่ม โรงเรียนราชบุรีศึกษามีการหมุนเวียนสมาชิกภายในกลุ่มเวลาทำกิจกรรมกลุ่มทุกสัปดาห์ และในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนกันทั้งสมาชิกภายในกิจกรรมกลุ่มย่อย และกิจกรรมจับคู่ โดยครูจะเป็นผู้จัดสมาชิกกลุ่มให้ใหม่ทุกสัปดาห์ เพื่อให้นักเรียนเกิดประโยชน์ในการเรียนรู้ร่วมกันจากกิจกรรมจับคู่ และกิจกรรมกลุ่มย่อยในด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ แบบเพื่อช่วยเพื่อน แบบพี่สอนน้อง และเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับเพื่อน พี่และน้องได้ทุกคน

ซึ่งการหมุนเวียนสมาชิกภายในกลุ่มในการทำกิจกรรมกลุ่มย่อย และกิจกรรมจับคู่ของโรงเรียนราชบุรีศึกษา มีรูปแบบ 4 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดกลุ่มนักเรียนระดับชั้นเดียวกัน แต่คละระดับความสามารถ คือ ในหนึ่งกลุ่มจะมีสมาชิกที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นเดียวกันอยู่ด้วยกัน และมีทั้งนักเรียนที่มีความสามารถอยู่ในระดับ เก่ง ปานกลาง อ่อน อยู่ด้วยกันในกลุ่มนี้

รูปแบบที่ 2 การจัดกลุ่มนักเรียนระดับชั้นเดียวกัน แต่แยกระดับความสามารถ คือ ในหนึ่งกลุ่มจะมีสมาชิกที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นเดียวกันอยู่ด้วยกัน แต่จะแยกนักเรียนที่มีความสามารถอยู่ในระดับ เก่ง ปานกลาง อ่อน อยู่กันคนละกลุ่ม

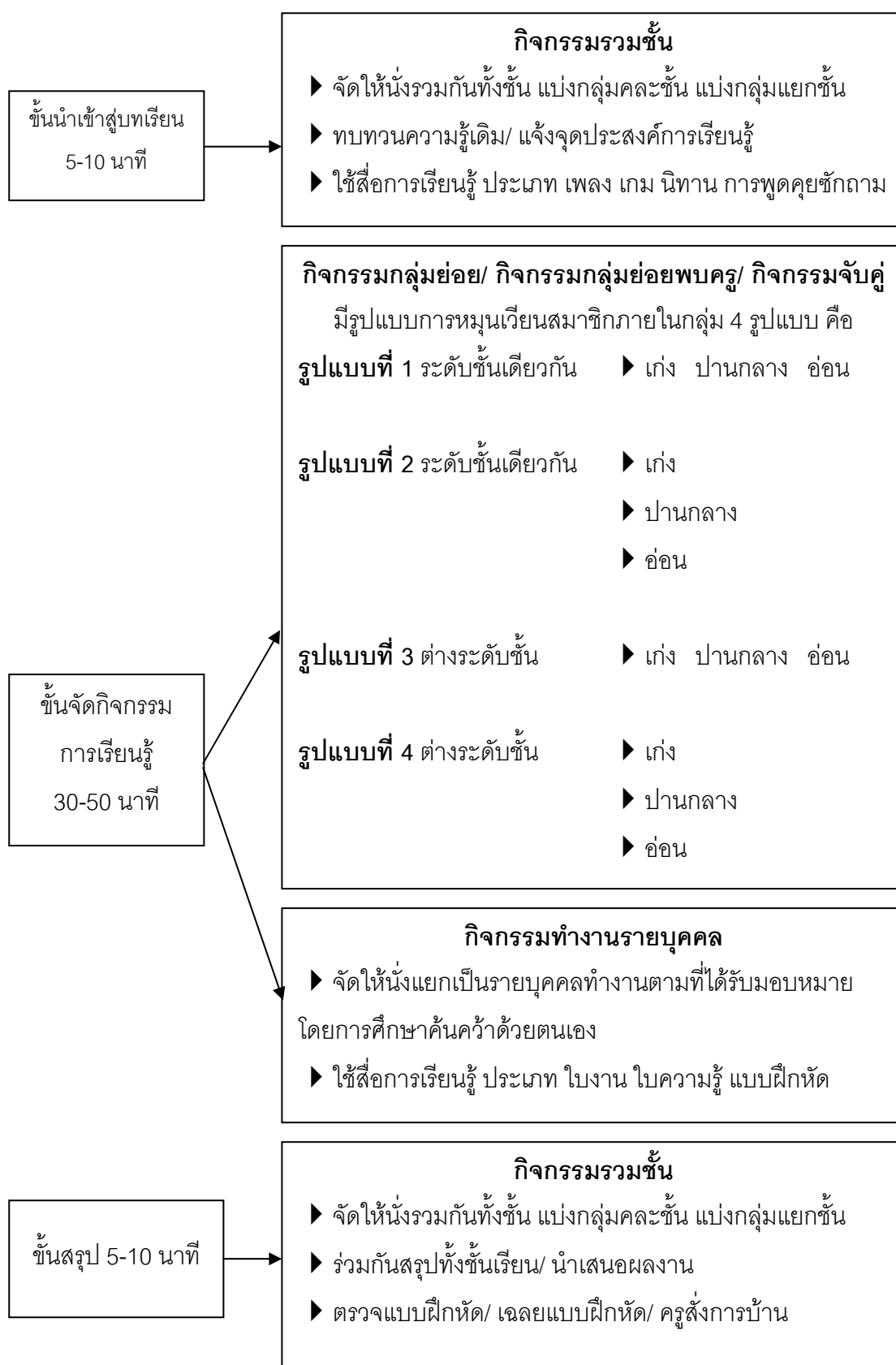
รูปแบบที่ 3 การจัดกลุ่มนักเรียนต่างระดับชั้น และคละระดับความสามารถด้วย คือ ในหนึ่งกลุ่มจะมีสมาชิกที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อยู่ด้วยกัน และมีทั้งนักเรียนที่มีความสามารถอยู่ในระดับ เก่ง ปานกลาง อ่อน อยู่ด้วยกันในกลุ่มนี้

รูปแบบที่ 4 การจัดกลุ่มนักเรียนต่างระดับชั้น และแยกระดับความสามารถด้วย คือ ในหนึ่งกลุ่มจะมีสมาชิกที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อยู่ด้วยกัน แต่จะแยกนักเรียนที่มีความสามารถอยู่ในระดับ เก่ง ปานกลาง อ่อน อยู่กันคนละกลุ่ม

อีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยสังเกตพบ คือ นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเก่ง ปานกลาง อ่อนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย อาจเป็นนักเรียนคนละกลุ่มกับนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเก่งปานกลาง อ่อนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ขึ้นอยู่กับความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน และการแยกนักเรียนที่มีความสามารถอยู่ในระดับ เก่ง ปานกลาง อ่อน อยู่กันคนละกลุ่ม เพื่อเป็นการแก้ปัญหาให้นักเรียนที่มีความสามารถอยู่ในระดับเก่ง ปานกลาง จะเป็นผู้ผลิตชิ้นงานแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยนักเรียนที่มีความสามารถอยู่ในระดับอ่อนจะไม่ได้ร่วมลงมือคิดหรือปฏิบัติงานเลย ดังนั้นการหมุนเวียนสมาชิกภายในกลุ่มในการทำกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมจับคู่ของโรงเรียนราชบุรีศึกษาจึงช่วยในการพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคลได้ดี

ขั้นสรุป ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที เป็นการจัดกิจกรรมรวมชั้นที่ครูใช้เพื่อการสรุปบทเรียน โดยที่ครูมีการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นสรุปที่หลากหลาย อาทิ ครูให้นักเรียนร่วมกันสรุปทั้งชั้นเรียน ครูใช้คำถามแล้วให้นักเรียนตอบ ครูมีการอธิบายเพิ่มเติม ครูให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมาสรุปหน้าชั้นเรียน ครูยกตัวอย่างผลงานของนักเรียนบางคนในชั้นเรียน เพื่อเป็นการสะท้อนผลงานของนักเรียนเป็นรายบุคคลให้นักเรียนทั้งห้องได้ดูการให้นักเรียนวาดภาพสรุป (Mind map) การใช้ผลงานนักเรียนเป็นสื่อการเรียนรู้ในการสรุปบทเรียน ครูใช้การตรวจแบบฝึกหัด เฉลยชิ้นงาน และสั่งการบ้านนักเรียนเพิ่มเติมก่อนจบการจัดการเรียนรู้ ครูและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง เป็นต้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น ร่วมกับการสังเกตการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู และการสัมภาษณ์ครูภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูโรงเรียนราษฎร์ศึกษา ดังแสดงในแผนภาพที่ 4.2 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนโรงเรียนราษฎร์ศึกษา

แผนภาพที่ 4.2 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคณะชั้นของครูในชั้นเรียนโรงเรียนราษฎร์ศึกษา

เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้แตกต่างกันไปตามธรรมชาติวิชาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และศักยภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นที่นำมาจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งส่งผลถึงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา ดังนี้

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2553

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 Body and Health เรื่อง Sickness เวลา 60 นาที

1. มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด

1.1 มฐ. ต 1.1 ตัวชี้วัด ป2/2, ป2/3, ป3/2, ป3/3

1.2 มฐ. ต 2.1 ตัวชี้วัด ป2/3

1.3 มฐ. ต 2.2 ตัวชี้วัด ป2/1, ป3/2

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้น ป.2-3

2.1 ความรู้

ออกเสียงคำศัพท์ cold, fever, cough, headache ได้

โดยนักเรียนระดับชั้น ป.2 จดจำคำศัพท์ได้อย่างน้อย 2 คำ และนักเรียนระดับชั้น ป.3

จดจำคำศัพท์ได้อย่างน้อย 3 คำ

2.2 ทักษะ/กระบวนการ

พูดประโยค What's the matter? I have a cold / fever / cough / headache. ได้

2.3 คุณธรรม จริยธรรม/ค่านิยม

1) มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก

2) มีความขยัน สนใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน

3) มีความรับผิดชอบในการทำงาน

3. กิจกรรมการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3

กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู 1 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.2 มี 4 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.3 มี 8 คน
ชั้นนำเข้าสู่บทเรียนใช้เวลา 5 นาที กิจกรรมรวมชั้นนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนพร้อมกัน			
1. ครูสอนนักเรียนร้องเพลง What's the matter? พร้อมแสดงท่าทางประกอบ ซึ่งมีเนื้อเพลงที่ประกอบไปด้วยคำศัพท์ที่นักเรียนจะได้เรียน	ครูใช้เพลงในการเตรียมความพร้อมและกระตุ้นความสนใจของนักเรียนก่อนที่จะเข้าสู่บทเรียน โดยครูสอนให้นักเรียนร้องตามทีละประโยคพร้อมแสดงท่าทางประกอบ เช่น คำว่า cough ครูทำท่าไอ	นักเรียนสามารถร้องเพลงตามครูและแสดงท่าทางประกอบได้ นักเรียนร่วมกิจกรรมอย่างสนใจแม้ว่าจะยังไม่ทราบความหมายของเนื้อเพลง	นักเรียนให้ความสนใจในการร่วมกิจกรรมมาก นักเรียนบางคนพอที่จะทราบความหมายของคำศัพท์ที่อยู่ในเพลงเนื่องจากท่าทางประกอบเพลงที่ครูทำ
ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้เวลา 50 นาที			
กิจกรรมรวมชั้น ป. 2-3 เรียนพร้อมกัน ใช้เวลา 10 นาที 2) ครูสอนคำศัพท์ cold, fever, cough, headache จากเนื้อเพลง โดยครูอ่านออกเสียง คำศัพท์ให้นักเรียนฟัง พร้อมคำแปลและให้นักเรียนออกเสียงตาม	ครูสอนนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นพร้อมกัน	นักเรียนตั้งใจเรียนและร่วมกิจกรรมที่ครูจัด โดยออกเสียงคำศัพท์และคำแปลตามครู	นักเรียนตั้งใจเรียนและร่วมกิจกรรมที่ครูจัด โดยออกเสียงคำศัพท์และคำแปลตามครู
3) ครูเรียกให้นักเรียนอ่านออกเสียงทีละคน จากนั้นครูให้นักเรียนนั่งเป็นรูปครึ่งวงกลม แล้วครูใช้ลูกบอลโยนไปที่นักเรียนทีละคน พร้อมพูดคำแปลของคำศัพท์ แล้วให้นักเรียนออกเสียงภาษาอังกฤษของคำศัพท์คำนั้น	ครูใช้การโยนลูกบอลเพื่อกระตุ้นความสนใจนักเรียนให้ร่วมกิจกรรมและจดจำคำศัพท์ไปได้เลยในชั้นเรียน	นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน เพราะไม่รู้ตัวว่าครูจะโยนลูกบอลมาที่ตัวเองหรือไม่ และนักเรียนพยายามบอกความหมายของคำศัพท์ที่ครูพูดแต่ไม่ค่อยคล่อง และใช้เวลาคิดคำแปลนานพอสมควร	นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน เพราะไม่รู้ตัวว่าครูจะโยนลูกบอลมาที่ตัวเองหรือไม่ นักเรียนส่วนใหญ่บอกคำแปลของคำศัพท์ได้ โดยใช้เวลาคิดเล็กน้อยก่อนตอบ แต่มีบางคนที่ยังตอบไม่ค่อยได้ ซึ่งเป็นนักเรียนที่เรียนอ่อน

ตารางที่ 4.16 (ต่อ) กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 2-3

กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู 1 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.2 มี 4 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.3 มี 8 คน
ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้เวลา 50 นาที			
<p>กิจกรรมกลุ่มย่อย คละระดับชั้น ใช้เวลา 5 นาที</p> <p>4) ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน จากนั้นครูแจกบัตร คำศัพท์และภาพเกี่ยวกับ อาการป่วย แล้วให้ นักเรียนแต่ละกลุ่มจับคู่ บัตรคำศัพท์กับภาพ</p>	<p>ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียน ทุกกลุ่มมี ป.1 กลุ่มละ 1 คน มี ป. 2 ที่ ค ล ะ ความสามารถ เก่ง ปานกลาง อ่อน เพื่อให้ นักเรียนช่วยเหลือกัน ในการเรียน โดยในขณะ นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ครูเดินดูนักเรียนทีละกลุ่ม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียน ปฏิบัติ และ อธิบาย เพิ่มเติม</p>	<p>นักเรียน ป.2 ส่วนใหญ่ จดจำคำศัพท์ได้ 1 คำ ที่เมื่อเห็นบัตรคำศัพท์ และภาพอาการป่วยแล้ว สามารถจับคู่ได้เลย ส่วนในการปฏิบัติ กิจกรรมนักเรียน ป.2 มีบทบาทเป็นผู้ตาม นักเรียน ป.3</p>	<p>นักเรียน ป.3 ที่เรียนเก่ง และปานกลางจดจำ คำศัพท์ได้ 2 -3 คำ นักเรียนที่เรียนอ่อนจดจำ คำศัพท์ได้ 1 คำ ที่เมื่อ เห็นบัตรคำศัพท์และภาพ อาการป่วยแล้วสามารถ จับคู่ได้เลย ซึ่ง ในการปฏิบัติกิจกรรม นักเรียน ป.3ที่เก่งจะคอย บอกและสอน ป.2 ไปด้วย</p>
<p>กิจกรรมรวมชั้น ป. 2-3 เรียนพร้อมกัน ใช้เวลา 10 นาที</p> <p>5) ครูสอนและอ่าน ประโยค What's the matter? และประโยค I have a cold/ fever/ cough/headache. ให้ นักเรียนฟังและอธิบาย ความหมาย จากนั้นให้ นักเรียนออกเสียงตาม</p>	<p>ครูสอนนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นพร้อมกัน</p>	<p>นักเรียนออกเสียงตามครู ได้ แต่อ่านคำในประโยค ไม่ออก แต่นักเรียน เริ่มจดจำจำนวนคำศัพท์ ได้มากขึ้นหลังจากที่ครู สอนให้พูดซ้ำๆหลายครั้ง</p>	<p>นักเรียนสนใจออกเสียง ตามครู และนักเรียนอ่าน คำในประโยคได้บ้างคำ เช่น คำว่า What และ นักเรียนเริ่มจดจำจำนวน คำศัพท์ได้มากขึ้น หลังจากที่ครูสอนให้พูด ซ้ำๆหลายครั้ง</p>

ตารางที่ 4.16 (ต่อ) กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 2-3

กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู 1 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.2 มี 4 คน	บทบาทของนักเรียน ระดับชั้น ป.3 มี 8 คน
ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้เวลา 50 นาที			
กิจกรรมจับคู่ คละระดับชั้น ใช้เวลา 5 นาที 6) ครูให้นักเรียนจับคู่คละ ระดับชั้น ฝึกสนทนา ประโยคคำถาม What's the matter? และประโยค คำตอบ I have a cold/ fever/cough/headache.	ครูจับคู่ให้นักเรียนคละ ตามความสามารถและ ระดับชั้น เพื่อให้นักเรียน ช่วยเหลือกันในการฝึกฝน การสนทนา โดยในขณะที่ นักเรียนฝึก ครูเดินดู นักเรียนทีละคู่ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนฝึก และแก้ไขข้อผิดพลาด ของนักเรียนขณะฝึก	นักเรียนสนทนาประโยค ไม่ค่อยได้ เนื่องจากอ่าน คำในประโยคไม่ออก ป.2 จะใช้พูดตามที่ ป.3 บอก	นักเรียน ป.3 ช่วยเหลือ และสอน ป.2 ได้ ในการฝึกสนทนา เนื่องจากพออ่านคำ ในประโยคออกและ สามารถจดจำคำศัพท์ ได้ดี
กิจกรรมเดี่ยว ใช้เวลา 20 นาที 7) ครูให้นักเรียนทำ แบบฝึกหัดตามระดับชั้น	ครูเดินดูนักเรียนทำ แบบฝึกหัด เพื่อคอย อธิบายเพิ่มเติม และตอบ ข้อสงสัยของนักเรียน ซึ่ง ส่วนใหญ่ครูเดินดู ป.2 มากกว่า ป.3	นักเรียนคอยให้ครูมา อธิบายคำชี้แจงให้ที่ โต๊ะเรียนอีกครั้ง	นักเรียนส่วนใหญ่ สามารถทำแบบฝึกหัด ด้วยตนเองได้ ซึ่งถ้ามี ข้อสงสัยจะยกมือถามครู
ขั้นสรุปกิจกรรมรวมชั้นนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนพร้อมกัน ใช้เวลา 5 นาที			
8) นักเรียนร่วมกัน ร้องเพลง What's the matter? อีกครั้ง จากนั้นครูสรุปคำศัพท์ ที่เรียนไปและตรวจ แบบฝึกหัดนักเรียน	ครูให้นักเรียนร่วมกัน ร้องเพลงอีกครั้ง เพื่อเป็น การสรุปความรู้และ ทบทวนคำศัพท์และ ประโยคให้กับนักเรียน อีกครั้ง จากนั้นครูเดิน ตรวจงานนักเรียนที่ โต๊ะเรียน	นักเรียนร้องเพลงคล่อง ขึ้นและแสดงท่าทาง ประกอบได้ แม้ว่าครู จะไม่ได้นำ เพราะ นักเรียนจดคำศัพท์ที่เรียน ไปได้	นักเรียนร้องเพลงคล่อง ขึ้นและแสดงท่าทาง ประกอบได้ แม้ว่าครู จะไม่ได้นำ เพราะ นักเรียนจดคำศัพท์ที่เรียน ไปได้

จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน โดยการนำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมาใช้ ผู้วิจัยจึงได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูรูปแบบที่ 3 ดังนี้

รูปแบบที่ 3 ใช้การจัดการเรียนรู้รวมกลุ่มตลอดเวลา ครูให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นได้เรียนรู้พร้อมกันไปตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนจนถึงขั้นสรุป ครูใช้การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในรูปแบบที่ 3 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาที่นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นสามารถเรียนรู้ไปด้วยกันได้ โรงเรียนราชบุรีศึกษาใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในรูปแบบที่ 3 ครูเน้นกิจกรรมให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นได้ฝึกปฏิบัติร่วมกันโดยใช้การเรียนรู้แบบพี่ช่วยน้อง เพื่อนสนับสนุนเพื่อนในการส่งเสริมความเข้าใจในบทเรียนของนักเรียน

สอดคล้องกับการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ต้องการให้การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) เน้นในเรื่องของการฝึกปฏิบัติในการใช้ภาษาของนักเรียนให้มีทักษะในการอ่านคล่องเขียนคล่อง เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของการปูพื้นฐานทางด้านภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ดีให้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของชีวิต เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในระดับที่สูงต่อไป

ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้นี้ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากมีลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่ดี คือ เพลงและท่าทางประกอบเพลงที่เนื้อเพลงใช้คำศัพท์และประโยคที่นักเรียนจะได้เรียนมาอยู่ในเพลง จึงกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียนได้มาก ส่วนการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ครูใช้การประเมินตามสภาพจริงจากการสังเกตพฤติกรรมในการเรียนรู้ สังเกตทักษะทางภาษาในขณะที่นักเรียนฝึกปฏิบัติงานที่ครูมอบหมายโดยใช้แบบประเมินที่แนบมากับแผนการจัดการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและการตรวจแบบฝึกหัดนักเรียนท้ายคาบเรียน ซึ่งภายหลังจากการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้แล้วครูมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนด้วยการสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนอย่างไม่เป็นทางการเพิ่มเติมให้นักเรียนด้วยทั้งในเวลาช่วงพักกลางวัน ช่วงเย็นหลังเลิกเรียนหรือให้นักเรียนทบทวนทวนคำศัพท์ก่อนกลับบ้าน

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในโรงเรียนราษฎร์ศึกษาสามารถสรุปได้ว่า โรงเรียนราษฎร์ศึกษามีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 จำนวน 1 ห้องเรียน มีครูจัดการเรียนรู้ 1 คน และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 1 ห้องเรียน มีครูจัดการเรียนรู้ 1 คน โดยมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นใน 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูโรงเรียนราษฎร์ศึกษาใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบที่ 3 ทั้ง 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 4.17 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูโรงเรียนราษฎร์ศึกษา

ตารางที่ 4.17 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูโรงเรียนราษฎร์ศึกษา

รูปแบบ	ช่วงการจัด การเรียนรู้	กิจกรรม การเรียนรู้แบบคละชั้น	กลุ่มสาระการเรียนรู้	
			ภาษา ไทย	ภาษา อังกฤษ
3	ชั้นนำ	รวมกลุ่ม นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น เรียนรู้ในเนื้อหาที่สามารถเรียนรู้ไปด้วยกันได้ โดยครูพูดคุยซักถาม เพื่อทบทวนความรู้ หรือใช้ เกม เพลง ที่ให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นได้เรียนรู้พร้อมกัน		
	ขั้นจัดกิจกรรม	รวมกลุ่ม ครูเน้นกิจกรรมให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นได้ฝึกปฏิบัติร่วมกัน อาทิ ฝึกการสนทนาประโยค เล่นเกมเพื่อการเรียนรู้ เป็นต้น	✓	✓
	ขั้นสรุป	รวมกลุ่ม นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นร่วมกัน สรุปความรู้ที่ได้เรียนรู้ไป จากการนำเสนอผลงานของนักเรียน การตรวจแบบฝึกหัด และเฉลยแบบฝึกหัดของครู		

ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู

จากการการสัมภาษณ์ครู พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู คือ เรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เนื่องจากครูใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำ โดยปัญหาอุปสรรคของโรงเรียนราษฎร์ศึกษามีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนสาส์ตรัสสมบุญใน 2 ประเด็น คือ

- 1) ครูมีปัญหาเรื่องของการหลอมรวมแผนการจัดการเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำมาเป็นแผนแบบรายชั้นปี โดยที่ครูต้องใช้เวลามากในการศึกษา วิเคราะห์และหลอมรวมให้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครูในโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องรับผิดชอบทั้งงานการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน และงานเอกสาร โดยครูที่สอนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นกล่าวว่า

“ปัญหาสำหรับพี่คงเรื่องแผนมากที่สุด เพราะแผนที่ สพฐ. ทำมา ยังไม่ได้คละมาให้ เป็นแผนรายชั้นปีมา ครูต้องมานั่งซึ่งแผนเอง ต้องใช้เวลาอีก แล้วครูโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่มีเวลามาก มันเป็นเรื่องที่ไปเพิ่มงานให้ครู เพราะครูโรงเรียนเล็กมีหลายงานไม่ได้สอนหนังสืออย่างเดียว ถ้าทำแผนที่มันเป็นแผนคละจริงๆมาให้จะดีกว่า”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (17 มกราคม 2554)

2) แผนการจัดการเรียนรู้ยังถูกแจกให้โรงเรียนมาในรูปแบบของแผ่นซีดี ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระให้ครูในการพิมพ์แผนการจัดการเรียนรู้ออกมาจากเครื่องคอมพิวเตอร์ จึงเป็นความยากลำบากสำหรับครูที่ไม่มีความถนัดในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งสอดคล้องกับครูที่สอนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นกล่าวว่า

“เรื่องแผนที่จริงแผนของ สพฐ. นี้ดีเลยละ ไปงาน ไปความรู้ แบบฝึกอะไรก็ช่วยพี่ได้เยอะ แต่ที่ไม่ดีก็ตรงที่แผนที่ส่งมาอยู่ในแผ่นซีดี ถ้าครูที่เขาไม่เป็นคอมจะลำบาก มันเป็นการเพิ่มภาระนี้ยิ่งดีที่พี่ทำคอมได้นะ ถ้าจะพิมพ์ออกมามันเยอะมาก แล้วมันก็ไม่เซฟที่จะมานั่งพิมพ์ออกมา”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (15 กุมภาพันธ์ 2554)

ครูจึงมีข้อเสนอแนะแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ควรมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นอย่างแท้จริงที่มีการหลอมรวมแผนการจัดการเรียนรู้มาเรียบร้อยแล้ว โดยจัดพิมพ์ออกมาเป็นเล่มแจกจ่ายไปตามโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่จัดการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน ดังครูที่สอนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นกล่าวว่า

“พี่ว่าถ้า สพฐ. ต้องการให้โรงเรียนเล็กสอนคละชั้นนะ ทำแผนคละชั้นจริงๆออกมาซี ถ้ามีแผนยังงัยครูก็สอน เพราะปัจจุบันไม่ค่อยมีแผนกันหรอก อาศัยสอนมานานชำนาญ แต่ตอนที่ไปอบรมมีคนพูดเรื่องนี้มากเลยพูดกับวิทยากรที่เป็นคณะทำแผนนั่นละ เขาก็ว่าไม่รู้ว่โรงเรียนไหนคละแบบไหนบ้างที่พูดในฐานะคนลงมือทำนะ ถ้าแผนที่ทำมาให้คละแบบไหนมา

จะคละ ป.1 ถึง ป.3 หรือ ป. 4 ถึง ป.6 หรือ ป.3 กับ ป. 4 นะ ถ้าแผน สพฐ.ทำแบบไหนมา เดี่ยวโรงเรียนก็ปรับชั้นเรียนไปหาแผนเองละ ถ้ายังทำอยู่แบบนี้จะพิวว่าเดี๋ยวมันจะค่อยๆถอยกันไปเอง”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (15 กุมภาพันธ์ 2554)

ภายหลังจากที่ครูของโรงเรียนราษฎร์ศึกษาได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น อย่างเต็มรูปแบบในปีการศึกษา 2553 แล้ว จากนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาในประเด็นต่อมา คือ

2.4.3 ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งผู้วิจัยต้องการศึกษา ใน 3 ด้านของผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นคือ 1) ด้านการเรียนรู้ 2) ทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์ และ 3) ความพึงพอใจ เพื่อให้ทราบถึงผลสำเร็จ จากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่เกิดกับนักเรียนในด้านต่างๆ และทราบถึงทัศนคติของบุคลากร ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของ โรงเรียนราษฎร์ศึกษา

1) **ด้านทักษะการเรียนรู้** พบว่า นักเรียนของโรงเรียนราษฎร์ศึกษามีทักษะทางด้าน ภาษาที่ดีขึ้น สังเกตได้จากการที่นักเรียนที่เคยอ่านหนังสือไม่คล่อง มีทักษะการอ่านเขียนได้ คล่องขึ้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นช่วยให้บรรยากาศในการเรียนรู้ของนักเรียน สนุกสนานกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียนได้มากขึ้น และนักเรียนมีส่วนร่วม ในการเรียนรู้ที่กล้าแสดงความคิดเห็น ข้อซักถามต่อครูมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของโรงเรียน ที่ต้องการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในการแก้ปัญหาจำนวนนักเรียนในแต่ละชั้นเรียน น้อยส่งผลต่อการปฏิบัติงานกลุ่มในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทางด้านภาษา

2) **ทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์** ผู้วิจัยศึกษาใน 2 ประเด็น ดังนี้

2.1) **การเอื้ออาทรต่อกัน** จากการสังเกตพฤติกรรมการเอื้ออาทรต่อกันของนักเรียน ทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และเกิดขึ้นภายในห้องเรียนของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา พบว่า นักเรียนมีน้ำใจต่อกัน มีการถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน มีการให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันซึ่งกันและ กันเป็นอย่างดีทั้งกับนักเรียนในระดับชั้นเดียวกัน และต่างระดับชั้นกัน สังเกตได้จากมีพฤติกรรม การให้ยืมสิ่งของอุปกรณ์การเรียนแก่กัน มีการแบ่งของให้ทานร่วมกัน มีการช่วยเหลือกัน ในด้านการเรียนรู้ นักเรียนที่เป็นพี่หรือนักเรียนที่เรียนเก่งกว่าพร้อมเสนอความช่วยเหลือ ให้กับนักเรียนที่เป็นน้องหรือนักเรียนที่เรียนอ่อนกว่า ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ผู้วิจัยเห็นอย่างสม่ำเสมอ

ในการสังเกตนักเรียนของโรงเรียนราษฎร์ศึกษาที่เรียนในห้องเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มนักเรียน ดังนี้

“ถ้าไม่เข้าใจก็ถามพี่ พี่จะมาช่วย ครูบอกว่าให้พี่ช่วยสอน”

สนทนากลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 กลุ่มอ่อน
โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (21 กุมภาพันธ์ 2554)

“ผมชอบไปเรียนกับ ป.6 สนุกดี พี่ ป.6 เก่งเวลาเรียนจะช่วยบอก ถ้าเรียนกันที่ห้องพอครูถามไม่มีใครรู้เลย แต่พอไปเรียนกับ ป.6 พี่เขาช่วยสอนผม แล้วครูเปลี่ยนกลุ่มไปเรื่อยๆ ทำให้สนิทกันทุกคน”

สนทนากลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มอ่อน
โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (22 กุมภาพันธ์ 2554)

2.2) การทำงานร่วมกันของนักเรียน ซึ่งจะครอบคลุมพฤติกรรม ดังนี้ การรู้บทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่ม การกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองให้เกียรติผู้อื่น การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเอง และการยอมรับมติของกลุ่มร่วมกัน

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและเกิดขึ้นภายนอกชั้นเรียนของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา พบว่า นักเรียนได้เรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจระหว่างเพื่อนต่างชั้นเรียน และในระดับชั้นเดียวกันได้มีโอกาสทำงานร่วมกันมากขึ้นในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จึงส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการทำงานร่วมกันของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนี้

การรู้บทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่ม

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในด้านการรู้บทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่มทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและเกิดขึ้นภายนอกชั้นเรียนของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา พบว่า ในการทำงานกลุ่มร่วมกันนักเรียนสามารถจัดบทบาทของตนเองในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่มได้ ส่วนใหญ่นักเรียนที่เป็นพี่หรือนักเรียนที่เรียนเก่งที่สุดในกลุ่มจะมีบทบาทเป็นผู้นำของกลุ่ม ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมที่ผู้นำของกลุ่มจะรับหน้าที่ในการแบ่งภาระงานให้กับสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนตามความสามารถ และความถนัดของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ส่วนสมาชิกกลุ่มที่เหลือก็จะมีหน้าที่เป็นผู้ตามที่ดีของกลุ่มในการให้ความร่วมมือช่วยเหลือ สนับสนุนในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในภาระหน้าที่ของตนเองเสร็จ เพื่อที่งานของกลุ่มจะสำเร็จไปด้วย ซึ่งพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในด้านการรู้บทบาทการเป็นผู้นำ

และผู้ตามที่ดีของกลุ่มที่ผู้วิจัยสังเกตได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครู ดังนี้

“จากที่พี่สังเกตภาวะผู้นำ ผู้ตาม และการรับรู้บทบาทหน้าที่ภายในกลุ่มเกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แม้ว่าโดยธรรมชาติผู้นำจะเป็น ๒.๖ และคนที่เก่งที่สุดของกลุ่มก็ตาม แต่เขาก็ทำหน้าที่ของผู้นำที่ดี เป็นหลักให้สมาชิกกลุ่มได้ มีการกระตุ้นการทำงาน มีการแบ่งงานให้น้องทำ เห็นความสำคัญของทุกคน อย่างถ้า ๒.๔ เขาจะอ่อนไหวใหม่ พี่ก็เห็น ๒.๖ เขาให้ช่วยระบายสีบ้าง เปิดพจนานุกรมบ้าง น้องก็จะได้ฝึก ส่วนพี่ๆจะช่วยกันคิดช่วยกันเขียน หรืออย่างคนปานกลางเขาก็จะให้ออกไปรายงานหน้าชั้นแทน คือ พี่ว่ามันจะช่วยให้ไม่มีใครหายไปจากกลุ่ม ทุกคนมีส่วนร่วมหมด แต่กระบวนการอย่างนี้จะเกิดได้ครูต้องคอยเดินดู คอยชี้แนะนะ ถ้าครูปล่อยไปตามธรรมชาติก็จบ งานจะเป็นของเด็กเก่งกับเด็กกลาง ส่วนเด็กอ่อนจะหายไปเลย”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (15 กุมภาพันธ์ 2554)

การกล้าแสดงความคิดเห็นของตนอย่างให้เกียรติผู้อื่น

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในด้านการกล้าแสดงความคิดเห็นของตนอย่างให้เกียรติผู้อื่น ทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และเกิดขึ้นภายนอกชั้นเรียนของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา พบว่า นักเรียนมีการกล้าแสดงความคิดเห็นของตนในการทำงานร่วมกันมากขึ้น แม้ว่านักเรียนที่เป็นคนหัวหน้ากลุ่มหรือคนที่เก่งที่สุดของกลุ่มหรือนักเรียนที่เป็นพี่จะมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเองมากกว่าคนอื่นในกลุ่ม แต่เมื่อนักเรียนได้ทำงานร่วมกันในกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปานกลางและกลุ่มอ่อนมีการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น แล้วนักเรียนที่เหลือจะรับฟังกัน ซึ่งพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในด้านการกล้าแสดงความคิดเห็นของตนอย่างให้เกียรติผู้อื่นที่ผู้วิจัยสังเกตได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครู และการสนทนากลุ่มนักเรียนดังนี้

“ส่วนใหญ่ก่อนจะเขียนจะถามทุกคนก่อนว่าเอาอย่างนี้นะ ถ้าไม่มีใครว่าอะไรถึงจะเขียนลงไป เพราะงานกลุ่มต้องช่วยกันคิด ครูเคยบอกว่าไม่เอาความคิดของใครเป็นใหญ่”

สนทนากลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มเก่ง

โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (22 กุมภาพันธ์ 2554)

“พี่ว่าเด็กมีความกล้าที่จะพูดสิ่งที่คิดออกมามากขึ้น โดยเฉพาะ ป.4 ป.5 แรกๆเขาจะอะไรก็ตาม ป.6 เพราะเขาไม่สนิทกันไง เพราะ ป.4 มีเด็กย้ายมาเยอะ ป.5 ก็มีมา 1 คน พอพี่จัดกลุ่มเวียนให้เขาได้พบกันหมด ทำงานร่วมกับทุกคนบ่อยๆเข้า เด็กเขาจะคุ้นเคยกันมากขึ้น กล้าที่จะพูดแสดงความคิดของตัวเองให้พี่ ป.6 รู้มากขึ้นว่าเขาคิดยังไง เห็นด้วยไม่เห็นด้วย แต่พี่ว่าโดยรวมเด็กเขามีความสุขในการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มนะ”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (15 กุมภาพันธ์ 2554)

การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเอง

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในด้านการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเองทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและเกิดขึ้นภายนอกชั้นเรียนของโรงเรียนศาสตร์สมบูรณ พบว่า นักเรียนรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเวลาทำงานกลุ่ม แม้ว่าส่วนใหญ่ที่นักเรียนที่กล้าแสดงความคิดเห็นในการทำงานร่วมกันของนักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นคนที่มีความเป็นหัวหน้ากลุ่มหรือคนที่เก่งที่สุดของกลุ่มหรือนักเรียนที่เป็นพี่ แต่เมื่อคนอื่น ๆ ในกลุ่มแสดงความคิดเห็นบ้างทุกคนในกลุ่มรับฟังก่อน นักเรียนไม่ได้เถียงกันถ้ามีข้อสงสัยซักถามกันเมื่อผู้อื่นแสดงความคิดเห็นจบ ซึ่งพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเองที่ผู้วิจัยสังเกตได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักเรียน ดังนี้

“หนูว่าแต่ละคนเก่งไม่เหมือนกัน หนูทำอังกฤษได้ แต่หนูทำภาษาไทยสู้แม่ไม่ได้ หนูคิดว่าต้องยอมรับฟังความคิดเห็นคนอื่นด้วย”

สนทนากลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มเก่ง

การยอมรับมติของกลุ่มร่วมกัน

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในด้านการยอมรับมติของกลุ่มร่วมกันทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และเกิดขึ้นภายนอกชั้นเรียนของโรงเรียนราษฎร์ศึกษา พบว่า นักเรียนมีการทำงานด้วยกระบวนการกลุ่มตามวิถีทางประชาธิปไตยอย่างเห็นได้ชัด ด้วยการยกมือนับความคิดเห็น ในการยุติความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันในกลุ่มตามเสียงข้างมาก ซึ่งพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนในการยอมรับมติของกลุ่มร่วมกันที่ผู้วิจัยสังเกตได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มนักเรียน ดังนี้

“ก็ถามทุกคนในกลุ่มว่าใครจะเลือกอันไหน อันไหนมีคนชอบมากกว่าก็เอาอันนั้น”

สนทนากลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 กลุ่มเก่ง
โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (21 กุมภาพันธ์ 2554)

“ใช้การไหวต๊ะ ยกมือนับ ใครยกมือให้มากกว่าก็ชนะ เอาอันนั้น”

สนทนากลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มปานกลาง
โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (22 กุมภาพันธ์ 2554)

3) ความพึงพอใจของนักเรียน

เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ทั้งจากทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียนเอง ต่อมาผู้วิจัยจึงนำเสนอทัศนะของนักเรียน ในด้านความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อเป็นการสะท้อนความคิดของนักเรียน ซึ่งเป็นผู้รับผลโดยตรงจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับผู้เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นต่อไป

จากการสังเกตของผู้วิจัยในการลงเก็บข้อมูลภาคสนามในด้านความพึงพอใจของนักเรียน ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจระหว่างเพื่อนต่างระดับชั้นได้มาเรียนรู้ และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และมีการหมุนเวียนกลุ่มให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสทำความรู้จัก สร้างความสนิทสนม และคุ้นเคยกัน รวมทั้งนักเรียนมีความพึงพอใจการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ของครูโดยเฉพาะสื่อการเรียนรู้ประเภทเทคโนโลยีและมัลติมีเดีย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักเรียน ดังนี้

“ผมชอบเรียนวิชาภาษาไทยกับอังกฤษที่ครูสอน เพราะครูมีเกมมาให้เล่น บางทีก็สอน ร้องเพลงที่ให้จำคำศัพท์ได้”

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (2 กุมภาพันธ์ 2554)

“หนูชอบไปเรียนกับ ป.5 ป.6 มาก พี่ ป.6 เรียนเก่งช่วยสอนหนูได้ แล้วยังทำให้สนิทกับพี่ๆมากขึ้น”

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (14 กุมภาพันธ์ 2554)

การเตรียมการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ดีของโรงเรียน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ดีของครู มีผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น แต่การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ยั่งยืนนั้น นอกจากนักเรียนมีความพึงพอใจแล้วผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนย่อมต้องมีความพึงพอใจด้วย ผู้วิจัยจึงนำเสนอทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนในด้านความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อเป็นการสะท้อนความคิดของผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งเป็นทั้งผู้ดำเนินการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และผู้รับผลจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับผู้เกี่ยวข้องนำข้อมูลไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นต่อไป จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนในด้านความพึงพอใจได้ข้อมูล ดังนี้

ความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ผู้บริหารโรงเรียนมีความพึงพอใจที่การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นช่วยให้ครูมีความตั้งใจและความตื่นตัวในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนสนใจและสนุกในการร่วมกิจกรรมเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อาทิ นักเรียนมีทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่ดีขึ้นมีทักษะกระบวนการกลุ่มใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จักการสืบค้น และเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความรับผิดชอบเอื้อเพื่อช่วยเหลือกัน ผู้ปกครองเชื่อมั่นว่านักเรียนมีครูสอนทุกชั้น และชื่นชมผลงานนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ดังนี้

“ผลสำเร็จที่เห็นด้านครู คือ ครูมีความสนใจและตื่นตัวในการสอนเห็นถึงความประหยัดเวลาในการสอน เพราะเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้แผนเดียวสอนได้ 2-3 ชั้น ส่วนนักเรียนได้เรียนรู้ไปพร้อมกัน ไม่ต้องนั่งรอครูสอน ป.2 ให้เสร็จก่อน แล้วให้ ป.2 ทำงาน ครูจึงค่อยหันมาสอน ป.3 แล้วบางชั้นที่มีเพื่อนร่วมห้องแค่ 2-3 คน ยิงนำเป็อไม่สนุก แต่พอเรียนคละชั้นร่วมกันจำนวนนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมมากขึ้น นักเรียนจะเกิดการแข่งขันระหว่างกลุ่มช่วยกันระดมความคิด ช่วยกันทำคนละไม้คนละมือ ความสนุกก็ตามมา ส่วนผู้ปกครองก็มีความพึงพอใจ ส่วนใหญ่ไม่มีข้อเสนอนะ บอกว่าดีแล้วไม่มีที่ติ ขอให้ยึดมาตรฐานนี้ไว้”

ผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ศึกษา (18 มกราคม 2554)

ความพึงพอใจของครูต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ครูมีความพึงพอใจที่การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นช่วยทำให้นักเรียนได้พัฒนาตามศักยภาพของนักเรียนจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมากขึ้น เนื่องจากจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้ดีขึ้น นักเรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนมากขึ้น รู้จักการสืบค้นหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครู ดังนี้

“พี่ว่าครูได้ผลมากกว่าความสะดวกสบายที่เตรียมครั้งเดียว สอนได้หลายชั้นพร้อมกัน เพราะเด็กของเราได้ประโยชน์จากคละชั้นมากกว่าทั้งการมีทักษะกระบวนการทำงานกลุ่มดีขึ้น มีความรับผิดชอบ คิดวิเคราะห์ดีขึ้นจากการทำงานกลุ่ม และกิจกรรมต่างๆที่บีบให้เด็กได้คิดมากขึ้น อ่านออกเขียนได้มากขึ้น แม้แต่เด็กที่เรียนอ่อน”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (15 กุมภาพันธ์ 2554)

ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจที่การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นพัฒนานักเรียนในด้านวิชาการ คือ ช่วยให้นักเรียนสามารถอ่านคล่องเขียนคล่องมากขึ้น รวมทั้งครูมีการนำสื่อการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนรู้จักวิธีการในการค้นคว้าหาความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น ในด้านพฤติกรรมของนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจที่นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการบ้านและงานที่ครูมอบหมาย มีความขยันอ่านหนังสือทบทวนความรู้มากขึ้น มีน้ำใจรู้จักเสนอความช่วยเหลืองานบ้าน มีความกล้าแสดงออก และผู้ปกครองรู้สึกภูมิใจที่บุตรหลานได้เรียนโรงเรียนใกล้บ้านที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน ดังนี้

“เขาก็กลับไปเล่าให้ฟังว่าวันนี้เรียนภาษาอังกฤษสนุก ครูสอนร้องเพลง แล้วอยู่บ้านเขาก็ร้องกันนะเด็กๆ ร้องกับเพื่อนใกล้ๆบ้าน ใครได้ยินก็ถามว่าใครสอน เขาก็ว่าครูสอนเขาชอบมาเล่าว่า แม่ๆวันนี้ครูให้หาข้อมูลอะไรในคอมด้วยนะ พี่ดูว่าลูกมีความสุขนะที่มาโรงเรียน”

ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (27 กุมภาพันธ์ 2554)

“ลูกก็กลับไปเล่าให้ฟังว่าเรียนภาษาไทยกับอังกฤษกับ ป.4 เขาก็ว่าเขาชอบสนุกดี เพราะ ป.5 มีกันอยู่ 3 คน แล้วลูกก็ขยันมากขึ้น เรื่องการบ้านเรื่องงานของเขาไม่ต้องเตือน เขารับผิดชอบ งานที่บ้านก็ช่วยบ้าง แล้วก็มองว่าเขากล้าแสดงออกอย่างงานวัดงานอะไรนี่ให้เขาขึ้นไปร้องเพลง เขาจะทำได้ พี่ก็พอใจที่ลูกเรียนโรงเรียนเล็กๆบ้านเราก็สู้เขาได้”

ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (27 กุมภาพันธ์ 2554)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน สามารถสรุปความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านครู การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นช่วยให้ครูมีความตั้งใจ และความตื่นตัวในการจัดการเรียนรู้ ครูมีการพัฒนาที่จะนำสื่อการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ น่าสนใจ และเป็นการเพิ่มรู้จักวิธีการในการค้นคว้าหาความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น

ด้านนักเรียน การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นช่วยพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ ในด้านวิชาการช่วยให้นักเรียนสามารถอ่านคล่อง เขียนคล่องมากขึ้น ในด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นช่วยให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่ดีขึ้น มีทักษะกระบวนการกลุ่ม ทักษะการคิดวิเคราะห์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จักการสืบค้น รู้จักเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น และมีความรับผิดชอบ ในด้านทักษะทางสังคม ด้านความสามัคคีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นช่วยให้นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกัน มีน้ำใจรู้จักเสนอความช่วยเหลือ และสามารถทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ด้านผู้ปกครอง การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นช่วยให้ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นว่านักเรียนมีครูสอนทุกชั้น และทำให้ผู้ปกครองรู้สึกภูมิใจที่บุตรหลานได้เรียนโรงเรียนใกล้บ้านที่มีคุณภาพ

เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาในเรื่องผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นแล้ว ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นนั้น นอกจากจะมาจากการเตรียมการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ดีของโรงเรียน การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ดีของครู แล้ว อีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกำลังสำคัญ ในการสนับสนุนให้การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นดำเนินไปได้อย่างสมบูรณ์และยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัย จึงศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ดังนี้

1.4.4 การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ด้านการบริหารงานด้านวิชาการ และ 2) ด้านกิจการนักเรียน

1) ด้านการบริหารงานด้านวิชาการ

การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ในด้านการบริหารงานด้านวิชาการ จากที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมาข้างต้นทั้งในส่วนของการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นและการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูสามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมี 2 ระยะ ดังนี้

ระยะแรกเป็นการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนศาสตร์สมบูรณได้ให้การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยเริ่มจากการพัฒนาบุคลากรด้วยการส่งครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานต้นสังกัดและการพาครูไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถามข้อสงสัยกับครูที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้มาก่อน เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนของครูจนนำไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียนได้ จากนั้นผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการจัดครูเข้าสอน ปรับปรุงหลักสูตรและการพัฒนาสภาพห้องเรียน การจัดหาครุภัณฑ์และสื่อการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น แม้ว่าผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ศึกษาไม่ได้มีการจัดซื้อครุภัณฑ์และสื่อการเรียนรู้เพิ่มเติมมากมายนัก เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ศึกษานำเน้นการใช้สื่อการเรียนรู้ของเดิมที่โรงเรียนมีอยู่ให้เป็นประโยชน์ อาทิ โทรทัศน์ในแต่ละห้องเรียน ชั้นใส่แฟ้มสะสมงานของนักเรียน ป้ายนิเทศต่างๆ เป็นต้น เพราะโรงเรียนราษฎร์ศึกษาพึ่งผ่านการปรับปรุงใหม่ในด้านต่างๆมาก่อนหน้านี้ไม่นาน รวมทั้งทางโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเพียง 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ใน 2 ห้องเรียนเท่านั้น ผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ศึกษาจึงให้ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจัดป้ายนิเทศต่างๆ ตามหลักการการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเพิ่มเติมไว้ที่ผนังห้องเรียน อาทิ ตารางเรียนแบบคละชั้น ตารางการจัดการเรียนรู้รายสัปดาห์ กำหนดการจัดการเรียนรู้รายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ป้ายข้อตกลงในชั้นเรียน เป็นต้น

ระยะที่สอง คือ การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ศึกษานับสนับสนุนการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ อาทิ กระดาษ หมึกพิมพ์ หมึกเครื่องถ่ายเอกสาร เป็นต้น เพื่อมารองรับการผลิตสื่อการเรียนรู้ของครูประเภท ใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกหัด บัตรคำ แผนผัง แผนภาพ เป็นต้น พร้อมทั้งมีการพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน คือ ห้องสมุดให้สวยงามและสะดวกในการค้นคว้า รวมทั้งมีการปรับปรุงห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์

ด้วยการบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ใช้งานได้ดีและการปรับปรุงสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อให้มีความพร้อมสำหรับการใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ทางด้านภาษา การศึกษาค้นคว้า และการสืบค้นข้อมูลของนักเรียน ตลอดจนการจัดซื้อเครื่องเล่นดีวีดี เพื่อใช้กับสื่อการเรียนรู้แบบมัลติมีเดียคู่กับโทรทัศน์ที่จัดไว้ในแต่ละห้องเรียน

นอกจากนี้ขณะที่ครูจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ศึกษามีการนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของในหลายรูปแบบ อาทิ การเยี่ยมชั้นเรียน การพูดคุยซักถามอย่างไม่เป็นทางการกับนักเรียนและครู การตรวจสอบผลงานนักเรียน และการสังเกตการณ์สอนของครูซึ่งสอดคล้องกับสมุคนิเทศชั้นเรียนในแต่ละชั้นเรียน และการสัมภาษณ์ครู ดังนี้

“ผอ.ท่านจะนิเทศโดยการสอบถามจากเด็กหรือถามจากครูถึงเรื่องปัญหา เรื่องพฤติกรรมเด็ก การอ่านหนังสือของเด็ก การทำการบ้านของเด็ก หรือบางที่ที่ผอ.ท่านเดินทางอยู่บริเวณโรงเรียนท่านก็จะได้ยินที่ครูสอน แล้วท่านจะคอยหาข้อสอบจากที่อื่นมาทดสอบเด็ก แล้วท่านก็จะรวบรวมข้อมูล ท่านก็จะทราบ”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (17 มกราคม 2554)

“ผอ.ท่านนิเทศด้วยการสังเกตอย่างเวลาท่านเดินผ่านห้องเรียนท่านก็สามารถนิเทศได้ ท่านก็ดูจากสภาพชั้นเรียน ดูจากพฤติกรรมเด็ก มีมาเยี่ยมชั้นเรียนบ้าง แต่ส่วนใหญ่จะนิเทศแบบไม่เป็นทางการมากกว่าอย่างพูดคุย ซักถามเด็ก ดูสมุดที่เด็กทำหรือซักถามครู”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (15 กุมภาพันธ์ 2554)

ภายหลังจากการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของผู้บริหารโรงเรียน ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมักได้คำแนะนำและข้อมูลสะท้อนกลับมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นอยู่เสมอ ดังเช่นที่ผู้บริหารโรงเรียนได้มีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนแล้วพบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีปัญหาในเรื่องทักษะทางภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษจึงควรให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มาเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษกับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เพื่อให้ครูได้ใช้การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

ที่หลากหลายและเป็นการเรียนแบบพี่สอนน้อง เพื่อนสนับสนุนเพื่อนมาพัฒนาทักษะทางด้านภาษาของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

จากที่กล่าวข้างต้นเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ศึกษามีการบริหารงานที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในทุกด้าน แต่การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนภายใต้ข้อจำกัดของโรงเรียนขนาดเล็กให้เกิดผลสำเร็จนั้น ผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถดำเนินการเพียงลำพังได้ ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีการทำงานร่วมกับบุคลากรภายนอกโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนที่มีความสำคัญต่อโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กอย่างมาก ซึ่งในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นชุมชนได้ร่วมสนับสนุนในหลายด้าน อาทิ การช่วยเหลือในด้านเงินบริจาคและด้านร่างกายในการจัดเตรียมปรับปรุงอาคารสถานที่ ตลอดจนผู้ปกครองได้ช่วยโรงเรียนในการกวดขันในเรื่องการบ้านของนักเรียน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ให้กับโรงเรียนดังที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนราษฎร์ศึกษากล่าวว่า

“โรงเรียน วัด ชุมชน มีความสามัคคีกันมาก โรงเรียนจะทำอะไรขอให้บอก ชุมชนพร้อมสนับสนุนเต็มที่ เพราะชุมชนเห็นสิ่งที่ผอ.กับครูเขาทุ่มเท แล้วเขาก็เห็นผลที่เกิดกับลูกหลานเขา ผอ.ท่านจะให้เรียนแบบไหน แบบคละชั้นหรือไม่คละชั้นชุมชนไม่ได้เน้นตรงนั้น ชุมชนเขาดูว่าครูสอนหนังสือลูกเขาหรือเปล่า สอนแล้วลูกเขาพัฒนาไหม แค่นี้จบชุมชนเขาเห็นแค่นี้ก็พอใจแล้ว พร้อมให้การสนับสนุนเต็มที่กำลัง ไม่มีเงินก็ช่วยแรง ช่วยทุกอย่างที่โรงเรียนอยากให้ชุมชนมีส่วนร่วมได้ แค่ออกมา”

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนราษฎร์ศึกษา (27 กุมภาพันธ์ 2554)

อีกหนึ่งหน่วยงานที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนร่วมทำงานด้วย คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยมีศึกษานิเทศก์เป็นผู้ประสานงานในด้านการขอความรู้และการสนับสนุนเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ในช่วงที่โรงเรียนเริ่มเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ดังที่ศึกษานิเทศก์ได้กล่าวกับผู้วิจัยว่า

“ในเรื่องคละชั้นในช่วงแรกจะเป็นเรื่องการให้ความรู้ ศึกษานิเทศก์จะมีหน้าที่จัดอบรมดูงาน นำแผนการเรียนรู้ของสพฐ. มาให้โรงเรียน แล้วพอลงไปนิเทศ ติดตามผลก็จะเป็นผู้ประสานงานระหว่างเขตพื้นที่ สพฐ. กับทางผอ.โรงเรียนว่ามีปัญหาอะไรบ้าง ศึกษานิเทศก์จะรับเรื่องไว้ แล้วจะประสานระหว่างโรงเรียนกับเขตพื้นที่ให้ แต่จะได้ตามต้องการหรือไม่แล้วแต่เบื้องบน โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณ ศึกษานิเทศก์ช่วยไม่ได้จริงๆนอกจากประสานให้”

ศึกษานิเทศก์โรงเรียนราษฎร์ศึกษา (25 มกราคม 2554)

2) การบริหารงานด้านกิจการนักเรียนในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

นอกจากที่ผู้บริหารโรงเรียนจะมีงานการบริหารงานด้านวิชาการแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนยังต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานด้านกิจการนักเรียนในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อส่งเสริมศักยภาพและความสามารถของนักเรียนให้มีการพัฒนาอยู่เสมอ และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนต่างระดับชั้นได้มีโอกาสเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากการทำงานร่วมกัน ซึ่งถือเป็นการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกให้กับนักเรียนและเป็นการสร้างบรรยากาศของความสมานฉันท์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน โดยกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนราชบุรีศึกษานั้นไปที่การส่งเสริมให้นักเรียนต่างระดับชั้นได้ทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์ มีอยู่ด้วยกัน 4 ด้าน ดังนี้

กิจกรรมด้านวิชาการ โรงเรียนราชบุรีศึกษาได้จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านชื่อกิจกรรมว่าน้องอ่านวานพี่ฟังโดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ประมาณกลุ่มละ 5-6 คน โดยแต่ละกลุ่มจะมีตะกร้าหนังสือเป็นของตนเอง เมื่อถึงช่วงเวลาคาบเรียนที่ 6 เวลา 14.30-15.30 น. นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะเป็นผู้นำสมาชิกกลุ่มของตนเองไปหามุมที่อ่านหนังสือรอบบริเวณโรงเรียน โดยพี่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในกลุ่มต้องคอยฟัง แนะนำและสอนน้องในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 อ่านหนังสือประเภทใดก็ได้

อีกหนึ่งกิจกรรมด้านวิชาการที่เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น คือ กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดในช่วงเวลาคาบเรียนที่ 6 เวลา 14.30-15.30 น. เช่นกัน โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ประมาณกลุ่มละ 5-6 คน จากนั้นครูจะช่วยกันคิดหาเกมหรือกิจกรรมทางด้านการนำหลักไวยากรณ์หรือความรู้ทางภาษาไทยมาให้ให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มได้ช่วยกันระดมความคิดวางแผนการปฏิบัติงาน และร่วมกันทำงานกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งในตอนท้ายของชั่วโมงจะให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงาน จากนั้นครูทุกคนร่วมกันตัดสินผลงานและมอบรางวัลแก่กลุ่มที่ชนะ

ซึ่งกิจกรรมทั้ง 2 กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นโดยตรงทั้งทางด้านวิชาการให้เป็นไปตามจุดเน้นของโรงเรียนเรื่องการอ่านคล่อง เขียนคล่องในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้

ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ที่โรงเรียนได้จัดให้มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และเป็นการส่งเสริมทักษะทางสังคมด้านความสามานฉันท์ของนักเรียนให้มีการเอื้ออาทรต่อกัน ในการรู้จักช่วยเหลือกันด้วยการร่วมมือร่วมใจกันแบบพี่สอนน้อง หรือเพื่อนสนับสนุนเพื่อน

กิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และการบำเพ็ญประโยชน์

โรงเรียนราชบุรีศึกษาได้จัดกิจกรรมเวรสีทำความสะอาดพื้นที่รับผิดชอบ โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นผู้นำในการแบ่งภาระงานในการทำความสะอาดให้กับน้องในระดับชั้นอื่นๆอย่างยุติธรรมตามกำลังความสามารถของน้อง ในแต่ละระดับชั้นมากน้อยลดหลั่นกันลงมา รวมทั้งมีหน้าที่ในการตรวจตราประเมินผลการทำงานของสมาชิกกลุ่ม หรือถ้าน้องในกลุ่มไม่สบาย ไม่ได้มาโรงเรียน หรือทำไม่ไหวยอมเป็นหน้าที่ของผู้นำในการบริหารจัดการแก้ปัญหา โดยยึดหลักร่วมมือร่วมใจ พี่ช่วยน้อง ส่วนสมาชิกกลุ่มคนอื่นๆ ที่เหลือต้องเป็นผู้ตามที่ดีในการให้ความร่วมมือร่วมใจ สนับสนุน ให้การช่วยเหลือกันทำงาน ตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จร่วมกัน

กิจกรรมด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี

โรงเรียนราชบุรีศึกษาได้จัดกิจกรรมวงดนตรีไทยของโรงเรียนที่ทั้งวงประกอบไปด้วยนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ซึ่งนักเรียนต้องเรียนรู้ร่วมกัน ฝึกซ้อมด้วยกัน สามัคคีกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้เสียงดนตรีที่บรรเลงออกมาพร้อมกันทั้งวงมีความไพเราะ ดังนั้นนักเรียนจึงต้อง มีความใกล้ชิดกันสนิทสนมกัน มีความรักใคร่เป็นพี่เป็นน้องกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยต่อกัน ช่วยเหลือแบ่งปัน และเอื้ออาทรต่อกันในการฝึกซ้อม

กิจกรรมทัศนศึกษาและงานวันสำคัญ เมื่อโรงเรียนมีโครงการจะพานักเรียนไปทัศนศึกษาณสถานทีโรงเรียนจะมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบคละระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เพื่อให้พี่ได้ช่วยครูดูแลน้อง ส่วนกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ซึ่งกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสังเกตในการจัดกิจกรรม คือ งานวันเด็กโดยโรงเรียนมีการจัดการแข่งขันเกมต่างๆ ที่กำหนดให้นักเรียนได้ร่วมแข่งขันเป็นกลุ่มซึ่งครูจะแบ่งกลุ่มนักเรียนใหม่ โดยพิจารณาจากรูปร่างและความสามารถของนักเรียนในแต่ละกลุ่มให้เท่าเทียมกัน ในแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่ภายในกลุ่มต้องร่วมกันวางแผนในการแข่งขัน และการร่วมมือร่วมใจกันในการแข่งขัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกให้กับนักเรียนในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

**ตอนที่ 3 ผลการสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติ**

จากข้อมูลกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของกรณีศึกษาทั้ง 2 โรงเรียน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสรุปเปรียบเทียบ เพื่อให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของทั้ง 2 โรงเรียน และเกิดความเข้าใจในถึงภาพรวมของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติได้ชัดเจนขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของกรณีศึกษาทั้ง 2 โรงเรียน

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของกรณีศึกษาทั้ง 2 โรงเรียน

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์	โรงเรียนราษฎร์ศึกษา
1. บริบทของโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น		
1.1 ลักษณะของโรงเรียน	เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 ห้องเรียน มีเขตพื้นที่บริการ 3 หมู่บ้าน เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนน้อยและมีปัญหาเรื่องครูไม่ครบชั้นเรียน	เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 ห้องเรียน มีเขตพื้นที่บริการ 3 หมู่บ้าน เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนน้อยและมีปัญหาเรื่องครูไม่ครบชั้นเรียน
1.2 จำนวนนักเรียนในปีการศึกษา 2553	ระดับชั้นอนุบาล 1-2 จำนวน 14 คน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 38 คน รวมนักเรียนทั้งหมด จำนวน 62 คน	ระดับชั้นอนุบาล 1-2 จำนวน 11 คน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 41 คน รวมนักเรียนทั้งหมด จำนวน 52 คน
1.3 จำนวนบุคลากรในปีการศึกษา 2553	บุคลากรของโรงเรียนมีจำนวน 8 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูประจำการ 4 คน ครูที่โรงเรียนจ้างสอนด้วยเงินบริจาค 2 คน นักการภารโรง 1 คน	บุคลากรของโรงเรียนมีจำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูประจำการ 3 คน ครูที่โรงเรียนจ้างสอนด้วยเงินบริจาค 2 คน และนักการภารโรง 1 คน
1.4 ระดับชั้นที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และบูรณาการ	ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ใน 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

ตารางที่ 4.18 (ต่อ) การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของกรณีศึกษา ทั้ง 2 โรงเรียน

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์	โรงเรียนราษฎร์ศึกษา
1. บริบทของโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น (ต่อ)		
1.5 จำนวนห้องเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 1 ห้องเรียน ครูจัดการเรียนรู้ 1 คน และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำนวน 1 ห้องเรียน ครูจัดการเรียนรู้ 1 คน	ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 จำนวน 1 ห้องเรียน ครูจัดการเรียนรู้ 1 คน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 1 ห้องเรียน ครูจัดการเรียนรู้ 1 คน
2. สภาพปัญหาและแนวคิดในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียน		
2.1 สภาพปัญหาของโรงเรียน	ครูไม่ครบชั้นเรียนจำนวนนักเรียนน้อย คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่ำ โรงเรียนกำลังจะถูกยุบ	นักเรียนในแต่ละระดับชั้นมีจำนวนน้อย จึงส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ไม่สนุกสนาน ไม่ได้รับความน่าสนใจ ในช่วงของการฝึกปฏิบัติหรือการปฏิบัติ กิจกรรมกลุ่มในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทางด้านภาษา
2.2 แนวคิดในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียน	แก้ปัญหาเรื่องของครูไม่ครบชั้นเรียน ขณะเดียวกันเป็นการสร้างโอกาสที่โรงเรียน และสพท.ได้ทำงานร่วมกันมากขึ้น เนื่องจากสพท.ต้องติดตามดูแล ประสานงานกับโรงเรียนเพื่อช่วยกัน ยกระดับคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ให้เพิ่มขึ้นด้วยการจัดการเรียนรู้ แบบคละชั้น	เพื่อเป็นอีกหนึ่งรูปแบบของการจัดการ การเรียนรู้ของโรงเรียนในการพัฒนา ทักษะทางด้านภาษาให้เป็นไป ตามจุดเน้นของโรงเรียน คือ การอ่าน คล่องเขียนคล่องและแก้ปัญหาจำนวน นักเรียนน้อยในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ไม่สนุก
3. การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น		
3.1 การให้ความรู้และสร้างศรัทธาแก่นักปกครองที่เกี่ยวข้อง	การประชุมชี้แจงกับคณะครู คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และ นักเรียน มีการเตรียมความพร้อมให้กับ คณะครูด้วยการพาไปศึกษาดูงาน ส่งครู เข้ารับการอบรม รวมทั้งการพูดคุย อย่างไม่เป็นทางการในโรงเรียน	การประชุมชี้แจงกับคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน และนักเรียน มีการเตรียม ความพร้อมให้กับคณะครูด้วยการพาไป ศึกษาดูงาน ส่งครูเข้ารับการอบรม รวมทั้งการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ ในโรงเรียน

ตารางที่ 4.18 (ต่อ) การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของกรณีศึกษา ทั้ง 2 โรงเรียน

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์	โรงเรียนราษฎร์ศึกษา
3. การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น (ต่อ)		
3.2 การจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้น	การจัดชั้นเรียนแบบคละชั้นพิจารณาจากจำนวนนักเรียนในห้องเรียนคละชั้นแต่ละห้อง และการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้นพิจารณาจากความสามารถ ความถนัดและความสมัครใจของครู	การจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้นพิจารณาจากจำนวนนักเรียนในแต่ละห้องเรียน ความสามารถ ความถนัด ความสมัครใจของครู รวมทั้งความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ได้จริง และความต้องการนำมาใช้ในการแก้ปัญหาจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับชั้นที่มีจำนวนน้อยเกินไป ทำให้การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มไม่เร็ว ความน่าสนใจของนักเรียน
3.3 การปรับหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดตารางเรียนแบบคละชั้น	ปรับหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น แบ่งเป็น 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการปรับสัดส่วนโครงสร้างเวลาเรียนในห้องเรียนคละชั้นให้เท่ากันในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการจัดตารางเรียนแบบคละชั้นที่จัดกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักในภาคเช้า และจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาในภาคบ่าย	ปรับหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง แบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการปรับเพิ่มสัดส่วนโครงสร้างเวลาเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติเพิ่ม ซึ่งสอดคล้องกับจุดเน้นของโรงเรียน มีการจัดตารางเรียนของชั้นที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นให้คาบเรียนตรงกัน โดยจัดให้เรียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษในภาคเช้า
3.4 การปรับปรุงสภาพห้องเรียนและการจัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	มีการจัดซื้อครุภัณฑ์และสื่อการเรียนรู้ที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และได้ทำการปรับปรุงสภาพห้องเรียนด้วยการทาสีใหม่ การปรับพื้นที่ของห้องเรียนให้มีพื้นที่ใช้สอยมากขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น	ไม่ได้จัดซื้อครุภัณฑ์และสื่อการเรียนรู้มากนัก เน้นไปที่การปรับปรุงบำรุงรักษาของเดิมที่มีอยู่ให้ใช้งานได้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน อาทิ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ตารางที่ 4.18 (ต่อ) การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของกรณีศึกษา ทั้ง 2 โรงเรียน

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์	โรงเรียนราษฎร์ศึกษา
4. การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู		
<p>4.1 การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้น</p>	<p>มีพื้นที่กลางห้องไว้จัดกิจกรรมสอนรวมชั้น มีการจัดมุมต่างๆตามหลักการคละชั้นที่แบ่งไว้อย่างชัดเจน อาทิ มุมค้นคว้า มุมทำกิจกรรมกลุ่มย่อย กิจกรรมจับคู่ มีเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรทัศน์พร้อมด้วยเครื่องเล่นดีวีดีสำหรับมุม ICT มุมแสดงผลงานนักเรียน มุมป้ายนิเทศต่างๆ เป็นต้น</p>	<p>มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของโต๊ะเรียนตามแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ มีการจัดมุมตามหลักการคละชั้นอย่างชัดเจนเพียง 3 มุม ได้แก่ มุมICTที่มีโทรทัศน์ เครื่องเล่นดีวีดี มุมสำหรับค้นคว้าที่เป็นชั้นหนังสือ และมุมที่จัดป้ายนิเทศเพื่อแสดงผลงานนักเรียนและแสดงตารางเรียน ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน อาทิ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด</p>
<p>4.2 การจัดทำและการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้</p>	<p>ครูใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สพฐ.จัดทำขึ้น โดยก่อนที่ครูจะนำไปใช้ ครูต้องศึกษาวิเคราะห์ เพื่อหลอมรวม ปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่เหมาะสมกับบริบทของระดับชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียน</p>	<p>ครูใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สพฐ.จัดทำขึ้น โดยก่อนที่ครูจะนำไปใช้ ครูต้องศึกษาวิเคราะห์ เพื่อหลอมรวม ปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่เหมาะสมกับบริบทของระดับชั้น และกลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียน</p>
<p>4.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p>	<p>มีการจัดการเรียนรู้ 3 รูปแบบ โดยรูปแบบที่ 1 คือ รวมกลุ่ม แยกกลุ่มและรวมกลุ่ม ในช่วงรวมกลุ่มเป็นการให้ความรู้พื้นฐาน และการสรุปความรู้ ส่วนการแยกกลุ่มเป็นการเพิ่มเติมความเข้าใจหรือขยายฐานความรู้ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และบูรณาการรูปแบบที่ 2 คือ รวมกลุ่มในการเตรียมความพร้อมในการเรียนและแยกกลุ่มเพื่อเพิ่มเติมความเข้าใจหรือขยายฐานความรู้ตามระดับชั้น</p>	<p>ใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบที่ 3 รวมกลุ่มตลอดเวลาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย ซึ่งครูให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นได้เรียนรู้ในเนื้อหาที่เรียนรู้ไปด้วยกันได้ ตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนจนถึงขั้นสรุปที่เน้นกิจกรรมให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นได้ฝึกปฏิบัติร่วมกัน โดยใช้การเรียนรู้แบบที่ช่วยน้องเพื่อนสนับสนุนเพื่อนในการส่งเสริมความเข้าใจในบทเรียนของนักเรียน</p>

ตารางที่ 4.18 (ต่อ) การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของกรณีศึกษา ทั้ง 2 โรงเรียน

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์	โรงเรียนราษฎร์ศึกษา
4. การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู (ต่อ)		
4.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)	โดยรูปแบบที่ 2 ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และรูปแบบที่ 3 ใช้การจัดการเรียนรู้รวมกลุ่มตลอดเวลา ซึ่งใช้ใน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ	
4.4 การใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้	มีการใช้สื่อการเรียนรู้หลากหลายประเภท ทั้งสื่อเทคโนโลยี สื่อมัลติมีเดีย และสื่อกระดาษ ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียน และชุมชนในการส่งเสริมความเข้าใจ และกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน	มีการใช้สื่อการเรียนรู้หลากหลายประเภท ทั้งสื่อเทคโนโลยี สื่อมัลติมีเดีย และสื่อกระดาษ ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียน และชุมชนในการส่งเสริมความเข้าใจ และกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน
4.5 การวัดผลและการประเมินผล การเรียนรู้	ใช้การประเมินตามสภาพจริงในการวัดผล และการประเมินผล การเรียนรู้ ด้านพฤติกรรม และผลงานของนักเรียน ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นใน 3 ช่วง ได้แก่ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน	ใช้การประเมินตามสภาพจริงในการวัดผลและการประเมินผล การเรียนรู้ ด้านพฤติกรรม และผลงานของนักเรียน ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นใน 3 ช่วง ได้แก่ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน
4.6 การดูแลช่วยเหลือนักเรียน	มีการจัดชั่วโมงซ่อมเสริมให้กับนักเรียน ร่วมกับการสอนซ่อมเสริมของครูให้นักเรียน อย่างไม่เป็นทางการ รวมทั้งให้นักเรียนที่มีปัญหาเข้ากิจกรรมกลุ่มย่อยพบครูมากขึ้น ในขณะที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้	มีการจัดชั่วโมงซ่อมเสริมให้กับนักเรียน ร่วมกับการสอนซ่อมเสริมของครูให้นักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ รวมทั้งให้นักเรียนที่มีปัญหาเข้ากิจกรรมกลุ่มย่อยพบครูมากขึ้น ในขณะที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตารางที่ 4.18 (ต่อ) การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของกรณีศึกษา ทั้ง 2 โรงเรียน

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์	โรงเรียนราษฎร์ศึกษา
4. การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู (ต่อ)		
4.7 ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู	1) การหลอมรวมแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ครูต้องใช้เวลามากในการศึกษาเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครู 2) แผนการจัดการเรียนรู้ของสพฐ. ถูกส่งมาล่าช้า ตลอดจนมีกิจกรรมมากเกินไปทำให้สอนไม่ทันเวลา และ 3) แผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในแผ่นซีดีไม่สะดวกในการใช้กับครูที่ไม่มีความถนัดในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์	1) การหลอมรวมแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ครูต้องใช้เวลามากในการศึกษาเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครู 2) ในแผน มีกิจกรรมมากเกินไปทำให้สอนไม่ทันเวลา และ 3) แผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในแผ่นซีดีไม่สะดวกในการใช้กับครูที่ไม่มีความถนัดในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์
5. ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น		
5.1 ด้านทักษะการเรียนรู้	นักเรียนมีทักษะในการเรียนรู้ที่ดีขึ้น มีความสามารถในการเข้าใจบทเรียนได้เร็วและชัดเจนขึ้น รวมทั้งมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ที่มีให้ผู้อื่นเข้าใจได้ เนื่องจากนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นมีบทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการเรียน	นักเรียนมีทักษะในการเรียนรู้ที่ดีขึ้น มีความสามารถในการเข้าใจบทเรียนได้เร็วและชัดเจนขึ้น รวมทั้งมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ที่มีให้ผู้อื่นเข้าใจได้ เนื่องจากนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นมีบทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการเรียน
5.2 ทักษะทางสังคมด้านความสามานฉันท์	นักเรียนมีทักษะทางสังคมด้านความสามานฉันท์ที่สูงขึ้นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นได้ส่งเสริมให้เกิดความเอื้ออาทรต่อกัน อันนำไปสู่ความสามานฉันท์ในการร่วมทำงานอย่างมีความสุข	นักเรียนมีทักษะทางสังคมด้านความสามานฉันท์ที่สูงขึ้นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นได้ส่งเสริมให้เกิดความเอื้ออาทรต่อกัน อันนำไปสู่ความสามานฉันท์ในการร่วมทำงานอย่างมีความสุข

ตารางที่ 4.18 (ต่อ) การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของกรณีศึกษา ทั้ง 2 โรงเรียน

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์	โรงเรียนราษฎร์ศึกษา
5. ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น (ต่อ)		
5.3 ความพึงพอใจของนักเรียน	นักเรียนมีความพึงพอใจในการมาเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มกับนักเรียนต่างระดับชั้น เพราะเป็นโอกาสที่ได้ทำความรู้จักสนิทสนมและช่วยเหลือกันระหว่างนักเรียนต่างระดับชั้น รวมทั้งนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายของครู	นักเรียนมีความพึงพอใจในการมาเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มกับนักเรียนต่างระดับชั้น เพราะเป็นโอกาสที่ได้ทำความรู้จักสนิทสนมและช่วยเหลือกันระหว่างนักเรียนต่างระดับชั้น รวมทั้งนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายของครู
6. การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น		
6.1 ด้านการบริหารงานด้านวิชาการ		
ระยะแรก	ผู้บริหารโรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนในทุกด้านเริ่มจากการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยการให้ความรู้จัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ปรับปรุงหลักสูตรปรับสภาพชั้นเรียนและครุภัณฑ์เพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	ผู้บริหารโรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนในทุกด้านเริ่มจากการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยการให้ความรู้จัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ปรับปรุงหลักสูตรปรับสภาพชั้นเรียนและครุภัณฑ์เพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
ระยะที่สอง	ผู้บริหารโรงเรียนมีการนิเทศติดตามและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในทุกด้านทั้งการให้คำปรึกษาการจัดซื้อสื่อการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่หลากหลายตามที่ครูต้องการและสนับสนุนให้ครูใช้สื่ออย่างเต็มที่ รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนมีการทำงานร่วมกับสพท. ศึกษานิเทศก์และชุมชนในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน	ผู้บริหารโรงเรียนมีการนิเทศติดตามและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในทุกด้านทั้งการให้คำปรึกษาการจัดซื้อสื่อการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่หลากหลายตามที่ครูต้องการและสนับสนุนให้ครูใช้สื่ออย่างเต็มที่ รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนมีการทำงานร่วมกับสพท. ศึกษานิเทศก์และชุมชนในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน

ตารางที่ 4.18 (ต่อ) การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของกรณีศึกษา ทั้ง 2 โรงเรียน

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์	โรงเรียนราษฎร์ศึกษา
6. การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น		
6.2 การบริหารงานด้านกิจการนักเรียนในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น		
6.2.1 กิจกรรมด้านวิชาการ	กิจกรรมการสรั้งนิสัยรักการอ่าน โดยให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จับคู่ข้ามระดับชั้นกันไปอ่านหนังสือนิทานก่อนนอนให้นักเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ฟังในช่วงเวลาหลังพักเที่ยงก่อนจะเข้าห้องเรียนเริ่มเรียนภาคบ่าย	กิจกรรมน่องอ่านวานที่ฟังแบ่งนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เป็นกลุ่มแล้วให้น่องอ่านหนังสือให้พี่ฟังที่ตองคอยแนะนำน่องสอนน่องอ่านให้คล่อง กิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ภาษาไทย โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนในระดับชั้น ป.1-6 ช่วยกันระดมความคิด วางแผนและร่วมกันทำงานกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อหากลุ่มที่ชนะและมอบรางวัล
6.2.2 กิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และการบำเพ็ญประโยชน์	กิจกรรมเวรสีทำความสะอาดพื้นที่รับผิดชอบ โดยแบ่งนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เป็นกลุ่มร่วมกันทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนวัดและชุมชน	กิจกรรมเวรสีทำความสะอาดพื้นที่รับผิดชอบ โดยแบ่งนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เป็นกลุ่มร่วมกันทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนวัดและชุมชน
6.2.3 กิจกรรมด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี	กิจกรรมวงดนตรีไทยที่ทั้งวงมีนักเรียน ป.1-6 ซึ่งนักเรียนต้องเรียนรู้ ฝึกซ้อมด้วยกัน และเอื้ออาทรต่อกัน เสียงดนตรีที่บรรเลงออกมาย่อมไพเราะไปด้วย	กิจกรรมวงดนตรีไทยที่ทั้งวงมีนักเรียน ป.1-6 ซึ่งนักเรียนต้องเรียนรู้ ฝึกซ้อมด้วยกัน และเอื้ออาทรต่อกัน เสียงดนตรีที่บรรเลงออกมาย่อมไพเราะไปด้วย

ตารางที่ 4.18 (ต่อ) การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของกรณีศึกษา ทั้ง 2 โรงเรียน

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์	โรงเรียนราษฎร์ศึกษา
6. การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น (ต่อ)		
6.2 การบริหารงานด้านกิจการนักเรียนในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น (ต่อ)		
6.2.4 กิจกรรมทัศนศึกษาและงานวันสำคัญ	เมื่อโรงเรียนจะพานักเรียนไปทัศนศึกษา นอกสถานที่ จะมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบคละระดับชั้น ป.1-6 เพื่อให้พี่ได้ช่วยดูแลน้อง และหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ จากอินเทอร์เน็ตไว้เป็นข้อมูลของแต่ละกลุ่มไว้ก่อน เพื่อบอกให้น้องฟังได้เมื่อไปถึงสถานที่จริง ซึ่งกิจกรรมนี้พี่ก็ได้รับประโยชน์ ได้รับความรู้จากการศึกษาค้นคว้า น้องก็ได้รับการสอน การดูแลเอาใจใส่ และได้รับความรู้จากพี่	เมื่อโรงเรียนมีโครงการจะพานักเรียนไปทัศนศึกษา นอกสถานที่โรงเรียนจะมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบคละระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1-6 เพื่อให้พี่ได้ช่วยดูแลน้อง
กิจกรรมงานวันสำคัญ	จัดกิจกรรมในวันสำคัญ อาทิ วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันเด็ก เป็นต้น โดยมีกิจกรรมการประกวด หรือการแข่งขัน ซึ่งกำหนดให้นักเรียนได้ร่วมประกวดเป็นกลุ่ม ซึ่งจะใช้กลุ่มเดียวกับกลุ่มกิจกรรมเวรสีทำความสะอาดพื้นที่รับผิดชอบ ที่มีนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ต้องร่วมกันวางแผนในการแข่งขัน และการร่วมมือร่วมใจกันในการประกวดแข่งขัน ซึ่งเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกให้กับนักเรียนในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข	จัดกิจกรรมในวันสำคัญ อาทิ งานวันเด็ก โดยโรงเรียนมีการจัดการแข่งขันเกมที่กำหนดให้นักเรียนได้ร่วมแข่งขันเป็นกลุ่มนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ซึ่งครูจะแบ่งกลุ่มนักเรียนใหม่ โดยพิจารณาจากรูปร่าง และความสามารถของนักเรียนในแต่ละกลุ่มให้เท่าเทียมกัน นักเรียนต้องร่วมกันวางแผนในการแข่งขัน และการร่วมมือร่วมใจกันในการแข่งขัน เป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก

ตารางที่ 4.18 (ต่อ) การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของกรณีศึกษา ทั้ง 2 โรงเรียน

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์	โรงเรียนราษฎร์ศึกษา
7. ความสำเร็จเบื้องต้น	แก้ปัญหาเรื่องครูไม่ครบชั้นเรียนได้ ครูมีความสะดวกขึ้น เตรียมการจัดการเรียนรู้เพียงครั้งเดียว สามารถนำไปสอนได้ 2-3 ชั้นพร้อมกัน ครูมีความรู้ในเรื่องคละชั้นสามารถแบ่งปันได้ โดยการเป็นแหล่งให้ศึกษาคูงานได้เป็นอย่างดี ด้านนักเรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มากขึ้นมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีทักษะทางสังคมด้านความสามัคคีและโรงเรียนได้รับการยอมรับจากชุมชนและสพท.	ด้านครูการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นช่วยให้ครูมีความตั้งใจ ความตื่นตัวและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้น่าสนใจมากขึ้น ด้านนักเรียนช่วยพัฒนาการอ่านคล่องเขียนคล่องมากขึ้น นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีทักษะทางสังคมด้านความสามัคคี ด้านผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นว่านักเรียนมีครูสอนทุกชั้นและทำให้ผู้ปกครองรู้สึกภูมิใจที่บุตรหลานได้เรียนโรงเรียนใกล้บ้านที่มีคุณภาพ
8. ปัจจัยที่ช่วยให้ประสบผลสำเร็จ	ความ มี อุ ด ม ก า ร ณ ์ ข อ ง ผู้ บ ริ ห า ร ในการต้องการกู่ศรัทธา และความเชื่อมั่นคืนมาจากชุมชน และสพท. รวมทั้งมีความตั้งใจในการพัฒนาการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพของโรงเรียนให้สูงขึ้น ร่วมกับการมีบุคลากรที่มีความมุ่งมั่นทุ่มเท มีความรู้ ความสามารถ มีการร่วมกันเตรียมความพร้อมที่ดีในทุกด้าน รวมทั้งการสร้างความร่วมมือกับชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนให้ช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นทั้งด้านงบประมาณ ความรู้ แรงกาย และกำลังใจ	ความ มี อุ ด ม ก า ร ณ ์ ข อ ง ผู้ บ ริ ห า ร ในการต้องการพัฒนาการศึกษาให้กับนักเรียนอย่างแท้จริง มีบุคลากรที่มีความมุ่งมั่นทุ่มเท มีความรู้ ความสามารถ มีการร่วมกันเตรียมความพร้อมที่ดีในทุกด้าน รวมทั้งการสร้างความร่วมมือกับชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนให้ช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ทั้ง ด้านงบประมาณ ความรู้ แรงกาย และกำลังใจ
9. การนำผลสำเร็จไปต่อยอด	รักษามาตรฐานการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนไว้ เพื่อการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นและพัฒนาโรงเรียนให้ก้าวหน้าต่อไป	ขยายการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นไปสู่กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นต่อไป

จากการศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดีส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูมี 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ รวมกลุ่ม แยกกลุ่มและรวมกลุ่ม โดยในช่วงรวมกลุ่มครูให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนรู้พร้อมกันเพื่อเป็นการให้ความรู้พื้นฐาน จากนั้นเป็นการแยกกลุ่มเพื่อเพิ่มเติมความเข้าใจหรือขยายฐานความรู้ ซึ่งรูปแบบที่ 1 ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และบูรณาการ

รูปแบบที่ 2 การจัดการเรียนรู้แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ รวมกลุ่มและแยกกลุ่ม โดยในช่วงรวมกลุ่มครูให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนรู้พร้อมกันในชั้นกิจกรรมรวมชั้นนำเข้าสู่บทเรียนเท่านั้น เป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนให้กับนักเรียน จากนั้นตั้งแต่ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้จนถึงขั้นสรุปเป็นการแยกกลุ่มที่เป็นการเพิ่มเติมความเข้าใจหรือขยายฐานความรู้ตามระดับชั้น ซึ่งครูแยกจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเป็นกลุ่มที่ละระดับชั้น เรียกว่า “กิจกรรมกลุ่มย่อยพบครู” เพื่อสอนเนื้อหาที่แตกต่างกันของแต่ละระดับชั้น ขณะที่ครูจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ครูจะมอบหมายงานให้นักเรียนในอีกระดับชั้นทำก่อน ซึ่งรูปแบบที่ 2 ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

รูปแบบที่ 3 ใช้การจัดการเรียนรู้รวมกลุ่มตลอดเวลา ครูให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นได้เรียนรู้พร้อมกันไปตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนจนถึงขั้นสรุป ครูใช้การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในรูปแบบที่ 3 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาที่นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นสามารถเรียนรู้ไปด้วยกันได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในรูปแบบที่ 3 ครูเน้นกิจกรรมให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นได้ฝึกปฏิบัติร่วมกันโดยใช้การเรียนรู้แบบพี่ช่วยน้อง เพื่อสนับสนุนเพื่อนในการส่งเสริมความเข้าใจในบทเรียนของนักเรียน ซึ่งรูปแบบที่ 3 ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย

ดังแสดงในตารางที่ 4.19 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี

ตารางที่ 4.19 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี

รูปแบบที่	ช่วงการจัด การเรียนรู้	กิจกรรม การเรียนรู้แบบคละชั้น	กลุ่มสาระการเรียนรู้				
			คณิต	วิทย์	ภาษาไทย	อังกฤษ	บูรณาการ
1	ขั้นนำ	รวมกลุ่ม นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น เรียนรู้ พร้อมกัน โดยครูพูดคุยซักถาม เพื่อทบทวน ความรู้ หรือใช้เกมที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ ความรู้พื้นฐานร่วมกัน					
	ขั้นจัดกิจกรรม	แยกกลุ่ม นักเรียน ป.1 มีความรู้พื้นฐานแล้ว ครูให้นักเรียน ป.1 ทำแบบฝึกหัด เพื่อให้เกิด ความเข้าใจที่ชัดเจน ขณะที่ครูสอน ลงรายละเอียดเนื้อหาของ ป. 2 เพื่อเพิ่มเติม ความเข้าใจหรือขยายฐานความรู้ จากนั้น จึงให้ ป. 2 ทำแบบฝึกหัดเพื่อให้เกิด ความเข้าใจที่ชัดเจน	✓	✓			✓
	ขั้นสรุป	รวมกลุ่ม นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นร่วมกัน สรุปความรู้ที่ได้เรียนไป จากการนำเสนอ ผลงานของนักเรียน การตรวจแบบฝึกหัด และเฉลยแบบฝึกหัดของครู					
2	ขั้นนำ	รวมกลุ่ม นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนรู้ พร้อมกัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียน โดยครูใช้เพลงหรือการตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้น ความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียน					
	ขั้นสรุป	แยกกลุ่ม ครูแยกสอนนักเรียนที่ละระดับชั้น เพื่อสอนเนื้อหาที่แตกต่างกันของแต่ละ ระดับชั้น ขณะที่ครูสอนนักเรียน ครูจะมอบหมายงานให้นักเรียนในอีก ระดับชั้นทำแบบฝึกหัดก่อน แยกกลุ่ม ครูสรุปเนื้อหาที่เรียนไป ที่ละระดับชั้น จากการนำเสนอผลงาน ของนักเรียน การตรวจแบบฝึกหัด และเฉลยแบบฝึกหัดของครู			✓		

ตารางที่ 4.19 (ต่อ) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี

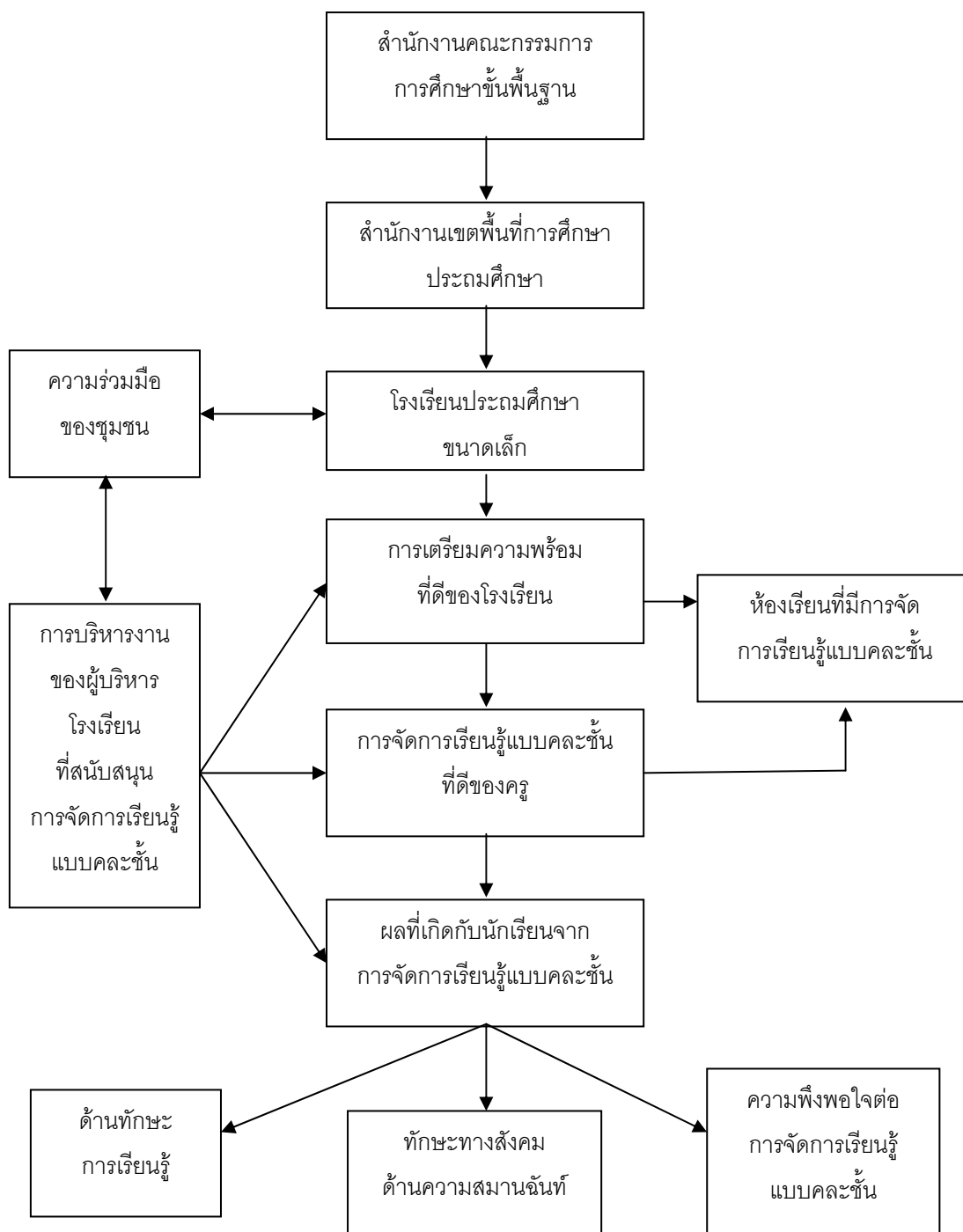
รูปแบบที่	ช่วงการจัด การเรียนรู้	กิจกรรม การเรียนรู้แบบคละชั้น	กลุ่มสาระการเรียนรู้				
			คณิต	วิทย์	ภาษาไทย	อังกฤษ	บูรณาการ
3	<p>ชั้นนำ</p> <p>ขั้นจัดกิจกรรม</p> <p>ขั้นสรุป</p>	<p>รวมกลุ่ม นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น เรียนรู้ ในเนื้อหาที่สามารถเรียนรู้ไปด้วยกันได้ โดยครูพูดคุยซักถาม เพื่อทบทวนความรู้ หรือใช้เกม เพลงที่ให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น ได้เรียนรู้พร้อมกัน</p> <p>รวมกลุ่ม ครูเน้นกิจกรรมให้นักเรียน ทั้ง 2 ระดับชั้น ได้ฝึกปฏิบัติร่วมกัน เพื่อช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ อาทิ ฝึกการสนทนาประโยค เป็นต้น</p> <p>รวมกลุ่ม นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นร่วมกัน สรุปความรู้ที่ได้เรียนไป จากการนำเสนอ ผลงานของนักเรียน การตรวจแบบฝึกหัด และเฉลยแบบฝึกหัดของครู</p>			✓	✓	

จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี ดังนี้

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในด้านต่างๆ อาทิ การให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดชั้นเรียน และการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้น การปรับหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดทำตารางเรียนแบบคละชั้นและการปรับปรุงสภาพห้องเรียนและการจัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เมื่อโรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในด้านต่างๆ ครูจึงดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน ซึ่งส่งผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในด้านทักษะการเรียนรู้ ทักษะทางสังคมด้านความสามัคคีและความพึงพอใจ โดยผลสำเร็จในด้านต่างๆจะเกิดขึ้นได้ด้วยการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี ดังแสดงในแผนภาพที่ 4.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี

แผนภาพที่ 4.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี เพื่อศึกษาผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี และเพื่อวิเคราะห์การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษาจำนวน 2 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 ที่มีความแตกต่างกันในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น คือ โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ (นามสมมติ)ที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และโรงเรียนราษฎร์ศึกษา (นามสมมติ)ที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบสร้างข้อสรุป

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู

ตอนที่ 2 ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ตอนที่ 3 การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ตอนที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู

ก่อนที่ครูจะดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ครูมีการดำเนินการในเรื่องของการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้น โดยโรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จึงมีการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นเต็มรูปแบบตามหลักการ ของการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้แนวทางไว้ ซึ่งมีการจัดสภาพพื้นที่

ในห้องเรียนให้เป็นมุมต่างๆอย่างชัดเจน เพื่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ขณะที่โรงเรียนราชบุรีศึกษามีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้จึงมีการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นให้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบของโต๊ะเรียนได้ง่ายตามแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน คือ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์และห้องสมุดในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู จากนั้นครูศึกษาและวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้น เพื่อทำการหลอมรวมและปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เหมาะสมกับบริบทของระดับชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนก่อนนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูมี 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ รวมกลุ่ม แยกกลุ่มและรวมกลุ่ม โดยในช่วงรวมกลุ่มครูให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนรู้พร้อมกันเพื่อเป็นการให้ความรู้พื้นฐาน จากนั้นเป็นการแยกกลุ่มเพื่อเพิ่มเติมความเข้าใจหรือขยายฐานความรู้ ซึ่งรูปแบบที่ 1 ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และบูรณาการ

รูปแบบที่ 2 การจัดการเรียนรู้แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ รวมกลุ่มและแยกกลุ่ม โดยในช่วงรวมกลุ่มครูให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนรู้พร้อมกันในชั้นกิจกรรมรวมชั้นนำเข้าสู่บทเรียนเท่านั้น เป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนให้กับนักเรียน จากนั้นตั้งแต่ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้จนถึงขั้นสรุปเป็นการแยกกลุ่มที่เป็นการเพิ่มเติมความเข้าใจหรือขยายฐานความรู้ตามระดับชั้น ซึ่งครูแยกจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเป็นกลุ่มที่ละระดับชั้น เรียกว่า “กิจกรรมกลุ่มย่อยพบครู” เพื่อสอนเนื้อหาที่แตกต่างกันของแต่ละระดับชั้น ขณะที่ครูจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ครูจะมอบหมายงานให้นักเรียนในอีกระดับชั้นทำก่อน ซึ่งรูปแบบที่ 2 ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

รูปแบบที่ 3 ใช้การจัดการเรียนรู้รวมกลุ่มตลอดเวลา ครูให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นได้เรียนรู้พร้อมกันไปตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนจนถึงขั้นสรุป ครูใช้การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในรูปแบบที่ 3 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาที่นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นสามารถเรียนรู้ไปด้วยกันได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในรูปแบบที่ 3 ครูเน้นกิจกรรมให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นได้ฝึกปฏิบัติร่วมกันโดยใช้การเรียนรู้แบบพี่ช่วยน้อง เพื่อสนับสนุนเพื่อนในการส่งเสริมความเข้าใจในบทเรียนของนักเรียน ซึ่งรูปแบบที่ 3 ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย

โดยในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูมีการใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นหลากหลายประเภททั้งสื่อเทคโนโลยี สื่อมัลติมีเดีย

และสื่อกระดาษ ประเภท ใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกหัด ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนในการส่งเสริมความเข้าใจและกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ขณะที่ครูดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นครูใช้การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้นักเรียนด้วยการประเมินตามสภาพจริง โดยครูใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้และการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน ร่วมกับการประเมินผลงานของนักเรียนและการใช้แบบทดสอบใน 3 ช่วง คือ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้หรือภายหลังการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้แบบคละชั้นครูจัดการเรียนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือนักเรียนที่เรียนไม่ทันได้เรียนรู้เสริมเพิ่มเติม โดยการจัดชั่วโมงซ่อมเสริมให้กับนักเรียนลงในตารางเรียนของโรงเรียนทุกสัปดาห์ รวมทั้งให้นักเรียนที่มีปัญหาเข้ากิจกรรมกลุ่มย่อยพบครูมากขึ้นในขณะที่ครูจัดการเรียนรู้ ร่วมกับการสอนซ่อมเสริมของครูให้นักเรียนอย่างไม่เป็นทางการในช่วงพักกลางวัน หลังเลิกเรียน หรือวันหยุดเสาร์ อาทิตย์

ส่วนปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู คือ เรื่องของการหลอมรวมแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ครูต้องใช้เวลามากในการศึกษาเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครู รวมทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้นถูกส่งมาล่าช้าภายหลังโรงเรียนเปิดภาคการศึกษาใหม่แล้ว ทำให้ครูมีเวลาในการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้น้อยลง ตลอดจนแผนการจัดการเรียนรู้ได้กำหนดกิจกรรมไว้มากเกินไปทำให้สอนไม่ทันเวลาและแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในแผ่นซีดีไม่สะดวกในการใช้กับครูที่ไม่มีความถนัดในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

ตอนที่ 2 ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นส่งผลให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มากขึ้น จึงส่งผลให้นักเรียนมีทักษะในการเรียนรู้ที่ดีขึ้นเกิดความเข้าใจในบทเรียนได้เร็วและชัดเจนขึ้น นักเรียนสามารถอ่านเขียนหนังสือคล่องและคิดเลขเป็น เนื่องจากนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นมีบทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการเรียน ขณะเดียวกันการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นยังช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะนิสัยที่ดีให้กับนักเรียนมีทักษะทางสังคมด้านความสามัคคีที่สูงขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน นักเรียนมีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดีทั้งกับเพื่อนในระดับชั้นเดียวกันและต่างระดับชั้น พี่น้องมีน้ำใจต่อกัน ดูแลสนิทสนมกันมากกว่าการอยู่คนละห้อง

ทั้งนี้เพราะกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นได้ส่งเสริมให้เกิดความเอื้ออาทรต่อกัน อันนำไปสู่ความสมานฉันท์ในการร่วมทำงานอย่างมีความสุข

ตลอดจนนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมีความพึงพอใจในการมาเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มกับนักเรียนต่างระดับชั้น เนื่องจากเป็นโอกาสที่นักเรียนได้ทำความรู้จักสร้างความสนิทสนมและช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างนักเรียนต่างระดับชั้น รวมทั้งนักเรียนมีความพึงพอใจการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายของครูในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ตอนที่ 3 การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

โรงเรียนศาสตร์สมบุญรณและโรงเรียนราชบุรีศึกษาเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีสภาพปัญหาเช่นเดียวกัน คือ มีปัญหาในเรื่องจำนวนครูที่ไม่ครบชั้นเรียนและจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับชั้นที่น้อยเกินไปจึงส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนไม่สนุกสนานไม่เร้าความน่าสนใจของนักเรียนในช่วงของการฝึกปฏิบัติหรือการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

อีกทั้งโรงเรียนศาสตร์สมบุญรณยังมีสภาพปัญหาของโรงเรียนที่นอกเหนือจากข้อจำกัดในเรื่องจำนวนครูและจำนวนนักเรียนด้วย คือ โรงเรียนศาสตร์สมบุญรณมีคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับต่ำ จึงเข้าข่ายโรงเรียนกำลังจะถูกยุบและไม่ได้รับความเชื่อมั่นทั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและชุมชนในการนำบุตรหลานมาเรียน จึงส่งผลให้โรงเรียนศาสตร์สมบุญรณมีแนวคิดในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียน เพื่อเป็นการกู้ศรัทธาจากชุมชนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเป็นการเพิ่มโอกาสในการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาให้มากขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาโรงเรียน

ในขณะที่โรงเรียนราชบุรีศึกษาเป็นโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในเรื่องการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานหลายวิธีในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน จึงมีแนวคิดในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับจุดเน้นของโรงเรียนเรื่องการอ่านคล่อง เขียนคล่อง จึงนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาเป็นอีกหนึ่งรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีจุดเด่นในการเรียนแบบร่วมมือร่วมใจและเพื่อนสนับสนุนเพื่อน รวมทั้งเพื่อเป็นการแก้ปัญหาจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับชั้นที่น้อยจนส่งผลให้ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มไม่สนุก ไม่น่าสนใจในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทางด้านภาษา

โดยการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ในด้านการบริหารงานด้านวิชาการมี 2 ระยะเวลา ดังนี้

ระยะแรก ในช่วงที่โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ผู้บริหารโรงเรียนได้ให้การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในทุกด้าน เริ่มจากการพัฒนาบุคลากรด้วยการส่งครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานต้นสังกัด และการพาครูไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถามข้อสงสัยกับครูที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้มาก่อน เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนของครูจนนำไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียนได้ จากนั้นผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้น โดยการจัดชั้นเรียนแบบคละชั้นพิจารณาจากจำนวนนักเรียนในห้องเรียนคละชั้นแต่ละห้องและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้นพิจารณาจากความสามารถ ความถนัดและความสมัครใจของครู รวมทั้งความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ได้จริงอย่างเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน รวมทั้งการปรับหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยมีการจัดตารางเรียนแบบคละชั้น ซึ่งจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักไว้ในคาบเรียนภาคเช้าและจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาไว้ในคาบเรียนภาคบ่ายเหมือนกัน จากนั้นผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการพัฒนาสภาพห้องเรียน การจัดหาครุภัณฑ์และสื่อการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นด้วยการจัดสรรงบประมาณเป็นพิเศษ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นทั้งจากที่ได้รับจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 และการมอบงบประมาณของโรงเรียนที่ได้รับจากการระดมทรัพยากรและการสนับสนุนจากเจ้าอาวาส ศิษย์เก่าและคนในชุมชน

ระยะที่สอง ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนครูขณะดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในทุกด้านทั้งการให้คำปรึกษา การจัดซื้อสื่อการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่หลากหลายตามที่ครูต้องการและสนับสนุนให้ครูใช้สื่ออย่างเต็มที่ โดยผู้บริหารโรงเรียนได้สนับสนุนให้ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นใช้สื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นให้อยากเรียนรู้ไปพร้อมกัน เพื่อช่วยให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเกิดความเข้าใจ ในบทเรียนได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งขณะที่ครูดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นผู้บริหารโรงเรียนมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นด้วยวิธีการต่างๆที่หลากหลาย อาทิ การนิเทศติดตามด้วยการพูดคุยกับครู และนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ การเยี่ยมชั้นเรียน การซักถามพูดคุยตรวจสอบผลงานนักเรียน

การสังเกตการจัดการเรียนรู้ของคุณ เป็นต้น เพื่อให้ข้อมูลสะท้อนกลับมาที่คุณในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นให้ได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียนมีการทำงานร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ศึกษาพิเศษ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคนในชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนซึ่งเป็นบุคลากรภายนอกโรงเรียน เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยศึกษาพิเศษก็มีบทบาทในการเป็นผู้สนับสนุนการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และเป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนมีการดำเนินงานร่วมกับชุมชนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นทั้งในด้านงบประมาณ ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

นอกจากการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของคุณแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารงานด้านกิจการนักเรียนในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของนักเรียนด้วย ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นครบทั้ง 4 ด้าน คือ กิจกรรมด้านวิชาการ กิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม และการบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมด้านกีฬาศิลปะดนตรี และกิจกรรมทัศนศึกษา และงานวันสำคัญ เพื่อเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพและความสามารถของนักเรียน ทางด้านวิชาการให้มีการพัฒนาอยู่เสมอ รวมทั้งเป็นการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เป็นสังคมแห่งความสามัคคีที่นักเรียนต่างระดับชั้นกันมีความเอื้ออาทรต่อกันสามารถทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างมีความสุข ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม ด้านความสามัคคีของนักเรียนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของคุณในชั้นเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของคุณ

ตอนที่ 2 ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ตอนที่ 3 การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ตอนที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู

โรงเรียนทั้ง 2 แห่งที่เป็นกรณีศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดีในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมีการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นสอดคล้องกับหลักการของการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้แนวทางไว้ โดยมีการจัดสภาพพื้นที่ในห้องเรียนให้เป็นมุมต่างๆอย่างชัดเจน เพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย แต่จะมีความแตกต่างกันบ้างในรายละเอียด โดยโรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จึงมีการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเต็มรูปแบบตามหลักการของการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้น ส่วนโรงเรียนราษฎร์ศึกษามีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเพียง 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนราษฎร์ศึกษาจึงมีการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบของโต๊ะเรียนได้ง่าย เพื่อรองรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันและมีการจัดห้องเรียนเป็นมุมต่างๆเท่าที่จำเป็น ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนแบบคละชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้แนวทางไว้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นไม่มีสูตรสำเร็จที่ดีที่สุด โดยการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนสามารถยืดหยุ่นและปรับใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมของแต่ละชั้นเรียน จากนั้นครูของโรงเรียนทั้ง 2 แห่งที่เป็นกรณีศึกษามีการศึกษาและวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้น เพื่อทำการหลอมรวมและปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เหมาะสมกับบริบทของระดับชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียน ก่อนนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูของโรงเรียนทั้ง 2 แห่งมีการจัดการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามหลักการของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้แนวทางไว้อย่างชัดเจนทั้ง 2 โรงเรียนจึงมีการปฏิบัติที่เป็นไปในลักษณะเดียวกัน แต่ส่วนที่แตกต่างกันในแต่ละโรงเรียน คือรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูที่แตกต่างไปตามธรรมชาติวิชาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และความแตกต่างในด้านศักยภาพของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนรวมทั้งเรื่องของการหมุนเวียนสมาชิกภายในกลุ่มในกิจกรรมกลุ่มย่อยและกิจกรรมจับคู่

โรงเรียนศาสตร์สมบูรณไม่ค่อยมีการหมุนเวียนสมาชิกภายในกลุ่ม จนกลายเป็นกลุ่มถาวร ทำให้กิจกรรมกลุ่มไม่เกิดประโยชน์กับนักเรียนอย่างเต็มที่ เพราะนักเรียนจะได้ทำงานกับ

เพื่อนคนเดิมตลอดเวลา ส่งผลให้นักเรียนไม่ได้พัฒนาทักษะทางสังคมด้านความสามัคคีที่เท่าที่ควร ส่วนโรงเรียนราษฎร์ศึกษามีจุดเด่นในเรื่องของการหมุนเวียนสมาชิกภายในกลุ่ม ในกิจกรรมกลุ่มย่อยและกิจกรรมจับคู่อย่างมาก เพราะครูจะจัดให้นักเรียนมีการหมุนเวียน เปลี่ยนแปลงสมาชิกภายในกลุ่มในการทำกิจกรรมกลุ่มและจับคู่ทุกสัปดาห์ในหลายรูปแบบ ทั้งระดับชั้นเดียวกัน ต่างระดับชั้นกัน ความสามารถระดับเดียวกันและคละระดับความสามารถ ตามความเหมาะสมของเนื้อหาแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งช่วยในการพัฒนาความสามารถของนักเรียนตามศักยภาพของแต่ละบุคคลได้ดีทั้งในด้านวิชาการและด้านทักษะทางสังคม ด้านความสามัคคี ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับการศึกษาของ Kasten (1998: 2-9) การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมีประโยชน์ต่อนักเรียนในการเรียนรู้สังคมของกลุ่มเพื่อนที่มีอายุมากกว่าหรือน้อยกว่าตนเอง ดังนั้นการจัดให้นักเรียนที่เรียนด้วยกันมีความหลากหลาย ในด้านความต้องการ และความแตกต่างในด้านความสามารถจะพัฒนาและงอกงาม ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ส่วนการใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของทั้ง 2 โรงเรียน มีการใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นหลากหลายประเภท ทั้งสื่อเทคโนโลยี สื่อมัลติมีเดียและสื่อกระดาษ ประเภท ใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกหัด ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ภายนอกในการส่งเสริม ความเข้าใจและกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ ของการจัดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้แบบคละชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้แนวทางไว้ว่าการจัดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริม การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ การใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจ และมีความพึงพอใจ ในการเรียน

สำหรับการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง แบ่งเป็นช่วงในการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ที่เป็นไปตามหลักการของการวัดผล และการประเมินผลการเรียนรู้แบบคละชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้แนวทางไว้อย่างชัดเจน โดยโรงเรียนทั้ง 2 แห่งมีการปฏิบัติ ที่เป็นไปในลักษณะเดียวกัน โดยให้การประเมินตามสภาพจริงในการวัดผลและการประเมินผล การเรียนรู้ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และผลงานของนักเรียน ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นใน 3 ช่วง ได้แก่ ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน ร่วมกับการใช้แบบทดสอบ

ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้หรือภายหลังการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้แบบคละชั้นครูจัดการเรียนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือนักเรียนที่เรียนไม่ทันได้เรียนรู้เสริมเพิ่มเติม ซึ่งทั้ง 2 โรงเรียนได้จัดชั่วโมงซ่อมเสริมให้กับนักเรียนลงในตารางเรียนของโรงเรียนทุกสัปดาห์ รวมทั้งให้นักเรียนที่มีปัญหาเข้ากิจกรรมกลุ่มย่อยพบครูมากขึ้นในขณะที่ครูดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้แนวทางไว้ว่า กิจกรรมกลุ่มย่อยพบครูถือเป็นกิจกรรมที่ครูใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาความพร้อมให้กับนักเรียนเป็นรายกลุ่มย่อยหรือรายบุคคล

ตอนที่ 2 ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นส่งผลให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มากขึ้น จึงส่งผลให้นักเรียนมีทักษะในการเรียนรู้ที่ดีขึ้นเกิดความเข้าใจในบทเรียนได้เร็วและชัดเจนขึ้น นักเรียนสามารถอ่านเขียนหนังสือคล่องและคิดเลขเป็น เนื่องจากนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นมีบทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการเรียน ขณะเดียวกันการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นยังช่วยให้กับนักเรียนมีทักษะทางสังคม ด้านความสามัคคีที่สูงขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนทั้งนี้เพราะกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นได้ส่งเสริมให้เกิดความเอื้ออาทรต่อกัน อันนำไปสู่ความสามัคคีในการร่วมทำงานอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Gayfer (1991: 1 อ้างถึงใน กิ่งเพชร ส่งเสริม, 2552) นักเรียนที่เรียนในห้องเรียนแบบคละชั้นมีคะแนนด้านลักษณะนิสัยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แรงจูงใจ การร่วมมือที่ดีกว่านักเรียนที่เรียนในห้องเรียนแบบแบ่งชั้นและสอดคล้องกับการศึกษาของ Dodendorf (1983: 99-104) นักเรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันนักเรียนที่มีอายุน้อยกว่าได้รับการช่วยเหลือจากนักเรียนที่มีอายุมากกว่า

นอกจากนี้นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของทั้ง 2 โรงเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่คล้ายกันในเรื่องการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายของครูในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูและนักเรียนมีความพึงพอใจในการมาเรียนรู้กับนักเรียนต่างระดับชั้น เนื่องจากเป็นโอกาสที่นักเรียนได้ทำความรู้จักสร้างความสนิทสนมและช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างนักเรียนต่างระดับชั้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kasten (1998: 2-9) การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมีประโยชน์ต่อนักเรียนในการเรียนรู้สังคมของกลุ่มเพื่อนที่มีอายุมากกว่าหรือน้อยกว่าตัวเอง โดยนักเรียนที่มีอายุมากกว่าที่เรียนเก่งสามารถช่วยเหลือด้วยการเป็นผู้สอนให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อนหรืออายุน้อยกว่า

ซึ่งถือเป็นการถ่ายโยงความเข้าใจจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งเป็นการช่วยพัฒนาทักษะทางด้านวิชาการโดยเฉพาะการใช้ภาษา

ตอนที่ 3 การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

โรงเรียนทั้ง 2 แห่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมจึงทำให้โรงเรียนทั้ง 2 แห่งมีสภาพปัญหาที่เหมือนกันภายใต้ข้อจำกัดของการเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีปัญหาในเรื่องจำนวนครูที่ไม่ครบชั้นเรียนและจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับชั้นที่น้อยเกินไป โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจึงต้องนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก แต่ในความเป็นจริงโรงเรียนทั้ง 2 แห่งมีความแตกต่างกันในสภาพปัญหาเชิงลึกของแต่ละโรงเรียนที่มีผลทำให้แนวคิดในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียนที่แตกต่างกันไปด้วย โดยโรงเรียนศาสตร์สมบูรณมีแนวคิดในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้เพื่อเป็นการกู้ศรัทธาจากชุมชนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเป็นการเพิ่มโอกาสในการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาให้มากขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาโรงเรียน ขณะที่โรงเรียนราษฎร์ศึกษามีแนวคิดในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้เป็นอีกหนึ่งรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษตามจุดเน้นของโรงเรียนที่เน้นให้นักเรียนอ่านคล่อง เขียนคล่อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Pavan (1992: 22-25) นักเรียนที่เรียนในห้องเรียนแบบคละชั้นมีความสามารถในวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาและการอ่านสูงและสอดคล้องกับการศึกษาของ Kasten (1998: 2-9) การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นนักเรียนที่มีอายุมากกว่าที่เรียนเก่งสามารถช่วยเหลือด้วยการเป็นผู้สอนให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อนหรืออายุน้อยกว่า ซึ่งถือเป็นการถ่ายโยงความเข้าใจจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งเป็นการช่วยพัฒนาทักษะทางด้านวิชาการโดยเฉพาะการใช้ภาษา

จากแนวคิดในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียนที่แตกต่างกันแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมีความยืดหยุ่นเหมาะสมสำหรับโรงเรียนที่ต้องดำเนินการภายใต้ข้อจำกัดมากมายจะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสามารถนำหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียนได้

การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในด้านการบริหารงานด้านวิชาการมี 2 ระยะ ดังนี้

ระยะแรกในช่วงที่โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ผู้บริหารโรงเรียนได้ให้การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในทุกด้าน เริ่มจากการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งโรงเรียนทั้ง 2 แห่งมีวิธีการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องที่เหมือนกันด้วยการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่มีความจำเป็นในการเตรียมความพร้อมทางด้านการสร้างความรู้ เพื่อให้เกิดเป็นความตระหนักในความสำคัญของการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กและเพื่อการสร้างความเข้าใจ ที่ตรงกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน รวมทั้งมีการพัฒนาบุคลากร ด้วยการส่งครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานต้นสังกัดและการพาครู ไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่แท้จริง และสามารถนำมาดำเนินการจริงในโรงเรียนได้สำเร็จ จากนั้นผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้น ซึ่งโรงเรียนทั้ง 2 แห่งมีหลักในการพิจารณาที่เหมือนกัน โดยการจัดชั้นเรียนแบบคละชั้นพิจารณา จากจำนวนนักเรียนในห้องเรียนคละชั้นแต่ละห้องและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้น พิจารณาจากความสามารถ ความถนัดและความสมัครใจของครู รวมทั้งความเป็นไปได้ ในการนำไปใช้ได้จริงอย่างเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัด ชั้นเรียนคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ที่ให้แนวทางไว้ว่าโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสามารถ เลือกลงใช้และปรับแนวทางการจัดชั้นเรียนคละชั้นตามความเหมาะสมของบริบทในแต่ละโรงเรียน ทั้งในเรื่องจำนวนนักเรียน จำนวนชั้นเรียน ความสามารถและความถนัดของครูในการจัดการเรียนรู้ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

ส่วนการปรับหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดตารางเรียนแบบคละชั้นโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง มีการปรับหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยมีการจัดตารางเรียนแบบคละชั้น ซึ่งจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักไว้ในคาบเรียนภาคเช้าและจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาไว้ในคาบเรียนภาคบ่ายเหมือนกัน แต่จะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดของการปรับสัดส่วน โครงสร้างเวลาเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเพื่อให้เป็นไปตาม จุดเน้นของแต่ละโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดชั้นเรียนคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ที่ให้แนวทางไว้ว่าการจัดตารางเรียนในชั้นเรียนแบบคละชั้นสามารถสอดคล้องกับโครงสร้าง

หลักสูตรสถานศึกษาหรือจุดเน้นของสถานศึกษาและสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยจัดตารางเรียนช่วงเช้าเน้นการเรียนรู้ด้านภาษาและวิชาหลัก ส่วนภาคบ่ายจัดแบบบูรณาการ

ตลอดจนการดำเนินการปรับปรุงสภาพห้องเรียนและการจัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง มีขั้นตอนในการดำเนินการจัดเตรียมสภาพห้องเรียนและการคัดเลือกการจัดซื้อสื่อการเรียนรู้แบบคละชั้นที่เหมือนกัน โดยเริ่มจากการจัดประชุมร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็นในด้านครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่ต้องใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น จากนั้นจึงเป็นขั้นตอนของการจัดซื้อจัดหาเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านสภาพห้องเรียนครุภัณฑ์และสื่อการเรียนรู้แบบคละชั้น ส่วนปริมาณของสิ่งที่จัดเตรียมในด้านสภาพห้องเรียน ครุภัณฑ์และสื่อการเรียนรู้แบบคละชั้นขึ้นอยู่กับความพร้อม ความสามารถในการระดมทรัพยากรและการจัดหางบประมาณเสริมของแต่ละโรงเรียน

ระยะที่สองผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนครูขณะดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในทุกด้านทั้งการให้คำปรึกษา การจัดซื้อสื่อการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่หลากหลายตามที่ครูต้องการและตามหลักการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้แนวทางไว้ รวมทั้งสนับสนุนให้ครูใช้สื่อการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยผู้บริหารโรงเรียนได้สนับสนุนให้ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นใช้สื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นให้อยากเรียนรู้ไปพร้อมกัน เพื่อช่วยให้นักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นเกิดความเข้าใจ ในบทเรียนได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น และขณะที่ครูดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นผู้บริหารโรงเรียนมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อให้ข้อมูลสะท้อนกลับไปที่ครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นให้ได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียนมีการทำงานร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ศึกษาพิเศษฯ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคนในชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนซึ่งเป็นบุคลากรภายนอกโรงเรียน เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยศึกษานิเทศก์มีบทบาทในการเป็นผู้สนับสนุนการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และเป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนมีการดำเนินงานร่วมกับชุมชนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นทั้งในด้านงบประมาณ ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งจากข้อมูล

การทำงานร่วมกับบุคลากรภายนอกโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารย่อมต้องทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์เช่นเดียวกันในการสร้างความร่วมมือกับทุกฝ่าย โดยถ้าผู้บริหาร ครูและชุมชนสามารถเป็นแบบอย่างในเรื่องของความเอื้ออาทรต่อกัน และการทำงานร่วมกันได้ย่อมเป็นการส่งเสริมทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์ให้กับนักเรียนได้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) แนวทางการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทร คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่าง มีความสามัคคีในหมู่คณะและร่วมมือกันในการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร

นอกจากการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารงานด้านกิจการนักเรียนในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของนักเรียนด้วย ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นครบทั้ง 4 ด้าน คือ กิจกรรมด้านวิชาการ กิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม และการบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี และกิจกรรมทัศนศึกษา และงานวันสำคัญ เพื่อเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพและความสามารถของนักเรียนทางด้านวิชาการให้มีการพัฒนาอยู่เสมอ รวมทั้งเป็นการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เป็นสังคมแห่งความสมานฉันท์ที่นักเรียนต่างระดับชั้นกันมีความเอื้ออาทรต่อกันสามารถทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างมีความสุข ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์ของนักเรียนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียนและสอดคล้องกับการศึกษาของกองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) สภาพการจัดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันนั้น โรงเรียนต้องสอดแทรกการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่ออยู่ในการดำเนินโครงการและกิจกรรมของโรงเรียน โดยโรงเรียนต้องสร้างความตระหนักและจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรที่สอดแทรกในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยทำให้ได้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติดี ในส่วนนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะวิธีการดำเนินงานสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ต้องการพัฒนาการดำเนินงานให้เป็นผลสำเร็จ โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

1. ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนควรมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นก่อนที่โรงเรียนจะเปิดภาคเรียน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในทุกด้าน โดยควรมีการวางแผนตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหาของโรงเรียน แนวคิดที่จะนำการจัดการเรียนรู้มาใช้ ความคาดหวังจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น รวมถึงความพร้อมทั้งด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการเตรียมความพร้อมเรื่องของบุคลากรในด้านของความรู้ความเข้าใจในการนำหลักการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาปฏิบัติจริง โรงเรียนควรมีโรงเรียนต้นแบบของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อสามารถนำวิธีการปฏิบัติมาเป็นแบบอย่าง หรือขอคำแนะนำ และซักถามข้อสงสัย และควรมีการนำแนวคิดหลักการมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

2. ควรมีการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นอย่างจริงจังตลอดทั้งปีการศึกษา จากการวิจัยพบว่าบางห้องเรียนคละชั้นของบางโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาไม่ได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะช่วงใกล้สอบจึงอาจเป็นผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถประเมินผลสำเร็จในด้านการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้

3. โรงเรียนควรมีการนำเอาผลจากการนิเทศติดตามทั้งจากการนิเทศภายในโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนและจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปใช้ปฏิบัติในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน รวมทั้งโรงเรียนควรมีการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เป็นสื่อการเรียนรู้แบบคละชั้นโดยเฉพาะขึ้นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ควรมีการศึกษารูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กแต่ละแบบ เพื่อหารูปแบบที่ดีที่สุดที่จะช่วยพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และเพื่อความสะดวกในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
2. ควรมีการนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการนำการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามประเมินผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากงานวิจัยในครั้งนี้โรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาได้จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเพียงหนึ่งปีการศึกษา ผลการวิจัยในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจึงไม่ได้ข้อสรุปที่แน่นอนเกี่ยวกับผลของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
2. จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยพบนักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นหลายคน จึงควรมีการศึกษารูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในชั้นเรียนที่มีนักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษ เพื่อให้ได้เป็นรูปแบบที่ดีของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่เรียนร่วมกับนักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
3. จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศึกษานิเทศก์และชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมถึงการให้ข้อมูลสะท้อนกลับมายังโรงเรียนจากการเข้าไปนิเทศติดตามผลยังน้อยมาก ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการขยายการศึกษาบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศึกษานิเทศก์ และชุมชนในการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในด้านต่างๆให้มากขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กลุ่มบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านถ้ำเพชร. (2550). การจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นโรงเรียนบ้านถ้ำเพชร [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://school.obec.go.th/baantampet> [2553, มีนาคม 28]
- กิ่งเพชร ส่งเสริม. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคณะชั้นที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกสรี สุวรรณเรืองศรี. (2542). การพัฒนาโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามแนวคิดพุทธวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาลในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิษฐา กระแจะจันทร์. (2539). ผลของการจัดการตนเองที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการทำกรบ้านและการแผ่ขยายของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต1, สำนักงาน. (2553). เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการทางวิชาการ Conference การดำเนินงานโครงการวิจัยแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก. (ม.ป.ท.): (ม.ป.ป.)
- เขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต1, สำนักงาน. (2551). คู่มือการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นและการออกแบบการจัดการเรียนรู้อิงมาตรฐาน. (ม.ป.ท.): (ม.ป.ป.)
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2551). แนวทางการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2551). แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ปี 2551-2553. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- จรัล วงศ์ธานี. (2526). ปัญหาที่เกิดจากการเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดเชียงราย: การศึกษาเฉพาะกรณี. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จรรยา จัวนาน. (2540). *การศึกษาสำหรับสังคมหลายวัฒนธรรม เอกสารประกอบ การสัมมนาประถมศึกษาสัมพันธ์ ครั้งที่ 15*. เชียงใหม่: โชนาพรินทร์.
- จิรภรณ์ มั่นเศรษฐวิทย์. (2544). *การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างพหุปัญญาให้กับเด็ก วัยอนุบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามแนวคิดพหุวัฒนธรรม: งานวิจัย. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.*
- ชูศรี อัครวราพันธ์. (2533). *ผลการสอนเสริมโดยเพื่อนระดับชั้นเดียวกัน และเพื่อนต่างระดับชั้นที่มี ต่อผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ทีลีนันท์ เพ็ญฟู. (2542). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: การจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้น ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนสุเหร่าคลองสิบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ทิสนา แชมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.*
- ธเนศ ขำเกิด. (2550). *เล่าเรื่องงานการศึกษาที่นิวซีแลนด์ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.gotoknow.org/blog/tanes [2553, พฤษภาคม 3]*
- ธีรพร กุลนันทน์. (2530). *การศึกษาผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.*
- นิตา ชูโต. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: พรินต์โพร.*
- นุฏชญา ภัทรพุดมานนท์. (2549). *วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบคละอายุของครูในสถาน พัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. (2552). คู่มือการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น. (ม.ป.ท.): (ม.ป.ป.)*
- พยอม อิงคตานวัฒน์. (2521). *จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์.*
- พัฒนา พวงมาลี. (2542). *สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยอนุบาล คละอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- เพ็ญพิไล ฤทธาคุณานนท์. (2549). *พัฒนาการมนุษย์ Human Development. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.*

- มีนา สุวรรณโนภาส. (2526). *การนำเสนอรูปแบบการจัดสภาพชั้นเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วรรณี่ แกมเกตุ. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วราศิริ วงศ์สุนทร. (2543). *การเรียนอย่างมีความสุข: การวิจัยรายกรณีครูดั้งแบบด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสันต์ ปัญญา. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://gotoknow.org/blog/wasanpanya2/271777> [2553, มีนาคม 31]
- วิเศษฐ์ ชนะแก้ว. (2553). *ถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.srt2.net/km/?name=research&file=readresearch&id=8> [2553, เมษายน 15]
- วุทธิศักดิ์ โภชนกุล. (2551). *พหุวัฒนธรรมศึกษา* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.pochanukul.com/?p=127> [2553, พฤษภาคม 28]
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2530). *จิตวิทยาพัฒนาการ Developmental Psychology*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประกายพริ้ง.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2549). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 1 แนวคิดเชิงทฤษฎีวัยเด็กตอนกลาง*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2546). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน: กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2550). *Multigrade Teaching & Learning Methods เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น*. (ม.ป.ท.): (ม.ป.ป.)
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2550). *การสอนแบบคณะชั้น: การแก้ปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็กคู่มือการประชุมปฏิบัติการการจัดการเรียนการสอนแบบคณะชั้น (Multigrade Schooling)*. (ม.ป.ท.): (ม.ป.ป.)

- ศึกษาศาสตร์, กระทรวง. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.
 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ศึกษาศาสตร์, กระทรวง. (2552). *คู่มืออบรมบุคลากรแกนนำการจัดการเรียนรู้คุณละชั้นในโรงเรียน
 ขนาดเล็ก*. (ม.ป.ท.): (ม.ป.ป.)
- ศึกษาศาสตร์, กระทรวง. (2552). *แผนการจัดการเรียนรู้คุณละชั้นสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก: หน่วย
 การเรียนรู้บูรณาการ ชุดที่ 2 [CD-ROM]*.
- ศึกษาศาสตร์, กระทรวง. (2553). *การเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน
 เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน: ความรู้ และตัวอย่าง*. (ม.ป.ท.): (ม.ป.ป.)
- ศึกษาศาสตร์, กระทรวง. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)*.
 กรุงเทพฯ: สกศ.
- สุภมาส ลิมาวัฒนชัย. (2547). *กระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ
 โรงเรียนนำร่อง: พหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมลักษณ์ ศรีธงชัย. (2537). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้เทคนิคแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนกับการสอน
 แบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุจิตรา สุขุมานันท์. (2542). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: การจัดการเรียนคณิตศาสตร์แบบปฏิบัติการ
 ในโรงเรียนที่มีการจัดชั้นเรียนแบบรวมชั้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชีรา ชาวอิน. (2545). *การสอนแบบการเรียนรู้พหุปัญญาโดยคุณละชั้น: การจัดการกระบวนการ
 เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุธารา โยธาจันทร์. (2541). *การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริม
 ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธี คำโปร่ง. (2550). *การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น [ออนไลน์]*.
 แหล่งที่มา: <http://gotoknow.org/blog/sutee2009/118606> [2553, พฤษภาคม 3]
- สุภาวงศ์ จันทวานิช. (2552). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
 แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bank, A.J., and Banks, C.A. McGee. (1989). *Multicultural education*. Boston: Allyn and Bacon.
- Brain, T. Y. (1986). *Applications in self-Management*. Belmont, California: Wadsworth Publishing Company.
- Brown, D. (2007). "Differentiated Instruction: Inclusive Strategies for Standards-Based Learning that Benefit the Whole Class." [Online]. Available: <http://www.eric.ed.gov/>. [2010, May 3]
- Cortes, E. C. (1996). Preparing for a multicultural future. *Principal*, 76: 16-20.
- Cushman, K. (1993). The whys and hows of the multi-age primary classroom. *American educator*, summer, 28-32.
- Dodendorf, D. (1983). A unique rural school environment. *Psychology in the Schools*, 20: 99-104.
- Florida, C. G. (2006). *MANAGING THE EFFECTS OF MULTI-GRADE TEACHING ON LEARNER PERFORMANCE IN NAMIBIA* [Online]. Available: <http://ujdigispace.uj.ac.za:8080/dspace/bitstream/10210/692/1/MEd-Florida-Beukes.pdf> [2010, April 21]
- Gaustad, J. (1995). Implementing the Multiage Classroom. *ERIC Digest*, 97: 1-4.
- Gollnick, D.M., and Chin, P.C. (1994). *Multicultural education: In a pluralistic society*. 4th.Ed. New York: Macmillan.
- Hoffman, L.R. (1982). *Multiage Grouping and Team Teaching: Implications for Adaptive Instruction*. Doctoral dissertation, University of Pittsburgh.
- Kasten, & Clark. (2007). "Creating an Inclusive School." [Online]. Available: http://www.ascd.org/ed_topics/1995villa_ch5.html. [2010, April 21]
- Kasten, C. (1998). Why Does Multiage Make Sense ? Compelling Arguments for Educational Chang. *Primary Voices*, 6: 2-9.
- Little, A. (1995). *Multigrade teaching: a review of practice and research, serial 12*. Overseas Development Administration, London.

- Pavan, B. N. (1992). The Benefits of Nongrade Schools. *Education Leadership*, 50: 22-25.
- Stuart, S. (2006). "Multiage Instruction and Inclusion : A Collaborative Approach." [Online]. Available : http://www.coe.wayne.edu/wholeschooling/Journal_of_Whole_Schooling/articles/3-1%20Multiage_Instruction.pdf. [2010, July 17]
- Thomas, C., and Shaw, C. (1992). *Issues in the Development of Multigrade Schools*. Washington, D.C.: The World Bank Technical Paper.
- UNESCO/APEID. (1989). *Multigrade Teaching in Single Teacher Primary Schools*. Bangkok: UNESCO.
- UNESCO/APEID. (1995). *MANAGING SCHOOLS FOR BETTER QUALITY: MULTIGRADE TEACHING AND SCHOOL CLUSTERS*. Bangkok: UNESCO.
- UNESCO/ADEA. (2005). *Ministerial Seminar on Education for Rural People in Africa: Policy Lessons, Options and Priorities*. Ethiopia: UNESCO.
- Yin, R.K. (1994). *Case Study Research Design and Methods*. California: Sage publication.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. รศ.ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
2. ดร.วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์
3. ดร. ดรุณี จำปาทอง
4. อาจารย์วิไล คชศิลา
5. อาจารย์เครือวัลย์ ทองอยู่

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือ 4 ชุด ได้แก่

1. แบบบันทึกเอกสาร จำนวน 4 ชุด ประกอบด้วย

- 1.1 แบบบันทึกเอกสารสภาพการบริหารจัดการโรงเรียน
- 1.2 แบบบันทึกเอกสารเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู
- 1.3 แบบบันทึกเอกสารผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
- 1.4 แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่มนักเรียน

2. แบบสังเกต จำนวน 8 ชุด ประกอบด้วย

- 2.1 แบบสังเกตสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนและโรงเรียน
- 2.2 แบบสังเกตสภาพสังคมวัฒนธรรมของชุมชนและโรงเรียน
- 2.3 แบบสังเกตการณ์จัดชั้นเรียนแบบคละชั้นและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้นของโรงเรียน
- 2.4 แบบสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน
- 2.5 แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในด้านทักษะทางสังคมด้านความสามานฉันท์
- 2.6 แบบสังเกตการณ์จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

3. แบบสัมภาษณ์ จำนวน 5 ชุด ประกอบด้วย

- 3.1 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร
- 3.2 แบบสัมภาษณ์ครู
- 3.3 แบบสัมภาษณ์นักเรียน
- 3.4 แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง
- 3.5 แบบสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์

4. แนวทางการสนทนากลุ่มนักเรียน

แบบบันทึกเอกสารสภาพการบริหารจัดการโรงเรียน

วันที่..... เวลา.....

โรงเรียน..... แหล่งข้อมูล.....

1. ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน

.....

2. ปรัชญา คำขวัญ วิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน

.....

3. นโยบายและเป้าหมายของโรงเรียน

.....

4. โครงสร้างการบริหารของโรงเรียน

.....

5. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน

5.1 ระดับปฐมวัย

.....

5.2 ระดับประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 1

.....

5.3 ระดับประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2

.....

6. ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน

6.1 ผู้บริหารโรงเรียน

.....
.....

6.2 ครูประจำการ

.....
.....

6.3 ครูอัตราจ้าง

.....

6.4 นักการภารโรง

.....

7. ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน

7.1 ระดับปฐมวัย

.....
.....

7.2 ระดับประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 1

.....
.....

7.3 ระดับประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2

.....
.....

7.4 นักเรียนที่มีความบกพร่องหรือมีความต้องการความช่วยเหลือพิเศษ

.....

แบบบันทึกเอกสารเกี่ยวกับการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของคุณ

วันที่..... เวลา..... โรงเรียน.....

ระดับชั้น..... ครูผู้สอน.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ บูรณาการ

1. การกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้รายสัปดาห์

โดยวิธีการ.....

.....

2. การจัดทำกำหนดการจัดการเรียนรู้รายสัปดาห์

โดยวิธีการ.....

.....

3. ตารางการสอนรายสัปดาห์

โดยวิธีการ.....

.....

4. การจัดทำแผนการเรียนรู้

โดยวิธีการ.....

.....

5. การกำหนดลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดยวิธีการ.....

.....

6. การกำหนดสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้

โดยวิธีการ.....

.....

7. การกำหนดการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้

โดยวิธีการ.....

.....

แบบบันทึกเอกสารผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

วันที่..... เวลา..... โรงเรียน.....

แหล่งข้อมูล..... กลุ่มสาระระดับชั้น.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ บูรณาการ

1. ผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

.....
.....
.....
.....
.....

2. ผลการเรียนรู้ของนักเรียนภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

.....
.....
.....
.....

3. ผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

.....
.....
.....
.....

4. ผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียนภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

.....
.....
.....
.....

6. ผลงานจากแฟ้มสะสมงานของนักเรียน

.....
.....
.....

แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่มนักเรียน
ในประเด็นการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นที่ส่งผลในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และทักษะทางสังคมด้านความสามัคคีของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หน้าข้อความหรือเติมข้อความที่เป็นข้อมูลแท้จริงเกี่ยวกับตัวนักเรียน

โรงเรียนที่จัดสนทนากลุ่ม..... วันที่สนทนากลุ่ม.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

- 1.1 กลุ่มสนทนาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3)
 ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6)

1.2 ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มสนทนา

- กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเก่ง
 กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง
 กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอ่อน

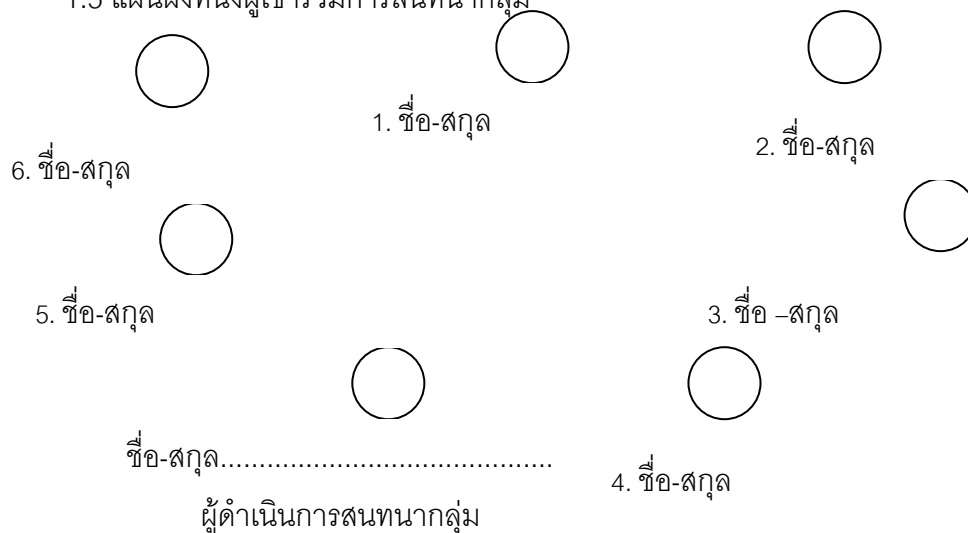
1.3 กลุ่มสนทนาได้เรียนการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้

- คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ บูรณาการ

1.4 รายชื่อผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

1. ชื่อ-นามสกุล..... ระดับชั้น..... เรียนในชั้นคณะ.....
 2. ชื่อ-นามสกุล..... ระดับชั้น..... เรียนในชั้นคณะ.....
 3. ชื่อ-นามสกุล..... ระดับชั้น..... เรียนในชั้นคณะ.....
 4. ชื่อ-นามสกุล..... ระดับชั้น..... เรียนในชั้นคณะ.....
 5. ชื่อ-นามสกุล..... ระดับชั้น..... เรียนในชั้นคณะ.....
 6. ชื่อ-นามสกุล..... ระดับชั้น..... เรียนในชั้นคณะ.....

1.5 แผนผังที่นั่งผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

1.6 เริ่มการสนทนากลุ่มเวลา.....

สิ้นสุดการสนทนากลุ่มเวลา.....

1.7 รายละเอียดการสนทนากลุ่มในประเด็น

1.7.1 การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ส่งผลในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.7.2 การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ส่งผลต่อทักษะทางสังคม

ด้านความสมานฉันท์ของนักเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้จัดบันทึกการสนทนากลุ่ม

แบบสังเกตสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนบริเวณโรงเรียน

วันที่.....เวลา.....ชุมชนของโรงเรียน.....

1. สถานที่ตั้งของชุมชนบริเวณโรงเรียน (ชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด)

.....
.....

2. ลักษณะตำแหน่งที่ตั้งของชุมชนบริเวณโรงเรียน

ทิศเหนือ.....

.....
ทิศใต้.....

ทิศตะวันออก.....

.....
ทิศตะวันตก.....

3. แผนผังตำแหน่งที่ตั้งของชุมชนบริเวณโรงเรียน

4. ลักษณะของชุมชนบริเวณโรงเรียน ชุมชนดั้งเดิม ชุมชนใหม่ ชุมชนผู้อพยพ
 ชุมชนชนบท ชุมชนเมือง ชุมชนกึ่งชนบทกึ่งเมือง

5. จำนวนประชากร.....คน 6. จำนวนเด็กในวัยเรียน.....คน

7. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

.....
.....

แบบสังเกตสภาพสังคมวัฒนธรรมของชุมชนบริเวณโรงเรียน

วันที่.....เวลา.....ชุมชนของโรงเรียน.....

1. ลักษณะครอบครัวของคนภายในชุมชน ครอบครัวขยาย ครอบครัวเดี่ยว

.....
.....

2. วิถีชีวิตของคนภายในชุมชน

2.1 การประกอบอาชีพของคนภายในชุมชน

.....
.....

2.2 ศาสนาที่คนภายในชุมชนนับถือ

.....
.....

2.3 ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นของคนภายในชุมชน

.....
.....

2.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนภายในชุมชน

.....
.....

3. สภาพเศรษฐกิจของคนภายในชุมชน

รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว / ปี ประมาณ บาท

4. ความสัมพันธ์ภายในชุมชน

4.1 ลักษณะความสัมพันธ์ภายในแต่ละครอบครัว.....

.....
.....

4.2 ความสัมพันธ์ของคนภายในชุมชน.....

.....
.....

4.3 ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับคนภายในชุมชน.....

.....
.....

4.4 โอกาสของโรงเรียนกับความร่วมมือในด้านต่างๆของชุมชน.....

.....
.....

4.5 ข้อจำกัดของโรงเรียนกับความร่วมมือของชุมชน.....

.....
.....

แบบสังเกตสภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน

วันที่.....เวลา.....โรงเรียน.....

1. สถานที่ตั้งของโรงเรียน (ชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด) และข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อที่ของโรงเรียน

.....
.....

2. ลักษณะตำแหน่งที่ตั้งของโรงเรียน

ทิศเหนือ.....

ทิศใต้.....

ทิศตะวันออก.....

ทิศตะวันตก.....

3. แผนผังตำแหน่งสิ่งปลูกสร้างภายในบริเวณโรงเรียน

4. ลักษณะภูมิทัศน์ ความร่มรื่น สวยงามของบริเวณโรงเรียน

.....
.....
.....

5. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

.....
.....
.....

แบบสังเกตสภาพสังคมวัฒนธรรมของโรงเรียน

วันที่.....เวลา.....โรงเรียน.....

1. ความสัมพันธ์ของบุคคลภายในโรงเรียน

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับคณะครู

.....

1.2 ความสัมพันธ์ของคณะครู

.....

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับนักเรียน

.....

1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างคณะครูกับนักเรียน

.....

1.5 ความสัมพันธ์ของนักเรียนในระดับชั้นเดียวกัน

.....

1.6 ความสัมพันธ์ของนักเรียนต่างระดับชั้น

.....

2. การทำงานร่วมกันหรือการร่วมกิจกรรมของบุคคลภายในโรงเรียน

2.1 การทำงานร่วมกันหรือการร่วมกิจกรรมระหว่างผู้บริหารกับคณะครู

.....

2.2 การทำงานร่วมกันหรือการร่วมกิจกรรมของคณะครู

.....

2.3 การทำงานร่วมกันหรือการร่วมกิจกรรมระหว่างผู้บริหารกับนักเรียน

.....

2.4 การทำงานร่วมกันหรือการร่วมกิจกรรมระหว่างคณะครูกับนักเรียน

.....

2.5 การทำงานร่วมกันหรือการร่วมกิจกรรมของนักเรียนในระดับชั้นเดียวกัน

.....

2.6 การทำงานร่วมกันหรือการร่วมกิจกรรมของนักเรียนต่างระดับชั้นเดียวกัน

.....

**แบบสังเกตการจัดชั้นเรียนแบบคละชั้น
และการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้นของโรงเรียน**

วันที่..... เวลา.....

โรงเรียน.....

1. การจัดกลุ่มนักเรียนคละชั้น

ห้องเรียนที่ 1 ระดับชั้น..... จำนวนนักเรียน..... คน

ห้องเรียนที่ 2 ระดับชั้น..... จำนวนนักเรียน..... คน

ห้องเรียนที่ 3 ระดับชั้น..... จำนวนนักเรียน..... คน

ห้องเรียนที่ 4 ระดับชั้น..... จำนวนนักเรียน..... คน

ห้องเรียนที่ 5 ระดับชั้น..... จำนวนนักเรียน..... คน

ข้อมูลอื่นๆที่ได้จากการสังเกต.....

.....

2. การจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้น

ห้องเรียนที่ 1 ระดับชั้น..... จำนวนครู..... คน

ห้องเรียนที่ 2 ระดับชั้น..... จำนวนครู..... คน

ห้องเรียนที่ 3 ระดับชั้น..... จำนวนครู..... คน

ห้องเรียนที่ 4 ระดับชั้น..... จำนวนครู..... คน

ห้องเรียนที่ 5 ระดับชั้น..... จำนวนครู..... คน

ข้อมูลอื่นๆที่ได้จากการสังเกต.....

.....

3. การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้

คณิตศาสตร์ ระดับชั้น..... จำนวนนักเรียน..... คน จำนวนครู..... คน

วิทยาศาสตร์ ระดับชั้น..... จำนวนนักเรียน..... คน จำนวนครู..... คน

ภาษาไทย ระดับชั้น..... จำนวนนักเรียน..... คน จำนวนครู..... คน

ภาษาอังกฤษระดับชั้น..... จำนวนนักเรียน..... คน จำนวนครู..... คน

บุรณการ ระดับชั้น..... จำนวนนักเรียน..... คน จำนวนครู..... คน

ข้อมูลอื่นๆที่ได้จากการสังเกต.....

แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน

วันที่..... เวลา..... โรงเรียน.....

ระดับชั้น..... ครูผู้สอน..... ครั้งที่.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ บูรณาการ

คำชี้แจง ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง หน้าข้อพฤติกรรมที่ปรากฏจากการสังเกตชั้นเรียน

1. การดำเนินการตามแผนที่วางไว้

- 1.1 มีการดำเนินการตามเป้าหมายการจัดการเรียนรู้รายสัปดาห์
- 1.2 มีการดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้รายสัปดาห์
- 1.3 มีการดำเนินการตามตารางการสอนรายสัปดาห์
- 1.4 มีการนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นไปใช้ปฏิบัติจริงในการจัดการเรียนรู้
ในชั้นเรียน

ข้อมูลอื่นๆที่ได้จากการสังเกต.....

.....

.....

2. การจัดสภาพชั้นเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นพื้นที่ ดังนี้

- 2.1 มุมสงบหรือมุมทำงานเดี่ยว
- 2.2 ศูนย์ทดสอบ หรือมุมตรวจสอบแบบฝึกหัด ใบงานด้วยตนเอง
- 2.3 บริเวณที่ครูสอนรวมชั้น
- 2.4 มุมทำงานแบบจับคู่
- 2.5 บริเวณที่จัดไว้สำหรับนักเรียนทำงานกลุ่มย่อย
- 2.6 ศูนย์โสตทัศนศึกษา สื่อ ICT และค้นคว้าเอกสารอ้างอิง
- 2.7 บริเวณที่ครูสอนกลุ่มย่อย
- 2.8 มุมป้ายนิเทศหรือที่จัดแสดงผลงานของนักเรียน
- 2.9 มีระเบียบข้อตกลงของชั้นเรียนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการตั้ง

ข้อมูลอื่นๆที่ได้จากการสังเกต.....

.....

.....

.....

3. แผนผังชั้นเรียนแบบคณะชั้น

4. ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

- 4.1 กิจกรรมสอนรวมชั้น
- 4.2 กิจกรรมจับคู่ ซึ่งมี 2 แบบ คือ ห้ามระดับชั้น ในระดับชั้นเดียวกัน
- 4.3 กิจกรรมกลุ่มย่อย ซึ่งมี 2 แบบ คือ ห้ามระดับชั้น ในระดับชั้นเดียวกัน
- 4.4 กิจกรรมการสอนโดยกลุ่มเพื่อน
- 4.5 กิจกรรมการทำงานรายบุคคล/กิจกรรมเดี่ยว
- 4.6 กิจกรรมการเรียนรู้กับครูเป็นกลุ่มย่อย

ข้อมูลอื่น ๆ ที่ได้จากการสังเกต.....

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน 3 ชั้น ดังนี้

5.1 ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

.....

.....

5.2 ชั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

5.3 ชั้นสรุปบทเรียน

.....

.....

6. การใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ มีการใช้ ดังนี้

- 6.1 สื่อใบงาน/ใบความรู้.....
- 6.2 สื่อแผนผัง/แผนภาพ/แผนที่/รูปภาพประกอบ.....
- 6.3 สื่อ ICT/Internet/Computer.....
- 6.4 สื่อ Multimedia/ภาพยนตร์/เพลง.....

6.5 แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน.....

6.6 แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน/แหล่งเรียนรู้ชุมชน/ภูมิปัญญาท้องถิ่น.....

6.7 สื่ออื่นๆ.....

ข้อมูลอื่นๆที่ได้จากการสังเกต.....

7. การวัดผลและการประเมินผล โดยวิธีการดังนี้

7.1 การประเมินตามสภาพจริงในการปฏิบัติในชั้นเรียน

7.2 การประเมินตามสภาพจริงจากงานที่มอบหมาย

7.3 การประเมินตามตัวชี้วัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้

7.4 ผลการทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน

7.5 ผลการทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้

7.6 ผลการทดสอบกลางภาคเรียน-ปลายภาคเรียน

ข้อมูลอื่นๆที่ได้จากการสังเกต.....

8. การดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายหลังจากการวัดผลและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้

8.1 ปัญหาที่พบจากนักเรียน.....

8.2 ความต้องการพัฒนาของนักเรียน.....

8.3 วิธีการของคุณในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา.....

8.4 ผลลัพธ์ที่เกิดกับนักเรียนภายหลังจากการดูแลช่วยเหลือของคุณ

9. พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของคุณในชั้นเรียน

10. พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน

**แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน
ในด้านทักษะทางสังคมด้านความสามัคคี**

วันที่..... เวลา..... โรงเรียน.....
วิชา..... ครั้งที่..... ระดับชั้น.....
จำนวนนักเรียน..... คน ครูผู้สอน.....

ตอนที่ 1 การเอื้ออาทรต่อกัน

.....
.....
.....

ตอนที่ 2 การทำงานร่วมกันของนักเรียน

2.1 การรู้บทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่ม

.....
.....
.....

2.2 การกล้าแสดงความคิดเห็นของตนอย่างให้เกียรติผู้อื่น

.....
.....
.....

2.3 การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเอง

.....
.....
.....

2.4 การยอมรับมติของกลุ่มร่วมกัน

.....
.....
.....

**แบบสังเกตการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียน
ที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น**

วัน..... เวลา.....

โรงเรียน..... แหล่งข้อมูล.....

- ประเภทของกิจกรรม กิจกรรมด้านวิชาการ กิจกรรมด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี
- กิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และการบำเพ็ญประโยชน์
- กิจกรรมทัศนศึกษา และงานวันสำคัญ

1. ชื่อกิจกรรม.....

2. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม.....

.....

.....

.....

3. นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย.....

4. ผู้รับผิดชอบ.....

5. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง.....

6. ระยะเวลา.....

7. สถานที่.....

8. ลักษณะการดำเนินกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร

วันที่สัมภาษณ์..... เวลา..... โรงเรียน.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล..... 2. เพศ.....
3. วุฒิกการศึกษาสูงสุด..... 4. ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร.....ปี
5. ระยะเวลาดำรงตำแหน่งในโรงเรียน.....ปี เป็นคนในชุมชน เป็นคนนอกพื้นที่
6. การเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
 - เคย 6.1 ในเรื่อง.....ของหน่วยงาน.....
 - 6.2 ในเรื่อง.....ของหน่วยงาน.....
 - 6.3 ในเรื่อง.....ของหน่วยงาน.....
 - 6.4 ในเรื่อง.....ของหน่วยงาน.....
 - ไม่เคย เนื่องจาก.....

ตอนที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาบริบทของกรณีศึกษา

- 2.1 สภาพสังคมวัฒนธรรมของชุมชนบริเวณโรงเรียน
- 2.2 สภาพสังคมวัฒนธรรมของโรงเรียน
 - ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับคณะครู
 - ความสัมพันธ์ระหว่างคณะครูกับนักเรียน
- 2.3 สภาพการบริหารจัดการโรงเรียน

ตอนที่ 3 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู

- 3.1 การจัดชั้นเรียนแบบคละชั้นและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้นของโรงเรียน
- 3.2 การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน
 - 3.2.1 การวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
 - 3.2.2 การดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
 - 3.2.3 ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู
 - 3.2.4 ความสำเร็จของการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ตอนที่ 4 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

- 4.1 ผลการเรียนของนักเรียน
- 4.2 ผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียน

ตอนที่ 5 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในและภายนอกชั้นเรียนในด้านทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์

- 5.1 การเอื้ออาทรต่อกัน
- 5.2 การทำงานร่วมกัน
- 5.3 การรับรู้บทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่ม
- 5.4 กล้าแสดงความคิดเห็นของตนอย่างให้เกียรติผู้อื่น
- 5.5 ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเอง
- 5.6 ยอมรับมติของกลุ่มร่วมกัน

ตอนที่ 6 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการ

- 6.1 แนวคิดและความเชื่อความคาดหวัง
- 6.2 การสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร
- 6.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 6.4 การจัดซื้อ จัดหา และผลิตสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้
- 6.5 การประสานขอความร่วมมือเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านต่างๆ
- 6.6 การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู

ในด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ ด้านการลดภาระงานของครู

- 6.7 การทำงานร่วมกับผู้เกี่ยวข้องภายนอกโรงเรียน
- 6.8 การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู และผลที่เกิดกับนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
- 6.9 ปัญหาอุปสรรค การแก้ไขปัญหา
- 6.10 ความสำเร็จเบื้องต้น และความพึงพอใจต่อผลสำเร็จที่เกิดขึ้น

ตอนที่ 7 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานด้านกิจการนักเรียน

ในประเด็นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

แบบสัมภาษณ์ครู

วันที่สัมภาษณ์..... เวลา..... โรงเรียน.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล..... 2. เพศ.....
3. วุฒิการศึกษา..... 4. ตำแหน่ง.....
5. ประสบการณ์ทำงาน.....ปี 6. ระยะเวลาดำรงตำแหน่งในโรงเรียน.....ปี
7. เป็นคนในชุมชน เป็นคนนอกพื้นที่ย้ายมาอยู่ในชุมชน
8. การเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
 - เคย 8.1 ในเรื่อง.....ของหน่วยงาน.....
 - 8.2 ในเรื่อง.....ของหน่วยงาน.....
 - 8.3 ในเรื่อง.....ของหน่วยงาน.....
 - ไม่เคย เนื่องจาก.....

ตอนที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาบริบทของกรณีศึกษา

- 2.1 สภาพสังคมวัฒนธรรมของชุมชนบริเวณโรงเรียน
- 2.2 สภาพสังคมวัฒนธรรมของโรงเรียน
 - ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับคณะครู
 - ความสัมพันธ์ระหว่างคณะครูกับนักเรียน
- 2.3 สภาพการบริหารจัดการโรงเรียน

ตอนที่ 3 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของคุณ

- 3.1 การจัดชั้นเรียนแบบคละชั้นและการจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนแบบคละชั้นของโรงเรียน
- 3.2 การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของคุณในชั้นเรียน
 - 3.2.1 การวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
 - 3.2.2 การดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
 - 3.2.3 ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของคุณ
 - 3.2.4 ความสำเร็จของการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ตอนที่ 4 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

- 4.1 ผลการเรียนของนักเรียน
- 4.2 ผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียน

**ตอนที่ 5 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในและภายนอก
ชั้นเรียนในด้านทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์**

- 5.1 การเอื้ออาทรต่อกัน
- 5.2 การทำงานร่วมกัน
- 5.3 การรับรู้บทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่ม
- 5.4 กล้าแสดงความคิดเห็นของตนอย่างให้เกียรติผู้อื่น
- 5.5 ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเอง
- 5.6 ยอมรับมติของกลุ่มร่วมกัน

ตอนที่ 6 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการ

- 6.1 แนวคิดและความเชื่อความคาดหวัง
- 6.2 การสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร
- 6.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 6.4 การจัดซื้อ จัดหา และผลิตสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้
- 6.5 การประสานขอความร่วมมือเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านต่างๆ
- 6.6 การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู

ในด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ ด้านการลดภาระงานของครู

- 6.7 การทำงานร่วมกับผู้เกี่ยวข้องภายนอกโรงเรียน
- 6.8 การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู
และผลที่เกิดกับนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
- 6.9 ปัญหาอุปสรรค การแก้ไขปัญหา
- 6.10 ความสำเร็จเบื้องต้น และความพึงพอใจต่อผลสำเร็จที่เกิดขึ้น

ตอนที่ 7 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานด้านกิจการนักเรียน

ในประเด็นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุน
การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

แบบสัมภาษณ์นักเรียน

วันที่สัมภาษณ์..... เวลา..... โรงเรียน.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล..... 2. เพศ..... 3. ระดับชั้น.....
4. เป็นคนในชุมชน เป็นคนนอกพื้นที่ย้ายมาอยู่ในชุมชน
3. ระดับชั้นของนักเรียน..... 4. เรียนในกลุ่มคณะระดับชั้น.....
5. เรียนคณะชั้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์
 ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ บูรณาการ

ตอนที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาบริบทของกรณีศึกษา

2.1 สภาพสังคมวัฒนธรรมของชุมชนบริเวณโรงเรียน

2.2 สภาพสังคมวัฒนธรรมของโรงเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับนักเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างคณะครูกับนักเรียน

ตอนที่ 3 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของครู การจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นของครูในชั้นเรียน

- 3.1 นักเรียนทราบว่าครูจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น
- 3.2 การจัดสภาพชั้นเรียนในรูปแบบที่มีการจัดเป็นมุมในการเรียนรู้ต่างๆ
- 3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน
- 3.4 ปัญหาในด้านการเรียนรู้ครูช่วยเหลือนักเรียนอย่างไรบ้าง
- 3.5 ความพึงพอใจ

ตอนที่ 4 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ภายนอกชั้นเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้น

4.1 ประเภทของกิจกรรมที่สัมภาษณ์

- กิจกรรมด้านวิชาการ กิจกรรมด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี
- กิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และการบำเพ็ญประโยชน์
- กิจกรรมทัศนศึกษา และงานวันสำคัญ

แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

วันที่สัมภาษณ์..... เวลา..... โรงเรียน.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล..... 2. เพศ.....
3. อายุ.....ปี 4. อาชีพ..... 5. บุตรศึกษาอยู่ในระดับชั้น.....
6. สถานะเป็นกรรมการสถานศึกษา เป็น ไม่เป็น
7. เป็นคนในชุมชน เป็นคนนอกพื้นที่ย้ายมาอยู่ในชุมชน
6. บุตรเรียนอยู่ในระดับชั้น..... 7. บุตรเรียนในกลุ่มสาระระดับชั้น.....
8. สถานะเป็นกรรมการสถานศึกษา เป็น ไม่เป็น

ตอนที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาบริบทของกรณีศึกษา

2.1 สภาพสังคมวัฒนธรรมของชุมชนบริเวณโรงเรียน

2.2 สภาพสังคมวัฒนธรรมของโรงเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับคณะครู

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับนักเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างคณะครูกับนักเรียน

ตอนที่ 3 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครูในชั้นเรียน

- 3.1 นักเรียนทราบว่าครูจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
- 3.2 การจัดสภาพชั้นเรียนในรูปแบบที่มีการจัดเป็นมุมในการเรียนรู้ต่างๆ
- 3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน
- 3.4 ปัญหาในด้านการเรียนรู้ครูช่วยเหลือนักเรียนอย่างไรบ้าง
- 3.5 ความพึงพอใจ

ตอนที่ 4 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

- 4.1 ผลการเรียนรู้ของนักเรียน
- 4.2 ผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียน

**ตอนที่ 5 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในและภายนอก
ชั้นเรียนในด้านทักษะทางสังคมด้านความสมานฉันท์**

- 5.1 การเอื้ออาทรต่อกัน
- 5.2 การทำงานร่วมกัน
- 5.3 การรู้บทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่ม
- 5.4 กล้าแสดงความคิดเห็นของตนอย่างให้เกียรติผู้อื่น
- 5.5 ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเอง
- 5.6 ยอมรับมติของกลุ่มร่วมกัน

**ตอนที่ 6 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน
ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น**

- 6.1 การทราบเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน
- 6.2 การสร้างความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นแก่ท่าน
- 6.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เพื่อแก้ปัญหาครู
ไม่ครบชั้นเรียน
- 6.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่นักเรียนต้องเรียนกับครูคนเดิมถึง 2 ปี
และต้องเรียนกับนักเรียนที่มีระดับชั้นแตกต่างกัน
- 6.5 ความกังวลเกี่ยวกับการที่นักเรียนต่างระดับชั้นกันมาเรียนในชั้นเดียวกัน
พร้อมกัน
- 6.6 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับผู้บริหารโรงเรียน และคณะครู
- 6.7 การเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
- 6.8 การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน
- 6.9 การติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน
- 6.10 ความพึงพอใจต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนการจัด
การเรียนรู้แบบคละชั้น

แบบสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์

วันที่สัมภาษณ์..... เวลา..... ศึกษานิเทศก์ของโรงเรียน.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล..... 2. เพศ..... 3. วุฒิการศึกษา.....
4. ตำแหน่ง..... 5. ประสบการณ์ทำงาน.....ปี
6. ระยะเวลาดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ของโรงเรียน.....ปี
7. ระยะเวลาดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ของโรงเรียนเมื่อจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น.....ปี
8. การเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
 - เคย 8.1 ในเรื่อง.....ของหน่วยงาน.....
 - 8.2 ในเรื่อง.....ของหน่วยงาน.....
 - 8.3 ในเรื่อง.....ของหน่วยงาน.....
 - 8.4 ในเรื่อง.....ของหน่วยงาน.....
 - ไม่เคย เนื่องจาก.....

ตอนที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

- 2.1 การบริหารงานร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
- 2.2 การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียน
- 2.3 ระยะเวลาของการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
- 2.4 การนำผลการนิเทศ ติดตามและประเมินผลไปเสนอแนะผู้บริหารโรงเรียนเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนอย่างไร
- 2.5 ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไขหรือข้อเสนอแนะ

**แนวทางการสนทนากลุ่มนักเรียนในการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้
แบบคละชั้น: พหุกรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติ
ในประเด็นการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ส่งผลในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และทักษะทางสังคมด้านความสามานฉันธ์ของนักเรียน**

วัตถุประสงค์ในการสนทนากลุ่ม

เพื่อศึกษาผลที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะทางสังคมด้านความสามานฉันธ์ของนักเรียน

วิธีดำเนินการ

การสนทนากลุ่มในแต่ละกรณีศึกษาจัดการสนทนากลุ่มตามช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) และ ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) ซึ่งในแต่ละช่วงชั้นจะจัดให้มีการสนทนากลุ่มของนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม โดยใช้ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการเลือกนักเรียนที่เป็นผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ดังนี้ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน จำนวนกลุ่มละ 6 คน

ประเด็นในการสนทนากลุ่ม

ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. การเรียนรู้และทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน และจดจำบทเรียนได้มากขึ้น
2. การเรียนรู้โดยวิธีการที่สอนน้องในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนมากขึ้น และจดจำบทเรียนได้มากขึ้น
3. การเรียนรู้และทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นสามารถช่วยให้นักเรียนสอบได้คะแนนดีขึ้น
4. การเรียนรู้และทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นสามารถช่วยให้ผลงานของนักเรียนดีขึ้น
5. การเรียนรู้โดยวิธีการที่สอนน้องในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นสามารถช่วยให้นักเรียนสอบได้คะแนนดีขึ้น
6. นักเรียนมีปัญหาในการเรียนร่วมกับเพื่อนนักเรียนต่างระดับชั้นหรือไม่
7. นักเรียนในระดับชั้นที่สูงกว่ามีความเบื่อหน่ายที่ต้องเรียนกับนักเรียนที่ระดับชั้นต่ำกว่า
8. นักเรียนที่ระดับชั้นต่ำกว่าเมื่อหมดปีการศึกษาต้องเลื่อนชั้นไปเรียนในระดับชั้นที่สูงกว่า นักเรียนมีความเบื่อหน่ายที่ต้องเรียนในเรื่องเดิม

ด้านทักษะทางสังคมด้านความสามานฉันท์ของนักเรียน

1. การเรียนรู้และทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นสามารถช่วยให้นักเรียนรู้จัก สนิทสนม และมีเพื่อนในโรงเรียนมากขึ้น
2. การเรียนรู้และทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นสามารถช่วยให้นักเรียนอยู่ร่วมกับเพื่อนในโรงเรียนได้อย่างมีความสุข
3. นักเรียนชอบที่จะทำงานกลุ่มหรือไม่ และนักเรียนชอบที่จะทำงานกลุ่มแบบมีเพื่อนต่างระดับชั้นอยู่ในกลุ่มด้วยหรือไม่
4. นักเรียนในระดับชั้นที่สูงกว่ามีความเบื่อบ่อยที่ต้องทำงานกลุ่มร่วมกับนักเรียนที่ระดับชั้นต่ำกว่าหรือไม่
5. ในการทำงานกลุ่มนักเรียนช่วยกันทำงานทุกคน หรือมีการแบ่งงานกันอย่างไร
6. ในการทำงานกลุ่มนักเรียนมีความเบื่อบ่อยเพื่อนที่ไม่ช่วยทำงานกลุ่มหรือไม่ และนักเรียนมีวิธีแก้ไขปัญหอย่างไร
7. ในการทำงานกลุ่มนักเรียนควรมีการเลือกหัวหน้ากลุ่ม และนักเรียนลักษณะใดที่ควรได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม
8. ในการทำงานกลุ่มถ้านักเรียนได้เป็นหัวหน้ากลุ่มนักเรียนจะปฏิบัติตนในการทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่มอย่างไร
9. ในการทำงานกลุ่มถ้านักเรียนได้เป็นสมาชิกกลุ่มนักเรียนจะปฏิบัติตนในการทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่มอย่างไร
10. ในการทำงานกลุ่มถ้านักเรียนต้องการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนนักเรียนจะทำอย่างไร
11. ในการทำงานกลุ่มถ้านักเรียนไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของเพื่อน นักเรียนจะทำอย่างไร
12. ถ้าต้องมีการตกลงหาข้อสรุปของกลุ่มนักเรียนจะใช้วิธีการใดในการหาข้อสรุปของกลุ่ม
13. นักเรียนมีความเบื่อบ่อยที่ต้องช่วยเหลือกันในการเรียนหรือที่ช่วยสอนน้องหรือไม่

ภาคผนวก ค
ปฏิทินการปฏิบัติงานภาคสนาม

ปฏิทินการปฏิบัติงานภาคสนาม

วัน เดือน ปี	กิจกรรมการเก็บข้อมูลภาคสนาม
26-29 ตุลาคม 2553	ติดต่อเพื่อแจ้งขออนุญาตเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวาจา อย่างไม่เป็นทางการ โดยการเข้าไปแนะนำตัว และพูดคุย กับผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียน
1-5 พฤศจิกายน 2553	ส่งหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลภาคสนามไปยังทั้ง 2 โรงเรียน
โรงเรียนศาสตร์สมบูรณ์	
8 พฤศจิกายน 2553	เข้าแนะนำตัวกับผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู และนักเรียน
9-12 พฤศจิกายน 2553	ศึกษาเอกสารรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2552 แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2553 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ปีการศึกษา 2553-2555 และหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นข้อมูลพื้นฐาน ด้านการบริหารจัดการโรงเรียน
15-19 พฤศจิกายน 2553	สังเกตบริบทของโรงเรียนทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสังคมวัฒนธรรมของชุมชนและโรงเรียน
22 พฤศจิกายน - 3 ธันวาคม 2553	สังเกตการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2
29 พฤศจิกายน 2553	สัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ที่เรียนในชั้นเรียนแบบคละชั้น
2 ธันวาคม 2553	สัมภาษณ์ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2
13 ธันวาคม 2553	สัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ที่เรียนในชั้นเรียนแบบคละชั้น
14 ธันวาคม 2553	สัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
7-17 ธันวาคม 2553	สังเกตการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

ปฏิทินการปฏิบัติงานภาคสนาม (ต่อ)

วัน เดือน ปี	กิจกรรมการเก็บข้อมูลภาคสนาม
16 ธันวาคม 2553	สัมภาษณ์ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4
16 ธันวาคม 2553	สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน สัมภาษณ์ครูระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 สัมภาษณ์ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สัมภาษณ์ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
20 ธันวาคม 2553	สนทนากลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ที่เรียนในชั้นเรียนแบบคละชั้น
21 ธันวาคม 2553	สนทนากลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ที่เรียนในชั้นเรียนแบบคละชั้น
24 ธันวาคม 2553	ลาผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู นักเรียน เพื่อออกจากสนาม
26 ธันวาคม 2553	สัมภาษณ์ผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และ 3-4 ที่เรียนในชั้นเรียนแบบคละชั้น
โรงเรียนราษฎร์ศึกษา	
27 ธันวาคม 2553	เข้าแนะนำตัวกับผู้ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู และนักเรียน
28-30 ธันวาคม 2553	ศึกษาเอกสารรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2552 แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2553 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ปีการศึกษา 2553-2555 และหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นข้อมูลพื้นฐาน ด้านการบริหารจัดการโรงเรียน
4-7 มกราคม 2554	สังเกตบริบทของโรงเรียนทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสังคมวัฒนธรรมของชุมชนและโรงเรียน
19-28 มกราคม 2554	
การแข่งขันกีฬานักเรียนนักศึกษา ซึ่งจังหวัดเพชรบุรีเป็นเจ้าภาพในการแข่งขัน โรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 1 ปิดเรียนทุกโรงเรียน	
10 มกราคม – 4 กุมภาพันธ์ 2554	สังเกตการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3

ปฏิทินการปฏิบัติงานภาคสนาม(ต่อ)

วัน เดือน ปี	กิจกรรมการเก็บข้อมูลภาคสนาม
17 มกราคม 2554	สัมภาษณ์ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3
18 มกราคม 2554	สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน สัมภาษณ์ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สัมภาษณ์ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สัมภาษณ์ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6
2 กุมภาพันธ์ 2554	สัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 ที่เรียนในชั้นเรียนแบบคละชั้น
7-16 กุมภาพันธ์ 2554	สังเกตการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของครู ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
14 กุมภาพันธ์ 2554	สัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
15 กุมภาพันธ์ 2554	สัมภาษณ์ครูที่จัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
21 กุมภาพันธ์ 2554	สนทนากลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 ที่เรียนในชั้นเรียนแบบคละชั้น
22 กุมภาพันธ์ 2554	สนทนากลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่เรียนในชั้นเรียนแบบคละชั้น
25 กุมภาพันธ์ 2554	ลาผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู นักเรียน เพื่อออกจากสนาม
27 กุมภาพันธ์ 2554	สัมภาษณ์ผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 และ 4-6 ที่เรียนในชั้นเรียนแบบคละชั้น

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวรัชนีวรรณ สมานมิตร เกิดเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พุทธศักราช 2525 ที่จังหวัดเพชรบุรี สำเร็จการศึกษาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2548 และได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2552